

Міністерство освіти і науки України
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
Національний університет харчових технологій
Сумський національний аграрний університет
Миколаївський національний аграрний університет

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

МАТЕРІАЛИ
всеукраїнської науково-практичної
конференції молодих вчених та студентів
«ЕКОНОМІЧНІ ДНІ – 2024»

10 квітня 2024 року
Київ, Україна

Міністерство освіти і науки України
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
Національний університет харчових технологій
Сумський національний аграрний університет
Миколаївський національний аграрний університет

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

МАТЕРІАЛИ
всеукраїнської науково-практичної
конференції молодих вчених та студентів
«ЕКОНОМІЧНІ ДНІ – 2024»

10 квітня 2024 року
Київ, Україна

УДК 33"2024"

Редакційна колегія: Діброва А.Д., Негода Ю.В., Войцехівська С.І.,
Перегуда Ю.А., Ланченко Є.О., Миськів Л.П., Чухліб А.В., Кириченко А.В.

Економічні дні – 2024: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів, 10 квітня 2024 р. Київ: НУБіП України, 2024. 276 с.

У збірнику викладено матеріали доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів «ЕКОНОМІЧНІ ДНІ - 2024» (10 квітня 2024 року, м. Київ).

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

УДК 33"2024"
© Автори статей, 2024
© НУБіП України, 2024

ЗМІСТ

	<i>стр.</i>
СЕКЦІЯ 1. ФІНАНСОВО–КРЕДИТНІ ВАЖЕЛІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	
Андрусяк Д.С. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ ПІДПРИЄМСТВА	13
Бабак Д.М. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	15
Головня А.О. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	17
Громов С.С. ФІНАНСУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ	19
Давиденко О.І. СУТНІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ ІНТЕГРАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ ТА СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ	21
Даценко С.С. БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	23
Зацаревський В.А. УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСЮ ПІДПРИЄМСТВ	25
Капля О.Л. УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСЮ ПІДПРИЄМСТВ	27
Кравцов А.В. ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ	29
Куденчук О.А. ЦИФРОВІ ТРЕНДИ. ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ	31
Ліснічук В.Є. ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	33
Луценко В.В. КОНТЕКСТУАЛЬНЕ РОЗУМІННЯ ДІДЖИТАЛ ПОСЛУГ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	35
Максименко Б.Ю. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	37
Максимкин В.А. ВАЖЛИВІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ БІЗНЕСУ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ	39

Мойсієвич О.О. МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ	41
Наровіцька А.С. СПЕЦИФІКА УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМ БІЗНЕСОМ В ЕПОХУ ДІДЖІТАЛІЗАЦІЇ	43
Невгад Б.П. ОПТИМІЗАЦІЯ ДЕПОЗИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ РЕСУРСНОЇ СТРАТЕГІЇ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	45
Олійник М.М. АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	47
Оліфер І.О. ОЦІНКА БІХЕВІОРИСТИЧНОГО ФАКТОРУ ПІД ЧАС ЕКОНОМІЧНИХ ЦИКЛІВ	49
Опанасенко І.О. УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	51
Орологопуло К.О. ФІНАНСОВИЙ СТАН АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ШЛЯХИ ДЛЯ ЇХ РОЗВИТКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	53
Панькевич О.С. ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ МІЖ АКТИВНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ БАНКІВ ТА РОЗВИТКОМ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ	55
Пархоменко Н.О. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	57
Пасічний В.А. ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ	59
Полегенько С.В. СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	61
Пучка Ю.І. УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ	63
Свередюк А.В. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОРГОВОГО ПІДПРИЄМСТВА У РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ	65
Сотник В.В., Могилевська В.О., Ніколайчук О.Р. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ КРИТИЧНИХ РИЗИКІВ НА МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ОБОРОННИМИ РЕСУРСАМИ	67
Суммар Д.В. ВАЖЛИВІСТЬ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ	69

Тесленко М.С. АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ	71
Южда Я.А. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ	73
Ярошенко Р.Р. БЮДЖЕТНИЙ ДЕФЦИТ І СИСТЕМА ДЕФЦИТНОГО ФІНАНСУВАННЯ	75
Ясковець І.В. ВПЛИВ КРИПТОВАЛЮТ НА ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ	77
СЕКЦІЯ 2. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ ВИКЛИКІВ	
Андрущенко А.В. АКВАКУЛЬТУРНИЙ БІЗНЕС В КОНКУРЕНТНОМУ ТА ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	79
Нагурний В.М. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ В ПРОЦЕСІ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	81
Павленко М.М. РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ	83
Перегада Ю.А. ТЕНДЕНЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ	85
Пилипенко Б.В. СТРАТЕГІЧНІ ІНІЦІАТИВИ ТА РОЛЬ УКРАЇНИ У БОРОТЬБІ З ГЛОБАЛЬНОЮ ЗМІНОЮ КЛІМАТУ	87
Тишечко А.В. ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИ УПРАВЛІННІ РИБАЛЬСТВОМ І МАРИКУЛЬТУРОЮ	89
Холодна С.І. ПЕРЕШКОДИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРІВ НА ЗАРУБІЖНИХ РИНКАХ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ	91
Шевель О.О. МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРОДУКЦІЇ АКВАКУЛЬТУРИ	93
Яцун А. Г. РОЗВИТОК РИНКУ РАВЛИКІВНИЦТВА УКРАЇНИ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ ВИКЛИКІВ	95

СЕКЦІЯ 3. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ ТА ГАЛУЗЕЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Бабкова Є.Д. ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ	97
Белогурова А.Ю. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «КЕТ УКРАЇНА»	99
Берлінець Я.О. ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНІ	101
Грибань Б.С. ПЕРЕВАГИ Й ПІДТРИМКА МАЛИХ ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ	103
Губенок А.Г. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	105
Делейчук Б.М. ДО ПИТАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА	107
Дубенець О.В. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ УКРАЇНИ	110
Кузьменко М.О. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НІШЕВИХ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ В УКРАЇНІ	113
Лесенко В.С. ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	116
Мироненко П.Л. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ НАСІННЯ СОНЯШНИКУ	118
Мисник К.Р. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	120
Мірзоєв Т.Д. ЩОДО ЕКОНОМІЧНОЇ ДОЦІЛЬНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЛЬОНУ- ДОВГУНЦЯ	122
Найденко К.А. ОРГАНІЗАЦІЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	124
Пасько О.В. ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	126

Петренко О.О. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	128
Романов А.А. СУЧАСНИЙ СТАН ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СКОТАРСТВА В УКРАЇНІ	130
Ткач Н.М. ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ЗРОСТАННЯ ПОПИТУ НА НІШЕВІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ КУЛЬТУРИ	132
Томашевський В.Ю. ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОБНИЦТВА ГРЕЧКИ В КОНТЕКСТІ НІШЕВОЇ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	134
Усенко О.А. СТАН ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	136
Цалко Є.В. ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	138
Цюмальчук О.Л. РОБОТА ЛІЗИНГОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД	140
СЕКЦІЯ 4. ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АУДИТ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	
Аверіна Д.В. ОРГАНІЗАЦІЯ ДОКУМЕНТООБІГУ ЗАБОРГОВАНOSTІ ЗА РОЗРАХУНКАМИ	143
Альошин В. Є. КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ АУДИТУ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО АГРОБІЗНЕСУ	145
Бондарчук П.П. ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА - СКЛАДОВА СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	147
Боровик Т.М. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ АУДИТОРСЬКИХ КАДРІВ	149
Борохович К.О. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ПАЛИВА	151
Бурдим Ю.М. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ АКТИВІВ, ЩО ЗАЛИШИЛИСЯ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ	153
Казмірчук А.П. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПОКУПЦІЯМИ	155
Колібаба О.М. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	157

Кошіль А.І. ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ЕЛЕКТРОННИМИ ГРОШИМА	159
Кравченко М.В. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОБІГУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	161
Кусковий Є.А. ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	163
Лазутін М.І. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР	165
Молдован М.М. РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В ПОКРАЩЕННІ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	167
Натяжко А.О. ОБЛІК БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ У ПРИКЛАДНИХ ПРОГРАМНИХ РІШЕННЯХ	169
Ніколенко М.О. ОБЛІК В ХМАРІ ЧИ EXCEL	171
Овчарук В.В. ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА	173
Печура М.С. ВПЛИВ СИСТЕМ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	175
Попова О.О. ІМПЕРАТИВ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ	177
Пугач В.С. АМОРТИЗАЦІЯ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ У ВОЄННИЙ ЧАС	179
Романченко В.О. НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	181
Роменець Є.І. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ	183
Савченко Н.Л. ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ТОВАРАМИ КРИТИЧНОГО ІМПОРТУ	185
Слесар Р.М. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ В МОЛОЧНОМУ СКОТАРСТВІ	187
Сугак Ю.В. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ АУДИТОРСЬКИХ КАДРІВ В УКРАЇНІ	189

Трохимець Б.В. КОНТРОЛЬОВАНІ ІНОЗЕМНІ КОМПАНІЇ: КРИТЕРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ	191
Федотова Є.С. ІНВЕСТИЦІЙНА НЕРУХОМІСТЬ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ ЗА МСФЗ	193
Юрлова А.М. НЕМАТЕРІАЛЬНІ АКТИВИ: ЗМІНИ У ВЕДЕННІ ОБЛІКУ 2024 РОКУ	195
СЕКЦІЯ 5. СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ УКРАЇНИ: АНАЛІТИКО-ПРОГНОЗНИЙ АСПЕКТ	
Беньківська А.В. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ЧИННИКІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	197
Василенко А.О. ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕГРЕСІЙНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ ЕФЕКТИВНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	199
Воробей Б.Є. ЕКОНОМЕТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ПШЕНИЦІ	201
Ворона А.В. ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛІ ВЕКТОРНОЇ АВТОРЕГРЕСІЇ ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ	203
Дашевська А.С. МОДЕЛЮВАННЯ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКА В УКРАЇНІ	205
Драгушинець А.М. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	207
Кириченко В.В. ПРОГНОЗУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У БІЗНЕСІ	209
Коваль В.І. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ	211
Котенко Б.Р. СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ	213
Котик О.В. ОСНОВНІ НАПРЯМИ АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	215
Лазаріди М.М. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	217
Ліскович А.В. РОЛЬ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	219

Макарчук В.П. ЗАСТОСУВАННЯ БЕНЧМАРКІНГУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	221
Маланчук А.О. ЕКОНОМЕТРИЧНІ МОДЕЛІ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ КИЄВА	223
Овчаренко Є.І. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА СТАНУ Й РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНИХ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ	225
Пасько О.В. ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	227
Пилипченко А.А. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ЗАЛУЧЕННЯ ЗЕЛЕНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ЯК ОСНОВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ	229
Рухаленко А.Ю. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОВИХ І ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ	231
Сидоренко А.А. СТАТИСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ	233
Харитоновна К.С. СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ	235
Хоменко Х.О. ЕКОНОМЕТРИЧНІ МОДЕЛІ ДИНАМІКИ У ПРОГНОЗУВАННІ БЮДЖЕТОУТВОРЮЮЧИХ ПОДАТКІВ	237
Шиманська Т.С. АНАЛІЗ ЕКОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ЩОДО СТАНУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	239
СЕКЦІЯ 6. ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА АГРОБІЗНЕС	
Бекеш А.А. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКІВ КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ	241
Галушка Д.Ю. РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ	243
Грабіна С.М. ОБ'ЄКТИ ПІДПРИЄМНИЦТВА У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	245
Даценко І.В. ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТОВАРНИХ РИНКІВ	247
Желяк О.В. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРУКТУР АГРОБІЗНЕСУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	249
Загородній Д.В. РОЗВИТОК ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ	251

Заніздра А.С. БІРЖОВА ТОРГІВЛЯ АГРАРНОЮ ПРОДУКЦІЄЮ НА ОРГАНІЗОВАНИХ ТОВАРНИХ РИНКАХ	253
Заніздра А.С. ДЕРИВАТИВНІ КОНТРАКТИ В УПРАВЛІННІ ЦІНОВИМИ РИЗИКАМИ В АГРОБІЗНЕСІ	255
Любар Ю.Р. ПІДПРИЄМНИЦТВО В СФЕРІ ПОСЛУГ: ОСОБЛИВОСТІ ВІДКРИТТЯ КАВ'ЯРНІ	257
Маршалок М.М. ІННОВАЦІЙНІ АГРАРНІ ПІДПРИЄМСТВА, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬ ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ	259
Мельник Т.І. ЖІНОЧЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В УКРАЇНІ	261
Ситник І.С. ЕЛЕКТРОННА КОМЕРЦІЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПІДПРИЄМНИЦТВА	263
Ситник Р.О. СУТНІСТЬ РОЗВИТКУ МІКРО ТА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ	265
Стоянов А.Ф. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТОВАРНИХ ДЕРИВАТИВІВ У УМОВАХ ВІЙНИ ТА ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ	267
Танклевська М.С. НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	269
Хоменко В.М. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТОРГОВОЇ ПОЛІТИКИ НА МІКРО ТА МАКРО РІВНЯХ	271
Шервашидзе О.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КРІ В ІТ КОМПАНІЯХ	273

СЕКЦІЯ 1. ФІНАНСОВО–КРЕДИТНІ ВАЖЕЛІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Андрусяк Д.С., студент

НУБіП України

Науковий керівник – д.е.н., доцент Лемішко О.О.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Управління доходами є ключовим аспектом формування стратегії управління підприємством, особливо в умовах мінливого бізнес-середовища та дедалі жорсткішої конкуренції. Економічне становище України в умовах воєнного стану характеризується негативними змінами у структурі попиту та виробництва продукції, суттєвою втратою ринків збуту, що порушує процес нарощення доходу та формування прибутку підприємств. Визначальним в управлінні доходами підприємства є комплекс методів та інструментів, щодо формування базису максимізації доходу та оптимізації прибутку підприємства.

Управління доходами підприємства охоплює систему дій, спрямованих на максимізації грошових потоків, що надходять на підприємство. Важливим елементом управління доходами підприємства є рухомість надходжень; при управлінні рухом грошових надходжень необхідно керуватися загально визнаними принципами, основними серед яких є такі:

- інформативна достовірність, яка повинна відповідати функції планування;
- збалансованість руху грошових надходжень за обсягами, часом і простором;
- проведення заходів щодо зменшення витрат та нарощення обсягів виробництва і реалізації продукції, цінової політики й постійного моніторингу ринку [1; 2, с. 119].

Вважаємо слушним висновок Волошина О. А., Кордзаія І. А., Даценко С. М., Ульченко А. М., в якому зазначено, що основними факторами, які впливають на формування доходів підприємства, є: обсяг виробництва і реалізації продукції, на що впливають асортимент продукції, ритмічність

випуску та ін.; рівень товарності окремих видів продукції – відношення кількості реалізованої продукції до кількості виробленої, виражене у відсотках; структура реалізованої продукції, за якою продукція з найбільшою часткою реалізації у загальній структурі дає найбільший дохід для підприємства; ціна реалізації, на яку впливає якість продукції, рівень інфляції, рівень оподаткування, канали реалізації, ринки збуту; витрати на виробництво продукції, її реалізацію, зберігання та ін [3].

Таким чином, управління доходами підприємства необхідне для розроблення економічної стратегії його функціонування. Управління доходами підприємства виступає як важливий елемент фінансового менеджменту, що забезпечує оптимальне використання ресурсів та створює передумови для стійкого зростання та забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Фактично, дохід підприємства є відправним показником аналітичного базису щодо формування прибутковості, фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Подальші дослідження у цій області дозволять розкрити різноманітні аспекти, пов'язані з внутрішніми та зовнішніми факторами, які впливають на формування доходів підприємства.

Список використаних джерел

1. Кузьменко О. О., Ткаченко Т.І. Формування принципів та завдань управління доходами туристичного підприємства. Бізнес Інформ. 2017. № 2. С. 166-171. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_2_25 (дата звернення: 25.03.2024).

2. Остапенко, Я., & Морозовський, П. ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ДОХОДУ ПІДПРИЄМСТВА: ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ. Економічний простір, 2020. №154. С. 115-119. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/154-21> (дата звернення: 25.03.2024).

3. Волошина О. А., Кордзаія І. А., Даценко С. М., Ульченко А. М. Методичні підходи до аналізу доходів підприємства та факторів їх формування. Ефективна економіка. 2019. № 6. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7119> (дата звернення: 25.03.2024). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.6.47

Бабак Д.М., студент

НУБіП України

Науковий керівник – д.е.н., професор Швець Н.Р.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

На сьогодні роль аграрного сектору в розвитку економіки України важко переоцінити. Аграрна галузь України виробляє 12-15% ВВП країни. Зрозуміло, що такий важливий сектор економіки держави вимагає значних фінансових ресурсів, особливо зважаючи на характерну особливість. – переважну сезонність аграрного виробництва. У зв'язку з цим важливості набуває проблематика фінансування розвитку аграрного сектору, вагомою часткою якого виступає банківське кредитування.

Теоретично банки налаштовані кредитувати сільське господарство, але на практиці кредитування фермерів відбувається повільно, потреби агробізнесу у фінансових ресурсах задовольняються лише частково. Тут головними труднощами є те, що фермери-позичальники не завжди можуть надати банкам адекватні застави [1]. Отож основними актуальними проблемами у сфері банківського сектору України нами вбачаються такі.

Аграрний сектор України стикається з проблемою недостатньої кількості кредитних ресурсів. Це обмежує можливості для розвитку та модернізації аграрних підприємств. Банки часто встановлюють високі процентні ставки на кредити для аграрного сектору через високий рівень ризику. Це робить кредити недоступними для багатьох аграрних підприємств. Більшість кредитів, що надаються аграрному сектору, є короткостроковими, що не відповідає потребам сектору, який потребує довгострокового фінансування. Багато аграрних підприємств не мають достатнього забезпечення для отримання кредитів. Це обмежує їхню здатність отримувати фінансування. В Україні відсутня ефективна інфраструктура для надання кредитів аграрному сектору, що ускладнює процес кредитування. Аграрний сектор характеризується високою нестабільністю через змінність погодних умов, цін на продукцію та інші фактори. Це збільшує ризики для

банків при наданні кредитів. При цьому в Україні практично відсутня ефективна державна політика підтримки кредитування аграрного сектору, що обмежує доступ до кредитних ресурсів.

Ці тези підкреслюють важливість розробки ефективних стратегій та політик для вирішення проблем банківського кредитування аграрного сектору в Україні. Зокрема, потрібно зосередитися на зниженні процентних ставок, забезпеченні доступу до довгострокових кредитів, покращенні інфраструктури кредитування та розробці ефективних державних політик підтримки. Можливими напрямками удосконалення у сфері стимулювання банківського кредитування аграрного сектору України може бути таке.

1. Держава може сприяти створенню кооперативних банків, які зосереджуються на потребах аграрного сектору. Це може забезпечити більш доступне та ефективне кредитування для аграрних підприємств.

2. Держава може надавати підтримку універсальним банкам, які вже є лідерами у фінансуванні аграрного сектору. [2, 56] Це може включати регулятивні заходи, які сприяють кредитуванню аграрного сектору.

3. Держава може розробляти програми пільгового кредитування, що забезпечують більш доступні кредити для аграрних підприємств.

4. Держава може працювати над покращенням законодавчого середовища для кредитування аграрного сектору [3, 115], що включає в себе вирішення проблем, пов'язаних з забезпеченням кредитів, термінами кредитування та іншими питаннями.

Ці заходи можуть сприяти покращенню доступу до кредитів для аграрних підприємств і сприяти стабільності та розвитку аграрного сектору України.

Список використаних джерел

1. Лупенко Ю.А., Андрос С.В. (2019). «Банківське кредитування аграрного сектору України». *Економічний вісник НТТУ «Київський політехнічний інститут»*. № 16. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.16.2019.181851>

2. Коваленко О.С. (2015). «Стан банківського кредитування суб'єктів аграрного сектору економіки України». *Агросвіт*. №13. С.53-57.

3. Томілін О.О., Дорогань-Писаренко Л.О. (2020). «Банківське кредитування аграрного сектору економіки в ринкових умовах господарювання». *Інтелект XXI*. №3. С.112-116.

Головня А.О., студентка

НУБіП України

Науковий керівник – к.е.н., доцент Файчук О.В.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Дослідження питання забезпечення фінансової стійкості та стабільності банківської системи України тісно пов'язані передусім з такими показниками як прибутковість, ліквідність, капітал та вплив системних і несистемних ризиків на діяльність банків. Зауважимо, що проблема ліквідності сформувалася в довоєнний час, коли банки змогли здійснювати свою діяльність прибутково незважаючи на досить високі показники ліквідності. Тому саме високий запас ліквідності дозволив забезпечити нормальне функціонування банківської системи під час воєнного стану. Перед банківськими установами виникає основна проблема в тому, що підвищуючи свою ліквідність вони можуть залучати власні обсяги фінансових ресурсів, відповідно скорочуючи рівень прибутку, що призводить до неплатоспроможності банку, не зважаючи на те, що він свої поточні зобов'язання може виконати.

З початком введення воєнного стану Національний банк України швидко відреагував на всі ризики та запровадив ряд заходів, які дозволили забезпечити безперебійну роботу та мінімізувати впливу коштів за рахунків основних клієнтів банків. Серед перших обмежень були введені наступні: в перші місяці воєнного стану було введено обмеження на зняття клієнтами фінансових ресурсів у сумі до 100 тис. грн. в день, не враховуючи соціальні виплати. Потім ці обмеження були зняті; запровадилися розширені можливості для того, щоб підкріпити банківські установи готівковими коштами; впроваджене бланкове рефінансування без обмежень за загальною сумою терміном до одного року.

З початку 2023 року Національним банком України було надано два кредити на рефінансування, зокрема для АТ «Перший інвестиційний банк» на суму 50 млн. грн. та АТ «Банк ¾» на загальну суму 140 млн. грн. У квітні 2022 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення стабільності системи гарантування вкладів фізичних осіб» [2],

відповідно до якого протягом воєнного стану в Україні та після 3 місяців з дня припинення Фонд гарантування вкладів має відшкодувати вкладникам банків повну суму вкладу, включаючи нараховані відсотки. Після цього Фонд гарантує відшкодування коштів в межах вкладу, проте ця сума не повинна перевищувати 600 тис. грн. При цьому АТ «Ощадбанк» стає одним із учасником в механізмі гарантування вкладів фізичних осіб. Це дозволить в першу чергу підвищити довіру до банківських установ та змінити показники ліквідності банків, що не допускають відтоку фінансових ресурсів з банків.

Протягом 2022 року загальна ліквідність банківських установ залишалась високою, а основні показники поступово суттєвого зростали як по всій банківській системі, так і в окремих банках. При цьому LCR_{вв} збільшилася більше ніж в 3 рази по банківській системі в цілому, а по групі ощадних банків у 1,38 рази. Переважна більшість з банків зберегли свої показники ліквідності. Так, станом на 01.01.2023 року у Альпарі-банк LCR_{вв} було досягнуто 68168,17%, у БТА банку LCR_{вв} – 4798,76% та LCR_{ів} – 14450,41% [1].

Отже, основні показники прибутковості та ліквідності банківських установ зазнали суттєвого скорочення в місяці війни. Однак, високий рівень короткострокової ліквідності був фактором, що дав можливість банківській системі функціонувати стабільно без втрат. Загальний рівень ліквідності банків зростає через емісійне фінансування бюджету держави та можливості надходження міжнародної допомоги. Однією з базових проблем є профіцит ліквідності, який Національний банк України хоче скоротити за рахунок запровадження вимог до обов'язкового резервування, що дозволить збільшенню загальної кількості строкових депозитів.

Список використаних джерел

1. Грудзевич У. Ліквідність та прибутковість банківської системи України у воєнний час. *Сучасна парадигма публічного управління: Збірник тез IV Міжнародної науково-практичної конференції (10–12 листопада 2022 р.)* / За наук. ред. к.е.н., доцента Стасишина А. В. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2022. С. 712–717.

2. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення стабільності системи гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 1 квітня 2022 року № 2180-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2180-20#Text>

Громов С.С., аспірант
НУБіП України
Науковий керівник – к.е.н, доцент Біляк Ю.В.

ФІНАНСУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Основна мета об'єктів природно – заповідного фонду полягає в забезпеченні адекватного захисту природних екосистем, підтриманні природного балансу екологічних процесів та явищ, а також в розумному використанні природних ресурсів загалом. Важливо, щоб природно-заповідні об'єкти були оптимально структурованими не лише в екологічному аспекті, а й у соціально-економічному плані. Це пояснюється тим, що фінансування фонду природно-заповідних територій, в основному, здійснюється за рахунок державних коштів, і тому досягнення екологічних цілей повинно супроводжуватися мінімально необхідним бюджетним фінансуванням, враховуючи при цьому інтереси суспільного розвитку [1]. Зазначимо, що фінансування заходів, пов'язаних з природно-заповідними об'єктами, включаючи природні і біосферні заповідники, національні природні парки та інші об'єкти, що мають загальнодержавне та місцеве значення, забезпечується за рахунок наступних джерел:

1. Державний бюджет України, який виділяє кошти для фінансування заходів у галузі охорони та збереження природних ресурсів.
2. Місцеві бюджети, які резервують кошти для реалізації заходів з природоохорони на територіях конкретних регіонів.
3. Позабюджетні та благодійні фонди, які надають фінансову підтримку для реалізації конкретних проектів з охорони природи.
4. Цільові екологічні фонди, створені з метою фінансування природоохоронних заходів.
5. Фінансування від підприємств, установ та організацій, які можуть бути спрямовані на компенсацію збитків, запобігання забрудненню навколишнього середовища та інші екологічні заходи.

6. Фінансова підтримка від громадян, які можуть брати участь у фінансуванні природоохоронних проєктів через пожертвування, внесення внесків або участь у благодійних акціях [2]. Ці різносторонні джерела фінансування сприяють здійсненню сталого розвитку та захисту природи.

Основним джерелом цільового фінансування для природно-заповідних територій та об'єктів країни є бюджетні асигнування України. Фінансування для збереження природних заповідників з державного бюджету стабільно збільшується. Розглядаючи зростання фінансування природно-заповідного фонду в абсолютному виразі, важливо зауважити, що призначені кошти залишаються недостатніми.

Дослідження фінансування конкретних об'єктів природно-заповідного фонду свідчить про необхідність у поліпшенні методів привертання, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів. Ураховуючи значний економічний внесок діяльності природно-заповідного фонду, обґрунтованою є потреба у збільшенні фінансування з державного бюджету України.

З врахуванням великої економічної вагомості діяльності природно-заповідного фонду, є обґрунтованою необхідність збільшення фінансування з державного бюджету України. Проте, при врахуванні принципу залишкового фінансування природно-заповідного фонду через кошти державного бюджету, можна стверджувати, що такий вид фінансування не завжди може бути розглянутий як надійне, постійне і достатнє джерело фінансування. Отже, слід активно звертати увагу на привертання додаткових фінансових ресурсів поза бюджетом для подальшого розвитку природоохоронних територій, а також на створення механізмів для отримання грантів від міжнародних організацій.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про природно-заповідний фонд України". Офіційний веб-портал Верховної ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

2. Статистичний бюлетень «Заповідники та національні природні парки України». – Державна служба статистики України. URL: Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Давиденко О.І., аспірант
НУБіП України
Керівник – к.е.н, доцент Опальчук Р.М.

СУТНІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ ІНТЕГРАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ ТА СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Інтеграція в діяльності банків та страхових компаній є процесом об'єднання їхніх ресурсів, функцій та компетенцій для досягнення спільних цілей і забезпечення взаємодоповнюваності їхніх послуг. Інтеграція дозволяє банкам і страховим компаніям розширити свій портфель послуг, зменшити фінансові ризики шляхом розподілу та зменшення концентрації ризиків у певних галузях або регіонах [1].

Об'єднання банківських та страхових послуг може полегшити клієнтам доступ до комплексного фінансового обслуговування та зробити процес отримання фінансових послуг більш зручним та ефективним. Інтеграція дозволяє оптимізувати використання ресурсів, таких як капітал, технології та людські ресурси.

Узагальнюючи можна сказати, що інтеграція в діяльності банків та страхових компаній є стратегічним кроком, спрямованим на забезпечення конкурентоспроможності на ринку та задоволення зростаючих потреб клієнтів шляхом надання різноманітних інноваційних фінансових послуг [2].

Організаційно-правові форми інтеграції можуть включати різноманітні моделі співробітництва між банками та страховими компаніями, такі як стратегічні партнерства, спільні підприємства, фінансові конгломерати, або навіть фінансові холдинги. Кожна з цих форм має свої переваги та недоліки, які можна дослідити та проаналізувати. Обираючи форму інтеграції, банки та страхові компанії зазвичай враховують такі фактори, як ризики, регуляторні обмеження, стратегічні цілі та потреби клієнтів [3].

Вплив організаційно-правових форм інтеграції в діяльності банків та страхових компаній є важливим у фінансово-кредитному забезпеченні розвитку економіки України внаслідок:

- 1) збільшення доступності фінансових послуг за рахунок розширення мережі фінансових установ;
- 2) підвищення рівня фінансової стабільності шляхом зменшення ризиків;
- 3) збільшення інвестиційного потенціалу і стимулювання розвитку нових проектів, підвищення рівня виробництва та створення нових робочих місць;
- 5) розширення асортименту фінансових продуктів та послуг, що надаються, а також покращення умов кредитування та страхування [4, 5].

Загалом, організаційно-правові форми інтеграції в діяльності банків та страхових компаній відіграють ключову роль у забезпеченні сталого розвитку економіки України, створенні сприятливих умов для бізнесу та підтримці фінансової стабільності.

Список використаних джерел

1. Швець А.І., Слюсар О.П. Розвиток фінансового ринку в Україні: особливості інтеграції банківського та страхового секторів. *Економіка: реалії часу*. 2016. № 2(24). С. 85-91.
2. Гречаніна М.О., Золотарьова А.В. Фінансова інтеграція банківського та страхового секторів в Україні: проблеми та перспективи. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 12(4). С. 87-92.
3. Куценко О.В., Марченко І.В. Особливості інтеграції банківського та страхового секторів в Україні. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2017. № 1(22). С. 121-127.
4. Барановська Н. В., Дзюблюк, О.Л. Інтеграція банківського та страхового секторів України: проблеми та перспективи. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2015. № 1(44). С. 136-139.
5. Гнатишин Л.В. (2018). Сутність та перспективи інтеграції банківського та страхового секторів в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 2. С. 143-149.

Даценко С.С., студентка

НУБіП України

Науковий керівник – к.е.н., доцент Костюк В.А.

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Банківський кредит є ключовим фінансовим інструментом для підприємств і домогосподарств, дозволяючи їм отримувати капітал для розширення та інновацій. Він відіграє важливу роль у підтримці малих та середніх підприємств, які сприяють економічному зростанню, створенню робочих місць, та інноваціям. Доступ до банківських кредитів є основним викликом для малого бізнесу, але він може стати важливою фінансовою опорою для їх розвитку та експансії.

Є такі способи фінансування суб'єктів малого та середнього підприємництва: самофінансування, фінансування через механізми ринку капіталу, банківське кредитування, бюджетне фінансування, а також альтернативні способи фінансування (лізинг, факторинг, венчурне фінансування). Звісно, вартість банківського кредитування та його доступність для підприємств малого та середнього бізнесу є важливими аспектами для розвитку цього сектору, але кредити можуть бути дорогими та не завжди доступними для малих та середніх підприємств (МСП).

Це може бути обумовлено кількома факторами: висока ставка і вимоги до забезпечення: банки можуть встановлювати високі процентні ставки для МСП, оскільки вони розглядають їх як більш ризикованих позичальників; короткі строки кредитування: банки можуть надавати короткострокові кредити, що може обмежувати можливості підприємств на розвиток та інвестиції; попередні платежі та комісії; вимоги до фінансової звітності та кредитної історії;

Лояльність банківських програм для кредитування МСП може варіюватися, і дуже важливо, щоб уряд та банки співпрацювали щодо поліпшення умов кредитування для малих та середніх підприємств. Уряд може запровадити програми та ініціативи, спрямовані на підтримку МСП, включаючи

гарантії кредитів та субсидії для зменшення фінансового ризику для банків. Спрощення процедур та зменшення бюрократичних обмежень також може сприяти зниженню витрат на отримання кредитів. Підприємства можуть розглядати альтернативні джерела фінансування, такі як венчурний капітал, краудфандинг або державні фонди. Надання МСП знань та ресурсів щодо фінансового управління та кредитної історії може допомогти покращити їхню позицію при отриманні кредитів. Загалом, поліпшення доступності та умов банківського кредитування для МСП може сприяти розвитку цього сектору та підтримці економічного зростання. Так, банківські кредити є важливим джерелом фінансування для малого та середнього бізнесу (МСП). Малі та середні підприємства грають ключову роль у багатьох економіках, і доступ до фінансування є вирішальним для їхнього розвитку та зростання.

Банківські кредити можуть бути використані для різних цілей МСП, включаючи: розвиток бізнесу; оборотний капітал: кредити можуть використовуватися для забезпечення оборотного капіталу, що допомагає зберігати стабільність фінансів у процесі щоденної діяльності; технологічний розвиток; залучення нових працівників; створення резервів та засобів покращення робочих умов.

Зважаючи на важливість МСП для економічного розвитку, багато урядів та банків розробляють спеціалізовані програми та продукти кредитування, спрямовані на цей сектор. Мета таких програм - забезпечити доступні та вигідні умови для МСП, підтримати їх розвиток та сприяти створенню нових робочих місць. Важливо, щоб МСП ретельно розглядали умови кредитів, обирали фінансові інституції та продукти, які найкраще відповідають їхнім потребам та можливостям повернення кредитів.

Список використаних джерел

1. Коваленко В. В. Ткаченко Д. Ю., Шевченко О. В. Кредитний ринок України: проблеми та перспективи розвитку. Науковий погляд. 2018. № 3 (61). С. 90–96. DOI : <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2018-3-61-13>
2. Гаркуша Ю. О., Руснак О. О. Банківський кредит у забезпеченні розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 39. С. 560–564. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure37-81>
3. Біла І. С. Пріоритети державного регулювання підприємництва в сучасних умовах в Україні. Економіка і право. 2015. Вип. 27. С. 68–75.

Зацаревський В.А., студент

НУБіП України

Науковий керівник – к.е.н., доцент Тітенко З.М.

УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСЮ ПІДПРИЄМСТВ

В сучасних умовах здійснення ефективної господарської діяльності підприємствами ускладняється фінансово-економічною кризою, політичною нестабільністю та війною в країні. Це призводить до скорочення виробництва, збільшення неплатоспроможних підприємств, втрати ринків збуту, обмеження доступу до сировинних ресурсів і гострого дефіциту фінансових ресурсів. Такі обставини вимагають від всіх суб'єктів господарювання вирішення нових завдань, пов'язаних з підтримкою та забезпеченням їх стабільного економічного розвитку. У більшості вітчизняних підприємств спостерігається зростання питомої частки дебіторської та кредиторської заборгованості, більшість якої є простроченими, а також неефективне використання виробничих ресурсів та виробничої потужності, що призводять до погіршення їх ліквідності та фінансової стійкості.

Управління ліквідністю передбачає вибір оціночних показників та їх аналізування, бажано у динаміці, оскільки за таких умов результати є більш точними та об'єктивними. У науковій сфері прийнято вважати, що основними та найбільш інформативними показниками ліквідності підприємства є такі: коефіцієнти поточної, абсолютної, швидкої ліквідності та показник ліквідності балансу загалом. Для кожного із зазначених вище показників установлені відповідні нормативні або найбільш бажанні значення. Відповідність встановленим нормам свідчить про належний рівень ліквідності та платоспроможності об'єкта дослідження. За результатами аналізування показників ліквідності необхідно чітко визначити чинники їх негативної чи позитивної тенденції [1, с.41].

Основною метою управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства є забезпечення оптимального рівня його ліквідності та з метою стабілізації та подальшого розвитку діяльності підприємств.

Управління ліквідністю в сучасних умовах представляє собою певну систему, яка охоплює практично всі елементи фінансового менеджменту (рис. 1.).

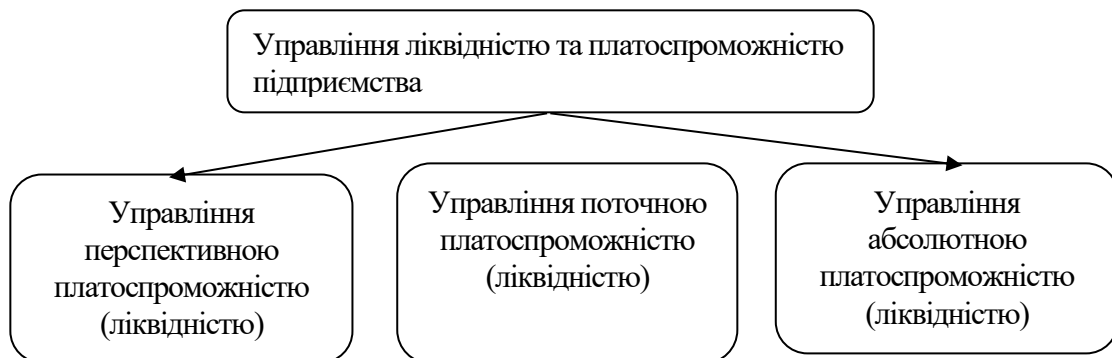

Рис. 1. Складові управління ліквідністю підприємства

Джерело: сформовано автором на основі[2, с.165]

Серед першочергових завдань управління ліквідністю підприємства можна виділити: підтримання нормального рівня платоспроможності протягом усього періоду діяльності; підтримання оптимального балансу грошових потоків; ефективне розміщення та використання коштів.

Отже, при розробці політики раціонального управління ліквідністю підприємства окремо доцільно розробляти комплекс заходів, спрямованих на забезпечення ліквідності та прискорення оборотності в розрізі окремих видів поточних активів. При цьому обов'язково потрібно враховувати особливості та тривалість операційного та фінансового циклів підприємства в розрізі окремих видів діяльності, а потім вже визначати, в якому напрямку треба змінити активи чи пасиви, щоб сума його грошових коштів збільшилась.

Список використаних джерел

1. Нікольчук, Ю., Лопатовська, О., Пономарьова, К. Архітектура механізму управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства. Трансформаційна економіка, 2023. №(2 (02)), С. 38-44.

2. Виноградня В. М., Бурдонос Л. І. Перспективна платоспроможність у забезпеченні фінансової стабільності підприємства. Економічний вісник університету. 2021. № 50. С. 162-168.

Капля О.Л., аспірант

НУБіП України

Науковий керівник – д.е.н., доцент Лемішко О.О.

УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСЮ ПІДПРИЄМСТВ

В сучасних умовах ведення господарської діяльності для забезпечення фінансової стійкості підприємств доцільно не лише забезпечити стабільність та прибутковість, але й активної оптимізації внутрішніх процесів для досягнення максимальної ефективності. Одним із ключових складових цього завдання є оптимізація структури активів підприємства. Структура активів визначає співвідношення між різними видами активів, які компанія володіє, і відіграє важливу роль у забезпеченні стійкості та успішності підприємства.

Ефективна структура активів відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності та здатності підприємства адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. Для досягнення цієї мети, підприємствам слід ретельно аналізувати та вдосконалювати структуру своїх активів на основі конкретних стратегічних цілей, ризиків та ресурсних обмежень.

Одним із ключових напрямків підвищення ефективності структури активів є оптимізація оборотних активів. Вона включає в себе ефективне управління запасами, дебіторською заборгованістю та грошовими коштами. Оптимізація оборотних активів спрямована на зменшення часу їх обороту, що сприяє підвищенню ліквідності підприємства та зниженню затримок у платежах [1].

Грунтовний фінансовий аналіз допомагає передбачити майбутні грошові потоки та планувати їхнє використання. Прогнозування можливих доходів і витрат дозволяє підприємству підготуватися до змін та запобігти непередбачуваним фінансовим труднощам. Важливою складовою ефективного управління грошовими коштами є резервування певної суми для непередбачуваних витрат чи можливих фінансових криз. Це забезпечує фінансову стабільність та готовність до викликів. Розумний вибір фінансових інструментів, таких як кредити, кредитні лінії, лізинг, може сприяти оптимізації

фінансових ресурсів та забезпечити більш ефективний підхід до управління грошовими потоками.

Ефективне управління грошовими коштами дозволяє підприємству підтримувати ліквідність, забезпечувати стабільність та готовність до фінансових викликів. Ретельне планування, аналіз та раціональне використання ресурсів допомагають досягти цих цілей та забезпечують ефективну структуру активів підприємства [2, с.72].

Важливо врахувати, що підвищення ефективності структури активів може зустріти певні виклики та обмеження. Передовсім, підприємство повинно тримати баланс між рентабельністю та ризиками. Надмірна ризикованість може призвести до непередбачуваних втрат, тоді як занадто консервативний підхід може обмежити деякий прибуток. Додатковим викликом є нестабільність економічного середовища та зміни в ринкових умовах. Підприємствам необхідно адаптувати свою стратегію структури активів до змін, від якої можна вимагати швидкого та гнучкого прийняття рішень.

Підвищення ефективності структури активів є масовим і складним завданням для будь-якого підприємства. Вона вимагає остаточного аналізу, стратегічного планування та систематичного моніторингу. Підприємства повинні зберігати баланс між досягненням максимальної рентабельності та зменшенням ризиків. Розгляд вищезазначених напрямків, таких як оптимізація оборотних активів, різноманітність інвестицій, вдосконалення виробничої ефективності та постійний моніторинг, може допомогти підприємствам досягти цієї мети та забезпечити їх стабільність та успішність в подальшому.

Список використаних джерел

1. Бабій, О., Койнак, В. Сучасні проблеми та перспективи управління активами підприємств. Економіка та суспільство, 2024. № 59.
2. Серік Ю. В. Управління оборотними активами підприємства. Менеджмент, теорія та практика. 2013. №4. С. 70-75.

Кравцов А.В., студент

НУБіП України

Науковий керівник – д.е.н., доцент Лемішко О.О.

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ

Наразі необхідність оцінки інвестиційної привабливості підприємства не викликає сумнівів у жодного із суб'єктів інвестиційної діяльності. Аналіз інвестиційної привабливості підприємства є обов'язковою процедурою, яка передуює розрахунку очікуваного ефекту від інвестованих в об'єкт коштів. Одним із найважливіших атрибутів системного підходу до організації інвестиційного процесу є первинна оцінка можливостей економічної системи, спрямована на забезпечення очікуваної ефективності інвестування в сталий розвиток компанії.

Сучасний фінансовий інструментарій оцінювання інвестиційної привабливості підприємства як з позиції інвестора, так і з позиції власника, не повинен обмежуватися класичними методиками оцінювання фінансового стану, а повинен передбачати використання вартісно-орієнтованого управління і комплексних систем, націлених на вимірювання досягнень, а саме збалансованої системи показників [1].

Фактори, що впливають на інвестиційну привабливість підприємства, також включають і зовнішні, або фактори інвестиційної привабливості регіону. Їх можна поділити на п'ять основних груп: інвестиційний потенціал, інвестиційний клімат, інвестиційні ризики, інвестиційна активність і екологічна складова [2]. Найбільш значущим тут є саме інвестиційний потенціал.

На основі оцінки класичного фінансового стану, вартісно-орієнтованого управління та факторів інвестиційного потенціалу регіону і побудова комплексної сучасної моделі оцінки інвестиційної привабливості підприємства, яка враховуватиме як зовнішні, так і внутрішні чинники (рис. 1).

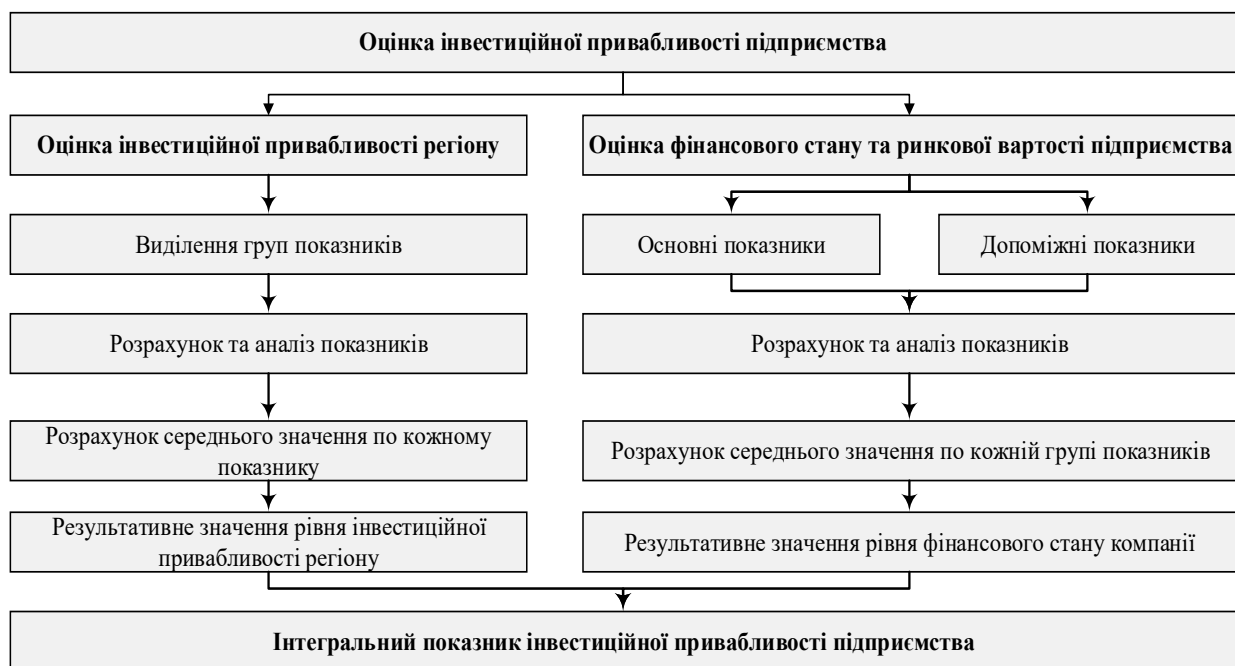

Рисунок 1. Алгоритм оцінки інвестиційної привабливості підприємства
Джерело: авторська розробка

Таким чином, авторська модель дозволяє оцінити показники привабливості регіону в порівнянні з найкращим показником серед усіх регіонів. Це є можливим, так як розвиток всіх частин України не відрізняється кардинально. Тому рівень розвитку одного регіону може реально бути досягнутий і другим.

З іншої сторони, аналіз фінансових показників досліджуваної господарської одиниці вже має певний норматив, спрощуючи аналітичні процедури. Однак варто пам'ятати про певні закономірності діяльності підприємств, і відповідно коригувати результати фінансового аналізу для нівелювання викривлень оцінки фінансового стану та ринкової вартості.

Список використаних джерел

1. Докієнко Л. М. Фінансовий інструментарій оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2014. № 11. С. 456-465.
2. Петровська С. А. Оцінка інвестиційної привабливості регіону: методичний аспект. Механізм регулювання економіки, № 2. 2013. С. 113-126.

Куденчук О.А., студент

НУБіП України

Науковий керівник – к.е.н., доцент Стороженко О.О.

ЦИФРОВІ ТРЕНДИ. ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

У сучасному світі цифрові технології відіграють ключову роль у прискоренні соціально-економічного розвитку країни. Цифровізація економіки передбачає цифрове перетворення всіх сфер життєдіяльності, що відкриває нові потужні можливості як для держави, так і для суспільства і громадян.

Цінну роль у дослідженні проблематики становлення цифрової економіки є наукові праці та практичні дослідження таких знаних учених як В. Айзексон, С. Бранд, Дж. Вейлз, Е. Вільямс, Б. Гейтс, Б. Елбрехт, Д. Енгельбарт, Дж. Ліклайдер. Серед українських вчених - це В. Гройсман, В. Гейць, А. Гриценко, Т. Єфименко. Але, разом з тим, значна частка проблем щодо бачення концепції цифрового розвитку, видів продуктів даної економіки та послуг, які цифрова економіка продукує і надає, залишаються недостатньо розкритими.

В умовах третьої хвилі глобалізації важливу роль у розвитку займає перехід країни на цифровий формат, який може значно поліпшити становище і допомогти економіці вийти на передовий рівень.

За останнє десятиліття «цифрові» технології змінилися більше ніж за попередні 50 років; використання цих технологій створює нові можливості для розвитку різних галузей економіки та створення нових; вони мають значний вплив на появу нових бізнес-моделей та неабияк впливають на економіки національного та світового масштабу [1].

Цифрові технології необхідні для зростання ефективності української економіки. Їх перетворююча сила змінює традиційні моделі бізнесу, виробничі ланцюжки та обумовлює появу нових продуктів та інновацій. Діджиталізація для України носить позитивний соціальний характер, адже зосереджена на поліпшенні якості інфраструктури соціального забезпечення, якості соціальних послуг та скороченні витрат [2, с. 39, 76].

Розглянемо кілька найпоширеніших цифрових трендів, їх бар'єри та можливості для України.

1.Цифрові трансформації бізнесу та галузей економіки. Діджиталізація призводить до припливу нових унікальних систем і процесів, що складають їх нову ціннісну сутність (до прикладу, Uber, Airbnb, цифровий банкінг тощо).

Перспективи, які створює тренд для України: підвищення конкурентоспроможності різних сфер економіки; розвиток ринку праці і загалом цифровізації економіки; виникнення новітніх індустрій (кросплатформових із цифровою індустрією); розвиток модернізованого підприємництва [3].

2.Штучний інтелект. Перспективи, які створює тренд для України: зростання конкурентоздатності бізнесу та якості державних послуг; послаблення державного апарату шляхом автоматизації рутинних дій.

3.Розвиток сфери Інтернету речей. Перспективи, які створює тренд для України: зростання ефективності галузей економіки, малого і середнього бізнесу; можливості для трансформаційного прогресу, створення українськими компаніями відповідних продуктів і розробок світового рівня; ефективність організації бізнесу, виробництва, логістики, транспорту.

Отже, на даному етапі цифровізація економіки має стати ключовим пріоритетом державної політики. Сьогодні цифрові технології стрімко розвиваються, вони головним чином збільшують продуктивність та ефективність економіки та бізнесу. Галузі, що їх використовують, зростають, згідно з даними Світового банку, BCG, Accenture, у 2–4 рази швидше, ніж у середньому за галузями. Сфери життєдіяльності (освіта, медицина, транспорт), що модернізуються завдяки цифровим технологіям, стають набагато ефективніші та створюють нову цінність та якість, а тому зчаста призводять до повної трансформації старої системи .

Список використаних джерел

1. Зінюк М. С. Корпоративне управління в епоху цифровізації [Електронний ресурс] Молодий вчений. 2019. Режим доступу до ресурсу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/3/93.pdf>.

2. Краус Н. М. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку [Електронний ресурс]. Ефективна економіка. 2018. Режим доступу до ресурсу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf.

3. Digital strategy 2030 [Електронний ресурс] Київ. Український інститут майюутнього, 2019. С. 104. Режим доступу до ресурсу: <https://www.slideshare.net/UIFuture/digital-strategy-230-145529503>.

Ліснічук В.Є., аспірант

НУБіП України

Науковий керівник – к.е.н., доцент Тітенко З.М.

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У системі економічного відтворення, інвестиції виступають як один із ключових каталізаторів економічного зростання. Вони сприяють відновленню та посиленню виробничих ресурсів, оновленню виробничих потужностей та впровадженню технологічних інновацій у виробництво. Щоб сформувати стабільну та конкурентоспроможну економічну структуру національної економіки, необхідно максимально мобілізувати всі національні ресурси та використовувати їх переваги. Проте, важливо не забувати про важливість залучення інвестиційних джерел із-за кордону, особливо в аграрний сектор, які мають посилити процес трансформації. У даний час у нашій країні існує низка проблем, які відштовхують закордонних інвесторів.

Сьогодні виявляється очевидним, що більшість підприємств потребує системного планування їх інвестиційної діяльності, яка базується на методології. Управління підприємством повинно спрямовуватися на формування максимально точних цілей інвестиційної діяльності, а також на їх адаптацію до стратегічних цілей підприємства.

Організування управління інноваціями та створення відповідної організаційної структури грає ключову роль у розвитку аграрних підприємств. Ця процедура суттєво впливає на обмін інформацією між різними підрозділами та визначає якість та швидкість прийняття стратегічних управлінських рішень. Управління інноваціями та інвестиціями в розвиток підприємства є однією з найскладніших складових управлінського процесу, і для її успішної реалізації необхідно об'єднати зусилля всього керівництва підприємства. Важливо відзначити, що кожна з функцій управління, такі як планування, організація, мотивація та контроль, отримує новий вимір, коли мова йде про інноваційний розвиток [1].

Важливо відзначити, що інструменти для фінансування розвитку відрізняються за ступенем стабільності умов повернення інвестованих коштів. Власні кошти компанії завжди повинні бути доступними, оскільки вони використовуються для регулярних витрат, таких, наприклад, як заробітна плата персоналу та придбання оборотних активів. Виплати за банківським кредитом мають бути виконані відповідно до розкладу, і, хоча допускаються невеликі відхилення, ці виплати можуть супроводжуватися штрафними санкціями. Повернення інвестицій можливе лише після досягнення точки, коли проект починає приносити позитивний грошовий потік [2]. Таким чином, всі інструменти фінансування мають різний рівень ризику, будь то фінансовий, комерційний або кредитний. Використання власних коштів майже повністю усуває фінансовий ризик, імовірність неповернення та ін.

Таким чином, інвестиційна діяльність підприємства – це сукупність заходів та конкретних дій, спрямованих на залучення інвестиційних ресурсів та їх використання у виробничих і інших сферах підприємства з метою отримання прибутку або досягнення інших соціальних користей. Інвестиційна діяльність підприємства визначається як комплекс заходів та операцій, спрямованих на залучення і використання інвестиційних ресурсів з метою досягнення фінансових та стратегічних цілей підприємства. Ця діяльність включає в себе пошук джерел інвестицій, їх оцінку, вибір конкретних об'єктів для інвестування, фінансування проєктів, реалізацію та моніторинг інвестицій, а також оцінку результатів. Інвестиційна діяльність підприємства є необхідною для забезпечення його стійкого розвитку, підвищення конкурентоспроможності та досягнення стратегічних цілей.

Список використаних джерел

1. Різник, Д. Інвестиційна діяльність в Україні після повномасштабного вторгнення в Україну. Економіка та суспільство, 2023. №48.
2. Гук, О. В., Мохонько, Г. А., Шендерівська, Л. П. Тенденції інвестування в Україні. Економіка та суспільство. 2021. № 29.

Луценко В.В., аспірант

НУБіП України

Науковий керівник – к.е.н., доцент Муравський О.А.

КОНТЕКСТУАЛЬНЕ РОЗУМІННЯ ДІДЖИТАЛ ПОСЛУГ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

За останні десятиліття український банківський сектор зазнав значних змін, перейшовши від системи, в якій на початку 1990-х років домінувала держава, до більш диверсифікованого та конкурентного ринку. У докризовий період у секторі спостерігалось значне зростання цифрових банківських послуг, зумовлене технологічним прогресом та прагненням до фінансової інклюзії [1]. Банки все більше інвестували в цифрову інфраструктуру, запускали мобільні банківські додатки та впроваджували онлайн-сервіси.

Пандемія COVID-19 перевірила стійкість інфраструктури цифрового банкінгу, оскільки через локдауни та заходи соціального дистанціювання спостерігався сплеск онлайн-транзакцій та цифрових банківських послуг. Банкам довелося швидко адаптуватися, розширюючи свої цифрові пропозиції та забезпечуючи безперебійне надання послуг в умовах зростаючих кіберзагроз. Ситуація ще більше загострилася через російську агресію, яка створила значні виклики, включаючи операційні перебої, посилення загроз кібербезпеки та необхідність швидкого впровадження планів на випадок надзвичайних ситуацій. Банки відреагували на це зміцненням цифрових каналів, впровадженням інноваційних рішень, таких як процеси віддаленої ідентифікації та верифікації, а також забезпеченням безперервності банківських операцій в умовах кризи [2].

Для розуміння розвитку цифрових послуг в українському банківському секторі важливо створити концептуальну основу, яка охоплює технологічні інновації, регуляторне середовище, поведінку клієнтів та соціально-економічні фактори.

Теоретична основа цифрового розвитку в банківській сфері підкреслює роль технологічних інновацій як рушійної сили трансформації банківських послуг. Вона також підкреслює важливість сприятливого регуляторного середовища, яке

стимулює інновації, забезпечуючи при цьому фінансову стабільність і захист прав споживачів. Очікування та поведінка клієнтів відіграють вирішальну роль у формуванні цифрових банківських послуг, оскільки зростає попит на зручність, безпеку та персоналізований досвід.

Проводячи паралелі зі світовими тенденціями, цифровий банкінг в Україні відображає кілька ключових змін, які спостерігаються у всьому світі, включаючи зростання мобільного банкінгу, використання штучного інтелекту та машинного навчання для персоналізованих послуг та управління ризиками, а також впровадження технології блокчейн для безпечних і прозорих транзакцій [3].

Український банківський сектор продемонстрував стійкість та адаптивність перед обличчям викликів, що зумовлено прихильністю до цифрового розвитку. Концептуальна основа розуміння цифрових послуг в Україні відповідає світовим тенденціям, підкреслюючи важливість інновацій, регуляторної підтримки та клієнтоорієнтованих підходів у формуванні майбутнього цифрового банкінгу.

Список використаних джерел

1. Король М. М., Парлаг С. В. Вплив цифровізації на банківську діяльність в Україні. *Науково-практичний журнал «Економіка та держава»*. 2020. №9. С. 99-104.

2. Урікова О., Бардак Б., Жвалюк А. Діджиталізація банківського сектору. *«Актуальні питання у сучасній науці»*. 2023. №5(11). С. 185-195.

3. Владика Ю., Приступко А. Інноваційні технології в банкінгу як спосіб підвищення ефективності використання ресурсів банківської установи. *Електронний журнал «Економіка та суспільство»*. 2023. Вип. 56. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2979>

Максименко Б.Ю., студент

НУБіП України

Науковий керівник – к.е.н., доцент Тітенко З.М.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Управління фінансовими ресурсами передбачає існування складної системи принципів, методів та інструментів, спрямованих на організацію процесу формування та ефективного використання цих ресурсів. В умовах розвитку ринкових відносин та стрімкого проведення аграрної реформи система управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств виявилася недостатньо розвиненою. Зокрема, на макроекономічному рівні відсутні механізми управління, а на мікроекономічному рівні системи управління фінансовими ресурсами не сприймаються як ефективні. Ситуація ускладнюється браком кваліфікованих фінансових менеджерів, що призводить до недостатньої систематизації та узгодженості процесу управління фінансовими ресурсами.

Процес управління фінансовими ресурсами підприємств сільського господарства визначається впливом факторів як макро-, так і мікросередовища, які постійно взаємодіють з діяльністю підприємства у сфері формування та використання ресурсів. Макроекономічні фактори відіграють основну роль у системі управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств. Наприклад, чинне законодавство, податкова, кредитна, банківська та страхова системи, цінова та інвестиційна політика є основними зовнішніми факторами, що впливають на доступність фінансових ресурсів та їх ефективне використання. Однак недосконалість та неоднозначність цих факторів часто призводить до дисбалансу у внутрішньому фінансовому управлінні компанії. У цьому контексті зовнішні фактори мають вирішальний вплив на вибір стратегій внутрішнього управління, в той час як внутрішні фактори сприяють вдосконаленню зовнішнього управління [1, с. 134].

Основними зовнішніми управлінськими впливами на фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств є державний бюджет та податкова система. Реалізуючи програми фінансової підтримки розвитку селекції, насінництва,

хмелярства та інших перспективних галузей, держава заохочує виробників до відродження та розвитку менш привабливих напрямків сільськогосподарського виробництва.

Управління фінансовими ресурсами певною мірою залежить від національного, регіонального та галузевого інвестиційного середовища та інвестиційної привабливості окремих підприємств. Уряд створює привабливі умови для вітчизняних та іноземних інвесторів шляхом надання пільгового податкового режиму, стимулювання експорту сільськогосподарської продукції та забезпечення прибутковості виробництва. Однак задекларовані заходи часто залишаються неефективними, що призводить до недостатнього притоку інвестиційного капіталу та масового відтоку інвесторів з галузі [2].

Серед ключових факторів, що впливають на управління фінансовими ресурсами, особливе значення має ціновий механізм. Рівень цін визначає чистий прибуток підприємства, який потім використовується на соціальні виплати, фінансування, інвестиційні витрати та формування чистого прибутку. Ринкові механізми ціноутворення ще більше поглиблюють диспаритет цін на сільськогосподарську продукцію і потребують активного державного регулювання.

Важливим аспектом фінансового менеджменту є оптимальне використання макроекономічних управлінських впливів та їх раціональне доповнення внутрішніми механізмами. Важливими аспектами управління є вибір організаційно-правової форми підприємства, дивідендна та амортизаційна політика, кредитна політика щодо дебіторів, а також систематичне застосування таких інструментів управління, як планування, координація, аналіз та контроль.

Таким чином, ефективне управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств залежить від правильного поєднання внутрішніх і зовнішніх факторів і вимагає швидкого і точного вибору управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Бондарук, Т. Г., Заїчко, І. В., Заїчко, І. Д. Роль фінансових ресурсів в інноваційно-інвестиційному розвитку підприємств. Академічні візії, 2024. 27.
2. Герман М. Управління фінансовими ресурсами підприємства та їх вплив на його фінансовий стан. Вісник Хмельницького національного університету 2022, № 5, Том 1. С. 165-170

Максимкин В.А., аспірант
НУБіП України
Науковий керівник – к.е.н, доцент Біляк Ю.В.

ВАЖЛИВІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ БІЗНЕСУ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

У силу особливостей своєї природи, аграрний сектор не може конкурувати на ринку на рівних умовах з іншими галузями. Завдяки низькій прибутковості, залежності від природних умов та вираженого сезонного і циклічного характеру, сільське господарство вважається менш розвиненим технологічно та менш прибутковим у порівнянні з промисловістю. Тому забезпечення економічної стабільності аграрного сектору є ключовим і актуальним завданням для України.

Однією з ключових складових економічної стабільності країни є фінансова стійкість, яка має вирішальне значення для успішної підприємницької діяльності, зокрема у сільському господарстві. Фінансова стійкість суб'єктів сільськогосподарського сектору полягає в їх здатності витримувати зовнішні та внутрішні виклики і зберігати можливість реалізації власних фінансових інтересів, сприяючи при цьому сталому розвитку фінансової системи України.

Проблема забезпечення фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств набуває наростаючого характеру через низький рівень ліквідності в цій галузі та складнощі доступу до фінансових ресурсів. У зв'язку з цим виникає необхідність створення організаційно-економічних механізмів для забезпечення фінансової стабільності сільськогосподарських підприємств як важливого інструменту для зниження фінансових ризиків та захисту їх інтересів на ринку. Негативні фактори, які впливають на розвиток українського сільського господарства, не лише гальмують прогрес сільськогосподарських підприємств, але й обмежують соціально-економічний прогрес у селі та в країні в цілому. Проблема забезпечення фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств стала предметом наукових досліджень нещодавно. Хоча окремі аспекти цієї проблеми розглядалися раніше як частина фінансово-економічного стану підприємств, зростання негативного впливу фінансових чинників під час

економічної кризи привело до виділення цієї проблеми в окремий напрямок досліджень. Для забезпечення стабільності фінансів у галузі протягом тривалого періоду необхідно постійно моніторити фінансовий стан її учасників, реагувати оперативно на будь-які зміни, вивчати їх закономірності та причини відхилень від прийнятих стандартів щодо фінансової стабільності та платоспроможності, та вживати заходів для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності.

Важливість забезпечення фінансової стабільності підприємств у сільському господарстві як складової фінансової безпеки країни тісно пов'язана з розв'язанням завдань у сферах продовольчої та екологічної безпеки. Це стає стратегічним напрямом економічної політики держави. Своєчасна оцінка фінансової стабільності підприємств у сільському господарстві є передумовою для запобігання фінансовим ризикам і негативним фінансовим явищам у галузі в цілому. Це також сприяє стабілізації їх діяльності та розвитку в умовах конкурентного економічного середовища.

Оскільки недостатньо наукових та практичних розробок забезпечення фінансової стабільності суб'єктів підприємництва в аграрному секторі, виникає необхідність систематизації та уточнення теоретичного та практичного досвіду з цієї теми. Це допоможе розробити пропозиції для подальшого вдосконалення системи фінансової безпеки, враховуючи сучасні умови і вплив зовнішніх та внутрішніх факторів, що загрожують основним інтересам аграрного сектора.

Список використаних джерел

1. Кириленко І.Г. Економічні аспекти трансформації сільськогосподарського виробництва в Україні. Економіка АПК. 2016. №3. С. 21-29.

2. Міщенко Д.А. Шляхи удосконалення державної фінансової підтримки сільськогосподарського комплексу України на сучасному етапі розвитку. Агросвіт. 2015. № 3–4.– С.10–14.

Мойсієвич О.О., студентка

НУБіП України

Науковий керівник – д.е.н., доцент Лемішко О.О.

МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ

Важливим видом ресурсів підприємства є фінансові ресурси, які можна трансформувати в будь-які інші види ресурсів. Дослідження сучасних механізмів, методів та інструментів у процесі формування та ефективного використання фінансових ресурсів підприємства є актуальним питанням в умовах нестабільного економічного середовища. За рахунок цих ресурсів задовольняються всі потреби, які виникають у підприємства у зв'язку з його поточною діяльністю та розвитком. За цих умов важливо застосовувати сучасні механізми, принципи, методи та інструменти в управлінні підприємством з метою покриття необхідних витрат та забезпечення бажаного рівня доходів.

Підприємства можуть інвестувати кошти у свою основну діяльність (виробництво продукції, робіт, послуг) або вкладати їх у фінансові інструменти. Додаткові доходи генеруються через купівлю цінних паперів, інвестування в статутні капітали інших компаній та банків, а також розміщення вільних коштів на депозитних рахунках. Однак, незважаючи на свободу у використанні капіталу, підприємства мають зобов'язання перед суспільством і державою. Вони, незалежно від форми власності, формують позабюджетні фонди та поповнюють бюджети різних рівнів.

Управління процесом створення фінансових ресурсів є важливою частиною фінансового механізму компанії. Загальна сукупність фінансових стимулів, важелів регулювання, інструментів, форм і методів контролю економічних процесів і відносин складає механізм формування фінансових ресурсів підприємства. Основні елементи цього механізму представлені у таблиці 1.

Складові елементи механізму формування фінансових ресурсів

Елементи	Зміст
Методи	Методи забезпечення: самофінансування; мобілізація на фінансовому ринку (страхування, кредитування, акціонування, мобілізація коштів через продаж цінних паперів тощо); державне фінансування; взаємне фінансування. Методи регулювання: планування; прогнозування; регулювання; контроль
Важелі	ставки податків; норми й порядок нарахування; амортизаційні відрахування; відсоткова ставка; курси цінних паперів; застава; курси валют; обсяги державних закупівель; розмір дотацій і субсидій; умови доступу на ринок
Інструменти	прибуток; податки; лізинг; інвестиції; цінні папери; державні закупівлі; амортизаційні відрахування; кредит; факторинг; валютні цінності; дотації
Правове забезпечення	закони та підзаконні нормативно-правові акти держави та суб'єктів господарювання
Інформаційне забезпечення	Внутрішня інформація суб'єкта підприємництва: дані внутрішньої фінансової звітності та бухгалтерського обліку; висновки внутрішнього аудиту; показники фінансового стану підприємства. Зовнішня інформація суб'єкта підприємництва: державне регулювання; стан розвитку галузі; індикатори розвитку фінансового ринку; політична та економічна ситуація в державі; кон'юнктура світового фінансового ринку.
Фінансова політика	дивідендна; політика управління; інвестиційна; амортизаційна; управління дебіторсько-кредиторською заборгованістю тощо.

Джерело: [1, с. 3]

Практичні аспекти оптимізації процесу управління фінансовими ресурсами включають реалізацію обраної стратегії через управління фінансовими ресурсами. Це комплекс дій, спрямованих на оптимізацію інвестиційного портфеля, управління ліквідністю, ризиками, а також контроль над оборотним капіталом і управління борговим навантаженням. Усі ці аспекти взаємодіють, щоб забезпечити оптимальне використання фінансових ресурсів, зменшити ризики та максимізувати прибутковість. У результаті оптимізація фінансової стратегії та управління ресурсами сприяє забезпеченню розвитку підприємства, його конкурентоспроможності та ефективності на ринку [2, с. 5].

Список використаних джерел

1. Нечипоренко А. В., Рибалкіна А. О. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Ефективна економіка. 2020. № 11. 7 с.
2. Рогач, С. Економічна ефективність використання фінансових ресурсів підприємства. Економіка та суспільство, №55. 2023. 6 с.

Наровіцька А.С., студентка

НУБіП України

Науковий керівник – к.е.н., доцент Файчук О.В.

СПЕЦИФІКА УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМ БІЗНЕСОМ В ЕПОХУ ДІДЖІТАЛІЗАЦІЇ

Процес трансформації поведінки людей та роботи бізнесових структур стала відчутною у зв'язку із подіями, які відбуваються. Ці зміни відбуваються у всіх напрямках діяльності. Основним чинником, що впливає на зміни в процесі діяльності стала діджиталізація. Адаптивність та стійкість функціонування банківського сектору є важливими факторами, які окреслюють вектор подальшого розвитку господарської діяльності країни, тому саме діджиталізація в банківській сфері впливає на прогрес у всіх напрямках економіки та вимагає ретельного нагляду, дослідження та контролю.

Національний банк України, реагуючи на збільшення попиту саме на інноваційні продукти та управлінські рішення, затвердив «Стратегію Національного банку України до 2025 року», при цьому основними шляхами в цьому напрямку визначені наступні:

- подальший розвиток кешлес-економіки, що проявляється через підвищення рівня доступності операцій, які здійснюються безготівковим шляхом та збільшення довіри, а також розвиток інфраструктури для проведення безготівкових операцій;

- забезпечення високого рівня фінансової та цифрової грамотності через реалізацію ініціатив регулятора на стратегічному рівні в сфері зростання фінансової та цифрової обізнаності, а також стимулювання подальшого розвитку кооперацій між академічною сферою та фінансовим сектором;

- формування фінтех-екосистема, що передбачає розвиток платформ регуляторів, архітектури фінансового ринку та оверсайта, а також подальший розвиток інфраструктури фінтех-екосистеми, посилення інвестиційного потенціалу та загального ступеня розвитку фінтехів, стимулювання процесу діджиталізації фінансового сектору, подальший розвиток цифрової

інфраструктури, а також інтеграція фінансового ринку в загальний світовий фінансовий простір,

Основними перевагами діджиталізації в банківському сектору є: доступ до банківських послуг та продуктів цілодобовий, економія заощадження та часу на комісіях, полегшення проведення розрахунків, зростання загальної безпеки проведених операцій, подальше розширення послуг та продуктів банків, контроль власних витрат та доходів, зручність та доступність, зворотній зв'язок з банком. Загальні тенденції в сфері діджиталізованих трансформацій в банківській сфері, а також ризики, які є складовою діджиталізації банківської роботи:

- цифровізація операційних процесів та бек-офісних операцій;
- подальший розвиток технологій платежів в електронному вигляді;
- активне використання чат-ботів на базі AI;
- перехід на хмарні технології;
- активне застосування BankID для одержання банківських та державних послуг;
- доступність в мобільному та інтернет-банкінгу переважної більшості продуктів і послуг;
- розпізнавання голосу та обличчя, а також перехід на біометричні способи ідентифікації.

Отже, процес діджиталізація являє собою важливий елемент у формуванні банківської бізнес-моделі, що орієнтується на майбутнє, оскільки банки, які використовують консервативну модель відстають та не досягають успіху в конкурентному середовищі.

Список використаних джерел

1. Олешко Т. І., Касьянова Н. В., Смерічевський С. Ф. та ін. Цифрова економіка : підручник. Київ : НАУ, 2022. 200 с.
2. Стратегія Національного банку до 2025 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-natsionalniy-bank-do-2025-roku-fokus-na-aktivizatsiyu-ekonomichnogo-zrostantnya-ta-tsifrovizatsiyu>.

Невгад Б.П., студент

НУБіП України

Науковий керівник – к.е.н, доцент Опальчук Р.М.

ОПТИМІЗАЦІЯ ДЕПОЗИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ РЕСУРСНОЇ СТРАТЕГІЇ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Головною умовою перебудови банківської системи України є її дієвість та функціональна спрямованість на потреби економічного розвитку країни, функціонування окремих суб'єктів господарювання, виконання зобов'язань перед клієнтами банків та надання фінансових послуг населенню [1, с. 7].

Депозитний портфель є важливим джерелом фінансування для комерційних банків. Оптимізація депозитного портфеля вважається ключовою для ефективної ресурсної стратегії банку, оскільки вона дозволяє банку залучати депозити з метою максимізації доходності та зменшення ризику.

Депозитні операції для АТ КБ «Приватбанк» виступають як найважливіший вид діяльності (табл. 1). Вони можуть мати різні умови, такі як строк розміщення коштів, відсоткова ставка, можливість зняття коштів тощо, що дозволяє клієнтам вибрати оптимальний варіант.

Таблиця 1

Динаміка та структура депозитів АТ КБ «Приватбанк» у розрізі валют

Валюта	Роки						Відхилення	
	2021		2022		2023		2023р. до 2020р.	
	Сума, млн грн	%	Сума, млн грн	%	Сума, млн грн	%	+/-	%
Гривня	201,69	62	302,06	64	341,66	67	+ 139,97	+ 5
Долар	78,07	24	108,55	23	112,19	22	+ 34,12	- 2
Євро	46,54	14	61,36	13	56,09	11	+ 9,55	- 3

Джерело: розраховано автором

За даними табл. 1 можна побачити динаміку та структуру депозитів АТ КБ «Приватбанк» у розрізі валют за період 2021-2023 рр. Протягом трьох років спостерігається зростання загальної суми депозитів у всіх валютах, але найбільш

помітним є зростання у національній валюті.

Розподіл коштів клієнтів за галузями економіки наведено на рис. 1.

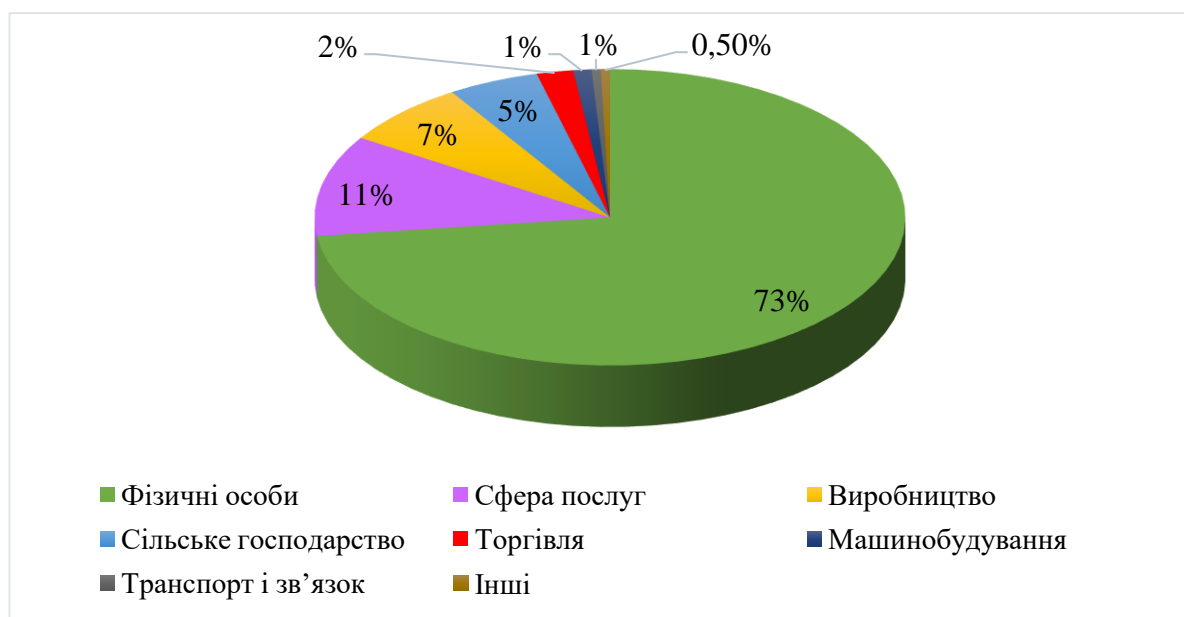

Рис 1. Розподіл коштів клієнтів за галузями економіки у 2023 р., млн. грн.

Джерело: побудовано на основі даних фінансової звітності банку [2, с. 20]

«Оптимізація депозитної політики банку – складне багатофакторне завдання, основою вирішення якого має бути врахування інтересів економіки країни в цілому, банку як суб'єкта економіки і клієнтів банку зокрема» [3, с. 136]. Шляхами оптимізації депозитного портфеля для ефективної ресурсної стратегії банку можуть бути: диверсифікація депозитних продуктів; наліз потреб клієнтів, щоб зрозуміти їхні можливості та пріоритети щодо депозитних продуктів; встановлення конкурентних ставок та аналіз ринкових умов для депозитних продуктів.

Список використаних джерел

1. Діденко О.Л., Вдовенко Л.О. Управління депозитним портфелем комерційного банку. Вінницький національний аграрний університет. Вінниця, 2020 рік. URL: <http://socrates.vsau.org/b04213/html/cards/getfile.php/26204.pdf>

2. Фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк». URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>

3. Еш С. М., Ляховецька В. М. Депозитна політика банків та інструменти її реалізації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2016. Вип. 17. С. 135-138.

Олійник М.М., студент

НУБіП України

Науковий керівник – д.е.н., професор Негода Ю.В.

АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах господарювання, характеризуючись постійною конкурентною боротьбою на ринку, нестабільністю в економіці та політичному житті, багато сільськогосподарських підприємств потрапляють у кризовий стан. У такій ситуації надзвичайно важливим є створення системи, яка б дозволяла вчасно виявляти розвиток фінансової кризи на підприємстві та прогнозувати наслідки у майбутньому. Ключовим елементом такої системи є наявність ефективного механізму діагностики кризового стану та прогнозування ймовірності банкрутства сільськогосподарських підприємств. Завчасне використання такого механізму дозволить виявити ознаки кризових явищ та прийняти адекватні рішення для їх подолання. У контексті політичної нестабільності, економічного занепаду, значної конкуренції та змін в законодавстві, підприємства зазнають збільшеної кількості фінансових криз. Актуальність дослідження у цій області посилюється тим, що фінансова криза веде до погіршення платоспроможності, конкурентоспроможності та в цілому – банкрутства підприємств.

У сьогоденних умовах кризи в аграрній сфері виникає низка питань, які потребують уваги: забезпечення своєчасного фінансування для агропідприємств, кредитування сільськогосподарських виробників, внутрішній ринок продукції, ціни на зерно, продаж мінеральних добрив аграріям за адекватними цінами, експорт сільськогосподарської продукції і т.д.

Ефективне антикризове управління підприємством – це складний та комплексний процес, що потребує використання різноманітних інструментів, нестандартних управлінських рішень та глибокого досвіду. Зважаючи на широкий спектр внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на кризові ситуації в аграрному секторі, створення системи антикризового управління стає

складним завданням, яке вимагає урахування галузевих особливостей конкретного підприємства [1].

Антикризове управління в сільському господарстві має специфічні особливості, які впливають на систему управління підприємства: вплив природно-кліматичних умов на виробництво; територіальна розмежованість виробництва; слабка товарна диференціація сільськогосподарської продукції; нестача фінансових ресурсів; низький рівень соціального розвитку сільських територій; продовольча безпека країни.

Для подолання фінансової кризи, відновлення платоспроможності та фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств потрібно впровадити ряд антикризових заходів. Основними серед них є: збільшення наявних грошових коштів, диверсифікація виробництва, пошук нових ринків збуту та залучення дешевого позикового капіталу [2].

Одним із ефективних заходів для подолання фінансової кризи на підприємстві є впровадження або удосконалення роботи служби маркетингу. Для успішної організації цієї служби необхідно вирішити декілька завдань: обрати оптимальну структуру управління маркетингом; залучити висококваліфікованих фахівців; чітко розподілити обов'язки, права та відповідальність між працівниками маркетингової служби відповідно до їхньої кваліфікації та навичок; створити оптимальні умови для ефективної роботи маркетингологів; забезпечити постійну взаємодію між працівниками маркетингової служби й іншими підрозділами та адміністрацією сільськогосподарського підприємства.

Список використаних джерел

1. Усикова О. М. Антикризове фінансове управління аграрних підприємств в сучасних умовах господарювання. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2019. № 1. С. 49–55.
2. Пріб К. А. Практика антикризового управління в сільськогосподарських підприємствах. *Економіка АПК*. 2019. № 10. С. 51–59.

Оліфер І.О., аспірант

НУБіП України

Науковий керівник – д.е.н., доцент Лемішко О.О.

ОЦІНКА БІХЕВІОРИСТИЧНОГО ФАКТОРУ ПІД ЧАС ЕКОНОМІЧНИХ ЦИКЛІВ

Економіка кожної країни змінюється циклічно – хвилями; така закономірність поширюється і проявляється на фінансових ринках і у поведінці суспільства, різниця лише в часі. Згідно з теоріями економічні цикли змінюються та тривають від 3 до 11 років [1-3]. Згідно з циклами фінансових ринків Еліота та поведінкою суспільства, цикли можуть тривати від кількох днів до декількох років [5]. Ці цикли прямо впливають на ірраціональність соціальної поведінки, на рівень біхевіористичного фактору.

Для виявлення закономірностей в сфері біхевіористичних фінансів досліджується зміна в ірраціональній діяльності в певний період економічних етапів. Для найкращого виявлення біхевіористики за аналогією досліджується емоційність трейдерів – як біхевіористична поведінка підприємств відносно змін на фінансових рівнях. Фінансові цикли, так само, як і економічні поділяють на фази, відносно цих фаз визначається рівень ірраціональності та меж її поширення.

За фазами, біхевіористичність поділяється таким чином:

1. Від оптимізму (росту) до ейфорії: стабільне зовнішнє середовище в більшій мірі демонструє мінімальний рівень ірраціональної поведінки, тільки в кінці росту, звикання до стабільного розвитку провокує розумовий якір, ейфорія переважає над розсудливістю – ірраціональність зростає.

2. Від ейфорії до прийняття (спад): визначається як період максимальної невизначеності, інвестори та підприємства проходять 5 стадій прийняття: відмова, гнів, домовленість, депресія, прийняття. Перші 4 стадії визначаються надвисоким рівнем біхевіористики, інвестори, підприємства реагують на найдрібніші зміни, присутній високий рівень довіри до слухів – неперевіреної

інформації. І лише на етапі прийняття ірраціональність зменшується максимально.

Отже, навіть стабільне економічне зростання в кінці призводить до ірраціональних якорів. Ірраціональність та її межі в соціальному секторі краще за все визначається індексами споживчих настроїв [6]. Присутня залежність між етапом економічного циклу індексом споживчих настроїв та межами функціонування ірраціональності. При економічному спаді, чи настанні критичних етапів складові індексу споживчих настроїв погіршуються. Погіршення економічних настроїв стимулює зростання неконтрольованого сектору, що підкреслює поширення меж функціонування біхевіористичних фінансів. Визначивши зміни біхевіористики під час ринкових етапів, можливо передбачити та знизити ірраціональність виходячи з її причин та меж функціонування.

Список використаних джерел

1. Juglar, C. (1862). Des crises commerciales et de leur retour périodique en France, en Angleterre et aux États-Unis. URL: <https://archive.org/details/descrisescommer00juglgoog>
2. Kitchin, J. (1923). Cycles and Trends in Economic Factors. URL: <https://www.jstor.org/stable/2223692>
3. Kuznets, S. (1930). Secular Movements in Production and Prices. URL: <https://www.nber.org/books-and-chapters/seasonal-variations-and-secular-trends-production-and-prices-1937>
4. Feldstein, M. (1982). The Economics of the New Depression. URL: <https://www.nber.org/books-and-chapters/economics-new-depression-0>
5. Himanshu Patel, Hardik Modi. The Elliott Wave Principle and its Applications in Security Analysis. Research & Reviews:Journal of Statistics. 2018; 7(3): 1–6p. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/265-3400-1-PB1.pdf>
6. IS.InfoSapiens. Маркетингові дослідження. Індекс споживчих настроїв. URL: <https://www.sapiens.com.ua/ua/other-research>

Опанасенко І.О., студент

НУБіП України

Науковий керівник – д.е.н., доцент Лемішко О.О.

УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Капітал є надзвичайно важливим для підприємства. Він є фундаментом, на якому будується всі його операції та розвиток. Без належного капіталу підприємство не зможе ефективно функціонувати, зростати або здійснювати інновації. Саме тому формування оптимальної структури капіталу є пріоритетним завданням для керівництва.

Структура капіталу – це сукупність фінансових коштів підприємства з різних джерел довгострокового фінансування, а якщо говорити точніше – співвідношення власних і позикових фінансових коштів, використовуваних у господарській діяльності [1, с. 15].

Оптимальна структура капіталу – це таке співвідношення власних і позикових коштів підприємства, при якому забезпечується найбільш ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності і коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість [2, с. 19]. Доцільне управління структурою капіталу дозволяє забезпечити оптимальний баланс між ризиком і вигодою для підприємства.

Ефективне управління структурою капіталу може включати такі аспекти:

1. Оптимізація вартості капіталу. Формування та поповнення капіталу повинно здійснюватися шляхом обґрунтованого вибору між двома основними джерелами фінансування: власним та залученим капіталом. Потрібно ретельно аналізувати вигоди та витрати кожного джерела фінансування для забезпечення максимальної ефективності.

2. Мінімізація ризику. Управління структурою капіталу допомагає зменшити фінансовий ризик підприємства. Розподіл капіталу між різними джерелами фінансування може допомогти зменшити залежність від одного джерела та знизити ризик неплатоспроможності.

3. Стратегічне планування. Управління структурою капіталу повинно відбуватися в контексті стратегічних цілей підприємства. Наприклад, якщо підприємство планує розширювати свою діяльність, то йому необхідно залучити додатковий зовнішній капітал. Якщо підприємство прагне збільшити свою стійкість, то необхідно буде збільшувати власний капітал в структурі.

4. Підтримання інвесторської довіри. Ефективне управління структурою капіталу може суттєво підвищити довіру інвесторів до вашого підприємства. Інвестори завжди шукають оптимальний баланс між ризиком та винагородою, тому стабільність та прозорість структури капіталу є надзвичайно важливими.

Отже, при формуванні капіталу підприємств слід враховувати такі фактори, що впливають на рішення щодо структури капіталу: характер попиту на продукцію та стабільність виручки від реалізації; структура активів та витрат; асиметрія ринкової інформації; рентабельність; ставка податку на прибуток та податку на доходи фізичних осіб; розмір капіталу компанії; частка державного майна; ставлення власників та менеджерів до ризику; ставлення кредиторів до підприємства; наявність можливості збільшення статутного капіталу [3, с. 49].

Список використаних джерел

1. Беренда Н. І., Редзюк Т. Ю., Ворона К. В. УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. №19. С. 14-18.

2. Волошина С.В. Капітал підприємства: формування та використання: курс лекцій для студентів ступеня «бакалавр». Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2017. 59 с.

3. Макаренко Ю. П., Клименко Д. О. Формування оптимальної структури капіталу з метою забезпечення фінансової стійкості підприємства. Економіка та держава. 2022. № 1. С. 45–49. DOI: 10.32702/2306-6806.2022.1.45

Орологопуло К.О., аспірант

НУБіП України

Науковий керівник – к.е.н., доцент Олійник Л.А.

ФІНАНСОВИЙ СТАН АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ШЛЯХИ ДЛЯ ЇХ РОЗВИТКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Унаслідок повномасштабної війни, розв'язаної російською федерацією, фінансовий стан аграрних підприємств суттєво погіршився, а саме: відбулося зростання вартості виробництва продукції через подорожчання вартості палива, насінневого матеріалу та добрив; через активні бойові дії в прифронтових та звільнених територіях вагома частка земель є небезпечними для сільськогосподарської діяльності.

Наразі критично важливим для сільськогосподарських підприємств є оцінка пошкодженого майна та активів і створення механізмів швидкої адаптації до викликів, які принесла війна. За оцінками фахівців Київської школи економіки (KSE) станом на 31 грудня 2023 року, сільськогосподарський комплекс та земельний фонд України отримали прямих збитків і втрат на суму більше 80 мільярдів доларів США [1].

Найбільша частка збитків аграрного сектору - через знищення та пошкодження техніки і обладнання, серйозні втрати зазнала інфраструктура для зберігання виробленої сільськогосподарської продукції [2].

Розуміючи важливість підтримки аграрного сектору та вищезазначені втрати, у 2023 році Урядом продовжено Державну програму «Доступні кредити 5-7-9%» для полегшення доступу аграріїв до кредитів в умовах воєнного стану. Аграрії можуть отримати кредит у розмірі до 90 млн грн у межах програми «Доступні кредити 5-7-9%» під 5–9 % річних, залежно від категорії кредиту та суб'єкта підприємництва. За 8 місяців 2023 року українські аграрії отримали майже 33,4 мільярди гривень банківських кредитів на розвиток господарств, з них - 5 тисяч підприємств отримали 18,9 мільярдів гривень за цією державною програмою [3].

Отже, для фінансової підтримки аграрного сектору необхідно залучати позичкові кошти для фінансування оборотного капіталу, щоб забезпечити операційну та безперервну діяльність підприємств. Підтримка аграрних суб'єктів господарювання має ґрунтуватися не лише на цілях збільшення виробництва, але і на забезпеченні довгострокового сталого розвитку України на шляху до членства в ЄС.

Виходячи з вищезазначеного можна окреслити наступні середньо- та довгострокові шляхи поліпшення фінансового стану аграрних підприємств:

- надання прямої фінансової підтримки аграрним виробникам;
- допомога фермерам у грамотному використанні залучених коштів, виділених на підготовку до вступу в ЄС, з метою інтеграції аграрного сектору України в систему ЄС;
- допомога аграрним підприємствам через використання існуючих інструментів: цільова допомога, доступні кредити, гранти на відновлення, субсидювання тощо;
- розвиток логістичних комплексів біля кордонів з Європою; активна робота на міжнародній арені для вирішення проблем з експортом продукції та продовження режиму безмитної торгівлі між ЄС та Україною.

Список використаних джерел

1. Огляд збитків та втрат в АПК, Київська школа економіки. URL: <https://kse.ua/ua/oglyad-zbitkiv-ta-vtrat-v-apk/>
2. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Звіт “Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення України” від Мінфін. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-ukrainy-ievropeiska-komisiia-ta-svitovyi-bank-prezentuvaly-zvit-shvydka-otsinka-zavdanoi-shkody-ta-potreb-na-vidnovlennia>

Панькевич О.С., студент

НУБіП України

Науковий керівник – д.е.н., професор Швець Н.Р.

ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ МІЖ АКТИВНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ БАНКІВ ТА РОЗВИТКОМ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ

Банківська система є важливою складовою фінансового ринку, а її стабільність та ефективність – необхідна умова розвитку національної економіки. Широкомасштабна війна, що почалася 24 лютого 2022 року, спричинила геополітичну нестабільність та важкі економічні зрушення, що потребують нестандартних рішень в контексті економічного відновлення нашої держави. Економічний розвиток залежить від ефективної та злагодженої діяльності всіх ланок фінансової системи, серед яких важливе місце займає банківська система. [1; 60] Саме тому необхідно оцінити роль банківських операцій відновленні економіки України.

Активні операції банків, зокрема кредитування, є важливим інструментом для стимулювання економічного росту. Вони забезпечують необхідне фінансування для підприємств та домогосподарств, а також можуть використовувати інноваційні фінансові інструменти та технології для підтримки відновлення економіки. Це може включати в себе нові форми кредитування, такі як мікрокредитування, а також використання цифрових технологій для забезпечення ширшого доступу до банківських послуг.

Банки відіграють важливу роль як посередники у процесі фінансування, з'єднуючи заощадження домогосподарств з інвестиційними потребами підприємств. Це сприяє ефективному розподілу ресурсів та стимулює економічний ріст. Державне регулювання банківської діяльності є важливим для забезпечення стабільності фінансової системи та запобігання надмірного ризику. Це може включати в себе встановлення вимог до резервів, нормативів ліквідності та інших параметрів.

Разом з тим, необхідно розуміти, що взаємозалежність активних операцій банків та розвиток економіки має двосторонній вплив, тобто і стан економіки

впливає та якість та обсяги активних операцій банківських установ. Ось декілька ключових аспектів цієї залежності.

1. Вплив економічної ситуації на активи банку. Економічна ситуація в країні може впливати на якість активів банку. [2; 7] Наприклад, у періоди економічної нестабільності може зрости кількість проблемних кредитів в портфелі банку, що негативно впливає на його активи.

2. Роль активів в економіці. Активи банку, особливо кредитний портфель, відіграють важливу роль в економіці. Вони забезпечують фінансування для підприємств та домогосподарств, що сприяє економічному росту.

3. Вплив економічних циклів. Економічні цикли також впливають на активи банку. Наприклад, у періоди економічного зростання попит на кредити зростає, що може збільшити активи банку. Проте, у періоди економічного спаду попит на кредити може знизитися, що може зменшити активи банку.

4. Вплив політики банку. Політика банку щодо формування його активів також може впливати на економічну ситуацію в країні. Наприклад, якщо банк активно надає кредити, це може стимулювати економічний ріст. [3; 85] Проте, якщо банк стає більш обережним у наданні кредитів, це може гальмувати економічний розвиток.

Ці аспекти підкреслюють важливість управління активами банку та їх вплив на економічну ситуацію в країні.

Список використаних джерел

1. Дорошенко, Н., & Віскарєва, Е. (2023). РОЛЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ У ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ. *Молодий вчений*, 8 (120), 60-65. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-8-120-13>

2. Антипенко Н.В., Охріменко В.В. (2021). «Аналіз кредитного портфеля комерційних банків України в сучасних умовах». *Економіка. Фінанси. Право*. № 12/1. С. 5-8.

3. Payanok, Tetiana & Kamenchuk, Mariya. (2019). Analysis and Forecasting of the Bank's Performance: The Case of the Privatbank. *Accounting and Finance*. 78-87. 10.33146/2307-9878-2019-4(86)-78-87.

Пархоменко Н.О., студент

НУБіП України

Науковий керівник – к.е.н., доцент Олійник Л.А.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Метою функціонування будь-якого підприємства є отримання ним величини фінансового результату у розмірах, що задовольняє потреби власників. Враховуючи різноманітні аспекти та горизонти планування діяльності суб'єкта господарювання найважливішим є процес управління доходами, тобто процес дослідження та прийняття управлінських рішень за усіма визначальними аспектами формування та розподілу доходів підприємства.

Проблемним аспектам формування ефективної системи управління доходами та покращення фінансового результату сільськогосподарських підприємств присвячено вагомий кількість публікацій українських науковців. Зокрема, праці І.О. Бланка, Т.П. Добрунік, Т.П. Ткаченко, А.І. Пастушенко та ін.

Дохід підприємства за Міжнародними стандартами фінансової звітності визначають як "валове надходження економічних вигід протягом періоду, що виникає в ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників власного капіталу" [1].

В сільськогосподарських підприємствах доходи формуються з врахуванням наступних особливостей: формуються внаслідок реалізації біологічних активів, то головним фактором для доходів є вплив природно-кліматичних чинників; аграрне виробництво характеризується багатогалузевістю, а саме сільськогосподарське підприємство виробляє різну продукцію рослинництва і тваринництва. Частина видів продукції стає сировиною або утворює витрати для виробництва інших видів продукції, тому виникає проблема при управлінні доходами та визначенні фінансового результату суб'єкта господарювання; у фінансово-господарській діяльності

аграрного підприємства використовуються біологічні активи, які власник може обліковувати як біологічні активи на етапі перетворення (в складі оборотних коштів) або як довгострокові біологічні активи (в складі основних засобів) [2].

Основними етапами доходів на підприємстві виділяють: аналіз доходів минулих років; пошук напрямів підвищення доходів; планування річних показників доходів; складання планових помісячних та квартальних показників доходів; виконання контролю за здійсненням планів по доходах; складання звіту про фактично одержаний дохід та зіставлення отриманих значень із плановими показниками [3].

Специфіка формування доходу аграрного підприємства і в цілому його управління визначається особливостями його діяльності.

Суттєвим чинником в управлінні доходами сільськогосподарських підприємств є вибір оптимальної облікової політики, окрім цього: зміна обсягів або ціни продукції; визначення порогу рентабельності з врахуванням особливостей сільськогосподарського виробництва; вплив структури виробництва продукції за її асортиментом на дохід.

Отже, при управлінні доходами сільськогосподарських підприємств варто мінімізувати дію наявних в сільському господарстві негативних явищ на загальну ефективність діяльності зазначених суб'єктів господарювання через утворення дієвої, результативної та гнучкої системи управління підприємством.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 (МСБО 18). Дохід. № 929_025 від 01.01.2012. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_025.

2. Качула С.В., Буштін А.А. Особливості формування доходів та прибутку сільськогосподарських підприємств. Агросвіт. 2021. № 21-22. С. 57 - 62.

3. Ткаченко Т.П., Тульчинська С.О., Бойчук Д.В. Управління доходами на підприємстві. Ефективна економіка. 2018. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6192>

Пасічний В.А., аспірант

НУБіП України

Науковий керівник – к.е.н., доцент Шевченко Н.Ю.

ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ

На сьогоднішній день експерти визначають поточний стан більшості підприємств в Україні як кризовий. Розвиток кризових явищ, з одного боку, та зацікавленість держави в максимальному виживанні підприємств, які мають необхідний життєвий потенціал є стратегічно важливими для країни в цілому або для окремих регіонів, з іншого, призвели до появи і поширення в Україні нового типу управління а саме антикризового, специфічного за своїми цілями і функціями.

Цілеспрямованість в антикризовому управлінні означає, що всі дії мають бути спрямовані на досягнення конкретних цілей, таких як виход з фінансової кризи, відновлення фінансової стабільності тощо. Комплексність полягає в тому, що управління повинно охоплювати всі аспекти діяльності компанії, включаючи фінанси, операційну діяльність, маркетинг, кадровий потенціал та інше.

Антикризове управління є єдиним способом подолання корпоративної кризи. При цьому під антикризовим реагуванням слід розуміти практичне управління кризовими ризиками, аналіз симптомів, формулювання заходів щодо зменшення негативних наслідків кризи та використання цих факторів для подальшого розвитку. Воно встановлюється певним чином. З цієї точки зору, менеджмент підприємства повинен певною мірою подолати кризу. Іншими словами, для того, щоб підприємство ефективно функціонувало в умовах типової системи управління, система антикризового фінансового управління підприємством повинна перебувати в постійному режимі. Лише за таких умов можна прогнозувати та запобігати виникненню кризових ситуацій на підприємстві, а також запобігати банкрутству [52, с. 111].

Антикризове управління можна охарактеризувати як тип управління, що дотримується принципів цілеспрямованості, комплексності, корисності,

безперервності, ефективності, гнучкості, результативності та раціональності. Саме ці характеристики дозволяють розробляти та впроваджувати відповідні та ефективні програми антикризового реагування.

Отже, комплекс стратегічних та оперативних заходів, які розробляються в рамках програми антикризового реагування, може бути розглянутий як перелік питань або інструмент для досягнення та забезпечення довгострокових цілей розвитку антикризового управління у компанії. Цей комплекс заходів може включати в себе різноманітні стратегічні напрямки, такі як: аналіз ризиків та виявлення потенційних кризових ситуацій; розробка стратегій попередження кризових ситуацій; підготовка планів дій у разі виникнення кризових ситуацій; організація комунікаційних та інформаційних процесів у разі кризи; мобілізація ресурсів та координація дій персоналу; відновлення після кризової ситуації та запобігання подібним проблемам у майбутньому.

Ці заходи можуть бути спрямовані на забезпечення стійкості та виживання компанії в умовах кризових ситуацій, а також на підвищення її конкурентоспроможності та забезпечення довгострокового розвитку. Такий комплекс стратегічних та оперативних заходів є важливим інструментом для досягнення цілей антикризового управління компанії.

Список використаних джерел

1. Михайленко О.В., Майстренко А.В. Розроблення та обґрунтування антикризової стратегії діяльності підприємства. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2019. Вип. 37. С. 63-68.

2. М'яковський С.О. Удосконалення механізмів державного антикризового управління в Україні. Наукові читання –2019: збірник тез доповідей науково-практичної конференції науково-педагогічних працівників. Житомир :ЖНАЕУ, 2019. С. 203–20

Полегенько С.В., студент

НУБіП України

Науковий керівник – к.е.н., доцент Олійник Л.А.

СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

У будь-якій сфері економічної діяльності результативність діяльності підприємства значною мірою залежить від того, якими фінансовими ресурсами володіє підприємство та від того, як воно ними управляє. Наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів і їх раціональна структура визначають здатність до підвищення економічної ефективності виробництва, рівень конкурентоспроможності підприємства, потенціал його розвитку та міру задоволення економічних інтересів як самого підприємства, так і його партнерів.

У сучасних умовах економічної нестабільності, коли все більше підприємств змушені залучати додаткові обсяги фінансових ресурсів та шукати нові напрями для поліпшення свого фінансового стану, вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами є ключовим фактором. Це забезпечить не лише виживання підприємства, а й сформує його потенціал для майбутнього розвитку, дозволяючи своєчасно та гнучко реагувати на зміни в економіці. Проблематиці управління фінансовими ресурсами на підприємстві присвячено праці таких науковців як А. В. Нечипоренко, Т. О. Макух, М. Г. Бортнікова та інших.

Управління фінансовими ресурсами - це система принципів та методів управління, розробка та реалізація яких забезпечують стійкий фінансовий стан і ефективну діяльність підприємства. Вона має забезпечувати наступне: пошук оптимальних напрямів розміщення фінансових ресурсів для кожного окремого підприємства; формування та ефективне використання наявних фінансових ресурсів; прийняття фінансових рішень з урахуванням ринкової стійкості; визначення першочергових внутрішніх та зовнішніх загроз підприємства й також виявлення потенційних конкурентів [1].

Покращення системи управління фінансовими ресурсами повинно базуватися на оцінці ефективності їх використання. Для цього необхідно вчасно аналізувати фінансову звітність, що в рамках моніторингу дозволить комплексно оцінити результати діяльності та виявити фактори, що прямо чи опосередковано впливають на формування і використання фінансових ресурсів, знайти резерви для їх збільшення [2]. Крім того, потрібно розробляти фінансову стратегію та плани, які передбачають створення нових та розвиток наявних напрямків діяльності підприємства.

Підприємство також повинно розробляти фінансові стратегії для оптимізації використання своїх ресурсів, включаючи підвищення кваліфікації персоналу, інвестування, зменшення витрат і збільшення виручки.

Щоб вдосконалювати процес управління фінансовими ресурсами на підприємствах необхідно запроваджувати наступні заходи, а саме: встановлення цілей та завдань управління фінансовими ресурсами з урахуванням особливостей діяльності суб'єкта господарювання; моніторинг внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства з метою вчасного виявлення проблем у фінансовій діяльності, що дозволить мінімізувати можливі втрати; оцінка та аналіз альтернативних варіантів рішень у процесі управління; постійний моніторинг виконання управлінських рішень; проведення оцінки результатів ухвалених рішень з урахуванням можливих варіантів модифікації та покращень, а також врахування отриманих результатів для майбутнього.

Список використаних джерел

1. Макух Т. О. Структурна схема формування моделі управління фінансовими ресурсами. Економіка та суспільство. 2021. Вип. 25. URL:<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/229/219>. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-5>.

2. Бортнікова М. Г., Черкова Ю. Л. Формування концептуальної моделі управління фінансовими ресурсами підприємства у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. Економіка. Фінанси. Право. 2021. № 10/1. С. 9-12.

Пучка Ю.І., студент
НУБіП України
Науковий керівник – к.е.н, доцент Біляк Ю.В.

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ

У зв'язку з обмеженістю грошових ресурсів та зниженням платоспроможності, багато підприємств потребують більш ефективної організації системи управління грошовими потоками. Це вимагає виділення та систематизації ключових елементів, що впливають на управління ними.

Управління грошовими потоками на підприємстві передбачає розробку відповідного механізму. У нестабільних умовах економічного середовища, актуальним є аналіз та розвиток теоретичних та практичних підходів до організації управління грошовими потоками підприємств.

Ефективна система управління грошовими потоками включає наступні елементи:

1. Облік грошових коштів. *Це ведення точного обліку всіх грошових операцій компанії, включаючи надходження та витрати.*

2. Фінансовий аналіз. *Аналіз фінансових звітів та інших даних для оцінки фінансового стану компанії і виявлення можливостей для оптимізації грошових потоків.*

3. Планування надходжень та видатків. *Розробка стратегій і планів для ефективного управління грошовими потоками, включаючи планування прибутків, витрат і інвестицій.*

4. Прогнозування стратегій використання грошових коштів. *Прогнозування майбутніх грошових потоків і розробка стратегій для їх оптимізації та максимізації прибутковості.*

5. Прийняття управлінських рішень. *На основі аналізу та прогнозування прийняття рішень щодо ефективного використання грошових коштів і розвитку фінансових стратегій.*

б. Контроль за раціональністю використання грошових коштів. *Постійний моніторинг та контроль за витратами для забезпечення їх оптимального використання та відповідності бізнес-стратегії компанії [1].*

Система управління грошовими потоками на підприємстві включає наступні етапи: аналіз поточного стану; планування і прогнозування; розробка стратегій; впровадження і контроль; аналіз результатів і вдосконалення системи [2].

Так, організація системи та механізму управління грошовими потоками є критично важливою для успішної діяльності будь-якого підприємства. Ефективне управління грошовими потоками дозволяє підприємству забезпечувати своєчасні виплати, оптимізувати використання фінансових ресурсів, знижувати витрати та ризики, а також раціонально розподіляти кошти на поточні потреби та інвестиції.

Без належної організації системи управління грошовими потоками підприємство може зіткнутися з проблемами, такими як недостатність грошових ресурсів для забезпечення поточної діяльності, невдалий планування фінансових операцій, непередбачувані фінансові втрати та інші проблеми, що можуть загрожувати стабільності та успішності підприємства.

Тому розвиток і вдосконалення системи та механізму управління грошовими потоками є важливим завданням для будь-якого підприємства, що прагне забезпечити свою стійкість, розвиток і конкурентоспроможність на ринку.

Список використаних джерел

1. Яструбецька Л.С. Організаційно-економічний механізм управління грошовими потоками промислових підприємств України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.02.03. Львівський національний університет імені Івана Франка. URL: <http://disser.com.ua/contents/p-2/36417.html>.

2. Чік М.Ю. Підходи до управління грошовими потоками та їх облікова інтерпретація. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2015. Вип.. 1 (45). Т.2. С. 134-139.

Свередюк А. В., студентка

НУБіП України

Науковий керівник – д.е.н., доцент Лемішко О.О.

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОРГОВОГО ПІДПРИЄМСТВА У РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Торгівля – одна з провідних галузей економіки України і світу. Життєздатність у ринковому середовищі для торгової організації у багатьох випадках визначається внутрішніми та зовнішніми факторами, що впливають на її економічну стійкість. Фінансова стійкість базується на оптимальному співвідношенні між окремими видами активів та джерелами їх фінансування, а також на оптимальному співвідношенні власних і залучених джерел [1].

Специфікою формування активів торгової організації є наявність значної кількості товарів для перепродажу і високий рівень боргів дебіторів. Характеризуючи специфіку пасивів торгової організації, в першу чергу варто відзначити високий рівень кредиторської заборгованості.

Проведемо аналіз фінансової стійкості ТОВ «Сільпо-Фуд», використовуючи методи горизонтального та вертикального аналізу. Представимо зведену таблицю структури балансу організації у таблиці 1.

Так показали дані таблиці 1, в динаміці за 3 останні роки спостерігається нарощування величини майна організації: в 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 8 440 млн. грн., а в 2022 році в порівнянні з 2020 – на 3 448 млн. грн.

Найбільша частка у загальній структурі активів – 66% у 2022 році – припадала на немобільні активи, зокрема на основні засоби, такі як орендовані торгові площі, що відповідає специфіці діяльності організації торгівлі. Товари для перепродажу також становили значну частку у загальному результаті балансу – 17% активу.

Найбільша частка у структурі джерел фінансування майна за 3 роки припадала на позикові кошти. Кредиторська заборгованість складала 67% пасиву балансу, що свідчить про недостатній рівень фінансової стійкості через переважання короткострокових позикових коштів.

Аналіз структури балансу ТОВ «Сільпо-Фуд», тис. грн

Показник	2020	2021	2022	Відхилення	
				2021 / 2020	2022 / 2020
БАЛАНС	30 220 459	38 660 465	33 668 858	8 440 006	3 448 399
Необоротні активи	15 409 290	23 652 373	22 214 755	8 243 083	6 805 465
з них: основні засоби	10 768 202	16 845 784	17 226 900	6 077 582	6 458 698
нематеріальні активи	4 121 238	4 225 036	3 097 800	103 798	-1 023 438
інвестиції	0	1 673 205	1 578 601	1 673 205	1 578 601
інші необоротні активи	519 850	907 348	311 454	387 498	-208 396
Оборотні активи	14 811 169	15 008 092	11 454 103	196 923	-3 357 066
з них: запаси	5 622 330	6 461 632	5 973 577	839 302	351 247
дебіторська заборгованість	6 669 893	6 609 962	2 666 691	-59 931	-4 003 202
грошові кошти	2 398 496	1 798 948	2 612 679	-599 548	214 183
інші оборотні активи	120 450	137 550	201 156	17 100	80 706
Власний капітал	-1 148 535	-2 994 714	-10 689 056	-1 846 179	-9 540 521
з нього: статутний капітал	13 047 703	13 047 703	13 047 703	0	0
нерозподілений прибуток	-14 196 238	-16 042 417	-23 736 759	-1 846 179	-9 540 521
Довгострокові зобов'язання	12 285 676	13 611 910	15 998 056	1 326 234	3 712 380
з них: кредити банків	2 752 810	1 464 696	1 397 278	-1 288 114	-1 355 532
орендні зобов'язання	6 101 569	9 583 891	12 088 615	3 482 322	5 987 046
інші зобов'язання	3 431 297	2 563 323	2 512 163	-867 974	-919 134
Поточні зобов'язання	19 083 318	28 043 269	28 359 858	8 959 951	9 276 540
з них: кредити банків	774 588	2 373 923	1 481 551	1 599 335	706 963
кредиторська заборгованість	16 261 592	23 036 221	22 429 185	6 774 629	6 167 593
орендні зобов'язання	1 438 015	1 604 645	2 017 474	166 630	579 459
інші поточні зобов'язання	609 123	1 028 480	2 431 648	419 357	1 822 525

Джерело: побудовано автором на основі [2]

Основними напрямками підвищення фінансової стійкості організації є:

- підвищення величини власного капіталу за рахунок погашення непокритого збитку шляхом оновлення стратегії збуту і підвищення виручки;
- скорочення позикового капіталу, зокрема залежності від банківських кредитів і орендних зобов'язань (компанія орендує площі в локаціях з високою орендною платою, що економічно не вигідно через збитковість діяльності).

Список використаних джерел

1. Сініцин О. О. Характеристика методів регулювання та оптимізації структури капіталу корпорації. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». №4, 2014.
2. ТОВ «Сільпо-Фуд». Фінансова звітність. URL: <https://silpo.ua/reports>

Сотник В.В., к.е.н., старший науковий співробітник
Могилевська В.О., провідний науковий співробітник
Ніколайчук О.Р., старший науковий співробітник
Національний університет оборони України

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ КРИТИЧНИХ РИЗИКІВ НА МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ОБОРОННИМИ РЕСУРСАМИ

Воєнні дії, які продовжуються на території України спричинили виникнення ряд системних та несистемних ризиків, які мають негативний вплив на економічну безпеку та розвиток країни в подальшому. Варто зазначити, що економічна безпека для країни є важливою підсистемою національної безпеки. Вона передбачає захист як економіки, так і населення від загроз зовнішнього та внутрішнього характеру, що формує передумови для соціально-економічного розвитку. Зауважимо, що з початком війни роль економічної безпеки країни розширюється, що дає можливість продовжувати країні визвольну боротьбу. Саме економіка України під час війни зазнала найбільших втрат, при цьому вони стосуються не лише життя людей, а й руйнування інфраструктурних об'єктів, підприємств оборонно-промислового комплексу, бізнесових об'єктів та цілих виробничих галузей. З кожним наступним днем продовження війни витрати, які понесені внаслідок руйнування зростають, що призводить до виникнення нових ризиків, у тому числі критичних. Тому важливо дослідити сутність дефініції «критичні ризики» та їх взаємозв'язок із механізмом управління оборонними ресурсами [2].

Основними ризиками, які впливають на механізм управління оборонними ресурсами на 2024 рік є наступні:

1. Продовження військових дій на території України, що спричиняє негативні наслідки саме на економічний сектор в цілому, у тому числі й на механізм управління оборонними ресурсами, оскільки ескалація воєнних дій спричиняє додаткове скорочення виробничого потенціалу країни та втрату людських ресурсів без можливості відновлення.

2. Техногенні катастрофи, які проявляються в тому, що продовжується руйнування об'єктів інфраструктури, військових частин, підприємств оборонно-промислового комплексу, які прямо впливають на рівень забезпечення оборонними ресурсами та можливості продовження захисту своїх територій.

3. Порушення логістичних зв'язків як в середині країни, так і поза її межами, тобто продовження блокад вантажних перевезень на кордоні, обмеження морських шляхів перевезення в комплексі негативно впливають на зовнішньоторговельний баланс, що призводить до того, що змінюється курс валюти і як наслідок це спричиняє зростання інфляційних процесів.

4. Зовнішні політичні ризики, які призводять до скорочення загальних обсягів міжнародної підтримки, що завдають шкоду не лише фінансовій стабільності, а й обороноздатності країни.

5. Соціальна напруга та загострення протестів у суспільстві, що проявляється у збільшенні рівня безробіття, психологічній нестабільності суспільства, збільшенні протестних настроїв в країні [1].

Система управління критичними ризиками в механізмі управління оборонними ресурсами представляє собою систему впливу на всі види ризику, що дозволяють уникнути або мінімізувати наслідки негативного характеру. Основним завданням проведення контролю критичних ризиків в механізмі управління оборонними ресурсами є методична підтримка та інформаційно-аналітичне забезпечення ризик-менеджменту в процесі ідентифікації критичних ризиків.

Список використаних джерел

1. Гбур З. В. Ризики спричинені війною та економічна безпека держави. *Стратегія сучасного розвитку України: синтез правових, освітніх та економічних механізмів*. 2022. С. 5-19. URL: <https://doi.org/10.54929/monograph-12-2022-01-01>.

2. Пащенко Є. М., Іващенко С. М. Теоретико-методологічні засади контролю ризиків у Міністерстві оборони України та у Збройних Силах України. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. № 76 (2). С. 69-74. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.76.2.11>.

Суммар Д.В., аспірант

НУБіП України

Науковий керівник – к.е.н, доцент Біляк Ю.В.

ВАЖЛИВІСТЬ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ

У контексті ринкових умов важливим кроком для забезпечення успішної діяльності підприємств у сільському господарстві є ефективне управління фінансовими ресурсами та їх оптимізація. Тому стає все більш важливим створення цілісної системи фінансової безпеки, яка сприятиме попередженню кризових ситуацій за допомогою використання фінансових стратегій для зменшення ризиків та загроз у процесі підприємницької діяльності. Необхідність створення комплексної системи фінансової безпеки для суб'єктів підприємництва в аграрній галузі випливає з необхідності одночасного вирішення складних теоретичних і практичних питань, з урахуванням пріоритетності сільського господарства як ключового сектора, що впливає на продовольчу і екологічну безпеку. У зв'язку з негативним розвитком економічних процесів, таких як розлад у системі державних та корпоративних фінансів, зниження кредитоспроможності агроформувань, погіршення у розрахунковій сфері та криза у фінансових інститутах, стає виразним ростом значення створення системи фінансової безпеки для агропідприємств. Пропонуємо розглядати систему фінансової безпеки суб'єктів підприємництва як інтегровану структуру, що складається з різних взаємопов'язаних компонентів. Ці компоненти взаємодіють між собою та забезпечують захист підприємства від потенційних загроз за допомогою ефективного інструментарію для управління ризиками.

Основні завдання системи фінансової безпеки включають наступне:

1. Виявлення ризиків та відповідних небезпек і загроз, що можуть виникнути для суб'єктів підприємництва в аграрному секторі;
2. Визначення ключових показників та оцінка стану фінансової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу;
3. Контроль та оцінка ефективності функціонування системи фінансової безпеки [1].

Принципи, на яких ґрунтується система фінансової безпеки, включають динамічність (постійний розвиток та удосконалення всіх її складових), комплексність (врахування всіх факторів, що впливають на загрози і небезпеки), системність (здійснення діагностики на основі системи індикаторів за відповідними критеріями), компетентність (наявність кваліфікованих фінансових менеджерів, які вміють управляти фінансами підприємств), диверсифікація (розширення інструментарію оцінки та підвищення рівня фінансової безпеки в залежності від змін умов зовнішнього та внутрішнього середовища), об'єктивність (об'єктивний підхід до оцінки фінансового стану), конфіденційність (індивідуальний підхід до вибору оцінки рівня фінансової безпеки), гнучкість (здатність системи адаптуватися до змін зовнішнього середовища) та адекватність висновків щодо стану фінансової безпеки. Засновуючись на вищезазначеному, можна визначити функції системи фінансової безпеки для суб'єктів підприємництва в аграрній сфері. Вважаємо, що серед них слід виділити попереджувальну функцію, яка полягає у здатності системи запобігати виникненню кризових ситуацій та управлінні ризиками для аграрних підприємств. Також важлива контрольна функція, що передбачає відслідковування правильного функціонування всієї системи, спрямованої на досягнення кінцевої мети - забезпечення стабільності фінансової безпеки підприємств в аграрному секторі. Отже, встановлені ключові критерії фінансової безпеки для суб'єктів підприємництва в аграрній сфері - фінансова стійкість і стабільність, ефективність підприємницької діяльності та інвестиційна привабливість - є взаємодоповнюючими і ключовими. Вони враховують особливості галузі сільського господарства і дозволяють не лише визначити наявність фінансової безпеки підприємства, а й оцінити її рівень за допомогою оптимального набору показників, які використовуються у плануванні, обліку та аналізі діяльності підприємств.

Список використаних джерел

1. Шолойко А. С. Тенденції державної підтримки сільського господарства. Економіка АПК. 2012. № 5. С.41–44.

Тесленко М.С., аспірант

НУБіП України

Науковий керівник – к.е.н., доцент Долженко І. І.

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ

Життєдіяльність територіальних громад в умовах сучасних викликів потребує в реалізації регіональної політики використання інклюзивного підходу, що передбачає створення безпечних умов для цілісного розвитку територій, ефективної системи цивільного захисту відповідно до типу території: територій з особливими умовами для розвитку; територій сталого розвитку; полюсів економічного зростання. Реалістичність цього завдання залежить від організаційного, інституційного забезпечення та акумулювання внутрішніх і зовнішніх фінансових ресурсів, активізації проектного грантового фінансування.

В умовах загострення безпекових викликів актуалізується проблема перегляду аспектів публічної політики держави. Векторами нової публічної політики в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови мають бути: оборона України; продовольча безпека; е-підтримка та соціальні програми допомоги; нова економічна політика, яка має бути спрямована на створення наукоємної економіки та інфраструктури майбутнього, та нова регіональна політика.

Інституційний базис для регіональної політики закладено в Законі України «Про засади державної регіональної політики» від 5 лютого 2015 року № 156-VNI [1], який сприяв об'єднанню громад і проведенню адміністративно-територіальної реформи. Однак виклики часу зумовили прийняття змін до цього Закону [2]. Вони заклали реалізацію регіональної політики на основі інклюзивного підходу, що передбачає нову функціональну типологію горизонтального розвитку України в умовах воєнного стану відповідно до територій відновлення: територій з особливими умовами для розвитку; територій сталого розвитку; полюсів економічного зростання. Кожна із цих територій через інструментарій стратегічного планування має передбачити механізми забезпечення цілісності, фізичного захисту, ресурсного забезпечення всім

необхідним для вирішення гуманітарних проблем та оборони, виявлення та нейтралізації ризиків стійкості, підтримки резервів для сталого розвитку і протидії агресії.

Передусім це стосується дотримання параметричних характеристик економічної безпеки територій, створення якісної системи територіальної оборони, цивільного захисту населення та налагодження ефективних військових логістичних мереж. Спроможність до збалансованого розвитку громад залежить від економічного потенціалу територій та передусім фінансового забезпечення. Особливо гострою ця проблема є в умовах, коли підсилюються безпекові виклики та виникає необхідність забезпечення захисту населення та об'єктів інфраструктури. Для цього територіальні громади мають активізувати діяльність щодо пошуку інноваційних джерел фінансового забезпечення розвитку територій з дотримання інклюзивних підходів (врахування специфіки і стану розвитку території), співпраці з донорськими організаціями європейських держав щодо створення інклюзивного, безпечного середовища життєдіяльності громади, максимального соціального захисту та підтримки жителів громад, розбудови та модернізації інфраструктури громад, а також підготовки до реалізації проєктів післявоєнного соціально-економічного розвитку. Для успішного застосування грантових інструментів місцева влада має володіти відповідними компетентностями: вміння правильно обирати та чітко формулювати стратегічні та оперативні вектори діяльності; взаємодіяти із зовнішнім середовищем, зокрема з потенційними донорами; реалізовувати проєктну діяльність.

Список використаних джерел

1. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 5 лютого 2015 року № 156-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій : Закон України від 09.07.2022 року № 2389-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text>

Южда Я.А., студент

НУБіП України

Науковий керівник – к.е.н., доцент Тітенко З.М.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах ринкової економіки прибуток є найважливішим критерієм успішної роботи підприємств, який характеризує остаточний результат усіх видів діяльності і джерелом приросту активів їх власників. В той же час, з кожним роком стан формування фінансових результатів вітчизняних підприємств погіршується. В сучасних умовах перед будь-яким підприємством постає завдання отримати максимальний прибуток від своєї діяльності, проте, такий ефект можливий лише у результаті правильного розподілу, формування та управління результатом своєї діяльності.

Величина прибутку формується під впливом багатьох різноманітних чинників і відображає майже всі сфери діяльності підприємства. Саме через це, прибуток можна розглядати зі сторони керованого об'єкта, який можна планувати, прогнозувати, аналізувати та контролювати.

Прибуток забезпечує підприємству можливість самофінансування, задоволення матеріальних і соціальних потреб власника капіталу і працівників підприємства. Також, прибуток є основним джерелом формування доходів бюджету (місцевого та державного рівня) і погашення боргових зобов'язань організації перед банками, іншими кредиторами та інвесторами. Таким чином, показники прибутку є найважливішими в системі оцінки результативності діяльності підприємства, ступеня його фінансової стабільності [1].

Забезпечення розвитку суб'єкта господарювання та ефективної діяльності необхідно постійно перебувати у пошуку шляхів підвищення його прибутковості. Знаходження та кількісне вимірювання впливу різних чинників на прибутковість підприємства, пошук можливих резервів зростання рентабельності є важливими у діяльності підприємства.

Для підвищення рівня прибутковості доцільно проводити усі заходи в такій послідовності: організаційні (диверсифікація та реструктуризація виробництва, вдосконалення виробничої та організаційної структури тощо) – технічні (оновлення технологічної бази, вдосконалення продукції, яка виготовляється) – економічні стимули (вдосконалення тарифної системи, впровадження нових систем оплати праці тощо). Неправильний порядок проведення змін не буде достатньо ефективним, тому важливо притримуватись саме даного порядку заходів щодо підвищення рівня прибутковості на підприємстві [2].

Отже, прибуток забезпечує підприємство власними коштами для майбутнього розширення виробничих фондів, стимулює зростання ефективності виробничого процесу та формування грошового фонду. Саме прибуток являється джерелом матеріального заохочення працівників підприємства, акціонерів та власників підприємств. Тому розробка ефективних та обґрунтованих заходів та напрямів збільшення прибутку повинно займати чільне місце в діяльності підприємства. Отримання прибутку підприємств і організацій може здійснюватися з будь-яких її джерел. При цьому основним завданням компаній є вибір пріоритетних і найбільш значних напрямків у формуванні прибутку. Виконання такого роду завдань вважається запорукою ефективною та успішною діяльності підприємств, так як виробничі витрати будуть повністю покриватися дохідною частиною.

Список використаних джерел

1. Боденчук, Л., Боденчук, С., Нідельчу, В. Формування системи управління прибутком підприємства. Економіка та суспільство, 2023. № 50.
2. Павлюк І. О. Управління прибутком підприємства в умовах сьогодення. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2020. № 1. С. 84–88.

Ярошенко Р.Р., студент

НУБіП України

Науковий керівник – к.е.н., доцент Стороженко О.О.

БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ І СИСТЕМА ДЕФІЦИТНОГО ФІНАНСУВАННЯ

Бюджетний дефіцит є найбільш складним і водночас досить поширеним явищем. Бюджетний дефіцит не означає незбалансованості бюджету, оскільки при його складанні та затвердженні встановлюються відповідні джерела фінансування. Отже, необхідно чітко розрізняти бюджетний дефіцит і незбалансованість бюджету у зв'язку з невизначеністю у джерелах покриття дефіциту.

Серед вітчизняних науковців, які займаються дослідженням проблеми бюджетного дефіциту та аналізу джерел фінансування бюджетного дефіциту присвячено праці багатьох відомих науковців: Ш. Бланкарта, В. Козюка, С. В. Львовчкіна, Ц. Г. Огня, В. М. Опаріна, А. Премчанда, В.М.Федосова та ін.

Метою роботи є аналіз сучасного стану джерел фінансування бюджетного дефіциту та вивчення іноземного досвіду вирішення проблеми збалансування бюджетів всіх рівнів.

Як правило, у працях вітчизняних і зарубіжних науковців дефіцит державного бюджету зводиться до перевищення видатків над доходами. Таке ж трактування міститься і в Бюджетному кодексі України (ст. 2). Але при цьому не завжди визначається, які доходи і які видатки беруться до уваги при визначенні такого поняття.

Визначення змісту фінансування дефіциту бюджету, прийняте в нашій державі, потребує уточнення. У Бюджетному кодексі України (ст. 2) замість поняття «фінансування дефіциту» використовується термін «фінансування бюджету» [1]. Воно визначається як «надходження та витрати у зв'язку із зміною обсягу боргу, а також зміною залишку готівкових коштів по бюджету, які використовуються для покриття різниці між доходами і видатками бюджету».

В Україні, в довоєнні роки, формування бюджету з дефіцитом зумовлюється тим, що в нашій країні є дуже велика потреба у проведенні реформ у багатьох сферах життєдіяльності держави, фінансуванні розвитку інфраструктури,

підвищенні якості адміністративних і соціальних послуг. Для їх забезпечення необхідно залучити додаткові джерела фінансування шляхом більш активного використання економічного потенціалу країни [2].

До основних напрямів активізації бюджетної політики з питань фінансування дефіциту державного бюджету слід віднести наступні:

— ресурси, залучені з метою фінансування дефіциту бюджету, доцільно направляти на посилення інвестиційної діяльності держави та поліпшення умов забезпечення економічного зростання;

— мобілізовані кошти необхідно використовувати для вирішення економічних і соціальних проблем з урахуванням не тільки поточних, але й середньо і довгострокових перспектив;

— у майбутньому погашення боргових зобов'язань має бути рівномірним і не призводити до перевантаження бюджетної системи у кожному конкретному періоді;

— для стабілізації фінансового розвитку країни слід шляхом вжиття заходів щодо антиінфляційного регулювання обмежити вплив фінансування дефіциту бюджету на розбалансування її грошово-кредитної системи.

Зміст фінансування дефіциту бюджету зводиться до мобілізації ресурсів з метою забезпечення видатків, не покритих доходами, шляхом застосування особливих форм і методів. Бюджет зводиться з дефіцитом для забезпечення фінансування додаткових видатків, надання кредитів і погашення державного боргу [3].

Використання бюджетного дефіциту належить до важелів активної бюджетної політики, спрямованої на прискорення економічного зростання і вирішення соціальних проблем.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України зі змінами та доповненнями від 16.04.2009 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>.

2. Єфименко Т. І. Економічне зростання — основа підвищення добробуту громадян. Фінанси України. 2018. № 8. С. 3-12.

3. Степанова В.О. Фінансування дефіциту державного бюджету України. Гроші, фінанси і кредит. 2017. С. 13-18

Ясковець І.В., студентка

НУБіП України

Науковий керівник – к.е.н., доцент Костюк В.А.

ВПЛИВ КРИПТОВАЛЮТ НА ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

Криптовалюта – це різновид цифрової валюти, облік внутрішніх розрахункових одиниць якої забезпечується децентралізованою платіжною системою (відсутній внутрішній або зовнішній адміністратор або будь-які її аналоги), яка працює в повністю автоматичному режимі [1]. Криптовалюта мають як позитивний, так і негативний вплив на фінансову систему України.

Переваги криптовалюти:

1. Стимулювання інновацій у фінансовому секторі: Криптовалюти, як новий вид фінансових інструментів, можуть сприяти стимулюванню інновацій у фінансовому секторі.

2. Диверсифікація інвестиційних портфелів: Інвестування у криптовалюти може бути одним із способів диверсифікації інвестиційного портфеля.

3. Низькі комісії за транзакції: Використання криптовалют дозволяє здійснювати транзакції з низькими комісіями порівняно з традиційними фінансовими послугами, особливо при міжнародних переказах коштів.

Недоліки криптовалюти:

1. Використання для незаконних цілей: Криптовалюти часто використовуються для здійснення незаконних операцій через їхню анонімність та незалежність від урядових регуляторів.

2. Нестабільність та ризики для інвесторів: Курси криптовалют можуть бути дуже нестабільними, що створює значні ризики для інвесторів. Ціни на криптовалюти можуть раптово змінюватися через вплив різних факторів, таких як регуляторні нововведення, технічні проблеми та маніпуляції на ринку.

На сьогодні серед регуляторів провідних країн світу, зокрема країн Європейського Союзу, немає єдиного підходу до визначення правового статусу криптовалют та регулювання операцій з ними [2].

Деякі аналітики стверджують, що криптовалюта негативно вплине на світову економіку, особливо на економіку, що розвивається, оскільки усуває потребу в посередниках, таких як банки. В першу чергу, це пояснюється її новизною та недовірою значної частини користувачів [3].

Рекомендації щодо регулювання:

1. Розробка чіткої та прозорої нормативно-правової бази.
2. Створення ефективної системи моніторингу та контролю за криптовалютними транзакціями.
3. Забезпечення кібербезпеки криптовалютних систем.

Ефективне регулювання, захист від кіберзагроз, підтримка інновацій та підвищення свідомості громадян є ключовими аспектами для забезпечення стабільного та безпечного розвитку криптовалют у фінансовій системі України.

Список використаних джерел

1. Альткоїн; Біткоїн; Валюти віртуальні децентралізовані (криптовалюти); Криптовалюта // Термінологічний словник з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та корупції / А. Г. Чубенко, М. В. Лошицький, Д. М. Павлов, С. С. Бичкова, О. С. Юнін. — Київ : Ваіте, 2018. — С. 60; 114; 127-128; 377-378. — ISBN 978-617-7627-10-3. Доступ: https://finmonitoring.in.ua/wp-content/uploads/2018/12/terminologichnij-slovník_finmonitoring.pdf .
2. Спільна заява фінансових регуляторів щодо статусу криптовалют в Україні [Електронний ресурс] Доступ: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/spilna-zayava-finansovih-regulyatoriv-schodo-statusu-kriptovalyut-v-ukrayini>
3. В.А. Свічкарь, СВІТОВИЙ РИНОК КРИПТОВАЛЮТ, УДК 339.172. Доступ: <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/10992/1/74-%D1%82%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%20%D0%A2.1-442-443.pdf>

СЕКЦІЯ 2. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ ВИКЛИКІВ

Андрущенко А. В., аспірант

НУБіП України

Науковий керівник – д.е.н., професор Вдовенко Н.М.

АКВАКУЛЬТУРНИЙ БІЗНЕС В КОНКУРЕНТНОМУ ТА ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У часи надзвичайно складних економічних умов багато виробників аквакультури можуть отримати вигоду від аналізу своєї діяльності через сільськогосподарську перспективу. Аграрний сектор фундаментально перетворює сільськогосподарську сировину на товарну продукцію, і багато підприємств аквакультури відповідають концепції агроіндустрії. На цих підприємствах така сировина, як корми й рибопосадковий матеріал, перетворюється на продукти з доданою вартістю, будь то живі організми чи свіже філе. І незалежно від того, чи йдеться про аквакультуру чи більш традиційну агроіндустрію, як правило, чим складніший процес, тим більші вимоги до капіталу, технологій та управління. Оцінка ефективності агропромислових підприємств вимагає включення елементів як сільськогосподарського, так і промислового аналізу. Багато відомих бізнесів в аквакультурі різною мірою включають виробництво, транспортування, реалізацію та маркетинг, але в основному зосереджено на перетворенні вхідної сировини/витратних матеріалів на товари із доданою вартістю. Відповідно, традиційний агропромисловий аналіз зосереджується на процесі трансформації (виробництві) і на пов'язаних із ним закупівлях і маркетинговій діяльності. Цей підхід до операційної оцінки може принести користь підприємствам аквакультури, особливо у відповідь на поточні умови, що превалюють на ринку. Традиційні галузі досить різноманітні. Аквакультура спрямована на переробку (трансформацію) сировини, повинна конвертувати сезонність та мінливість у якість. На відміну від цього, готова продукція, яку продають підприємства, є предметом більш постійного попиту та потреби в послідовності. Водночас створюються проблеми з точки зору управління запасами, балансування попиту

та пропозиції, планування виробництва та координації внутрішніх закупівель, переробки та маркетингової діяльності. Протягом останніх п'яти десятиліть розвинулась ціла дисципліна, яка мала би полегшити планування, аналіз і оцінку агроіндустрії. Хоча багато ЗВО у всьому світі готують фахівців з промисловим або сільськогосподарським досвідом, дуже мало студентів отримують дипломи з обох дисциплін. Багато підприємств аквакультури зазнали краху в результаті слабкого планування та аналізу.

Таким чином, багато підприємств аквакультури мають риси, типові для агроіндустрії. Деякі з них очевидні, особливо щодо сезонності надходжень для певних видів. У багатьох випадках мальки та/або молодь доступні лише протягом короткого періоду часу щороку під час сезонного періоду нересту. Виробничі процеси, складські приміщення та планування мають бути відповідно спроектовані та відбудовані.

Список використаних джерел

1. Austin, JE (1981) *Agroindustrial Project Analysis*, Economic Development Institute Series in Economic Development. The World Bank, The Johns Hopkins University Press, p 213 Baltimore, Maryland.

2. Федоренко М. О., Вдовенко Н. М., Павлюк С. С., Дюдяєва О. А. Базові засади розвитку рибальства та аквакультури в умовах трансформаційних процесів. *Водні біоресурси та аквакультура*. 2020. Вип. 2. С. 47–57.

3. Кваша С. М., Вдовенко Н. М. *Аквакультурне виробництво: від наукових експериментів до промислових масштабів*. Інвестиції практика та досвід. 2011. № 20. С. 7–11.

4. Jolly, CM and Clonts, HA (1993) *Economics of Aquaculture*. The Haworth Press, p 319 Binghamton, New York.

5. Shaw, SA (1990) *Marketing. A Practical Guide for Fish Farmers*. Blackwell Scientific Publications, p 96 Oxford, UK.

6. Вдовенко Н. М. Нормативно-правове регулювання господарської діяльності у сфері аквакультури. *Економічний форум*. 2014. № 4. С. 4–12.

Нагурний В.М., аспірант

НУБіП України

Науковий керівник – к.е.н., доцент Коробова Н.М.

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ В ПРОЦЕСІ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Важливою передумовою ефективною участі України в процесах глобальної інтеграції є досягнення учасниками міжнародних економічних відносин взаєморозуміння державної політики, передбаченої національними законодавчими актами, володіння необхідними знаннями та дотримання сторонами встановлені правила Світу. Організація торгівлі (СОТ), інші міжнародні профспілки та відповідні міжурядові угоди. Слід мати на увазі, що різноманітні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, відповідно до Конституції України мають вищу юридичну силу порівняно з внутрішнім законодавством, що потребує відповідної правової послідовності у відношенні встановленим у ньому нормам і вимогам.

Організація виконання міжнародних зобов'язань є важливою та відповідальною функцією державних інституцій. Це потребує не лише відповідних рішень, а й обґрунтованих прогнозів та пошуку дієвих механізмів у питаннях державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, які мають забезпечити захист насамперед національних інтересів [1].

Сьогодні держава перебуває у процесі виконання багатьох своїх міжнародних зобов'язань, у тому числі заходів, визначених Угодою про асоціацію, невиконання, зволікання чи непрофесійне виконання яких щоразу затримує розвиток економічного співробітництва з країнами Європи. Союз. підвищення ефективності участі України в інших світових інтеграційних процесах [2].

Відповідно до Угоди про асоціацію, разом із загальними заходами організації економічного співробітництва, у питаннях аграрного сектору та

розвитку сільських територій визначено напрямки поступового наближення аграрного законодавства України, ведення інституційної інфраструктури. і система державного контролю за забезпеченням якості харчових продуктів відповідно до регуляторної та адміністративної політики та практики ЄС [1]

Насамперед, це стосується правового забезпечення гармонізації механізмів регулювання з урахуванням дії майже 60 регламентів, директив, рішень, рекомендацій та відповідних нотифікацій Європейського Союзу. Серед них – питання завершення гармонізації стандартів якості сільськогосподарської продукції, регулювання органічного виробництва та вирощування генетично модифікованих культур, дотримання правил торгівлі насінням і племінними ресурсами, захист географічних цінностей, походження та методів виробництва сільськогосподарської та харчової продукції. продуктів.

Загалом можна сказати, що створене сьогодні в Україні інституційне середовище, зокрема законодавча база та система державного управління, виявилися недостатніми для ефективного розвитку національної економіки, у тому числі розширення участі у світових економічних процесах. Міжнародні економічні відносини у контексті глобальної інтеграції є важливою складовою сучасного світового порядку. Глобалізація створює нові можливості та виклики для економічного співробітництва між країнами, що впливає на їхні економічні, політичні та соціокультурні аспекти. Таким чином, міжнародні економічні відносини в процесі глобальної інтеграції є складною та багатогранною проблемою, яка вимагає уважного аналізу та збалансованих підходів для досягнення взаємовигідних результатів для всіх учасників.

Список використаних джерел

1.Архієреєв С.І., Волоснікова Н.М., Климова С.О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини: навчальний посібник / за ред. проф. АрхієреєваС.І., –Харків:НТУ«ХП», 2019. 234с

2.Холод Б.І. Глобалізація як фактор впливу на процеси логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств. Європейський вектор економічного розвитку. 2014. №. 2. (17) – С. 261-270.

РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

У сучасних умовах розвиток агропромислового потенціалу України відіграє важливу роль як у виробництві, так і в переробці сировини, що зумовлено тривалістю бізнес-процесів, високим рівнем залежності від природних умов, складнощами, пов'язаними зі зберіганням та транспортуванням сільськогосподарської продукції. У зв'язку з цим економіка ринкового типу диктує необхідність використання принципово нових концептуальних підходів у розвитку аграрного бізнесу нашої країни [1].

Світова торгівля зерном пов'язана з широким спектром складних питань. Невідповідність механізму правового регулювання в державах цілям, які переслідує міжнародне співтовариство, призводить до гострих протиріч. Невідповідність проявляється на конкретному зерновому ринку, яка полягає в тому, що зерно як продукт харчування має важливе стратегічне значення. По-перше, зерно є основою сталого розвитку національної економіки країн-експортерів зерна, створення та визначення продовольчої безпеки держав. По-друге, зерно є основою не тільки міжнародного механізму забезпечення продовольчої безпеки, а й продовольчої допомоги [2].

Експерти ФАО зазначають, що наявність запасів зерна визначає ступінь продовольчої безпеки держави. В умовах військових конфліктів у світі спостерігаються перебої з постачанням продуктів, у тому числі зерна, що загрожує продовольчій безпеці. Наслідки, спричинені пандемією, такі як зростання безробіття, підвищення цін на продукти харчування, зменшення доходів населення, негативно впливають на продовольчу безпеку будь-якої держави [2].

Варто зазначити, що в Німеччині існує служба сільськогосподарського дорадництва. Поряд з бюджетним фінансуванням та ціновим стимулюванням сільського господарства, велике значення має сільськогосподарське кредитування. Частина короткострокових та середньострокових кредитів

використовується для фінансування оборотного капіталу. Існуюча програма кредитування аграрного бізнесу в Німеччині спрямована на підтримку інвестиційних заходів для отримання найбільшого результату праці та створення найсприятливіших умов для життя фермерів. Держава також підтримує внутрішньо-фермерські інвестиції, які повинні бути спрямовані на підвищення якості сільськогосподарської продукції [3].

Регулювання сільського господарства є невід'ємною складовою економічної політики будь-якої країни, особливо для України, де агропромисловий сектор відіграє важливу роль у господарському розвитку та соціальному забезпеченні населення. В умовах розвитку агропромислового потенціалу країни, що має значний потенціал у сільському господарстві, регулювання стає надзвичайно важливим для забезпечення стабільності, конкурентоспроможності та ефективності цього сектору.

Список використаних джерел

1. Babych M. The conceptual principles of state policy of Ukraine in the field of food security in terms of European integration. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1418/1365>. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-76>.
2. Global Food Security Index 2022 report. URL: <https://impact.economist.com/sustainability/project/food-security-index#introduction>.
3. Gupta R., Shankar R., Lai KH. Risk profiling of food security impediments using decision maker's behavioural preference towards operational risk management. *Ann Oper Res*. 2023. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10479-022-05148-7#Abs1>. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10479-022-05148-7>.

Перегуда Ю.А., к. геогр. н., доцент
НУБіП України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1434-2509>

ТЕНДЕНЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Аграрний сектор відіграє важливу роль в українській економіці. У середньому одне велике підприємство виробляє 1865 млн грн аграрної продукції, середнє – 119 млн грн, мале – 3,9 млн грн, а мікропідприємство – 1,4 млн грн. При цьому половина виробництва припадає на середні підприємства (50,4–52,8%), третина – на малі підприємства (31,1–38,3%), а великі та мікропідприємства продукують у середньому десятю частину виробництва [1, 2].

Обсяг виробництва продукції рослинництва збільшувався протягом 2016–2019 рр., а у 2022 р. становив 89,26% рівня 2015 р. [3]. Найменш продуктивним виявився 2022 р., в якому майже за всіма основними видами продукції тваринництва та рослинництва відзначалося скорочення виробництва. Якщо розглядати виробництво аграрної продукції у натуральній формі, то у 2016 р. відзначалося зростання за основними видами продукції рослинництва та у виробництві м'яса. У 2018 р. спостерігалось зниження виробництва молока (-2,11%) та вовни (-3%). У 2019 р. виробництво молока зменшилося ще на 3,98%, вовни – на 9,12 %, а овочевих культур – на 9,93% [3]. Відмітимо, що у 2022 році для продукції рослинництва був характерним спад обсягів виробництва, порівняно із 2015 роком, окрім виробництва соняшника (+1,32%) та картоплі (+0,29%), зокрема обсяг знизився: культури зернові та зернобобові на 10,41%; буряк цукровий й фабричний – (-3,77%); культури овочеві – (-18,47%); культури плодові та ягідні – (-7,34%) [3]. Ще одним індикатором, який вказує на скорочення виробництва сільськогосподарської продукції в Україні є частка у ВВП. Якщо у 2015 р. частка сільського господарства становила 12,06%, то у 2021 р. – 9,27% (у середньому частка скорочувалася на 0,56% щороку) [4].

У цілому за досліджуваний період експорт сільськогосподарської продукції перевищував імпорт. Разом із тим, за 11-ма товарними групами імпорт перевищував експорт, а саме: група 01 «Живі тварини», група 03 «Риба і

ракоподібні», група 06 «Живі дерева та інші рослини», група 08 «Їстівні плоди та горіхи», група 09 «Кава, чай», група 13 «Шелак природний», група 16 «Продукти з м'яса, риби», група 18 «Какао та продукти з нього», група 21 «Різні харчові продукти», група 22 «Алкогольні і безалкогольні напої та оцет», група 24 «Тютюн і промислові замітники тютюну» [1;3]. Також результати аналізу показали, що існує негативна тенденція, пов'язана зі зниженням темпів зростання оборотних активів та дебіторської заборгованості порівняно із темпом зростання поточних зобов'язань та кредиторської заборгованості. Аграрний сектор України має потенціал для стабільного розвитку та збільшення свого внеску в економіку країни. Однак, для досягнення цих цілей потрібно продовжувати працювати над вдосконаленням законодавства, підтримкою інновацій та підвищенням конкурентоспроможності на міжнародному ринку

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України (2019). Сільське господарство: статистичний збірник. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/zb_sg_Ukr_2019.pdf
2. Державна служба статистики України (2022). Кількість підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Державна служба статистики України (2022). Рослинництво (1991–2022). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Національний банк України (2023). Грошово-кредитна статистика. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms>

Пилипенко Б.В., студент
НУБіП України
Керівник – д.е.н., доцент Ланченко Є.О.

СТРАТЕГІЧНІ ІНІЦІАТИВИ ТА РОЛЬ УКРАЇНИ У БОРОТЬБІ З ГЛОБАЛЬНОЮ ЗМІНОЮ КЛІМАТУ

Україна, як і інші країни, стикається зі значущими викликами, пов'язаними з глобальною зміною клімату. Зміна клімату впливає на різні сфери життя, включаючи економіку, здоров'я, водні ресурси та сільське господарство. У зв'язку з цим Україна приймає ряд стратегічних ініціатив та виконує важливу роль у боротьбі з цим явищем. Стратегічні ініціативи та роль України в боротьбі з глобальною зміною клімату є важливими з погляду збереження навколишнього середовища, забезпечення сталого розвитку та здоров'я нації [1].

Глобальна зміна клімату є одним із найбільших викликів, який стоїть перед сучасним світом [2]. Це питання впливає на всі аспекти життя, від економіки до екології та геополітики. Також у нашої країни є зобов'язання перед міжнародним співтовариством: Україна є учасницею Рамкової конвенції ООН зі зміни клімату та Кіотського протоколу, тому країна має зобов'язання до міжнародної спільноти щодо зменшення викидів парникових газів [3].

Україна приділяє велику увагу боротьбі з глобальною зміною клімату і впроваджує ряд стратегічних ініціатив для зменшення викидів парникових газів, підвищення енергоефективності та адаптації до зміни клімату. На сьогоднішній день можна виділити чотири основні ініціативи України у боротьбі з глобальною зміною клімату:

1) Розвиток відновлювальних джерел енергії. Україна активно розвиває сонячну, вітрову та гідроенергетику. Збільшення виробництва енергії з відновлювальних джерел допомагає зменшити залежність від вугільної та газової енергії, що призводить до зменшення викидів вуглекислого газу. На жаль, після повномасштабного вторгнення росії 90% вітрової генерації та близько 30 % сонячної генерації в Україні були зруйновані або перебувають на окупованій території [3].

2) Енергоефективність під час війни. Сьогодні наша країна впроваджує програми енергоефективності в господарствах, промисловості та громадському секторі, наприклад, модернізацію будівель, встановлення енергоефективних та екологічних систем опалення та виробництва.

3) Зменшення викидів парникових газів у промисловості. Влада спрямовує зусилля на впровадження технологій, які допомагають зменшити викиди вуглекислого газу в промисловості, зокрема шляхом використання біогазу, ефективної утилізації відходів та оптимізації виробничих процесів.

4) Міжнародна співпраця. Окрім військової допомоги, Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями та іншими країнами для обміну досвідом та технологіями в галузі зміни клімату, а також для спільних проєктів із впровадження відновлювальних джерел енергії та адаптації до зміни клімату.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що стратегічні ініціативи України в боротьбі з глобальною зміною клімату є важливими для сталого розвитку країни та збереження навколишнього середовища. Зусилля України у цьому напрямі свідчать про готовність країни приймати відповідальність за свої викиди та приділяти увагу екологічним аспектам у своєму розвитку. Важливо продовжувати ці зусилля, сприяючи сталому розвитку та забезпеченню екологічно чистого майбутнього для усіх громадян України та всього світу.

Список використаних джерел

1. Сіденко В.Р. Україна і політика протидії зміні клімату: економічний аспект. 2016 р.

2. Тихомирова Є.С Зміна клімату як складова міжнародних програм безпеки. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2018. Випуск 44 С. 31.

3. Вебсайт Центру екологічних ініціатив «Екодія». Електронний ресурс: <https://ecoaction.org.ua/zmina-klimatu-ua-ta-svit.html>.

Тишечко А. В., аспірант

НУБіП України

Науковий керівник – д.е.н., професор Вдовенко Н.М.

ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИ УПРАВЛІННІ РИБАЛЬСТВОМ І МАРИКУЛЬТУРОЮ

Для управління багатьма аспектами рибальства та марикультури існує необхідність у відповідній кількості інструментів регулювання з чітко визначеною роллю функціонування цієї системи. Потрібно визнати існування складнощів у питанні контролю за рибальською діяльністю. Необґрунтовані стимули потрібно усунути, а ННН-рибальство – зменшити. Також існує необхідність узгодження цілей екологічної та соціальної політики. Важливими є також гармонізація стандартів, якість та відстежуваність, як у тому, що стосується порядку ліцензування марикультури, так і встановлення світового єдиного поля гри для добросовісної та конкурентної праці. Існує також необхідність удосконалення умов ліцензування у секторі марикультури, особливо у частині дозвільної системи культивування моллюсків або макроводоростей, тобто там, де існує найбільший потенціал зростання. У цьому відношенні варто звернути увагу на те, що міжнародне дослідження більш як 40 національних та субнаціональних систем ліцензування та регулювання показує негативний зв'язок між зростанням аквакультури та адміністративним навантаженням [1]. Що стосується рибної політики, то існують свідчення недоліків і неефективності як невідповідність між часом підготовки та темпами змін на місцях або ефективністю імплементації регуляторних і контрольних рішень [2]. Серед економістів існує згода щодо того, що регулювання, що базується на праві на вилучення - тобто той підхід, де рибалка має певні індивідуальні рибальські права має результатом кращу якість риби, ліпший відбір за віковими класами та видами й згладжує з часом пропозицію. Однак ця мета має поєднуватись з не менш широко визнаною потребою в узгодженні та інтеграції соціальних цілей та міркувань ефективності у ретельному плануванні та застосуванні інструментів і заходів регулювання рибальства. Спеціальні заходи, які можна практично застосувати, включають ліквідацію субсидій, які

зменшують довготривалий вилов, з потенційним заміщенням на інвестиційні гранти, зменшення податків або інші стимули, та побудову системи квотування з включенням широкого спектру екологічних і соціальних цілей.

Таким чином, позитивні приклади включають ефективність торгівлі для розвитку громад та квотуванні та механізми зворотного викупу квот.

Регулювання рибальства за рахунок сплати податків або щорічного аукціонного розподілу дозволів на рибальство можуть вирішити ці проблеми за підтримання прибутковості, заснованій на володінні рибальськими правами.

Для рибальства, яке обловлює запаси, стан яких погіршується, необхідними є інвестиції для зростання вилову у тривалому часі з урахуванням фази зменшення виловів протягом часу відновлення запасів. Протягом інвестиційної фази, споживання риби та зайнятість у рибальстві будуть зменшуватись, що потребуватиме управлінських заходів із застосуванням політичних. Однак життєздатність екосистем становить основу рибальства, на чому важливо наголошувати та належним чином регулювати як у вимірі довкілля, так і з точки зору тривалого позитивного економічного ефекту відновлення у даний час переексплуатованих запасів риб.

Список використаних джерел

1. Abate, Nielsen, & Tveterås, 2016; Innes et al., 2017.
2. Self, 2015; Ørebech, 2015; European Court of Auditors, 2017.
3. Кваша С. М., Вдовенко Н. М. Аквакультурне виробництво: від наукових експериментів до промислових масштабів. Інвестиції практика та досвід. 2011. № 20. С. 7–11.
4. Вдовенко Н. М. Теорія та практика державного регулювання розвитку аквакультури. Інвестиції: практика та досвід. 2012. № 7. С. 117–120.
5. Вдовенко Н. М., Маргасова В. Г., Шарило Ю. Є. Михальчишина Л. Г. Конкурентоспроможність рибного господарства та аквакультури як складова ефективності національної економіки. Біоекономіка і аграрний бізнес. 2019. Вип. 1. С. 204–211.

Холодна С. І., студентка

НУБіП України

Науковий керівник – к. геогр. н., доцент Перегуда Ю.А.

ПЕРЕШКОДИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРІВ НА ЗАРУБІЖНИХ РИНКАХ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

На сьогоднішній день експорт українських товарів на зарубіжні ринки є дуже важливим для економічного розвитку України, але на жаль існують значні перешкоди, по перше повномасштабне вторгнення дуже вплинуло на економіку України та взагалі світового ринку, також зараз значними перешкодами є торгові бар'єри, технічні норми, мита, фінансові обмеження, конкуренція на ринку та багато чого іншого. У 2022 році після початку повномасштабного російського вторгнення українська економіка зазнала колосальних втрат – ВВП країни обвалився на понад 30%. А експорт товарів, за даними Держмитслужби, скоротився на 35% – до \$44,2 млрд. Проте обсяг експорту з України до ЄС продовжує зростати.

Торгові бар'єри і мита є серйозними перешкодами для українських товарів на зарубіжних ринках, бо вони ускладнюють доступ до іноземних ринків, збільшують витрати на експорт і можуть впливати на конкурентоспроможність товарів. Багато країн встановлюють мита та тарифи на імпортовані товари, що може робити українські товари менш конкурентоспроможними на зовнішніх ринках.

Митне регулювання - регулювання питань, пов'язаних із встановленням мит та інших податків, що справляються при переміщенні товарів через митний кордон України, процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю України (ст. 1 Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність 16 квітня 1991 року № 959-ХІІ") [1]. Тарифна квота – це один з інструментів тарифного регулювання урядами міжнародної торгівлі, який поєднує тарифне й кількісне регулювання імпорту товару. Здебільшого вона використовується відповідно до торговельних зобов'язань країн у рамках Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ), або у двосторонніх торговельних угодах [1]. Уряд встановлює граничний кількісний обсяг імпорту товару, в рамках якого може застосовуватися нульове або знижене імпорту

мито. Тарифні квоти є гнучкою і зручною формою торговельних заходів, які запроваджують уряди для таргетованої підтримки вітчизняного виробника, вирівнювання вітчизняного ринку у відповідних секторах [2]. Для подолання цих перешкод важливо здійснювати ефективну торговельну політику, підтримувати підприємства в адаптації до вимог міжнародних ринків, підвищувати якість продукції та забезпечувати виконання міжнародних стандартів. Також важливо розвивати та зміцнювати міжнародні відносини з іншими країнами для зниження торговельних бар'єрів.

Українські товари зазнають значних труднощів на зарубіжних ринках через ряд перешкод, що виникають у зв'язку з економічними викликами і це можуть бути: торговельні бар'єри та тарифи, бо тарифи, високі мита та інші торговельні бар'єри можуть значно збільшувати вартість експорту і знижувати конкурентоспроможність українських товарів, окремо існують строгі технічні стандарти та вимоги до якості, безпеки та етичних аспектів виробництва, а невідповідність цим стандартам може стати перешкодою для експорту українських товарів. Для подолання цих перешкод необхідно розробити ефективні стратегії та політику експорту, а також залучити до співпраці державні та приватні сектори для зменшення впливу економічних викликів на експорт українських товарів.

Список використаних джерел

1. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 року № 959-ХІІ/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>

2. Тюріна Н. М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства [текст] навчальний посібник / Н. М. Тюріна, Н. С. Карвацка. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 408 с

Шевель О. О., аспірант

НУБіП України

Науковий керівник – д.е.н., професор Вдовенко Н.М.

МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРОДУКЦІЇ АКВАКУЛЬТУРИ

Наші дослідження дають підстави стверджувати, що стан української аквакультури до початку введення воєнного стану можна характеризувати як стагнацію аквакультури традиційних прісноводних риб, зокрема звичайного коропа, далекосхідних коропових білого та строкатого товстолобиків і білого амура. В перші дні воєнного стану найбільшими викликами для українських рибоводів стали наступні фактори: дефіцит кормів, загострилась проблема логістики та гостро стала проблема реалізації рибних продуктів. Як результат, обсяги виробництва рибопосадкового матеріалу, товарної риби почав стрімко падати. Відбулося зменшення виробництва рибопосадкового матеріалу на 59 % у 2022 році, порівняно із 2021 роком. Зменшення виробництва товарної риби на 14 % у 2022 році, порівняно із 2021 роком. Зменшення виробничих площ на 11% у 2022 році, порівняно із 2021 роком. Причинами втрати виробничого матеріалу, за даними ФАО, є збільшення виробничих витрат, зниження доходів через проблеми логістики та реалізації, знищені виробничі потужності, втрата плідників. Головним завданням в період воєнного стану є зменшення падіння виробництва та формування передумов для розвитку. Для цього потрібно підвищити конкурентоспроможність вітчизняної риби, запроваджувати нові практичні підходи в аквакультурі, впровадити заходи з детінізації.

Таким чином, через воєнний стан на території країни зменшилися обсяги виробництва продукції аквакультури: продукції на 14 %, товарної риби на 10 %, рибопосадкового матеріалу на 52 %, зариблення загальнодержавних водойм з метою відтворення водних біоресурсів на 100 %, зменшення виробничих площ на 11 %. Стабілізувати сферу виробництва рибопосадкового матеріалу і модернізувати виробничу сферу пропонується через державну дотацію щодо відшкодування суб'єктам аквакультури вирощеного або закупленого рибопосадкового матеріалу до 30 % і відшкодування закупленого рибогосподарського обладнання (технологічного, інкубаційного,

рибопереробного та логістичного) (до 50 %). Передбачено, що запроваджені заходи мають за мету за 1-3 роки стабілізувати виробничу сферу і зупинити стрімке падіння обсягів виробництва продукції аквакультури та створити передумови для подальшого збільшення виробництва. Необхідно компенсувати 25 млн шт. втраченого об'єму рибопосадкового матеріалу, оскільки у 2021 р. вироблено 48 млн шт., а у 2022 р. – 23 млн шт. Вартість 1 екземпляру рибопосадкового матеріалу становить 3,08 грн, тобто для закупівлі 25 млн шт. потрібно витратити 77 млн грн. На закупівлю обладнання для ведення аквакультури виробниками було витрачено 165,4 млн грн за рік. Для стимулювання розвитку аквакультури в Україні, держава може покривати до 30 % вартості рибопосадкового матеріалу. Такий рівень є достатнім для того, щоб істотно знизити ризики для виробників. З іншого боку, 30 % не така значна сума, щоб істотно обтяжити державний бюджет. Для підтримки при 30 % часткової компенсації за рахунок держави на рибопосадковий матеріал відшкодовується – 23,1 млн грн у рік. При 50 % часткової компенсації за рахунок держави на обладнання для виробництва, переробки продукції аквакультури відшкодовується – 82,7 млн грн у рік. У цілому на фінансування державної підтримки аквакультури впродовж 2025 – 2027 рр. потрібно біля 317,4 млн грн в сучасних умовах економічних викликів.

Список використаних джерел

1. Vdovenko N. M., Korobova N. M. Methods of state regulation of agricultural sector in terms of the orientation of the economy to safety and quality standards. Wspolraca Europejska. 2015. № 3 (3). Vol. 3. С. 68–80.

2. Вдовенко Н. М. Нормативно-правове регулювання господарської діяльності у сфері аквакультури. Економічний форум. 2014. № 4. С. 4–12.

3. Каліна І. І., Пойда-Носик Н. Н. Еволюція поглядів на державне регулювання галузей сільського та рибного господарства в аспекті забезпечення конкурентоспроможності продукції на ринку. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. 2022. Вип. 35. С. 496–501.

Яцун А. Г., доктор філософії, асистент
НУБіП України
ORCID 0000-0001-6864-7036

РОЗВИТОК РИНКУ РАВЛИКІВНИЦТВА УКРАЇНИ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ ВИКЛИКІВ

З давніх часів в різних народів світу основними місцями перебування населення переважно була лісова місцевість із доступом до джерела води. Звісно для забезпечення себе продовольством, люди полювали на звірів, займались рибальством та вирощували їстівні види рослин. Але це довга та важка праця, яка потребувала багато часу та певних вмінь. Тому актуальним питанням стало пошук альтернативного джерела харчів, які би легко добувались та готувались [1, с. 66-71]. Таким джерелом м'яса стали равлики, що мешкають в лісах та вологій місцевості.

Равлики мають велику харчову цінність, оскільки їх м'ясо насичене білком та великою кількістю вітамінів, що необхідні людині для життєдіяльності та розумової активності. Саме тому поступово почало розвиватись равликівництво, а в останні часи цей розвиток набрав великих обертів. Багато країн світу вирощують цих моллюсків на фермах або збирають в природніх умовах та будують прибутковий бізнес. Україна не стала винятком на ринку продукції равликівництва та за останні 10 років було засновано більше двохсот равликових ферм. Оскільки попит на даний продукт в Україні тільки починає зростати, то суб'єкти господарювання налагодили партнерські стосунки із країнами Європейського Союзу та експортують свою продукцію у великій кількості. Основними партнерами для нашої країни стали Литва, Іспанія, Словаччина, Румунія, Грузія, Польща, Греція, Болгарія [2]. За останні роки сума експорту виросла на 2371 тис. дол. США (рис. 1), при цьому кількість імпорту продукції равликівництва знизилась на 5 тис. дол. США. Таке падіння імпорту свідчить про спроможність України забезпечувати внутрішнє населення необхідною кількістю продукції. При чому у 2017, 2018 та 2019 роках зафіксований імпорт маточного поголів'я для запуску равликових ферм.

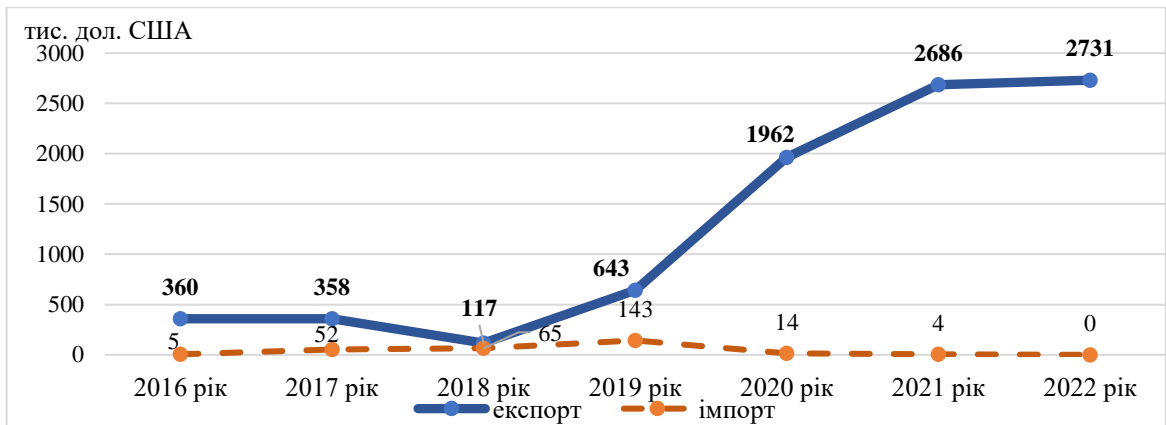

Рис. 1. Динаміка імпорту та експорту продукції равликівництва України за період з 2016 до 2022 роки

Джерело: власна розробка

Така зацікавленість саме в равликівництві викликана прагненням не тільки отримання якісної та корисної продукції, але і екологічним процесом вирощування [3, с. 6-19]. Равлик має властивість безвідходного виробництва, тобто його утримання не впливає на довкілля та не забруднює його. При переробці цього моллюску використовуються всі компоненти: м'ясо, ікра, панцир. Тому в умовах забруднення планети, зокрема ґрунту, повітря, водою виробництво продукції равликівництва та розвиток галузі геліцекультури має велике значення для збереження екології.

Список використаних джерел

1. Мантуленко С. В., Дворняк Є. С. Географія промислового вирощування равликів (геліцекультура) в Україні. Освітні й наукові виміри географії та туризму: Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. для студентів, аспірантів, молодих вчених. м. Полтава, 18 листопада 2020 р. С. 66-71.
2. Статистика торгівлі для розвитку міжнародного бізнесу «TRADE MAP». Електронний режим доступу: <https://www.trademap.org/>
3. Маргасова В. Досвід регулювання ринку продукції равликівництва в США та можливості його реалізації в Україні. Науковий вісник Полісся, (2 (25)). 2023 р. С. 6–19.

СЕКЦІЯ 3. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ ТА ГАЛУЗЕЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Бабкова Є.Д., студентка

НУБіП України

Керівник – к.е.н, доцент Біляк Ю.В.

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ

Ефективне управління витратами є фундаментальним для зростання будь-якого підприємства, що хоче не відставати, а просуватися на ринку, який стає дедалі більш конкурентним. Незалежно від розміру бізнесу, ефективне управління витратами є критичним для успішного управління компанією.

Управління витратами – це процес, спрямований на детальне вивчення всіх витрат та видатків, пов'язаних з виробничим процесом та отриманням прибутку для компанії. Ефективне управління витратами полягає в раціональному використанні цих ресурсів. Для успішного застосування ефективного управління витратами важливо розуміти різницю між двома основними компонентами цього процесу: витратами та видатками. У виробничих фірмах витрати охоплюють компоненти, які використовуються в процесі виробництва, такі як сировина, робоча сила та непрямі витрати на виробництво, такі як орендна плата, електроенергія, вода та заробітна плата. З іншого боку, видатки – це грошові суми, спожиті для отримання доходів, які безпосередньо не пов'язані з виробничим процесом, такі як адміністративні зарплати та кошти, витрачені на продажі та рекламу.

Іншою важливою відмінністю є різниця між постійними та змінними витратами. Це розрізнення необхідно для того, щоб була можливість визначити різницю між витратами, не пов'язаними з виробничим процесом, які існуватимуть навіть за відсутності доходів, такими як орендна плата та адміністративні зарплати, та витратами, пов'язаними з розміром компанії, виробництва, такі як сировина, інші матеріали та робоча сила. Ці класифікації важливі для того, щоб можна було якомога точніше визначити ціну продажу, беручи до уваги не лише цінності, які безпосередньо пов'язані з продуктами чи

послугами, а й ті, які необхідні для підтримки самої компанії. Якщо ці класифікації не розмежовані, ціни можуть бути визначені неправильно, і компанія може зіткнутися з труднощами, оскільки вона фактично продає свою продукцію нижче собівартості.

Для досягнення ефективного управління витратами важливо не лише розуміти, як витрати здійснюються, але й уміти використовувати звіти та проводити чіткий аналіз для відстеження витрат на продукти та послуги за каналом розподілу та за клієнтами [1]. Це включає уявлення про задіяні виробничі та невиробничі процеси, що включатиме ширший погляд на адміністративні витрати, важливість яких зросла в останні роки. Також повинні брати до уваги невеликі помилки та відхилення, які можуть виникнути під час виробничого процесу, що може значною мірою вплинути на кінцеві значення продуктів і послуг. Ігнорування вартості допоміжних територій або використання простих розподілів витрат, заснованих суто на обсягах виробництва чи доходах, також може призвести до суттєвих спотворень у розрахунку витрат на ці продукти та послуги [2].

Ефективне управління витратами підприємства не обмежується лише прагненням збільшення прибутку. Залежно від економічної ситуації зменшення витрат може бути раціональнішим та ефективнішим за розробку стратегій збільшення доходу. Отже, ефективне управління як постійними, так і змінними витратами бізнесу дозволяє поліпшити планування та фінансове управління. Це також сприяє підвищенню видимості бюджету та його безпеки, що дозволяє приймати рішення заздалегідь, запобігаючи потраплянню в борги.

Список використаних джерел

1. Економіка підприємства: навч. пос. за заг. ред. П.В. Круша, В.І. Подвігіної, Б.М. Сердюка. 2-ге вид. К.: Ельга-Н, КНТ, 2009. 780 с.
2. Управління та регулювання як чинники розвитку підприємств національного господарства: монографія / П. В. Круш, О. П. Кавтиш, Т. П. Ткаченко та ін. К. : НТУУ «КП», 2014. 404 с.

Белогурова А.Ю., студентка
НУБіП України
Керівник – к.т.н, доцент Чередніченко О.О.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «КЕТ УКРАЇНА»

Розвиток підприємств у будь-якій сфері економіки нерозривно пов'язаний із успішністю їхньої комерційної діяльності, головною метою якої зазвичай є досягнення прибутку. Сучасні умови функціонування підприємств в Україні вкрай складні. Війна, зниження обсягів виробництва та купівельної спроможності населення призводять до значних негативних змін як у загальній економічній ситуації, так і у фінансових показниках підприємств.

Оцінювання ефективності відіграє важливу роль при аналізі діяльності підприємств. Наприклад, комплексно оцінити економічну ефективність діяльності ТОВ «КЕТ УКРАЇНА» можливо за допомогою аналізу узагальнюючих показників економічної ефективності (табл.).

Таблиця

Показники ефективності діяльності підприємства

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. у % до 2020 р.
Норма прибутковості, %	2,9	23,6	14,5	x
Рівень рентабельності, %	1,5	14,0	16,4	x
Витрати на одиницю товарної продукції	0,7	0,7	0,7	100,0
Прибуток на одиницю загальних витрат	0,01	0,10	0,12	у 12 разів
Виробництво чистої продукції на одиницю витрат ресурсів	1,0	1,1	1,1	110,0

Джерело: розраховано автором за даними [2].

Основні параметри, що визначають успішність комерційної діяльності підприємства, – це його фінансові показники, такі як чистий прибуток та рентабельність [1].

Аналіз економічної ефективності господарювання підприємства не може обмежуватися лише абсолютним розміром прибутку. Сучасні економісти використовують також відносний показник – норму прибутку, щоб оцінити, наскільки успішно використовується авансований капітал підприємства та як

ефективно ведеться діяльність. Рентабельність, разом з нормою прибутку, визначається як ключовий показник у економічному аналізі. Вона вказує на те, наскільки ефективно підприємство генерує прибуток, відшкодовуючи витрати на виробництво.

У 2022 році норма прибутковості зросла на 11,6 відсоткового пункту, а рівень рентабельності - на 14,9 порівняно з 2020 р. Витрати на одиницю товарної продукції незмінні. Прибуток на 1 грн загальних витрат збільшився у 12 разів, а виробництво чистої продукції – на 10 %.

Отже, аналізуючи економічну ефективність діяльності ТОВ «КЕТ УКРАЇНА», можемо зробити висновок, що підприємство має достатньо результативний характер господарської діяльності. Порівнюючи 2020 і 2022 роки, відмічаються значні позитивні зміни. У 2020 році відбувся невеликий спад. 2021 рік значно перевищив попередні роки, а 2022 рік негативно вплинув на економічну ситуацію підприємства. Економічні результати діяльності підприємства мають неоднорідний характер: спади та зростання.

Список використаних джерел

1. Чміль Г.Л. Комплексна оцінка ефективності комерційної діяльності підприємств роздрібною торгівлі. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2018. Т. 29 (68). № 4. С. 117-122.

2. Вебсторінка компанії КЕТ-УКРАЇНА [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <http://www.ket-ukraine.com.ua/>.

Берлінець Я.О., студент магістратури
НУБіП України
Керівник – д.е.н, професор Мірзосєва Т.В.

ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНІ

Визначальним чинником соціально-економічного розвитку суспільства, будь-якого підприємства є людський потенціал, але ще важливішу роль відіграє потенціал висококваліфікованих кадрів. В Україні значні демографічні й соціальні проблеми негативно позначаються на процесах формування й розвитку кадрового потенціалу. Низький рівень народжуваності та високий рівень смертності людей зменшує демографічну основу майбутнього кадрового потенціалу. Існує проблема зниження рівня здоров'я і працездатності населення, зниження якості освітньо-професійної підготовки кадрів, її структурної невідповідності потребам виробництва. Внаслідок цього виникають втрати людського і кадрового потенціалу, що негативно позначається на можливостях економічного зростання.

На даний час в Україні проблеми розвитку кадрового потенціалу економіки є предметом дослідження багатьох науковців. Розробка ефективного механізму державного регулювання процесу формування і розвитку кадрового потенціалу з урахуванням соціально-економічних, демографічних особливостей і потреб інноваційного розвитку має значний практичний інтерес і є актуальним завданням, яке потребує послідовного наукового аналізу.

Кадровий потенціал – це трудові можливості підприємства, здатність персоналу до генерування ідей, створення нової продукції, його освітній, кваліфікаційний рівень, психофізіологічні характеристики і мотиваційний потенціал [1, 3].

Сьогодні одним із ключових чинників підвищення ефективності діяльності підприємства є відношення до кадрів підприємства. Щоб мати висококваліфікованих фахівців, потрібно створити у них стимул до ефективної роботи, керівникам доцільно використовувати систему управління кадровим потенціалом. Нові умови господарювання на підприємствах висувають нові

вимоги до формування й використання їхнього кадрового потенціалу. Сучасні українські підприємства у своїй більшості мають проблеми в сфері управління кадровим потенціалом, а саме: відсутність інноваційної спрямованості кадрової політики та використання вдалого досвіду закордонних підприємств; відсутність балансу на вітчизняному ринку праці; не завжди відділи кадрів враховують особистісні характеристики кожного окремого робітника і мають чітку систему розвитку та вдосконалення кадрового потенціалу працівників; відсутність чіткої системи соціальних гарантій тощо [2].

Високий рівень інновацій підприємства в будь-якій сфері приваблює висококваліфікований персонал, що надає можливість для створення унікального поєднання професійних здібностей, що в свою чергу безпосередньо забезпечує кадровий потенціал підприємства з високою конкурентоздатністю.

Важливими резервами підвищення ефективності формування і використання кадрового потенціалу підприємства є зростання продуктивності праці та підвищення кваліфікації працівників відповідно до потреб підприємства, поліпшення системи перепідготовки кадрів, а також поліпшення умов праці.

Список використаних джерел

1. Герасимчук. Н.А., Мірзоєва Т.В., Томашевська Т.В. Обґрунтування господарських рішень і оцінка ризиків. Вид. 2-ге. Навчальний посібник. Київ: ЦП «Компринт», 2018. 597 с.

2. Денисенко, М. П. Управління кадровим потенціалом. Вид. 2-ге. Навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2018. 380 с.

3. Кіндрацький, В. С. Управління кадровим потенціалом підприємства. Вид. 2-ге. Навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2019. 420 с.

Грибань Б.С., студент магістратури
НУБіП України
Керівник – д.е.н, доцент Ланченко Є.О.

ПЕРЕВАГИ Й ПІДТРИМКА МАЛИХ ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Сьогодні, коли Україна переживає складні часи, питання розвитку малих форм господарювання в аграрному секторі економіки стає як ніколи актуальним. Малі форми господарювання, до яких відносяться фермерські господарства, особисті селянські господарства, садівничі та городні товариства, кооперативи та інші, відіграють значну роль у забезпеченні продовольчої безпеки країни, зайнятості населення та розвитку сільських територій.

Перевагами малих форм господарювання є:

- гнучкість та мобільність: вони швидко адаптуються до мінливих умов ринку та потреб споживачів;
- ефективність та економія ресурсів: завдяки особистій зацікавленості власників та членів господарства вони більш раціонально використовують ресурси та досягають високих результатів;
- соціальна відповідальність: вони забезпечують зайнятість сільського населення, сприяють розвитку соціальної інфраструктури та збереженню традиційного укладу життя на селі тощо.

До проблемних аспектів розвитку малих форм господарювання можна віднести наступні:

- недостатній доступ до фінансових ресурсів: вони часто відчують недостатність кредитних коштів на покриття оборотних засобів;
- складність доступу до ринків збуту: стикаються з великою конкуренцією з боку великих агрокомпаній та мають труднощі з виходом на регіональні й міжнародні аграрні ринки;
- необхідність у модернізації та інноваціях: потребують оновлення матеріально-технічної бази, впровадження нових технологій та підвищення кваліфікації кадрів.

Враховуючи вищезазначене, малі форми господарювання потребують перманентної державної підтримки:

- створення сприятливих умов для ведення бізнесу: спрощення процедури реєстрації та ведення господарської діяльності, зниження податкового навантаження;

- забезпечення доступу до фінансів: надання доступних кредитів, грантів, субсидій та інших форм фінансової підтримки;

- сприяння виходу на ринки збуту: створення оптових ринків, організування ярмарків та виставок, допомога у просуванні продукції на регіональні та міжнародні ринки;

- підтримка модернізації та інновацій: сприяння впровадженню нових технологій, оновленню матеріально-технічної бази, підвищенню кваліфікації кадрів [1-3].

Розвиток малих форм господарювання потребує комплексного підходу при формуванні аграрної політики, яка має включати в себе економічні, соціальні, екологічні та інші аспекти. Важлива роль тут належить громадським організаціям, асоціаціям фермерів та кооперативам. Необхідно враховувати специфіку та особливості різних регіонів України при розробці та реалізації програм підтримки малих форм господарювання.

Розвиток малих форм господарювання в аграрній сфері є одним із головних напрямків розвитку сільських територій і громад України. Завдяки державній підтримці малі форми господарювання можуть забезпечити сільський розвиток, продовольчу безпеку на локальному рівні, розвиток територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Облік і фінанси АПК: освітній портал. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/rozvitok-fermerstva-v-krainah-evrosoyuzu-yogo-finansuvannya-y-opodatkovannya.html>.

2. Вебсайт Львівської ОВА. URL: <https://loda.gov.ua/documents/34804>.

3. Вебсайт Всеукраїнської Асоціації об'єднаних територіальних громад. URL: <https://hromady.org>.

Губенок А.Г., студентка магістратури
НУБіП України
Науковий керівник – д.е.н, доцент Ланченко Є.О.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Молочне скотарство в Україні є ключовою сферою тваринництва, яка відіграє стратегічну роль у забезпеченні продовольчої безпеки країни, забезпечуючи якість харчування населення і маючи високий потенціал для експорту. Проте в останні роки ця галузь, як і інші галузі сільського господарства, переживає період кризи. Негативні тенденції в молочному скотарстві мають серйозні наслідки, оскільки вони ставлять під загрозу якість та обсяги виробництва молока.

Нині молочне скотарство характеризується постійним зменшенням чисельності корів, ВРХ у сільськогосподарських підприємствах, значним скороченням обсягів виробництва та високою часткою молока, що збирається для переробки в особистих селянських господарствах (65% молока приймається другим сортом). Також відзначається недостатній рівень споживання молока та молочних продуктів на одну особу порівняно з рекомендованим обсягом раціонально харчування людини.

Ці фактори вказують на необхідність прискореного та системного втручання в економіку молочного скотарства для забезпечення його стабільності та подальшого розвитку.

Виробництво молока є одним із головних традиційних напрямів товарного виробництва в аграрних підприємствах, і його ефективність безпосередньо впливає на продовольчу безпеку, зайнятість сільського населення, стабільність розвитку сільськогосподарських підприємств тощо. У зв'язку з цим, постійне підвищення продуктивності корів, ефективності виробництва молока стає важливим завданням для сучасного аграрного сектору. На сьогоднішній день відомі різноманітні стратегії та напрями, які спрямовані на досягнення цієї мети. Використання сучасних методів селекції та розведення для поліпшення

генетичних характеристик тварин може призвести до вирощування більш продуктивних корів з покращеними показниками молочної продуктивності.

До резервів підвищення ефективності виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах можна віднести наступне.

– розробка оптимальних раціонів корів з урахуванням їх потреб в поживних речовинах, що допомагає забезпечувати їхнє здоров'я та максимізувати виробництво молока;

– управління репродукцією: ефективне планування та контроль репродуктивних процесів допомагають забезпечити стабільний приріст поголів'я та зберегти високу продуктивність;

– оптимізація умов утримання: створення комфортних умов для корів, включаючи чистоту, освітлення та вентиляцію, сприяє покращенню їхнього здоров'я та збільшенню молочної продуктивності;

– впровадження сучасних технологій, таких як автоматизовані системи доїння та моніторингу, дозволяє підвищити продуктивність та ефективність господарства.

– навчання та розвиток персоналу: постійне навчання персоналу у сфері сільськогосподарського виробництва молока сприяє впровадженню новітніх технологій та методів управління, що сприяє загальній ефективності господарства.

Ці напрями є лише деякими з можливих шляхів підвищення ефективності виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах, а їх комплексне впровадження може значно підвищити продуктивність корів та рентабельність виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах.

Список використаних джерел

1. Руткевич Т. І. Економічна ефективність виробництва молока. URL : http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/12_2015/56.pdf.
2. Радько В.І. Підвищення стійкості виробників продукції молочного скотарства: теорія, діагностика та функціональне забезпечення. Київ. 2018.
3. Колоша В.П. Проблеми формування та підвищення економічної ефективності виробництва молока. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific*. 2018. Vol. 4. No. 4. С. 99-112.

Делейчук Б.М, студент магістратури
НУБіП України
Керівник – к.е.н, доцент Нагорний В.В.

ДО ПИТАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА

Молочне скотарство є однією з ключових галузей тваринництва в Україні, яка визначає продовольчу безпеку країни, забезпечує високу якість харчування населення та має значний експортний потенціал. Зменшення обсягів виробництва молочної продукції в Україні пов'язане зі зниженням ефективності цієї галузі, а також наслідками повномасштабного вторгнення ворожих сил на територію країни.

Після початку повномасштабної війни в молочній галузі України стали очевидні серйозні зміни. На окупованих територіях російські війська руйнували ферми, розкрадали майно, мінували поля та знищували інфраструктуру. Особливо постраждали молочні ферми, розташовані на окупованих територіях і в зоні прифронтових боїв, які часто ставали об'єктом обстрілів. Згідно зі статистичними даними, від воєнних дій постраждало приблизно 800 промислових молочних ферм, понад 100 були зруйновані або суттєво пошкоджені. За результатами 2022 року поголів'я корів у сільськогосподарських підприємствах зменшилось на 9 %, виробництво молока – на 7%, на 0,5 млн. т відносно попереднього довоєнного року зменшився обсяг молока, що надійшов у переробку [6].

Саме тому, метою цього дослідження є визначення економічної ефективності виробництва молока сільськогосподарськими підприємствами України та виявлення основних чинників впливу. Натуральні показники ефективності у молочній галузі включають у себе продуктивність тварин, вихід валової продукції і інші. Для оцінки економічної ефективності виробництва молока використовуються вартісні показники, які дозволяють порівняти отримані результати з витратами на виробництво молочної продукції.

У рамках системи показників економічної ефективності отриманий результат може бути відображений як валовий дохід, валова продукція, чистий дохід або прибуток, а також як вихід продукції, продуктивність праці, собівартість продукції та рентабельність.

Ефективність виробництва може бути оцінена за допомогою прибутку на одного середньорічного працівника, на одиницю поголів'я, на одиницю використаних ресурсів тощо. Один з ключових відносних показників, який відображає рівень прибутковості – є рентабельність [3].

Висока ефективність виробництва продукції молочного скотарства, зокрема його прибутковість, становить основну передумову успішного функціонування сільськогосподарських підприємств. Проте наразі рівень рентабельності дозволяє забезпечити лише просте відтворення в сільськогосподарських підприємствах, переважно малих і середніх [4]. В даний час більшість господарств корпоративного сектору аграрної економіки прагнуть увійти до складу вертикально інтегрованих структур, щоб подальша виробничо-господарська діяльність відбувалася на новій матеріально-технічній базі, що забезпечить прибутковість виробництва та підвищення рівня доходів сільських жителів — працівників сільськогосподарського підприємства.

Результативність молочного скотарства безпосередньо залежить від кількості та якості проданої продукції – молока. Поділяємо позицію, дослідників, які визначають серед основних факторів впливу на рентабельність генетичний потенціал продуктивності тварин; збалансованість раціонів годівлі; заготівлю високоякісних кормів; дотримання технології утримання та доїння корів; інтенсивне вирощування ремонтного молодняка [5].

Забезпечення ефективного виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах досягається на основі запровадження техніко-технологічних, інформаційних, організаційно-економічних, соціальних інновацій, які взаємопов'язані та використовуються комплексно. Так, впровадження технічних інноваційних розробок вимагає змін у технології вирощування сільськогосподарських культур, утримання тварин, використання нових інформаційних програмних продуктів, удосконалення організації робочих місць

тощо. Зазначимо, що у провідних господарствах реалізують також соціальні інновації. Так, фахівці підприємства постійно підвищують кваліфікацію, відвідують спеціалізовані виставки.

Однією з інновацій організаційно-економічного планування є впровадження бенчмаркінгу для виявлення можливостей усунення недоліків та здійснення змін з метою підвищення конкурентоспроможності. Для досягнення цієї мети підприємство повинно належним чином організувати управлінський облік, щоб мати змогу відстежувати витрати за центрами відповідальності, коригувати їх за потреби, визначати перевитрати ресурсів порівняно із планом, що вимагає організації бюджетування. Результати аналізу показують різноманітні можливості забезпечення ефективного розвитку молочного скотарства в сільськогосподарських підприємствах. У сучасних умовах значна увага має приділятися державній підтримці розвитку досліджуваної галузі.

Список використаних джерел

1. Радько В.І., Свиноус І.В. Методичні підходи до визначення ефективності інтенсифікації молочного скотарства. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 23. С. 53-57.
2. Радько В.І., Микитюк Д.М. Організаційні засади формування інформаційно-аналітичного забезпечення управління ефективністю виробництва молока. Інноваційна економіка 2015. № 4 (59). С. 274-278.
3. Свиноус І., Іванова Л., Радько В. Проблеми підвищення прибутковості виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах України. Економіст. 2014. № 6. С. 61-63.
4. Шупик С. Функціонування молочного скотарства сільськогосподарських підприємств в умовах членства України в СОТ. Економічний дискурс. 2021. Вип. 1-2. С. 74-81.
5. Васильченко О. М. Економічна ефективність виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах. Економічний аналіз. 2018. Т.28, №2. С. 110-118.
6. Спілка молочних підприємств України. 2023 (брошура).

Дубенець О.В., аспірант
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Кірейцева О.В.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ УКРАЇНИ

Аграрний сектор – це важлива складова української економіки. Повномасштабне вторгнення російських окупантів на територію суверенної України вимагає від аграрних підприємств активно конкурувати, привертаючи увагу споживачів. Питання конкурентоспроможності аграріїв в Україні в умовах російської агресії має особливий контекст.

Війна в Україні призвела до суттєвих перешкод у роботі сільськогосподарських підприємств. Блокування портів Чорного моря, обмеженість ринків збуту та заборона торгівлі з окремими країнами створюють складні умови для експорту продукції. У таких умовах конкуренція стає гострішою, а здатність підприємств забезпечувати високу якість продукції стає ключовим фактором їх конкурентоспроможності. Аграрні підприємства повинні не лише вирощувати та виробляти продукцію, що відповідає сучасним стандартам якості та безпеки, а й активно вдосконалювати виробничі процеси, контролювати якість на всіх етапах виробництва, дотримуватись сучасних стандартів. Але найбільшою підмогою для сільськогосподарських підприємств у воєнний час є відповідність продукції високим міжнародним стандартам якості. Це дозволяє бізнесу відкривати нові ринки та залучати іноземних партнерів, підвищуючи свою конкурентоспроможність та стабільність у складних геополітичних умовах [1].

Сільськогосподарське підприємство, маючи найвищий рівень потенційної (ресурсної) конкурентоспроможності, не може вважатися конкурентоспроможним, якщо його потенціал не реалізується в конкурентоспроможну товарну продукцію. Одним із чинників конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції в умовах сучасних

викликів в Україні у короткостроковому періоді є підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської товарної продукції.

Чинники, які впливають на конкурентоспроможність та якість аграрної продукції в умовах військового конфлікту [2]:

1. Стабільність та безпека. Важливо забезпечити безпеку аграрних регіонів та забезпечити стабільність виробництва.

2. Доступ до ресурсів: військові дії обмежили доступ до важливих ресурсів, таких як вода, земля, паливо і інші, що негативно вплинуло на продуктивність галузі та якість продукції.

3. Ринки збуту: воєнна агресія росії призвела до обмежень на експорт і імпорт аграрної продукції через закриття кордонів, торгові обмеження та обстріли портів, що негативно вплинуло на можливості збуту для аграрних виробників, введення торговельних обмежень тощо.

4. Інноваційні технології. Розробка деяких інновацій призупинена через втрату зв'язків і ресурсів. Наразі, увага розробників спрямована на потреби фронту.

5. Робоча сила: військові дії стали причиною міграції населення деяких регіонів нашої країни, зокрема сільських жителів, що вплинуло на доступність робочої сили для сільськогосподарського виробництва.

6. Фінансова стабільність: війна спричинила економічну нестабільність та девальвацію валюти, що вплинуло на вартість виробництва та здатність конкурувати на світовому ринку.

7. Ціни на енергоресурси: через воєнний конфлікт відбулося збільшенням цін на пальне і енергоресурси, що підвищило витрати на транспортування і переробку сільськогосподарської продукції.

8. Екологія: воєнні дії призвели до забруднення ґрунтів та водних джерел хімічними речовинами та іншими забруднюючими речовинами, що безпосередньо впливає на якість продукції і безпеку споживання.

9. Зниження попиту: російська агресія призвела до зменшення споживчого попиту на продукцію, особливо на внутрішньому ринку, через зменшення доходів населення та загрозу безпеки.

Забезпечення конкурентоспроможності аграрної продукції в умовах війни є складним завданням, яке потребує комплексного підходу та швидкої адаптації до непередбачуваних обставин. Військовий конфлікт порушує звичний хід сільськогосподарського виробництва, переробки та торгівлі продукцією [4]. Однак, деякі з цих викликів можуть бути перетворені на можливості, якщо вживаються належні заходи. Важливо зауважити, що в умовах війни сільське господарство зазнає серйозних викликів, але правильна стратегія та підходи можуть допомогти зберегти його стійкість і конкурентоспроможність.

Список використаних джерел

1. Павлова О., Павлов К., Омельчук Б., Кучерява О. Формування системи управління якістю як чинника конкурентоспроможності продукції підприємств аграрної галузі. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 4. С. 193–201. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.4.193.201>.

2. Волкова Н. В., Мехтієв Р. Е. Попадін Є. В. Ключові аспекти конкурентоспроможності та якості продукції аграрних підприємств в умовах воєнної агресії. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. С. 1-7. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-10>.

4. Павлова Г., Абрамович І., Бальзан М. Стратегічні заходи підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору України на міжнародному ринку. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 4. С. 62–67. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-308-4-10>.

Кузьменко М.О., аспірант
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Кірейцева О.В.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НІШЕВИХ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ В УКРАЇНІ

Конкуренція виступає ключовим чинником ефективного функціонування ринкової економіки та інструментом забезпечення її рівноваги й гармонійного розвитку. Конкурентні відносини в сукупності з обґрунтованим державним регулюванням можуть стимулювати зростання ефективності аграрного виробництва, збільшити частку сільськогосподарських підприємств у розподілі прибутків відносно переробної галузі та торгівлі. Розвиток ринків визначається підвищенням вимог щодо якості продукції, що випускається. Це пов'язано з тим, що в сучасному світі виживання будь-якої фірми, забезпечення стійкого становища на ринку товарів і послуг визначаються рівнем конкурентоспроможності продукції. Конкурентоспроможність, у свою чергу, детермінована рівнем ціни і рівнем якості продукції.

Конкурентоспроможність є найважливішою ознакою, яка використовується для аналізу економіки України, її галузей та окремої продукції. На аграрному ринку України продукція нішевих олійних культур є конкурентоспроможною як з технічної, так і з економічної точки зору. Аналіз та систематизація економічних, фінансових та виробничих факторів свідчить про те, що використання наявних та пошук нових можливостей дозволяє підвищити конкурентоспроможність виробництва олійних культур.

Основні конкурентні переваги нішевих олійних культур полягають у високій ціні їх реалізації та значному попиті, який зростає на світовому агропродовольчому ринку. Загалом економічна ефективність вирощування нішевих олійних культур, як і більшості інших видів сільськогосподарської продукції, залежить від ринкової кон'юнктури та ціни, які формуються попитом на ту чи іншу аграрну культуру. Через високу ціну та підвищений попит на нішеві олійні культури аграрні виробники за будь-яких несприятливих умов чи

настання форс-мажорних обставин будуть мати достатній прибуток від вирощування даної продукції для покриття всіх витрат.

Спеціалізація малого й середнього агробізнесу на виробництві нішевих сільськогосподарських культур є одним із перспективних шляхів їх адаптації до сучасних економічних умов господарювання та підвищення ефективності тоді, коли великі підприємства більш конкурентоспроможні у вирощуванні традиційних зернових і олійних культур та мають кращі переваги в збуті і ціні реалізації продукції як на внутрішньому, так і зовнішніх аграрних ринках.

Слід зазначити, що нішеві культури представляють великий інтерес переважно для малого та середнього сільськогосподарського бізнесу, оскільки вони дозволяють отримувати високі врожаї з невеликими інвестиціями та менш залежать від коливань цін та кон'юнктури світового ринку. Важливим поштовхом для розвитку малого та середнього агробізнесу в країні може стати експортний потенціал нішевих олійних культур.

Для держави нішеві сільськогосподарські культури є одним із стратегічних напрямів диверсифікації аграрного експорту та підвищення дохідності усієї галузі сільського господарства. Використовуючи новітні технології та інновації при вирощуванні нішевих олійних культур, можна підвищувати їх конкурентоспроможність та розвивати економічний потенціал даної сільськогосподарської продукції.

Конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції залежить від рівня товарності підприємства й потенційної можливості забезпечити цю конкурентоспроможність у довгостроковому періоді. Саме потенційна можливість утримувати (завойовувати) конкурентні переваги в майбутньому є вирішальною для реальної оцінки конкурентної позиції даного підприємства порівняно з існуючими або потенційними конкурентами, оскільки визначає б наскільки одне підприємство має більше можливостей розвинути свою реальну конкурентоспроможність порівняно з іншими.

Конкуренція, як основний рушійний елемент ринку, розвивається за законами попиту і пропозиції, впливає на забезпеченість ринку товарами та стимулює розвиток економічної системи в цілому. До її особливостей в аграрній

сфері відносяться: по-перше, локальний сільськогосподарський ринок, де товаровиробники реалізують свою продукцію дрібними партіями за ціною, що встановлена під дією попиту та пропозиції, є прикладом досконалої конкуренції; по-друге, для сучасного типу конкуренції в аграрній сфері більш характерні риси монополістичної конкуренції, оскільки продукція, що виробляється сільськогосподарськими підприємствами: цукрові буряки, соняшник, зерно, м'ясо, молоко, хоча і є стандартизованою, але реалізується великими партіями, які відрізняються якістю, ціною й умовами поставки; по-третє, олігополія характерна переважно для недиверсифікованих підприємств з переробки сільськогосподарської продукції спиртових і цукрових заводів, масложирових комбінатів, консервних заводів і т.д., а науково-дослідні підприємства з виробництва елітних сортів рослин та виведення високопродуктивних порід тварин займають монополічне становище на ринку.

Список використаних джерел

1. Меморандум між Україною і МВФ. URL : <http://www.slideshare.net/Novoe/2017-74371426>. (дата звернення: 10.07.2023).
2. Мінагрополітики разом з європейськими експертами напрацювали шляхи залучення малих виробників до організованого аграрного ринку. URL : <http://www.minagro.gov.ua/node/26605> (дата звернення: 16.07.2023).
3. Міністерство аграрної політики та продовольства України: офіційний сайт URL : http://minagro.gov.ua/organic_ministry?nid=26760 (дата звернення: 28.07.2023).

Лесенко В.С., студентка магістратури
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Нагорний В.В.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

У сучасній ринковій системі господарювання важливе значення має проблема мотивації праці в аграрних підприємствах. Відсутність належних стимулів до праці, неспроможність досягти поставлених цілей легальними засобами, невтішні мрії про поліпшення життя – все це викликає незадоволення серед працівників аграрного сектору економіки щодо їхньої роботи та соціального статусу. Відсутність врахування мотиваційних чинників у сфері аграрної праці призводить до зниження продуктивності праці, якості продукції та погіршення стану працівників на кожному окремому аграрному підприємстві, що у свою чергу веде до кризи в галузі сільського господарства в цілому.

Розробка та впровадження системи мотивації праці в аграрних підприємствах сприяє підвищенню їх конкурентоспроможності і, відповідно, прибутковості. Це також відкриває шлях для аграрного підприємства до економічно нового рівня розвитку, розширюючи можливості його успішної реалізації на міжнародному ринку.

Існує різноманітні тлумачення поняття "мотивація". Деякі вчені розглядають її як процес впливу на працівників соціальним суб'єктом управління за допомогою комплексу інструментів з метою формування необхідної поведінки для досягнення цілей підприємства. На нашу думку, мотивація є ключовим фактором у підвищенні ефективності аграрного підприємства, оскільки її регулювання дозволяє забезпечити точне та організоване управління всією діяльністю підприємства.

Дослідження мотивації праці в аграрних підприємствах ґрунтується через принципи: комплексності, інтегрованості, стратегічної орієнтації, пріоритетності. погоджуємось з більшістю авторів на рахунок того, що оцінка ефективності мотивації праці аграрних підприємств повинна відображати

ступінь досягнення тих цілей, які ставить керівництво підприємства і працівники. Аналіз оцінки мотивації праці аграрних підприємств базується на кількісних та якісних показниках, серед яких: економічно-трудова, освітньо-кваліфікаційні, соціально-економічні та інноваційні.

Загальний рівень мотивування працівників в українських аграрних підприємствах відстає від рівня розвинених країн, що також відображається на стані її економіки. Тому важливо взяти за основу досвід високорозвинених країн і адаптувати подібні методи мотивації під власний персонал, враховуючи специфіку сільського господарства, що має прямий вплив на оплату праці. Крім того, на нашу думку, розробку заходів щодо посилення мотивації персоналу доцільно починати з розробки мотиваційної стратегії, яка включатиме певний набір заходів для стимулювання персоналу, спрямований на підвищення їхнього внеску, покращення взаємин у колективі та збільшення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств.

Список використаних джерел

1. Гребенчук О. Стимулювання праці на підприємстві та засоби моделювання. Економіст. 2016. Вип. 1. С. 52 – 55.
2. Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. Кадровий потенціал аграрних підприємств: управлінський аспект. ННЦ «ІАЕ». 2005. 370 с.
3. Ситнік О. Д., Ковальчук О. А. Оцінка персоналу в системі мотивації. Актуальні проблеми економіки. 2017. № 11(77). С 84-85.
4. Шкурін Г. Т, Юдіна В. А. Мотивація аграрної праці: стан і перспективи. Економіка АПК. 2016. №9. С 139-144
5. Nahorny V., Kostiuk T.O. Pernykoza D.V. On the issue of human capital development in the national economy of Ukraine. Науковий журнал Біоекономіка та аграрний бізнес, Том 10 №3, 2020

Мироненко П.Л., студент магістратури
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Балан О.Д.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ НАСІННЯ СОНЯШНИКУ

Соняшник – одна з основних технічних олійних культур в Україні, яка відіграє значну роль в аграрній економіці України. З 1991 р. по теперішній час площі посіву під соняшником зросли з 1,6 млн. гектарів до понад 6 млн. гектарів, його ЕВІТДА становить 175 \$/га, ROWC (return on working capital) ROWC 20% [1], а валове виробництво товарного насіння перевищило 15 млн. тонн [2]. Це дало змогу зайняти лідируючі позиції у світі по виробництву та експорту олії.

У сучасних умовах кон'юнктуру ринку сільськогосподарської продукції, логістичні ризики, які будуть мати визначальний вплив на економічні результати передбачити надзвичайно важко. Враховуючи всі ці фактори, аграріям доводиться адаптуватися до сучасних реалій впровадження розумних технологічних рішень та використання методичних підходів і аналітики для підвищення економічної ефективності та управління витратами – це основні інструменти впливу аграріїв, які залишаються доступними у довго- та короткостроковій перспективі.

У системі економічної оцінки ефективності випрошування сільськогосподарських культур і насіння соняшнику зокрема виділяють чотири групи показників – натуральні, вартісні, відносні та агротехнічні [3].

До першої групи відносяться натуральні показники: посівні площі (га), урожайність (ц/га чи т/га) та валовий збір (т). До другої – вартісні: ціна реалізації (грн/т); вартість валової продукції, валовий та чистий дохід, прибуток (грн. на 1 га сільськогосподарських угідь, 1 люд-год, на 1 середньорічного працівника, на 100 грн виробничих витрат, на 1000 грн основного і оборотного капіталу). ЕВІТДА (скорочення від англ. Earnings before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization) – аналітичний показник, що дорівнює обсягу прибутку до вирахування витрат за відсотками, сплати податків та амортизаційних

відрахувань; відносні – рівень рентабельності (%), коефіцієнт оборотності капіталу, норма прибутку (%), індекси, рівень беззбитковості, ROWC (скорочення від англ. Return On Working Capital) – рентабельність оборотного капіталу. І агротехнічні показники – техніко-технологічні параметри вирощування культури, забезпечення виробництва попередньо визначених провідних культур за умов недопущення погіршення якості земель, зниження їх родючості з урахуванням вимог охорони навколишнього середовища, збільшення площ інтенсивних угідь за рахунок зменшення менш інтенсивних, врахування розмірів полів та інших угідь, що дозволяють ефективно використовувати технічні засоби у виробництві, усунення дрібноконтурності угідь.

Системне, гармонійне використання комплексу показників економічної оцінки ефективності випрошування сільськогосподарських культур і насіння соняшнику зокрема дасть можливість аграріям в умовах мінливого середовища воєнного стану вишукати оптимальні шляхи та допоможе в прийнятті управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. О. Потаєва. Названо найзбитковіші й найприбутковіші культури. AGROTIMES.:<https://agrotimes.ua/agromarket/nazvano-najzbytkovishi-j-najprybutkovishi-kultury/>.
2. Економічна статистика / Економічна діяльність / Сільське, лісове та рибне господарство / Рослинництво (1991-2022). Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Методологічні основи управління продукційним процесом соняшнику: монографія / В.В. Кириченко, Л.Н. Кобизєва, В.П. Коломацька та ін.; за ред. В.В. Кириченка/НААН, Інститут рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН, Державний біотехнологічний університет. Харків, 2022. 528 с.

Мисник К.Р., студентка магістратури
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Степасюк Л.М.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Виробництво зерна в аграрному секторі України займає чільне місце. Зернові культури становлять основу не лише для внутрішнього споживання, а й для експорту, відіграють стратегічну роль у забезпеченні продовольчої безпеки країни. У передвоєнні роки Україна забезпечувала високі темпи розвитку зернового ринку. Так, у 2019/20 маркетинговому році валовий збір зернових культур збільшився до 75 млн тонн. Найбільшу кількість цього обсягу склали пшениця й кукурудза – 85 %, середня урожайність цих культур становила 41,6 ц/га та 71,9 ц/га, відповідно.

У свою чергу це дозволило збільшити експорт зерна до рівня 56,1 млн тонн. Зростаючий ціновий тренд та попит на світовому ринку сприяли розширенню виробництва і, відповідно, зростанню посівних площ зернових культур. Зокрема, площа посіву пшениці у 2021 році збільшилася до 7095 тис. га, кукурудзи – до 5522 тис. га. Крім того, цей рік був дуже сприятливий для урожаю, що дозволило зібрати рекордний урожай 86 млн тонн зерна.

Із початком війни набуті досягнення були знівельовані через порушення логістики експорту зерна за кордон через порти Чорного моря. Окупація російськими військами частини східних та південних областей, бойові дії на території земель, що були в сільськогосподарському обробітку, забруднення ґрунтів боєприпасами призвели до суттєвого скорочення посівних площ зернових культур. Для прикладу, у 2022 році площа під пшеницею та кукурудзою зменшилася на 23 % та на 22 % відповідно порівняно із попереднім роком [1].

Також відбулося зниження урожайності по багатьох видам сільськогосподарських культур. В цілому валовий збір зернових культур у 2022/2023 році зменшився до 54 млн тонн. У 2023 році відбулося подальше зниження посівних площ, що досягнуло мінімального рівня за останні 5 років.

Для товаровиробників зерна цінова ситуація на внутрішньому ринку склалася критичною, що стало додатковою причиною зміни сівозміни в аграрних підприємствах.

Тому нині та після закінчення військових дій реалізація стратегічних напрямів підвищення економічної ефективності зернового господарства у кожному регіоні, районі й господарстві повинна фокусуватися на наступних напрямках підвищення ефективності виробництва зерна сільськогосподарськими підприємствами:

- оптимізація структури посівів, освоєння науково обґрунтованих сівозмін;
- упровадження ресурсозберігаючих екологоощадних технологій обробітку ґрунту;
- послідовна інтенсифікація виробництва шляхом раціональної хімізації і поліпшення родючості землі;
- підвищення окупності застосування мінеральних добрив, фізіологічно активних речовин та пестицидів;
- удосконалення і розвиток системи насінництва в загальному контексті сортового забезпечення посівів;
- впровадження високоефективних конкурентоспроможних технологій вирощування зернових культур;
- широке запровадження комплексної біологізації захисту рослин;
- використання переваг ведення органічного землеробства, зокрема в малому й середньому агробізнесі тощо [2].

Впровадження зазначених напрямів – резервів підвищення ефективності виробництва зерна в Україні дозволить отримувати більшу врожайність зернових культур, якісну продукцію з більшою доданою вартістю, що користуватиметься попитом на внутрішньому й зовнішньому аграрному ринку.

Список використаних джерел

1. Боднар О.В. Вплив війни на розвиток ринку зерна в Україні. *Інноваційна економіка*. №4. 2023. С.118-124
2. Черемісіна С. Г., Россоха В.В. Ефективність виробництва зернових культур в Україні: аналіз сучасного стану та перспективи підвищення. *Економіка АПК*. 2021. №6. С.54–67. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8fe656b3-4153-44d4-8ba3-7dfb1398992c/content>.

Мірзоєв Т.Д., аспірант
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-7378-7033>
НУБіП України
Керівник – д.е.н, професор Байдала В.В.

ЩОДО ЕКОНОМІЧНОЇ ДОЦІЛЬНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЛЬОНУ-ДОВГУНЦЯ

Ще в недалекому минулому Україна виробляла до 17% від світового виробництва лляного волокна. Латинська назва льону культурного *Linum Usitatissimum* буквально означає «найбільш корисний». У вирощуванні льону виділилося два напрями використання: на прядиво й олію. У цілому для цієї культури характерні відмінні біологічні й господарські властивості – висока посухостійкість, скоростиглість, технологічність вирощування, висока врожайність і рентабельність [2].

Льон-довгунець нині відноситься до нішевих (площі, під якими незначні) технічних культур і використовується для виробництва натурального волокна. Із нього виготовляють широкий асортимент побутових тканин і технічних виробів. Наприклад, єдиним шовним матеріалом, який використовується в хірургії та використовуючи який не потрібно знімати шви – лляна нитка. Відомим фактом є те, що практичну цінність льоноволокна не може замінити волокно інших волокнистих рослин, таких як бавовна, кенаф, джут, конопля і канатник. Використовують лляне волокно більш ніж у 150 галузях промисловості [3].

Виготовлені з льоноволокна деталі не вимагають утилізації, так як у ході біологічної обробки вони можуть перетворюватися на гумус. У процесі переробки льону-довгунця отримують також кострицю. Вона утворюється тоді, коли стебла рослини переробляються на волокно. Фактично костриця – це відходи виробництва, але такі, що мають широке коло застосування. Зокрема, костриця льону використовується для виробництва тепло- й звукоізоляційних матеріалів, паперу й целюлози, меблевих плит, а також у якості палива.

В Україні переробка льону поступово відновлюється після десятиліть занепаду. Свідченням цього є функціонування потужного заводу з первинної

переробки та виробництва виробів із льону «Льонозавод», який розташований на Чернігівщині, і модернізованого заводу в місті Глухові компанії «Лінен оф Десна» на Сумщині, яка є найбільшим виробником льону-довгунця в Україні, тощо.

Одним із стимулів вирощувати льон-довгунець стала вимога, яка вступила в силу в 2015 р. в країнах ЄС щодо використання для оздоблення салонів автомобілів матеріалів виключно натурального походження. Окрім того, з льону-довгунця також можна виготовляти олію – відсоток її у насінні цієї культури менший, аніж у насінні олійного льону, проте це теж варіант отримати додаткові прибутки при виробництві льоноволокна. За умов падіння ціни на соняшникову олію й надлишку потужностей українським переробникам є сенс стимулювати агровиробників до вирощування нішевих олійних культур, зокрема, льону олійного та льону-довгунця.

Аграрії в Україні мало сіють льону, насамперед, через відсутність налагоджених маркетингових каналів його реалізації. У той час як за словами експертів, експорт однієї тонни високоякісного насіння льону приносить у державний бюджет у 5 разів більше податку на прибуток, аніж експорт олії й шроту, вироблених із тонни соняшнику [1]. У сучасних трансформаційних умовах аграрного сектору в Україні, вважаємо, є всі підстави стверджувати, що виробництво льону потрапить в поле зору українських аграріїв через значну господарську цінність і економічну доцільність.

Список використаних джерел

1. За 10 років виробництво льону в Україні зменшилось у п'ять разів. 2021. URL: <https://agroportal.ua/news/rastenievodstvo/za-10-let-proizvodstvo-lna-v-ukraine-umenshilos-v-pyat-raz>.
2. Носенко Ю. Технологія вирощування льону. 2021. URL: <https://agro-business.com.ua/agro/ahronomiia-sohodni/item/528-naibilsh-korysnyi.html>.
3. Фадєєв Л.В. Льон-довгунець: новий виток затребуваності. 2020. URL: <https://www.agroone.info/publication/lon-dovgunec-novij-vitok-zatrebuvanosti/>.

Найденко К.А., студент магістратури
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Назорний В.В.

ОРГАНІЗАЦІЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Організація корпоративної соціальної відповідальності у сільськогосподарських підприємствах відіграє ключову роль у їхній діяльності. Це охоплює проведення заходів, спрямованих на підтримку соціального, екологічного та економічного розвитку у зоні впливу підприємства. Соціальна компонента діяльності підприємства може включати ініціативи, спрямовані на покращення якості життя місцевого населення, такі як створення робочих місць, надання соціальних пакетів працівникам, підтримку освіти та культури. Компанія також може співпрацювати з місцевими органами влади, громадськими організаціями та мешканцями для спільного розвитку і покращення якості життя в регіоні. Це може включати сприяння розвитку інфраструктури, вклад у місцевий економічний розвиток та підтримку соціальних програм.

Екологічна ж складова відповідальності підприємства може відбуватись через звернення уваги на екологічні аспекти своєї діяльності, зменшувати вплив на навколишнє середовище, застосовувати зелені технології, працювати над ефективним використанням ресурсів та зменшенням викидів шкідливих речовин. Щодо економічної складової то через провадження заходів корпоративної соціальної відповідальності сільськогосподарські підприємства мають велику роль у забезпеченні продовольчої безпеки населення. Вони можуть працювати над збільшенням виробництва продуктів харчування, поліпшенням якості продукції та запровадженням інноваційних агротехнологій, також компанія може сприяти розвитку сільськогосподарського сектору в регіоні через надання підтримки малим підприємствам, організацію навчальних програм та тренінгів для місцевих фермерів, а також сприянням науковим дослідженням у галузі сільськогосподарської продукції.

Таким чином, організація корпоративної соціальної відповідальності є важливим елементом сталого розвитку сільськогосподарського сектору. Вона допомагає підприємствам підтримувати стійку діяльність, сприяти розвитку спільноти та створювати сприятливі умови для економічного та соціального розвитку.

В Україні для розвитку соціальної відповідальності необхідна підтримка держави як для підкреслення важливості етичної і соціально відповідальної поведінки компаній, просування кращих практик вітчизняних компаній із соціальної відповідальності в Україні та за кордоном, так і для підвищення престижності досконалих організацій і процесів безперервного системного вдосконалення. Це дозволить більшості компаній посилити довгострокову конкурентоспроможність і репутацію через практики відповідального ставлення до своїх співробітників, споживачів та інших заінтересованих сторін.

Список використаних джерел

1. Баюра Д. О. (2012) Концептуальні засади механізму формування корпоративної соціальної відповідальності в Україні. №9. С. 151–157.
2. Гільorme Т.В., Шачаніна Ю.К. (2016) Корпоративна соціальна звітність як домінанта інформаційного забезпечення управління підприємством. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. 2016. №2. С. 672-677.
3. Гнатъєва Т.М., Ніколюк О.В. (2014) Вплив соціальної відповідальності бізнесу на конкурентоспроможність підприємств аграрного сектору. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. №4(76). С. 151-157.
4. Єрмаков О.Ю., Нагорний В.В. Методологічні засади поширення корпоративної соціальної відповідальності в аграрних формуваннях України. Науковий вісник НУБіП України. 2016. №249. С.165-174.
5. Зінченко А.Г. Соціальна відповідальність в Україні: Погляди різних стейкхолдерів. Регіональний аспект. К., 2008. 60 с.
6. Corporate Social Responsibility (CSR). Investopedia. 2019. URL: <https://www.investopedia.com/terms/c/corp-social-responsibility.asp>. (дата звернення 27.03.2024)

Пасько О.В., студент магістратури
НУБіП України
Керівник – к.е.н., асистент Рубан О.О.

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Агропромисловий сектор є однією з головних рушійних сил національної економіки. Переваги в глобальному та внутрішньому контексті матимуть ті, хто вмiло використовуватиме аналітичну інформацію та знаходитиме способи її ефективного застосування. Необхідно активно працювати над зміцненням інституційних партнерств, оскільки перед нами стоять кардинальні зміни в трендах розвитку аграрної політики.

Україна має значний потенціал для розвитку сільського господарства в Європі. Майбутні перспективи аграрного сектору, його структура та конкурентоспроможність залежать від впровадження стратегії інноваційного розвитку. Ця стратегія повинна бути спрямована на підтримку видів діяльності з високою віддачею та створенням достатніх фінансових потоків для розвитку та впровадження світового рівня інновацій.

Підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору є стратегічним завданням для економіки України. Без забезпечення конкурентоспроможності та утримання конкурентних переваг аграрних підприємств та продуктів харчування на міжнародних ринках неможливо забезпечити сталий розвиток цього сектору. Конкуренція відкриває потенціал суб'єктів аграрного ринку та є важливим фактором для постійного розвитку сільського господарства.

Для успішного функціонування сільського господарства у сучасному конкурентному середовищі, особливо за умов глобалізаційних та інтеграційних процесів у економіці, необхідне залучення інвестицій у сучасні інноваційні технології виробництва. Ці технології спрямовані на модернізацію, збереження ресурсів та енергії, зменшення витрат, а також розвиток науково-технічного та інтелектуального потенціалу сільськогосподарських товаровиробників.

Для іноземних інвесторів найбільш привабливими та доходними секторами у сільському господарстві є впровадження високопродуктивних технологій для вирощування сільськогосподарських культур та екологічне утримання худоби та птиці.

Загальний обсяг витрат за різними напрямками інноваційної діяльності, включаючи дослідження і розробки, придбання обладнання та програмного забезпечення, впровадження нових видів продукції (наприклад, органічно чистої), а також інвестиції в основний капітал, мають значний вплив на валовий внутрішній продукт (ВВП) через розвиток інноваційного підприємництва.

У центрі стратегії інноваційного розвитку підприємства лежить створення та розвиток його інноваційного потенціалу. Реалізація цього потенціалу має забезпечити сталі конкурентні переваги підприємства, які базуються на впровадженні новаторських рішень за рахунок доступних джерел інвестування. Одним із головних напрямів цієї стратегії є впровадження інновацій, спрямованих на ефективне використання ресурсів, зменшення витрат (особливо у зв'язку з нестійкою ситуацією в країні), та підвищення якості продукції через виробництво органічної продукції.

Список використаних джерел

1. Писаренко Т.В., Кваша Т.К. Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні. Аналітична довідка. 2018. Київ. UkrINTEI.
2. Stoliarchuk I., Liutak O., Baula O., Lisovska L., Voitovych S. European integration development platform of innovative entrepreneurship of Ukraine. Financial and credit activities: problems of theory and practice. 2022. ст. 4, 45, 396-404.
3. Афендікова Н.О. Інноваційний розвиток аграрного виробництва в сучасних умовах. Економіка та держава. 2016. с. 32-34.
4. Лаврук В.В. Розвиток та інвестування сільськогосподарського виробництва України. Економіка АПК. №2. 2010. с. 88-95.

Петренко О.О., студент магістратури
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Нагорний В.В.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО

Вирощування кукурудзи в Україні стало однією з найважливіших сфер сільського господарства в останнє десятиріччя, збільшилися площі під її посіви [1]. Ця культура широко використовується у багатьох галузях, таких як комбікормова, переробна, харчова, медична та мікробіологічна. Збільшення виробництва кукурудзи сприяє задоволенню внутрішнього ринку, так і збільшенню експорту, що додає валютних надходжень для держави. У зв'язку з цим, зростання виробництва кукурудзи в Україні потребує проведення досліджень щодо інтенсифікації її вирощування з використанням сучасних інноваційних технологій, із метою економічної оцінки ефективності її вирощування тощо [2].

Урожайність – основний критерій ефективності вирощування кукурудзи [3]. Середньозважена річна врожайність зерна кукурудзи в окремі роки істотно коливається внаслідок прояву критичних природних умов [3]. Вчені дослідники змін клімату наголошують на розвиткові кліматичних змін в Україні у напрямку континентального і навіть різко континентального типу клімату [4]. За останні роки відбулися значні зміни погодно-кліматичних умов, зокрема, кількість екстремальних, посушливих років зросла [5]. Ці зміни призводять до зниження ефективності технологічних факторів в аграрному виробництві.

Вивчаючи дане питання бачимо, що в своїх працях Каменчук Б.Д. [3] представив результати спостережень за посівами кукурудзи у різні роки вирощування в умовах різних кліматичних зон України. Процес інтенсифікації вирощування кукурудзи тісно пов'язаний із використанням новітніх інноваційних досягнень у галузі селекції та насінництва [1], у т. ч. раціональне використання її генетичного потенціалу. Хоча близько половини збільшення врожайності кукурудзи зумовлене застосуванням добрив, внесення їх під цю

культуру на зерно в середньому по зоні Степу значно зменшилося – мінеральних на 3,2 рази, а органічних в останні роки майже не вносять [1].

Економічна ефективність сільськогосподарського виробництва – це одержання максимальної кількості продукції з одного гектара земельної площі при найменших затратах праці та коштів на виробництво одиниці продукції. Головним напрямом підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності розвитку зернового господарства у підприємствах України має стати запровадження інноваційних ресурсоощадних технологій, у т.ч. на основі використання методів цифрової економіки [6]. Враховуючи потребу у підвищенні виробництва зерна кукурудзи, необхідно розглядати перспективні технології для зростання його економічної ефективності.

Список використаних джерел

1. Ляшенко Н.О. Економічна ефективність вирощування гібридів кукурудзи різних груп стиглості в степовій зоні України. Таврійський науковий вісник. 2015. № 93. С. 61–68.

2. Крестьянінов Є.В., Єрмакова Л.М., Антал Т.В. Економічна та енергетична ефективність вирощування кукурудзи залежно від мінеральних добрив та позакореневого підживлення посівів. Наукові доповіді НУБіП України. 2020. № 5 (87). DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/dopovidi2020.05.006>

3. Каменщук Б.Д. Шляхи підвищення ефективності вирощування кукурудзи на зерно. Корми і кормовиробництво. 2020. № 89. С. 85–92. DOI: <https://doi.org/10.31073/kormovyrobnytstvo202089-08>.

4. Белоусов А. Зміни клімату і стратегія вирощування кукурудзи: завдання виробника і селекціонера. Агробізнес сьогодні. 2020. № 6 (421). С. 50–55.

5. Белов Я.В. Напрями оптимізації технологій вирощування кукурудзи за умов змін клімату. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2018. Вип. 4. С. 74–81. DOI: [https://doi.org/10.31521/2313-092X/2018-4\(100\)-11](https://doi.org/10.31521/2313-092X/2018-4(100)-11).

6. Пархомець М.К., Уніят Л.М. Інноваційні методи управління виробництва зерна кукурудзи у сільськогосподарських підприємствах. Економічний аналіз. 2018. Т. 28. № 3. С. 176–183.

Романов А.А., студент магістратури
НУБіП України
Керівник - к.е.н., доцент Гуцул Т.А.

СУЧАСНИЙ СТАН ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СКОТАРСТВА В УКРАЇНІ

Добробут населення України значною мірою залежить від розвитку галузей сільського господарства, завданням яких є забезпечення населення продовольством і отримання сировини для багатьох галузей промисловості.

За даними Державної служби статистики України, в січні 2024 року господарства усіх категорій виробили 456 тис. тон молока-сировини, що на 29% менше порівняно до грудня 2023 року. За проаналізований період частка підприємств у виробництві молока-сировини склала 38%, а господарств населення - 62%. Сільськогосподарські підприємства виробили 243 тис. тон молока-сировини в січні, що на 4% більше порівняно до грудня 2023 року і на 6% більше порівняно до січня минулого року. В господарствах населення ситуація залишається складною: було вироблено 213 тис. тон молока, що на 67% менше порівняно до грудня і на 8% менше порівняно до січня 2023 року.

Що стосується виробництва яловичини, то в січні 2024 року обсяги забою ВРХ в господарствах усіх категорій склали 13,9 тис. тон, що на 105,10 тис. тон менше порівняно до грудня 2023 року. Порівняно до січня 2023 року обсяги забою скоротилися на 9,4%. На підприємствах було вироблено 47% яловичини від загального обсягу забою, а в господарствах населення - 53% [1].

Незважаючи на складну ситуацію, яка спричинена війною, в 2023 році в Україні сільськогосподарські підприємства наростили обсяги виробництва молока і вийшли на довоєнні рівні за валовими надоями. Скорочення надоїв спостерігалось лише в господарствах населення. Але так як понад 85% молока, яке надходить на переробку, виробляється саме молочно-товарними фермами, то кризові явища, що спостерігаються в приватному секторі, не мають суттєвого впливу на забезпечення молокопереробних підприємств сировиною. В Україні відбувається поступовий перехід молокопереробних підприємств виключно на

молочну сировину екстра ґатунку, яку здатні виробляти лише великі товарні ферми. Після завершення воєнного стану молокопереробні підприємства повинні будуть використовувати в якості сировини лише молоко екстра ґатунку, яке відповідає європейським нормам якості.

Україна має досвід успішного експорту молочної продукції в ЄС. Лібералізація торгівлі між Україною та ЄС та набуття Україною статусу кандидата до ЄС у 2022 році сприяли зростанню експорту української тваринницької продукції на європейські ринки. На кінець 2022 року 432 підприємств мали право експорту на ринок ЄС. Водночас серед усієї продукції АПК саме до продукції тваринництва застосовується найбільше вимог щодо безпеки та якості продуктів. Щоб потрапити на ринок ЄС, товари мають відповідати довгому переліку критеріїв, який, окрім ветеринарної сертифікації, фітосанітарного контролю і дотримання прав споживачів, включає пункт про забезпечення благополуччя тварин [2].

Перспективи збільшення виробництва молока в Україні дуже добрі завдяки попиту як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках. Слід також пам'ятати, що сьогодні середньостатистичний українець споживає лише 190 кг молочних продуктів у вигляді молока, а гігієнічна норма для повноцінного функціонування організму становить 380 кг. Це означає, що в середині країни ми можемо подвоїти споживання молочних продуктів.

Список використаних джерел

1. Стабільний старт: молочнотоварні ферми наростили обсяги надоїв в січні 2024 року. MilkUA.Info. [Електронний ресурс]. URL: <http://milkua.info/uk/post/stabilnij-start-molocnotovarni-fermi-narostili-obsagi-nadoiv-v-sicni-2024-roku1>.

2. Євроінтеграція та тварини: як рух України до ЄС змінює життя фермерських тварин. AgroPortal. [Електронний ресурс]. URL: <https://agroportal.ua/blogs/jevrointegraciya-ta-tvarini-yak-ruh-ukrajini-do-yes-zminyuye-zhittya-fermerskih-tvarin>.

Ткач Н.М., аспірант
НУБіП України
Керівник – д.е.н., професор Мірзосєва Т.В.

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ЗРОСТАННЯ ПОПИТУ НА НІШЕВІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ КУЛЬТУРИ

Сільське господарство завжди було основою людської цивілізації, а зі зростанням населення продовольча безпека стала головною проблемою і звичайні методи ведення сільського господарства не встигають за сучасним попитом населення Землі на сільськогосподарські товари, зокрема рослинного походження. Однак із зміною споживчих уподобань і прогресивним розвитком технологій вирощування рослин нішеві культури набувають популярності серед фермерів, дослідників і споживачів як такі, що можуть протистояти виклику продовольчої безпеки людства.

Нішеві сільськогосподарські культури – це ті, площі вирощування яких становлять менше 1 % в структурі загальних посівних площ, продукти переробки яких користуються попитом і вирощування яких сприяє досягненню окремих цілей сталого розвитку: 1) встановлення продовольчої безпеки; 2) надання доступної медицини; 3) продукування чистої енергії; 4) відновлюване споживання; 5) сталий розвиток громад; 6) пом'якшення наслідків змін клімату; 7) захист екосистем [2, с. 52-59].

Зростання попиту на нішеві сільськогосподарські культури найчастіше пояснюють трьома основними причинами. По-перше, споживачі стають усе більш уважними до свого здоров'я й готові платити більше за «здорові», органічні та місцеві продукти. Ця тенденція створює ринок унікальних і екзотичних продовольчих рослинних культур, які зазвичай не можна знайти в традиційних продуктових магазинах. По-друге, зростає інтерес до альтернативної медицини і природних засобів, що призвело до збільшення попиту на трави та спеції з лікувальними властивостями. По-третє, нішеві культури можуть запропонувати фермерам більший прибуток, оскільки вони можуть мати високу ціну на ринку та можуть збільшити рівень їхньої

конкурентоспроможності на ринку серед інших контрагентів. Окрім того, вирощування нішевих культур також може надати можливість малим і сімейним фермам диверсифікувати свої [1, с. 53-57].

У рамках дослідження стало можливим виокремити й інші основні причини зростання попиту на нішеві сільськогосподарські культури в розрізі споживачів, виробників, насамперед, фермерів і суспільства загалом (рис.).

Рис. Причини зростання попиту на нішеві сільськогосподарські культури
Джерело: розроблено автором.

Загалом, вважаємо, що основними причинами зростання попиту на нішеві сільськогосподарські культури є: 1) з боку споживачів – потреба в доступі до здорової їжі та популяризація альтернативної медицини; 2) з боку фермерів – потреба в збільшенні розміру прибутку й потреба в зниженні фінансових ризиків; 3) з боку суспільства – розуміння важливості досягнення цілей концепції сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Мірзоева Т., Ткач Н. Перспективи розвитку торгівлі лікарськими рослинами. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2022. №11. С. 52–59. URL: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2022.11.8>.

2. Ткач Н. Перспективи вирощування нішевих сільськогосподарських культур для малого агробізнесу України. Економіка та суспільство. 2023. № 49. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-42>.

Томашевський В.Ю., аспірант
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-1139-1372>
НУБіП України
Науковий керівник – д.е.н, професор Мірзоєва Т.В.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОБНИЦТВА ГРЕЧКИ В КОНТЕКСТІ НІШЕВОЇ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Специфіка та особливості функціонування аграрного ринку обумовлюють необхідність оперативного реагування на зміну його поточної кон'юнктури. Одним із варіантів вирішення цієї проблеми є диверсифікація діяльності сільськогосподарських підприємств на виробництві нішевих культур. З одного боку це сприяє зниженню ризиків втрат від недоотримання (загибелі) врожаю традиційних сільськогосподарських культур, з іншого - позитивному впливу на якість ґрунтів через урізноманітнення сівозміни. З-поміж різноманіття нішевих культур варто виділити гречку, яка за своїми корисними властивостями є цінним продуктом харчування. Сто грамів гречки містить переважну частину денної норми таких важливих речовин як магній, залізо, вітаміни РР, В1, В6.

Для українців гречка – не просто крупа. На ментальному рівні – це свого роду індикатор економічної стабільності: є гречка – поки що все добре, голоду не буде. Якщо з полиць вона зникає – намічається криза. На початку 2022 року, коли ціни на культуру суттєво зросли, уряд включив гречану крупу до переліку соціальних продуктів харчування, на які торговельна надбавка не могла бути встановлена на рівні, вищому за 10 % [1].

У 2022 р. під посівами гречки в Україні було зайнято 121,3 тис. га, валові збори склали 147,7 тис. тон (табл.). Вирощується культура в основному сільськогосподарськими підприємствами, їх частка у валових зборах становить 72 %. Варто зазначити, що упродовж 2015-2022 р. обсяги виробництва гречки зросли на 19,7 тис. тон (на 15,4%) в основному за рахунок урожаю сільськогосподарських підприємств (на 10,9 тис. тон або на 11,4 %).

Рівень і динаміка виробництва гречки в Україні за основними
товаровиробниками

Товаровиробник	2015 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2015 р., %
Усі категорії господарств	128,0	97,6	105,8	147,7	115,4
у т.ч. с.-г. підприємства	95,3	53,1	54,1	106,2	111,4
з них фермерські господарства	23,2	13,3	16,4	27,5	118,5
господарства населення	32,8	44,5	51,7	41,5	126,5

Джерело: [2].

За інформацією Міністерства аграрної політики та продовольства України, у 2023 р. в країні було зібрано рекордний урожай гречки – близько 207,4 тис. тон, що вдвічі перевищило її річне споживання. Через надлишок пропозиції ціни на культуру суттєво знизились. Для споживачів це має позитивний ефект, проте аграрії занепокоєні – через недоотримання коштів наступного сезону культури може бути посіяно менше і, як наслідок, виникне дефіцит.

Утім, останнім часом гречка стає експортним товаром. Так, станом на 1 жовтня 2023 р. її експорт склав 117 тис. тон, що майже утричі перевищило показник попереднього року. Реалізовувалась гречка переважно у Польщу, Італію та Великобританію. Основною причиною цього стало суттєве зростання попиту на гречку мільйонів українських біженців в Європі. З метою сприяння експорту уряд України у 2023 р. зняв обмеження на експорт культури, які були запроваджені 2022 року з метою запобігання гуманітарній кризі [3-4].

Таким чином, з огляду на реалії сьогодення, вирощування гречки в Україні може стати одним із перспективних напрямів нішевої диверсифікації агробізнесу.

Список використаних джерел

1. Гречка – індикатор кризи. Що відбувається на ринку найдорожчої крупи. 2022. URL: <https://glavcom.ua/economics/finances/grechka-indikator-krizi-shcho-vidbuvajetsya-na-rinku-naudorozhchoji-krupi-817174.html>.
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. В Україні зібрали рекордний урожай гречки, попит на неї за кордоном зростає. 2023. URL: <https://superagronom.com/news/18177-v-ukrayini-zibrali-rekordniy-urojay-grechki-popit-na-neyi-za-kordonom-zrostaye>.
4. Україна відправила на експорт майже 120 тис. тонн гречки. 2023. URL: <https://agroportal.ua/news/ukraina/ukrajina-vidpravila-na-eksport-mayzhe-120-tis-tonn-grechki>.

Усенко О.А., студент магістратури
НУБіП України
Керівник – к.е.н, доцент Степасюк Л.М.

СТАН ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Для забезпечення продовольчої безпеки, формування та підтримки виробничого потенціалу держави, її надійною опорою є сільське господарство, виробнича структура якого складається з галузей рослинництва та тваринництва. Галузь рослинництва забезпечує країну основними продуктами харчування, а промисловість – сировиною.

Площі посіву сільськогосподарських культур у 2023 році становили 1230,4 тис. га, що на 27,2 тис. га більше ніж у 2022 році. Найбільшу питому вагу у структурі посівних площ займали зернові культури – 55,9%, технічні культури – 31,3%, картопля та овочі - 6,4% [1;4].

Незважаючи на виклики, спричинені військовими діями, вітчизняним аграріям станом на 07.12.2023 р. вдалося зібрати 569,4 тис. га зернових та зернобобових культур (84% від засіяної площі) та намолотити 3620,87 тис. тонн зерна при середній урожайності 63,6 ц/га, з них: пшениці (озимої та ярої) – 185,0 тис. га (100%), намолочено 823,25 тис. тонн при середній урожайності 44,5 ц/га; кукурудзи – 300,5 тис. га (73%) намолочено 2551,25 тис. тонн при середній урожайності – 84,9 ц/га; ячменю (озимого та ярого) – 17,7 тис. га (100%), намолочено 70,4 тис. тонн при середній урожайності 39,8 ц/га; гороху – 6,0 тис. га (100%), намолочено 16,32 тис. тонн при середній урожайності 27,2 ц/га; гречки – 11,0 тис. га (100%), намолочено майже 13 тис. тонн при середній урожайності 11,8 ц/га; проса – 11,8 тис. га (100%), намолочено 19,47 тис. тонн при середній урожайності 16,5 ц/га; інших зернових – 127,1 тис. тонн при середній урожайності 34 ц/га. Накопано картоплі 1156,0 тис. тонн з 68,0 тис. га при середній урожайності 170,0 ц/га, зібрано 226,7 тис. тонн овочів з 11,3 тис. га при середній урожайності 200,6 ц/га [1;3].

Проте, не зважаючи на зниження виробничих витрат та поліпшення ситуації із логістикою, вирощування зернових у 2023 р. в цілому було збитковим. Дещо іншою була ситуація з олійними культурами. Так, соняшник забезпечив мінімальну збитковість, а соя і ріпак мали мінімальну прибутковість. У цілому в 2023р. порівняно з 2022 р. рівень рентабельності зернових та олійних культур підвищився, однак низькі світові ціни, а також ціни на внутрішньому аграрному ринку не дозволили галузі досягти відчутної прибутковості [2].

Список використаних джерел

1. Стан галузі рослинництва в умовах 2023 року. URL: <https://apk.cg.gov.ua/index.php?id=7830&tp=1&pg>.
2. У 2024 році рослинництво буде беззбитковим, а прибутковість тваринництва знизиться.. URL: <http://milkua.info/uk/post/u-2024-roci-roslinnictvo-bude-bezzbitkovim-a-pributkovist-tvarinnictva-znizitsa-minagropolitiki>.
3. Кватернюк А. (2021). Економічна ефективність продукції рослинництва в контексті інноваційного розвитку України. Економіка та суспільство, (32).
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Цалко Є.В., студент магістратури

НУБіП України

Керівник – к.е.н., доцент Степасюк Л.М.

ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Прибуток є головною метою та критерієм ефективної діяльності сучасного підприємства, безпосередньо впливає на його фінансовий стан та є захисним механізмом від банкрутства, а також основним джерелом забезпечення фінансування внутрішніх потреб та подальшого його розвитку. В сучасних умовах господарювання підприємств України прибуток є основним спонукальним мотивом здійснення будь-якої діяльності, оскільки він забезпечує зростання добробуту власників та працівників підприємства

Джерела доходів на підприємстві різноманітні. Основним джерелом є доходи від основної діяльності, які включають виручку від продажу товарів, робіт і послуг. Важливою складовою є також інвестиційна діяльність, яка може приносити прибуток від вкладень у цінні папери, нерухомість чи інші активи. Фінансова діяльність, зокрема, отримання відсотків, дивідендів або прибутку від курсових різниць, також вносить вклад у загальний прибуток підприємства [1].

Витрати підприємства – не менш важливий аспект. Вони включають витрати на сировину, матеріали, заробітну плату працівників, амортизацію, витрати на маркетинг та інші операційні витрати. Оптимізація витрат є ключовою для збільшення прибутковості, і це може бути досягнуто через застосування ефективних технологій, перегляд постачальників та вдосконалення процесів виробництва.

На чистий прибуток істотно впливає оподаткування підприємства, тому потрібно розуміти поточні податкові закони та вміти застосовувати податкові пільги та оптимізації, щоб мінімізувати податкові зобов'язання.

Підприємство може використовувати прибуток різними способами, залежно від своїх цілей, стратегій та потреб. Загальні способи використання прибутку можуть бути наступні [2]:

1. Розподіл дивідендів: підприємство може виплачувати дивіденди своїм акціонерам, що є способом повернення частини прибутку для них.

2. Розвиток інвестицій: прибуток може бути використаний для розширення бізнесу, інвестування в сучасні нові технології, ринки або розвиток нових продуктів.

3. Зменшення боргу: погашення боргів є важливим способом використання прибутку, щоб знизити фінансове навантаження.

4. Резервування: підприємство може створити резерви для майбутніх витрат або несподіваних ситуацій, таких як економічні кризи або ризики в бізнесі.

5. Подальший розвиток персоналу: інвестування в навчання та розвиток персоналу покращує продуктивність та збільшує конкурентоспроможність підприємства.

6. Маркетинг та реклама: прибуток може бути використаний для підтримки маркетингових та рекламних кампаній, що допоможе залучити нових клієнтів та збільшити обсяги продажів.

7. Виплата бонусів та стимулювання персоналу: премії та бонуси можуть стимулювати працівників до більш високої мотивації та продуктивності праці персоналу.

8. Соціальна відповідальність бізнесу: підприємство може використовувати прибуток для впровадження програм соціальної відповідальності, таких як захист довкілля, благодійність або спонсорство громадських заходів.

Отже, напрями використання прибутку повинні відповідати стратегії і цілям підприємства, а також враховувати інтереси всіх зацікавлених сторін, включаючи акціонерів, клієнтів, співробітників та суспільства загалом.

Список використаних джерел

1. Сокурєнко В. В., Швець Д. В., Бортник С. М. Фінанси підприємств: підручник. Харків: ХНУВС, 2022. 292 с.

2. Македон В. В. Бізнес-планування: Київ: Центр навчальної літератури (ЦУЛ). 2023. 236 с.

Цюмальчук О.Л., аспірант
НУБІП України
Керівник – к.е.н., доцент Кірейцева О.В.

РОБОТА ЛІЗИНГОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

Напередодні війни лізингова галузь була на підйомі. Обсяги нових угод були оптимістичними. У 2021 році загальна вартість нових лізингових угод становила майже 40 млрд грн. Порівняно з 2020 роком цей показник збільшився майже на 50 %. Українські лізингові компанії відносно успішно працювали в різних сегментах. Фінансування надавалося не тільки під різні види автомобілів та сільськогосподарської техніки, а й під більш капіталомісткі або ризиковані активи: елеваторне обладнання, залізничний рухомий склад, будівельне та шляхове обладнання.

Сфера розвивалася завдяки технічній допомозі проєкту USAID у 2017-2021 роках: ухвалення нового законодавства, зміцнення профільної асоціації, проведення тренінгів із залученням іноземних експертів, а також дослідження медичної галузі як перспективної сфери для лізингу обладнання. Утім, навіть ці довоєнні показники були далекі від показників сусідніх європейських країн. Наприклад, у Польщі у 2021 році загальний обсяг лізингу становив 36,9 млрд євро, тоді як в Україні – лише близько 1,5 млрд євро.

На початку агресії російської федерації лізингова галузь пережила найбільш драматичний етап. У другому кварталі 2022 року обсяги нових угод упали в сім разів порівняно з відповідним періодом 2021 року. Однак навіть у цей період компанії укладали угоди і намагалися виконувати взяті на себе зобов'язання.

Обсяг угод за другий квартал 2022 року ледь досягнув 1,5 млрд грн. Деякі компанії, що надавали лізингові послуги, припиняли або обмежували діяльність. За даними НБУ, зараз на ринку працює 79 лізингових компаній. До війни, у грудні 2021 року, їх було 137.

Незважаючи на значні труднощі, більшість лізингових компаній України продовжили свою роботу. Однією з таких компаній була ДПАТ «Національна

акціонерна компанія «Украгролізинг». Складні реалії зумовлюють зміну форми роботи. Найскладнішим було перше півріччя після початку війни. Тоді, спеціалісти по роботі з клієнтами компанії вимушено стали психологами. Клієнтам необхідно було пояснювати, чому треба вчасно платити за лізинг в умовах, коли немає електрики, періодичні обстріли тощо. Доводилося нагадувати, що в будь-якому бізнесі головний актив – це репутація, добросовісність клієнта тощо.

В 2022 році кількість переданої техніки на умовах фінансового лізингу в ДПАТ «Національна акціонерна компанія «Украгролізинг» зменшилась майже вдвічі. Було передано техніки і обладнання в лізинг на суму 153,4 млн грн., для порівняння в 2021 році на 294,6 млн грн. Не залишили, так би мовити, осторонь Компанію і втрати майна внаслідок російської агресії [1-2].

За даними Центру досліджень продовольства та землекористування Київської школи економіки та Міністерства аграрної політики і продовольства України, загальна сума прямих та непрямих збитків, завданих українському агросектору з початку повномасштабної війни, склала 41,1 млрд доларів США. Найбільших втрат виробники сільгосппродукції зазнали через знищення техніки й устаткування (станом на 8 червня 2022 року Мінагрополітики нараховувало як мінімум 2,28 тис. одиниць сільгосптехніки, котрі втратили аграрії Київщини, Сумщини, Чернігівщини, Луганщини, Донеччини, Херсонщини та Миколаївщини) [3].

ДПАТ «Національна акціонерна компанія «Украгролізинг» зазнала втрат через знищення та викрадення на непідконтрольних територіях України та в зоні ведення активних бойових дій техніки і обладнання більше 70 одиниць на суму понад 65 млн грн. початкової вартості.

Відновлення почалося без зовнішньої підтримки, спеціальних програм рефінансування, портфельних гарантій або інструментів зменшення ризиків. Потенціал самостійного відновлення в деяких випадках був близький до вичерпання. Перелік поточних викликів включає: недоступність фінансових ресурсів, зростання обсягів проблемних активів, погіршення кредитоспроможності лізингоодержувачів.

Втрати сільськогосподарської техніки створили значні проблеми для проведення посівної в Україні і ведення агробізнесу в цілому. Аграрії та підприємці вже навесні 2023 року почали шукати джерела фінансування для придбання техніки. «Украгролізинг» як і інші українські лізингові компанії активно нарощувала свій портфель. Обсяг нового бізнесу за третій квартал 2023 року склав 12,3 млрд грн. Це на 88% більше, ніж за аналогічний період минулого року. Майже 90% угод були середньостроковими – від одного до п’яти років. Вартість лізингового портфеля всіх членів Асоціації лізингодавців на кінець третього кварталу 2023 року становила 24,8 млрд грн.

Фінансовий лізинг має низку переваг порівняно з класичним банківським кредитуванням, зокрема можливість отримання готового до використання активу. Це дало можливість Компанії стабілізуватись і збільшити передачу об’єктів лізингу в 2023 році. В цей рік ДПАТ «Національна акціонерна компанія «Украгролізинг» було передано на умовах лізингу більше 30 одиниць техніки і обладнання на суму понад 185 млн грн., що на 32 млн грн. більше, ніж в 2022 році [2].

На сьогодні «Украгролізинг» налагоджує співпрацю з виробниками та постачальниками, щоб забезпечити лізиноодержувачів кращими умовами придбання та збільшити обсяги передачі об’єктів лізингу. Для цього Компанія розробляє індивідуальні програми та комплексні рішення, адаптовані до викликів воєнного часу.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт ДПАТ «Національна акціонерна компанія «Украгролізинг». URL: <https://www.ukragroleasing.com.ua/>.
3. Центр досліджень продовольства та землекористування Київської школи економіки. URL: <https://kse.ua/ua/center-for-food-and-land-use-research-c4flure-main/>.

СЕКЦІЯ 4. ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АУДИТ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Аверіна Д.В., студентка

Ірпінський фаховий коледж економіки та права м. Ірпінь

Керівник – к.е.н., доцент Шара Є.Ю.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОКУМЕНТООБІГУ ЗАБОРГОВАНOSTІ ЗА РОЗРАХУНКАМИ

Документальне оформлення обліку заборгованості за розрахунками на підприємствах виступає важливим етапом організації її обліку. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», первинний документ є основою для бухгалтерського обліку, оскільки містить відомості про господарську операцію та підтверджує факт її здійснення.

Від моменту надходження первинного документа і до узагальнення інформації щодо нього у фінансовій звітності – процес, який визначається умовами виникнення, погашення, прострочення чи списання заборгованості та називається документооборотом, суть якого полягає в забезпеченні послідовного руху первинних документів від моменту їх створення і до передачі в архів.

Організація документообігу на підприємстві – дуже важливий і відповідальний процес, який можна розділити на послідовні стадії: складання та оформлення усіх документів, які надійшли на підприємство ззовні; опрацювання первинних документів на підприємстві; надходження первинних документів до бухгалтерії, їх опрацювання; забезпечення поточного зберігання документів; передача документів до архіву.

Документообіг не повинен містити зайвих ділянок при русі документів та займати багато часу для їх оформлення та опрацювання. Раціональна організація та ведення документообігу заборгованості за розрахунками є важливим, хоча і складним процесом, проте саме він забезпечує отримання повної, правдивої та своєчасної інформації щодо стану заборгованості.

Своєчасну і якісну підготовку необхідних матеріалів та оформлення договірних відносин, а також облік, реєстрацію, зберігання договорів повинна

забезпечити служба, яка є відповідальною за договірні відносини згідно з покладеними на неї функціями (матеріально-технічного забезпечення, збуту, комерційну, маркетингу, менеджменту, технічного контролю, реклами, капітального будівництва, фінансів, транспорту), інші служби відповідно до їх функцій в порядку, визначеному на підприємстві.

У процесі здійснення діяльності заборгованість за розрахунками виникає, як правило, у зв'язку з реалізацією договірних відносин щодо придбання (реалізації) товарів, робіт, послуг. Під час реалізації договірних відносин учасники надають за відвантажені товари, виконані роботи та надані послуги відповідні товаросупровідні документи: накладні, рахунки-фактури, акти виконаних робіт, податкові накладні, товарно-транспортні накладні. Особливістю товаросупровідних документів, які надає підприємство - постачальник покупцю на суму оплати, є їх акцепт – згода у визначені договірними умовами терміни провести оплату [1].

Документами, що засвідчують погашення заборгованості, що виникла під час реалізації договірних відносин, є виписки банку, платіжні інструкції щодо кредитового переказу грошових коштів, видаткові касові ордери, векселі тощо.

З метою раціональної організації обліку заборгованості пропонується забезпечити правильність та своєчасність відображення інформації про виникнення та стан розрахунків шляхом запровадження графіку документообігу, який забезпечить оптимальну кількість підрозділів і виконавців, через які проходить кожен первинний документ; мінімальний термін знаходження первинних документів в підрозділі; посилення контрольних функцій бухгалтерського обліку, підвищення рівня його механізації та автоматизації;

Удосконалення документообігу заборгованості за розрахунками на підприємствах сприятиме покращенню усієї роботи на підприємстві та підвищенню рівня автоматизації облікового процесу заборгованості за розрахунками.

Список використаних джерел

1. Берсуцький Я. Г. Фінансовий облік: навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 2. Я.Г. Берсуцький, Н.В. Марчак. Донецьк: ДонУЕП, 2008. 270 с.

Альошин В. Є., аспірант
НУБіП України
ORCID ID: 0009-0006-4118-7889
Керівник – д.е.н, професор Гуцаленко Л.В.

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ АУДИТУ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО АГРОБІЗНЕСУ

В умовах постійної динаміки та ускладнення зовнішніх умов, спричинених воєнним станом на території України, здійснення господарської діяльності збільшує ймовірність фінансової кризи суб'єктів агробізнесу, яка може закінчитися його банкрутством. При цьому суб'єкти малого бізнесу зазвичай є більш вразливими до негативних факторів, таких як наслідки війни, фінансові коливання, зміни у законодавстві, ринкових тенденціях, кліматі та інших непередбачуваних подій. Посилюється це також тим, що у багатьох випадках управлінський персонал малих за розміром підприємств агробізнесу не здійснює детальної оцінки здатності суб'єкта господарювання продовжувати свою діяльність на безперервній основі.

Частка малого та середнього бізнесу в ВВП України, за даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі, становить близько 55%. В цій структурі лєвова частка належить агробізнесу – 73,4 тис. суб'єктів. При цьому з загальної їх кількості 2,9% припадає на середнє підприємництво, 97% складають суб'єкти малого, зокрема мікропідприємництва [1]. Саме тому аудит безперервності діяльності малого агробізнесу є критично важливим для забезпечення сталості та розвитку економіки України, оскільки він забезпечує оцінку здатності компаній як її елементів продовжувати своє функціонування у майбутньому.

Вагомий внесок у дослідження сутності принципу безперервності та його аудиту проводять такі науковці, як Т.В. Мултанівська, М.С. Горяєва, В.Д. Краснов, С.В. Козменкова, Л.А. Юдінцева та інші.

Аудитори повинні брати до уваги, що розмір суб'єктів аграрного бізнесу може негативно впливати на їхню здатність протистояти несприятливим умовам, коли йдеться про їх здатність функціонувати безперервно, наприклад:

2. Малі за розміром компанії зазвичай мають недостатні або взагалі відсутні резерви ліквідних активів, щоб витримати потенційну втрату активів внаслідок військових дій, великого клієнта, постачальника або ключового співробітника;

3. Врахування специфіки галузі, адже унікальні аспекти агробізнесу, такі як сезонність виробництва, залежність від кліматичних умов та вплив аграрної політики можуть негативно впливати на їх безперервну діяльність;

4. Щодо малих компаній існує більший ризик того, що банки та кредитори можуть припинити підтримку та фінансування агробізнесу, якщо виникнуть труднощі в його діяльності [2, с. 618].

В цьому контексті постійна підтримка з боку власника-керівника є дуже важливою для здатності малого агробізнесу продовжувати безперервну діяльність, і часто у випадку фінансових труднощів особиста гарантія власника-керівника щодо намірів фінансової підтримки з можливістю залучення власних активів як застави є важливим фактором. За таких обставин аудитори мають отримати прийнятні документальні докази та запевнення від власників агробізнесу щодо їх обізнаності в очікуваних майбутніх перспективах розвитку і намірах та можливості фінансової підтримки у разі такої потреби.

Список використаних джерел

1. Лебідь Л. Чи є місце для малого підприємництва на селі: AgroPortal.ua. 2022. URL: <https://agroportal.ua/publishing/rassledovaniya/chi-ye-misce-dlya-malogo-pidpriyemnictva-na-seli>;

2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг видання 2014 року. Частина I. пер. з англ. Київ: Міжнародна федерація бухгалтерів. Аудиторська палата України. 2015.

Бондарчук П.П., студентка

Ірпінський фаховий коледж економіки та права м. Ірпінь

Керівник – к.е.н., доцент Шара Є.Ю.

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА - СКЛАДОВА СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Облікова політика, як важлива складова системи організації бухгалтерського обліку, охоплює всі рівні його організації: методичний, технічний, організаційний.

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства у розпорядчому документі про облікову політику наводяться принципи, методи і процедури, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності та щодо яких нормативно - правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більш ніж один їх варіант, а також попередні оцінки, які використовуються підприємством з метою розподілу витрат між відповідними звітними періодами [1].

Ф.Ф. Бутинець під обліковою політикою розуміє «сукупність дій з формування комплексу методичних прийомів, способів і процедур організації і ведення бухгалтерського обліку, який відповідає особливостям діяльності підприємства, інтересам його власника та який необхідно розглядати з точки зору призначення бухгалтерського обліку» [2].

Ю.Д. Чацкіс під обліковою політикою розглядає «сукупність облікових рішень, спрямованих на визначення підсумків та результатів діяльності підприємства, складання бухгалтерської звітності».

На думку М.В. Кужельного та В.Г. Лінник, облікова політика – це «сукупність конкретних методів і засобів організації і форм ведення бухгалтерського обліку, прийнятих підприємством на основі загальних правил і особливостей його роботи» [3].

Як бачимо, вчені по-різному трактують сутність облікової політики, проте всі погоджуються з тим, що це певна сукупність дій, які використовуються в процесі відображення та узагальнення облікової інформації.

Важливим елементом процесу організації бухгалтерського обліку загалом та обліку заборгованості за розрахунками зокрема є облікова політика, а відображення найважливіших облікових аспектів у розпорядчому документі про облікову політику та обґрунтуванні всіх важливих елементів щодо методології та технології обліку заборгованості сприятиме ефективному та своєчасному отриманню облікової інформації про реальний стан заборгованості за розрахунками. Тому виникає необхідність систематизувати і закріпити положення облікової політики щодо ведення обліку розрахунків шляхом визначення основних принципів (цілісності, системного підходу, всебічності, динамічності, ритмічності, доцільності), методів (відображення безнадійної дебіторської заборгованості, відображення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, використання рахунків бухгалтерського обліку) та процедур, що використовуються при відображенні розрахунків в обліку (аналіз дебіторської заборгованості за строками непогашення, розподіл простроченої дебіторської заборгованості на групи, створення резерву сумнівних боргів).

Список використаних джерел

1. Наказ МФУ «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів МФУ» від 27.06.2013 № 635 з змінами, внесеними згідно з Наказом МФУ № 6 від 14.01.2020. Режим доступу: URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=382876&cat_id=293537
2. Організація бухгалтерського обліку : підруч. для студ. спец. «Облік і аудит» вищ. навч. закладів / за ред. Ф.Ф. Бутинця. 3-є вид., доп. і перероб. Житомир: Рута, 2002. 592 с.
3. Кужельний М.В. Теорія бухгалтерського обліку / М.В. Кужельний, В.Г.Лінник. К.: КНЕУ. 2001. 334 с.

Боровик Т.М., студентка

Державний торговельно-економічний університет

Керівник – д. е. н., професор Мошковська О.А.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ АУДИТОРСЬКИХ КАДРІВ

Міжнародні стандарти ведення аудиторської діяльності щодо фахівця-аудитора закріплені у «Міжнародних стандартах контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, видання 2016–2017 рр.» Ради з Міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості (PMCHB) (International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB)), оприлюднені Міжнародною федерацією бухгалтерів (МФБ) (International Federation of Accountants (IFAC)) у грудні 2016 р. [1].

Цікавими та обґрунтованими є певні моменти системи навчання та реєстрації аудиторів у Швеції. За правилами вищезгаданої країни аудитор повинен скласти іспит на професійну придатність в Комісії з аудиторської діяльності. Особлива увага приділяється іноземцям та їх знанням у сфері права на території Швеції [1].

В цілому систему підготовки аудиторських кадрів у Швеції [2] доцільно розподілити на 4 ступені:

1-й ступінь - основне навчання через університети або вузи;

2-й ступінь - навчання через спеціалізовані освітні установи, в яких слухачі проходять базове аудиторське навчання (теоретичний курс і практика в аудиторських фірмах);

3-й ступінь - надає можливість претендувати після складання іспиту з 2-го ступеня на отримання статусу уповноважених та затверджених аудиторів (терміном на 5 років);

4-й ступінь - припускає щорічне підвищення кваліфікації (через систему інституту підвищення кваліфікації аудиторів) [2].

У США існує так званий титул «сертифікований публічний бухгалтер». Людина, яка ним володіє, здійснює перевірку оприлюдненої фінансової

звітності всіх компаній, які публічно виставляються на продаж, більшої частини великих компаній, а також некомерційних установ. Звісно, з метою отримання вищезазначеного титиулу потрібно скласти певні іспити та надати докази свого практичного досвіду у необхідній сфері. Окремо слід наголосити на такій вимозі як «професійна відповідальність», яка притаманна програмам підготовки аудиторів у США [3].

Перелік вимог щодо підготовки аудиторів у Німеччині містить наступні складові:

1. Розвиток критичного мислення;
2. Самостійність у прийнятті рішень;
3. Формально - логічне па правове мислення та інші.

Досягають цього за рахунок складання теоретичних та практичних іспитів. Цікавим є момент стосовно можливості поєднувати аудиторську діяльність з діяльністю в інших сферах. У Німеччині перелік цих сфер обмежений. Окрім складання іспитів з метою підтвердження своєї професійної колмпетентності у Німеччині від кожного аудитора необхідно бути членом Аудиторської палати, що в принципі і засвідчує компетентність аудитора в цілому.

Список використаних джерел

1. Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements, URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%201\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%201(1).pdf)

Борохович К.О., студентка
НУБіП України
Керівни к- д.е.н., професор Гуцаленко Л.В.

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ПАЛИВА

Діджиталізація сектору економіки є важливим етапом розвитку в сучасному світі. Цей процес спрямований на полегшення повсякденного життя та більш продуктивного ведення бізнесу. Він дозволяє конвертувати величезний потік інформації в систематизовану базу даних, полегшуючи роботу усіх сфер. Цифрова трансформація радикально змінює підходи до організації збору, обробки, зберігання та використання інформаційних даних.

Процес діджиталізації обліку витрат палива стає ключовим елементом для оптимального функціонування промисловості, аграрної та транспортної сфери. Використання сучасних технологій дозволяє компаніям не лише відстежувати витрати палива, але і оптимізувати їх, зменшуючи загальні витрати. Однією з головних переваг цифрового обліку витрат палива є можливість накопичувати та аналізувати великий обсяг даних, що дозволяє підприємствам контролювати кількість палива, яке використовується транспортними засобами. Цифровізація обліку витрат палива дозволяє автоматично зчитувати дані з датчиків транспортних засобів, заправних станцій, відображаючи їх в оперативній управлінській звітності менеджерів різних рівнів управління.

Більшість компаній України інтегруються, переходячи на діджиталізований облік палива, за допомогою GPS-трекерів, датчиків палива та комп'ютерної програми, які дозволяють отримати інформацію про маршрут, зупинки, витрати палива тощо. Програма сама формує звіти про залишки палива в баках на початок та кінець вибраного періоду, про витрати палива, про маршрут руху тощо [1].

Існує безліч компаній, які надають послуги для оптимізації обліку пального, ми зупинимось на двох найбільш відомих: «SC Formula» та «FREETRACK». SC Formula- компанія, система якої дозволяє здійснювати контроль над транспортними засобами, як на території України, так і за її

межами; отримувати повну інформацію про стан палива в баку автомобіля, проводити розрахунок заправленого/використаного (злитого) палива і обчислювати витрату палива, як розрахунковий (норма витрати на кілометраж), так і реальний (дані бака на кілометраж) [2]. FREETRACK впроваджує сучасні технічні рішення для: обліку пального при подачі із стаціонарних колонок підприємства; обліку пального при подачі з пересувних резервуарів (бензовозів); відстеження об'єму залишків пального в резервуарах; формування обліково-звітної документації [3].

Узагальнюючи вище викладене, можна дійти висновку, що діджиталізація обліку витрат палива є важливим етапом у розвитку сучасного бізнесу та транспортної інфраструктури, дозволяючи компаніям ефективно використовувати як матеріальні так і трудові ресурси, оперативно надавати інформацію менеджерам всіх рівнів управління про наявність та потребу у виробничих запасах, що забезпечують безперебійну роботу підприємства та вцілому формувати управлінську звітність для прийняття оперативних рішень керівниками середньої та вищої ланки управління.

Список використаних джерел

1. Система GPS/GPRS: облік палива в баках. Журнали online – «Дебет-Кредит». *Журнали online – «Дебет-Кредит»*. URL: <https://online.dtkr.ua/2017/27/53165> (дата звернення: 24.03.2024).
2. GPS контроль транспорту *scformula*. URL: https://www.scformula.ua/ua/private_total_control (дата звернення: 24.03.2024).
3. Системи управління паливом на підприємстві. *GPS моніторинг транспорту - FreeTrack*. URL: <https://freetrack.ua/systemy-upravlinnya-palnym-na-pidpryjemstvi/> (дата звернення: 24.03.2024).

Бурдим Ю.М., аспірант
НУБіП України
ORCID: 0009-0004-1505-2599
Керівник – к.е.н., доцент Литвиненко В.С.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ АКТИВІВ, ЩО ЗАЛИШИЛИСЯ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ

Внаслідок військової агресії російської федерації проти України та тимчасової окупації територій суб'єкти господарювання, що працювали на сході та півдні нашої держави були змушені припинити діяльність або релокувати своє виробництво у більш безпечні регіони. За даними Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України з небезпечних регіонів станом на жовтень 2023 року евакуювалося 840 підприємств [4].

Поряд з цим, окремі активи підприємств залишаються на тимчасово окупованих територіях та до них обмежений доступ. Відповідно вказані активи потребують належного відображення в бухгалтерському обліку підприємств.

Особливості та підходи щодо відображення в обліку активів, які знаходяться на тимчасово окупованих територіях у своїх працях розглядали такі вітчизняні науковці: Жук В.М., Бездушна Ю.С., Попко Є.Ю. [3], Бондар М.І. [1], Грицишен Д.О., Горай О.С., Бевзенко С.Г.[2], Настенко М.М., Поляк К.Ю.

Концептуальною основою фінансової звітності та Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку надано ідентичні визначення поняття «актив»— теперішній економічний ресурс, що контролюється суб'єктом господарювання внаслідок минулих подій. Поряд з цим контроль розглядається як спроможність керувати активом та отримувати майбутні економічні вигоди від його використання. [4 с.25, 28].

Відповідно до Порядку подання фінансової звітності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 №419 визначено, що активи до яких не можливо забезпечити безперешкодний та безпечний доступ продовжують відображатися за даними бухгалтерського обліку. Визначення

розміру шкоди та збитків буде здійснюватися після отримання можливості доступу до активів та проведення інвентаризації у відповідності до законодавства.

Після деокупації території, відновлення безпечного та безперешкодного доступу до підприємства, проведення інвентаризації та встановлення стану основних засобів буде проводитися часткове чи повне списання активу або відновлення корисності.

Після деокупації територій, проведення інвентаризації активів та встановлення їх наявності, стану та відповідності критеріям визнання активу можливе коригування чистої вартості реалізації, часткове чи повне списання активів.

За результатами розгляду особливостей обліку активів, які залишилися на тимчасово окупованій території можна зазначити, що чинні нормативно-правові акти встановлюють загальні підходи щодо обліку активів, які мають зміни у використанні, при цьому, відсутні методики знецінення основних засобів та визначення чистої вартості запасів, які лишилися на тимчасово окупованій території. Тому вказане питання потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. Bondar, M., Kulyk, A. (2022). Облік об'єктів основних засобів підприємств та аналіз їхньої вартості в умовах збройної агресії. *Економічний аналіз*, 32(4), 165-177.
2. Грицишен, Д. О., Бевзенко, С. Г., Горай, О. С. (2018). Бухгалтерська оцінка наслідків бойових дій та окупації державних територій. «Вісник ЖДТУ»: Економіка, управління та адміністрування, (1 (83)), 27-39.
3. Жук В., Бездушна Ю., Попко Є. (2022). Амортизація активів підприємств у воєнний час. *Облік і фінанси*, 1(95). С. 5-12.
4. За урядовою програмою релокації з небезпечних районів евакуювалося 840 підприємств. URL: <https://minre.gov.ua/2023/10/25/za-uryadovoyu-programoyu-relokacziyi-z-nebezpechnyh-rajoniv-evakuyvalosya-840-pidpryyemstv/> (дата звернення: 27.03.2024).
5. Концептуальна основа фінансової звітності від 01.09.2010 р. (переглянута в березні 2018 року) URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2019_RB_ConceptualFramework_ukr_AH.pdf (дата звернення 27.03.2024).

Казмірчук А.П., студентка

Ірпінський фаховий коледж економіки та права м. Ірпінь

Керівник – к.е.н., доцент Шара Є.Ю.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПОКУПЦЯМИ

Раціональна організація бухгалтерського обліку є системою практичного застосування прийомів і способів відображення господарських операцій на рахунках синтетичного та аналітичного обліку, яка забезпечує дієвий контроль розрахункових операцій.

Під об'єктом організації слід розуміти предмет (явище або процес), на який спрямована організаційна діяльність. Згідно з визначенням організації бухгалтерського обліку, об'єктом розрахунків є технологія облікового процесу заборгованості.

Впровадження раціональної організації бухгалтерського обліку, як зазначають деякі науковці (Ф.Ф.Бутинець, С.М.Лайчук, В.В. Сопко, В.П. Завгородній), досягається завдяки послідовним та системним етапам, а саме:

методичному – де здійснюється вибір системи певних способів та прийомів, за допомогою таких елементів методу бухгалтерського обліку як документування, інвентаризація, використання синтетичних та аналітичних рахунків, застосування методу подвійного запису, оцінка активів та зобов'язань суб'єкта господарювання тощо;

технічному, що відповідає за вибір найбільш прийнятної форми обліку з урахуванням особливостей галузі та розмірів підприємства: способу обробки облікових даних; розробку переліку облікових регістрів і порядку відображення в них записів;

організаційному, який полягає в організації роботи облікового персоналу: визначення найбільш оптимальної структури облікового апарату; раціональне розміщення та організація робочих місць; розподіл професійних обов'язків між працівниками; організація безпеки та захисту облікової інформації; належне зберігання бухгалтерських документів тощо [1,2].

Тривалість існування заборгованості за розрахунками визначається політикою та платоспроможністю учасників розрахунків, ефективністю залучення чи відволікання коштів з грошового обороту.

Інформаційною базою строків виникнення, реального стану заборгованості за розрахунками та термінів її погашення є достовірна, повна та своєчасна облікова інформація, підґрунтям якої виступає належна організація обліку заборгованості за розрахунками.

На організацію обліку заборгованості за розрахунками впливають різноманітні фактори: взаємозв'язки між контрагентами (покупцем та продавцем); належна організація договірних відносин між учасниками розрахунків; можливість відстрочки платежу; взаємозв'язок дебіторської та кредиторської заборгованостей.

Належна організація обліку розрахунків з контрагентами полягає у своєчасності отримання та оформлення первинних документів, що підтверджують виникнення заборгованості за розрахунками, у правильності відображення в обліку інформації про розрахунки, у періодичному звірванні таких розрахункових операцій. Вирішення таких проблем забезпечується шляхом використання затвердженого графіка документообігу та дотримання його вимог усіма учасниками облікового процесу; затвердження та дотримання основних принципів та положень облікової політики щодо організації та ведення обліку розрахунків; проведення взаємної звірки відображених в обліку господарських операцій щодо виникнення та погашення заборгованості за розрахунками між ними.

Список використаних джерел

1. Кузьмінський А.М. Організація бухгалтерського обліку, контролю та аналізу. А.М. Кузьмінський, В.В. Сопко, В.П. Завгородній. К.: Вища школа, 1993. 200 с.
2. Сопко В.В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу. В.В. Сопко, В.П. Завгородній. К. : КНЕУ, 2004. 411 с.

Колібаба О.М., студент
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Гуренко Т.О.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Грошові кошти є основною складовою системи кругообігу ресурсів на підприємстві. Прийняття ефективних рішень з питань управління ними потрібно здійснювати шляхом застосування методики та впровадження організації їх обліку. Як зазначають Бондаренко Н.М. і Таран В.В., «для забезпечення достовірної і точної інформації про рух коштів необхідно забезпечити їх чіткий, своєчасний та повний облік, тому основними завданнями бухгалтерського обліку грошових коштів є: правильна організація, своєчасне й законне проведення безготівкових і готівкових розрахункових операцій; своєчасне та правильне документування операцій із руху грошових коштів і розрахунків; забезпечення схоронності коштів у місцях їх зберігання і контроль над їх цільовим використанням; своєчасне проведення інвентаризації грошових коштів та відображення її результатів в обліку; своєчасне і повне відображення в документах і реєстрах бухгалтерського обліку руху коштів у касі підприємства і на рахунках у банку; суворе дотримання встановлених правил ведення касових операцій і здійснення розрахунків між суб'єктами господарської діяльності; вишукування можливостей найбільш раціонального вкладення вільних грошових коштів як джерела фінансових інвестицій, що приносять дохід [1].

Отже, на першому місці стоїть організація обліку грошових коштів, яка впливає на правильність і ефективність їх формування, зберігання та використання. Але даному питанню приділяється не досить уваги.

Загалом, організація бухгалтерського обліку на підприємствах є системою методів і способів, які повинні забезпечувати його оптимальне функціонування і розвиток відповідно до мети та цілей. В Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зазначені основні вимоги до організації

бухгалтерського обліку та способів його ведення, що застосовується і для організації обліку грошових коштів [2]. Тому, організація системи управління грошовими коштами повинна включати: систематичне складання документів з обліку готівкових і безготівкових грошових операцій, періодичне складання управлінських звітів для контролю за рухом грошових коштів, запобігання нагромадження зайвих сум по тимчасово вільних коштах з метою їх розміщення для одержання доходу, складання бюджету грошових коштів.

На сучасному етапі в організації обліку важливу роль у забезпеченні адаптивності відіграє: набір технологічного цифрового інструментарію підприємства; здійснення перегляду власної внутрішньої структури підприємства з метою підвищення її гнучкості та адаптивності до змін; створення крос-функціональних команд або робота в режимі «Scrum», яка може значно прискорити процеси прийняття рішень з фінансового управління та впровадження нововведень у сфері обліку; забезпечення дієвого захисту даних та впровадження нових цифрових технологій у бізнес-процесах; використання шифрування для захисту конфіденційної інформації під час передачі та зберігання даних; регулярне навчання персоналу стосовно правил кібербезпеки та встановлення суворих правил доступу до інформації [3]. Дані вимоги також актуальні для ведення обліку грошових коштів, їх організації та контролю за ними.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Н.М., Таран В.В. Організація обліку і контролю грошових коштів. *Причорноморські економічні студії. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит.* № 17. 2017. С. 229 – 234. URL: http://bses.in.ua/journals/2017/17_2017/46.pdf (дата звернення: 01.04.2024).

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

3. Галькевич М.В., Гуренко Т.О., Андрійчук А.С. Стратегії оптимізації фінансового управління та організації обліку на підприємстві в умовах розвитку процесів цифровізації. *Економіка та суспільство.* № 60, 2024. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-15> (дата звернення: 01.04.2024).

Кошіль А. І., студентка

НУБіП України

Керівник – к. е. н., доцент Мельянова Л. В.

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ЕЛЕКТРОННИМИ ГРОШИМА

В сучасному цифровому світі електронні гроші стають все більш популярним інструментом фінансових операцій. З кожним роком обсяги цифрових платежів та електронних переказів швидко зростають, ставлячи перед собою нові виклики та завдання для підприємств. Одним із ключових аспектів ефективної роботи з електронними грошима є їх відображення в обліку.

Документування виступає важливим джерелом усієї облікової інформації компанії, включаючи збір необхідних документів для реєстрації господарських операцій. На даний момент не існує стандартизованих форм первинних документів для ведення обліку електронних грошей. Ця ситуація ускладнює процеси обліку та контролю за рухом електронних коштів на підприємствах.

Провівши аналіз досліджень та розробок різних науковців, які досліджували питання обліку електронних грошей, було здійснено систематизацію первинних документів, що регламентують операції з електронними коштами на підприємствах (табл. 1)

Таблиця 1

Документальне оформлення операцій з електронними грошима

У користувача	У торговця
<i>Етап 1. Планування використання електронних грошей</i>	
Договір про надання послуг за операціями з електронними грошима	Договір про надання послуг за операціями з електронними грошима
<i>Етап 2. Надходження електронних грошей</i>	
<i>Придбання ЕГ</i> - заявка про обмін грошових коштів на ЕГ; - виписка з системи ЕГ; - акт обміну грошових коштів на ЕГ	<i>Отримання ЕГ за товари, роботи, послуги</i> - виписка з системи ЕГ; - довідка про розрахунок ЕГ між контрагентами;
<i>Етап 3. Вибуття електронних грошей</i>	
<i>Покупка товарів</i> - виписка з системи ЕГ; - квитанція	<i>Погашення ЕГ</i> - заявка про обмін ЕГ на грошові кошти - акт обміну ЕГ на грошові кошти

Джерело: сформовано автором на основі [1]

Також основним методом організації облікової інформації про об'єкти обліку є використання рахунків. Після проведення аналізу існуючих пропозицій щодо вдосконалення рахунків для обліку електронних грошей встановлено, що для ефективного управління електронними грошима необхідно організувати систему рахунків відповідно до потреб користувачів облікової інформації. Зокрема, рекомендується розширити рахунок 33 «Інші кошти», додавши додаткові субрахунки, що забезпечать повноту інформації про електронні гроші у бухгалтерській системі (табл. 2).

Таблиця 2

Фрагмент робочого плану рахунків для обліку електронних грошей

Синтетичні рахунки (рахунки першого порядку)		Субрахунки (рахунки другого порядку)		Аналітичні рахунки (рахунки третього порядку)	
Код	Назва	Код	Назва	Код	Назва
33	Інші кошти	335	Електронні гроші, номіновані в національній валюті	335.1	Електронні гроші, номіновані в національній валюті на основі карток
				335.2	Електронні гроші, номіновані в національній валюті на програмній основі
				335.3	Електронні гроші, номіновані в національній валюті на основі мереж мобільного зв'язку

Джерело: сформовано автором на основі [1]

Отже, розглянуто документування операцій з електронними грошима, проаналізовано існуючі форми документації, розглянуто систему бухгалтерських рахунків, зокрема рахунок 335, висвітлено необхідність вдосконалення системи рахунків для забезпечення більшої інформативності та структурованості даних

Список використаних джерел

1. Легенчук С., Семенець А. Облікове відображення операцій з електронними грошима: методичний аспект. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. № 23. С. 144–147. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/Nvkhdu_en_2017_23\(3\)_36](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/Nvkhdu_en_2017_23(3)_36) (дата звернення 27.03.2024 р.)

Кравченко М.В., здобувач PhD
(ORCID ID 0009-0009-6944-9045)
НУБіП України
Керівник - к.е.н., доцент Дерев'янка С.І.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОБІГУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВА

Аграрні компанії активно досліджують можливість використання електронних грошей для оптимізації фінансової діяльності, включаючи платежі та взаєморозрахунки. Однак успішне впровадження цих технологій залежить від доступності інфраструктури, рівня технологічного обладнання та обраної платіжної системи, таких як Portmone, LiqPay, EasyPay, PayPal та інші [4].

Згідно з результатами дослідження GSMA AgriTech Programme (ініціатива, спрямована на впровадження технологій в агросекторі з метою підвищення продуктивності, підтримки сільських господарств), очікується зріст офіційних цифрових платежів у сільському господарстві до 2025 року [1]. Передбачається, що сума цих платежів, які переходять безпосередньо від компаній до осіб, збільшиться з приблизно \$532 мільярдів у 2021 році до \$670 мільярдів у 2025 році. Значна частина цих платежів, яка раніше проводилася готівкою, тепер може бути оцифрована. Оцифрування (включаючи мобільні платежі, електронні гроші, мобільні додатки та інші інноваційні рішення) сприяє швидкому проведенню платежів і забезпечує більшу доступність фінансових послуг для аграрного сектору.

Очікуване зростання у сільському господарстві грошових виплат до 2025 року підкреслює важливість цифрових технологій у сільському господарстві для підтримки сталого розвитку та забезпечення фінансової доступності.

Для України електронні гроші – це відносно новий платіжний засіб. Хоча такі розрахунки вже успішно здійснюються українськими компаніями, бухгалтери мають певні складнощі, як правильно їх обліковувати. Головна проблема полягає у тому, що саме розуміти під електронними грошима: засоби

платежу – такі, як готівкові чи безготівкові кошти, акредитиви, депозити тощо чи грошові зобов'язання, як, наприклад, право вимоги боргу [2, 3].

У цілому, використання електронних грошей стає все більш важливим фактором у розвитку агропідприємств, дозволяючи їм підтримувати конкурентоспроможність, забезпечувати стабільність та ефективність у фінансових операціях, а також розширювати свої можливості на ринку.

Список використаних джерел

1. Digitising payments in agricultural value chains: The revenue opportunity to 2025. GSMA. 2020. с.12.
2. Верес І. Поняття та ознаки електронних грошей. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 8. С. 15-19.
3. До 2022 року в Україні можуть ввести цифрову валюту. Що це таке і в чому небезпека? URL: <https://zaborona.com/do-2022-roku-v-ukrayini-mozhut-vvesty-cyifrovu-valyutu-shho-cze-take-i-v-chomu-nebezpeka/> (дата звернення: 15.03.2024).
4. Електронні гаманці: що це таке і як вони працюють? URL: https://www.fin.do/uk/blog/149_elektronni-gamanczi-shho-cze-take-i-yak-voni-pracyuyut (дата звернення: 21.03.2024).
5. Радченко М.А. Особливості відображення електронних грошей в обліку. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Випуск 1 (45). Т.2. 2015. С. 121-124.

Кусковий Є.А., студент
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Гузь М.М.

ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Одне із бухгалтерських питань, на яке безпосередньо накладає свій відбиток воєнний стан, – нарахування амортизації основних засобів, оскільки не можливо обґрунтувати строк корисного їх використання. Виникають питання щодо можливості продовження нарахування амортизації або необхідності виведення об'єктів із експлуатації.

Підприємства, які складають фінансову звітність за національними стандартами, облік основних засобів здійснюють відповідно до вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби». Відповідно до п. 23 НП(С)БО 7 нарахування амортизації здійснюється протягом строку корисного використання (експлуатації) основних засобів, який встановлюється підприємством при визнанні його активом, і призупиняється на період його: реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання, консервації.

Важливе питання – чи вписується вимушений простій у зв'язку із воєнним станом у цей перелік випадків обов'язкового призупинення амортизації, адже простій жодним чином не пов'язаний із реконструкцією, модернізацією, добудовою чи дообладнанням основних засобів. Причиною призупинення діяльності в цілому чи окремих напрямів є впровадження воєнного стану в Україні. Простій основних засобів не є тотожним їх консервації. Консервація основних засобів являє собою комплекс заходів, спрямованих на довгострокове (але не більш як 3 роки) їх зберігання у разі припинення виробничої та іншої господарської діяльності з можливістю подальшого відновлення їх функціонування. Регулюється це питання Положенням про порядок консервації основних виробничих фондів підприємств, затвердженим постановою КМУ від 28.10.97 р. № 1183. Пункт 3 цього Положення зазначає, що основні засоби

можуть бути законсервовані, якщо за техніко-економічним обґрунтуванням подальше використання їх у виробництві визнано тимчасово недоцільним. У зв'язку з воєнним станом простій основних засобів пов'язаний не з недоцільністю, а з неможливістю використання. Крім того, консервація основних засобів – це право підприємства, а не обов'язок. Отже, консервувати основні засоби на період простою під час воєнного стану підприємство не зобов'язане.

Можемо зробити висновок, що під час простою підприємство може не призупиняти нарахування амортизації в обліку. НПСБО 7 не містить такої вимоги. Тобто це рішення – виключно в компетенції керівництва підприємства.

На підтвердження такого висновку, можна сказати, що строк корисного використання включає не лише період безпосереднього користування основними засобами. За загальним правилом, основні засоби амортизуються протягом строку корисного їх використання. В свою чергу, при визначенні такого строку п. 24 НП(С)БО 7 радить враховувати:

4. очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності або продуктивності;
5. фізичний та моральний знос, що передбачається;
6. правові або інші обмеження щодо строків використання об'єкта та інші фактори.

Тобто, визначаючи строк корисного використання слід також враховувати і моральний знос основних засобів, специфіку експлуатації тощо.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затв. Наказом Міністерства України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
2. Амортизаційна політика у воєнний час: пропозиції. Федерація аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України. URL: <http://federation.faaf.org.ua/novini/194-amortizatsijna-politika-u-voennij-chas-propozitsiji.html>

Лазутін М.І., студент
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Слесар Т. М.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР

Формування витрат виробництва – основний і одночасно найбільш складним елементом організації та розвитку виробничо-господарського механізму підприємств в системі бухгалтерського обліку, тому порядок їх здійснення і розподіл потребує чіткого роз’яснення і розуміння.

Питання обліку витрат виробництва зернових культур є надзвичайно актуальними, оскільки лише облік є єдиним джерелом інформації, необхідної для управління та контролю за економічною доцільністю виробництва продукції рослинництва. Тому важливе значення має раціонально організований облік виробництва продукції зернових культур, правильне та оптимальне документування здійснених операцій на даному етапі виробництва, яке повинен забезпечити систематичний контроль за виконанням плану виробництва і економічним витрачанням засобів. Недостатня теоретична і практична розробленість обліку витрат виробництва, недосконалість нормативних актів, що його регламентують, зумовили потребу в удосконаленні обліку витрат, зокрема зернових культур.

У розробку теорії і практики обліку витрат і калькуляції собівартості сільськогосподарської продукції значний внесок зробили українські науковці: Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, В.М. Жук, Г.Г. Кірейцев, Ю.Я. Литвин, В.Г. Лінник, В.В. Сопко, Л.К. Сук, П.Т. Саблук, Л.С. Шатковська, В.О. Шевчук, В.П. Ярмоленко та інші.

Але багатогранність проблем організації та формування обліку витрат потребує їх всебічного вирішення. Тому розгляд цих питань науковцями різного рівня дозволить в процесі дискусії з’ясувати розбіжності в поглядах на спірні

питання та прийти до вірного вирішення проблем організації обліку витрат виробництва.

Система управління витратами є ефективною лише в тому випадку, коли будуть враховані особливості кожного підприємства, охоплені всі процеси, що здійснюються підприємством та буде побудована у відповідності до принципів управління.

Процес виробництва потребує чіткого управління для отримання достовірної економічної інформації на підставі належної організації бухгалтерського обліку. Її формують шляхом реєстрації в первинних документах, систематизації в облікових реєстрах та узагальнення у різного роду звітності. В зв'язку з цим, головними завданнями бухгалтерського обліку витрат виробництва зернових культур будуть наступні: забезпечення дієвого контролю за ефективністю виробництва, збереженням і використанням матеріальних ресурсів, розподілом та споживанням матеріальних благ залежно від кінцевих результатів роботи.

Вимоги сьогодення визначають новий підхід щодо вивчення методики обліку витрат, собівартості продукції рослинництва [1;2]. Організація дієвої системи обліку витрат виробництва, що забезпечить проведення аналізу умов формування собівартості продукції буде запорукою істотного поліпшення управління виробництвом і економії витрат.

Список використаних джерел

1. Колінько Н.І. Аутсафінг: дієвий інструмент управлінського обліку в оптимізації витрат і податків та мінімізації ризиків підприємств. Н. І. Колінько, Г. М. Воляник, С. Є. Шутка. Інтелект XXI. 2023. № 2. С. 25-29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2023_2_6

2. Кундицький О.О. Економічна сутність, класифікація та завдання обліку витрат виробництва у сільському господарстві. О. О. Кундицький, М. О. Горинь, Г. І. Мисак. Ефективна економіка. 2023. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_4_9

Молдован М.М, здобувач PhD
НУБіП України
Керівник – д.е.н., професор Гуцаленко Л.В.

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В ПОКРАЩЕННІ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах глобалізації, конкурентноспроможність та успішність підприємств ґрунтується на інноваціях. Держави з інноваційними перевагами займають важливе місце на міжнародній арені. В Україні, використання інновацій як ключового елемента конкурентноспроможності не є системним, адже саме через впровадження інноваційних підходів, таких як: технологічна інновація, маркетингова інновація, організаційна інновація, соціальна інновація та інші види дозволяють підприємству залишитися на передових позиціях у своїх галузях, забезпечуючи їхню стійкість та дозволяє адаптуватися до змінних умов ринку. Для більшості підприємств, (опитано 560 підприємств) різних розмірів по регіонах України є різною мірою актуальним запровадження інновацій (рис.1).

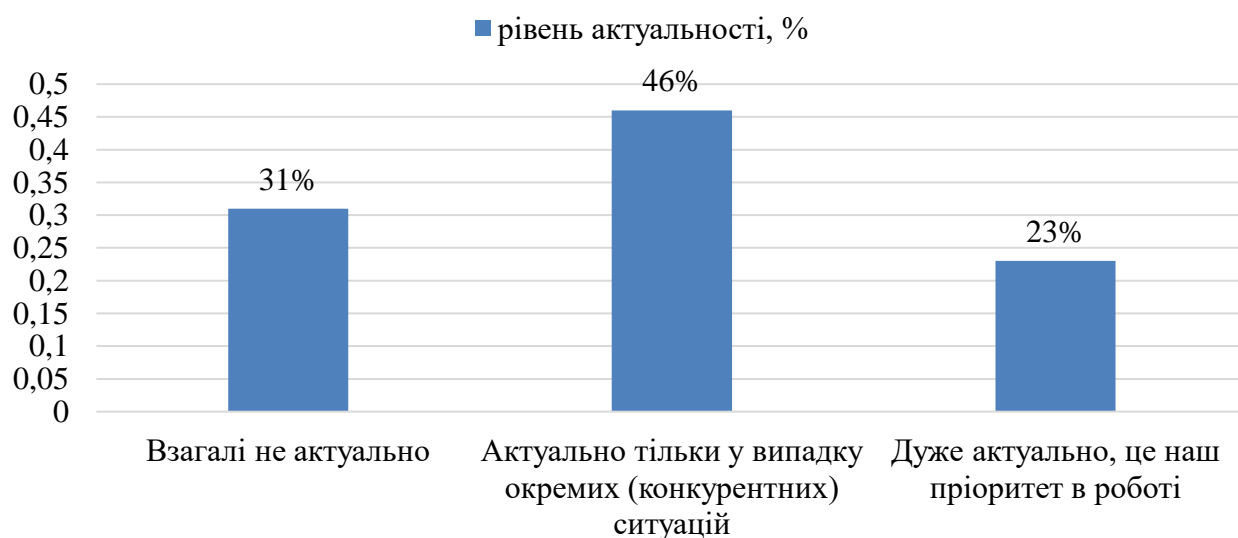

Рис. 1. Результати опитування щодо актуальності інновацій на підприємстві

Джерело: [1]

Для забезпечення прибутковості діяльності підприємства, що здійснює виробництво конкурентноспроможної продукції необхідно підвищувати її якість

та мінімізувати витрати. Одним із факторів, що здатний надати поштовх цьому процесу є впровадження інновацій.

Бухгалтерський облік може надати найбільш повну та достовірну інформацію про усі сторони діяльності економічних суб'єктів та використання інвестицій. При застосуванні інновацій для покращення фінансових результатів підприємства, особливу увагу слід звернути на такі аспекти (рис. 2).

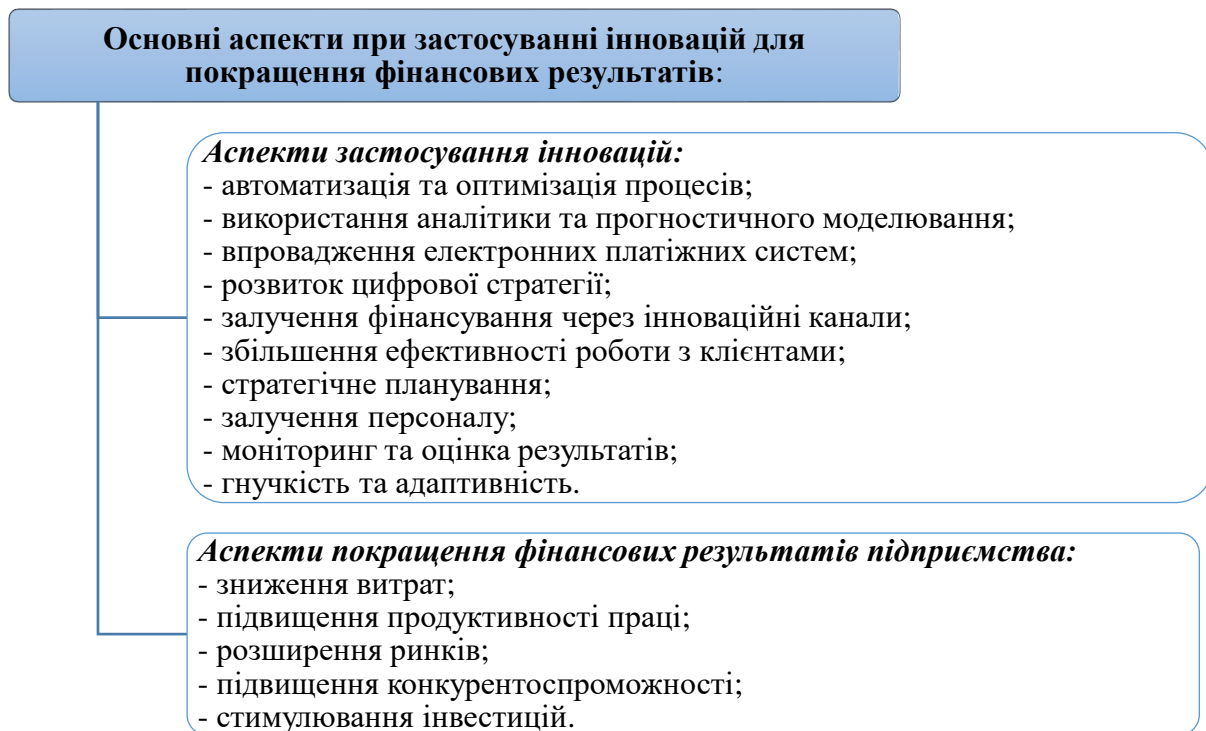

Рис. 2. Основні аспекти при застосуванні інновацій для покращення фінансових результатів діяльності підприємства

Джерело: сформовано автором

Впровадження інновацій є ключовим чинником для успіху та розвитку підприємства, що відображається на його фінансових показниках і результативності діяльності в цілому.

Список використаних джерел

1. Ангел Є. Інновації під час війни не на часі? Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. 2023. Київ. URL: https://www.slideshare.net/APPAU_Ukraine/ss-258071994

Натяжко А.О., студентка

НУБІП України

Керівник — к.е.н., доцент Литвиненко В.С.

ОБЛІК БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ У ПРИКЛАДНИХ ПРОГРАМНИХ РІШЕННЯХ

Ефективне функціонування будь-якого суб'єкта господарювання забезпечується безперервним рухом грошових коштів. У зв'язку з розвитком інформаційних технологій, систем електронного документообігу та банківської системи в цілому відбувається значний перехід від готівкових до безготівкових платежів. Це ставить перед підприємствами завдання ефективного обліку та контролю за такими операціями, а також вимагає вдосконалення інформаційних систем.

Безготівкові розрахунки мають ряд переваг над готівковими:

- по-перше, зменшуються затрати праці і відсотки, пов'язані з використанням готівкових грошей (зберігання, перевезення тощо);
- по-друге, сприяють безперервному кругообігу коштів. Між готівково-грошовим та безготівковим оборотом існує тісна взаємозалежність: гроші постійно переходять із однієї сфери в іншу, змінюючи форму готівкових грошових знаків на депозит у банку, та навпаки. Тому безготівковий платіжний оборот невід'ємний від обігу готівкових грошей і створює разом з ними єдиний грошовий потік підприємства;
- по-третє, максимально пришвидшується оплата придбаних товарів чи послуг і погашення боргів, що в сукупності поліпшує ділові стосунки підприємства з його контрагентами [1, с.2].

Перелік бухгалтерських програм для ведення обліку безготівкових розрахунків:

1. MASTER:Бухгалтерія – справжня українська бухгалтерія із сучасним підходом до побудови програмних продуктів на Low-code/No-code платформі, системними оновленнями, сервісами підтримки бухгалтерів і постійного

розвитку. Облік готівкових і безготівкових розрахунків ведеться в модулі Банк і каса, який складається з кількох розділів, у яких згруповані функції відповідно виконання тих чи інших типових банківських і касових операцій. Також можна налаштувати інтеграцію з системою «Клієнт-банк» того чи іншого банку.

2. Bookkeeper – сучасна онлайн бухгалтерія, що дозволяє вести облік діяльності, складати та подавати звітність підприємств і ФОП всіх систем оподаткування та неприбуткових організацій з будь-якого пристрою. В онлайн бухгалтерії Bookkeeper реалізована можливість завантаження банківських виписок, також розроблений онлайн-обмін банківськими документами для клієнтів Приват24 для бізнесу та Монобанк. Інструмент для імпортування банківських виписок у сервісі реалізований у розділі Бухгалтерія.

Таким чином, дослідження та розвиток обліку безготівкових операцій з використанням інформаційних технологій є вельми важливим завданням для підприємств у сучасній економічній ситуації. На цю мить, в Україні спостерігається стрімкий розвиток як системи безготівкових розрахунків, так і прикладних бухгалтерських програм, які стали невід’ємною частиною обліку на підприємствах та, завдяки яким можливо здійснювати організацію та контроль за такими операціями.

Список використаних джерел

1. Лебедик Г.В., Максютенко Н.А., Яценко В.В. Стан та перспективи організації безготівкових розрахунків в Україні. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.
2. Очеретько Л.М., Харьковська О.В. Удосконалення обліку грошових коштів. ЕНФВ «Ефективна економіка», 2021.
3. ТОП 10 українських програм бухгалтерського обліку на заміну 1С та BAS. URL: <https://www.oneservice-consulting.com/top-10-program-bukhgalterskogo-obliku-na-zaminu-1s-chi-bas>.

Ніколенко М.О., студентка

Державний торговельно-економічний університет, Київ, Україна

Керівник — ст. викладач Кузуб М.В.

ОБЛІК В ХМАРІ ЧИ EXCEL

Ні для кого не секрет, що ведення бухгалтерського обліку в таблицях Excel або ж у хмарі значно спрощує роботу. Хмарні сервіси для обліку особистих фінансів забезпечують ефективніше ведення обліку, швидше отримання реєстру платежів та оновлення списку боржників. Так чому ж все ж таки багато людей віддають перевагу Excel? Очевидна відповідь полягає в тому, що вести облік у таблиці безкоштовно та не вимагає спеціальної підготовки.

Застосовуючи можливості Excel, реально вести облік кількох десятків абонентів. Додавши поле з реквізитами, легко оформити таблиці у вигляді квитанцій та роздрукувати їх, надавши мешканцям для сплати.

Використання Excel передбачає попередню підготовку. Потрібно створити шаблон, встановити відповідні формули у клітинках файлу та дбайливо ввести дані вручну. Цей процес, хоч і безкоштовний, виявляється досить складним. Він потребує вашої уваги та уважності, щоб уникнути можливих помилок. [1]

Excel-таблиці буде важко масштабувати з розвитком компанії, коли виникають потреби у різних видах обліку або навіть у веденні декількох підприємств одночасно. [2]

Окремі аспекти цього питання досліджували вітчизняні науковці, а саме Кузуб М.В. дослідив розвиток хмарних технологій в бухгалтерському обліку. Автор стверджує, що розвиток хмарних технологій здатен значно вплинути на розвиток програмного забезпечення для вирішення облікових задач, що у свою чергу, може призвести до зміни підходів до організації бухгалтерського обліку на підприємстві. [4]. Використання хмарних сервісів для бухгалтерського обліку має ряд інших переваг, які можуть бути важливими для бізнесу:

1. Доступність з будь-якого місця: Завдяки хмарним сервісам, бухгалтерська інформація доступна з будь-якого пристрою з Інтернет-

підключенням, що дозволяє працювати в режимі реального часу навіть поза офісом.

2. Забезпечення безпеки даних: Хмарні сервіси часто використовують надійні системи шифрування та мають регулярні резервні копії, що забезпечує захист від втрати даних.

3. Спільний доступ до інформації:

4. Оновлення і підтримка: Хмарні сервіси зазвичай автоматично оновлюються та підтримуються провайдером, звільняючи користувачів від необхідності вручній установки оновлень та підтримки.

5. Зниження витрат: Використання хмарних сервісів може зменшити витрати на інфраструктуру та обслуговування, оскільки не потрібно інвестувати в власні сервери та програмне забезпечення.

Отже, вибір між обліком в хмарі та Excel залежить від таких факторів, як потреби у доступності, спільному доступі, гнучкості форматування, а також відданості заходам безпеки та можливості забезпечити резервне копіювання даних. Часто в практиці використовується комбінація обох підходів для оптимального управління обліком.

Список використаних джерел:

1. «Облік в Хмарі чи Excel, що обираєте ви?» URL: <https://miydimonline.com.ua/uk/blog/oblik-v-hmari-chy-excel>

2. «Які загрози несе в собі Excel.» URL: <https://dilovod.ua/blog/chim-zagrozhue-vedennya-obliku-v-excel-tovarnomu-biznesu/>

3. Kuzub, M. V. Problems of development modern science: theory and practice, EDEX, Madrid, Spain. ISBN 978–617–7214–33–4, p. 210–214.

4. АВ Білицька, МВ Кузуб. Перспективи використання хмарних рішень в процесі здійснення бухгалтерського обліку на підприємстві. The 8th International scientific and practical conference “Integration of scientific and modern ideas into practice”. Sweden. DOI – 10.46299/ISG.2022.2.8. С. 338-340.

Овчарук В.В., аспірант
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Гуренко Т.О.

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА

Виробництво продукції птахівництва є однією з головних галузей, яка забезпечує населення якісними продуктами харчування, визначає соціальну і економічну стабільність суспільства.

Для ефективного розвитку та інформаційного забезпечення галузі птахівництва важливо впроваджувати заходи, які здатні підтримувати рентабельність даної галузі як на кожному окремому підприємстві, так і в цілому в Україні. До таких заходів можна віднести наступні: управління всіма аспектами діяльності підприємства, включаючи годівлю, ведення господарських книг, організацію ферм для тварин, що допомагає знижувати витрати і збільшувати виробництво; наявність системи обліку, яка здатна надавати точну інформацію про виробництво, витрати, прибуток та інші аспекти діяльності підприємства; впровадження систем моніторингу здоров'я курей, які можуть допомогти попередити інфекційні хвороби та зберегти поголів'я; розробка довгострокових стратегій, включаючи плани розвитку та розширення виробництва, що сприятиме конкурентоспроможності птахівництва; дотримання стандартів якості та безпеки продукції, що є важливим для задоволення попиту споживачів; постійний аналіз та вдосконалення формування інформації, що дозволить здійснити зниження витрат та оптимізацію виробництва [1].

Отже, по зазначених заходах, на нашу думку, бажано проводити внутрішній контроль шляхом комплексного та системного підходу на кожному із етапів, як постачання сировини, кормів, засобів захисту тварин, виробництва продукції, її зберігання тощо. Тому, окрім кількості виготовленої продукції, важливим фактором є її якість, яка відіграє ключову роль у досягненні конкурентних переваг. Відповідно, якщо здійснювати якісну оцінку зібраної облікової, технологічної інформації та проводити її аналіз, результатом повинна бути

продукція, яка відповідатиме встановленим вимогам і наступний етап внутрішнього контролю для системи управління вже повториться з кращими показниками для досягнення максимального показника якісного виробництва.

Також, при проведенні контролю якості продукції важливим є визначення її безпечності. Деякими науковцями запропоновані та побудовані технологічні схеми виробництва (блок-схеми), де кожний блок відповідає за окрему операцію: рух сировини, обробку продукції, транспортування. Вивчення чинників безпечності продукції при виробництві харчових курячих яєць і м'яса птиці в птахівничих підприємствах здійснювалось шляхом аналізу існуючих технологій на виникнення у процесі виробництва фізичних, хімічних і біологічних небезпек, а також складання їх переліку, визначення граничних меж безпечності та критичних контрольних точок (ККТ) згідно вимог ДСТУ 4161-2003, ISO 22000 для створення системи НАССР (ХАССП) на підприємстві [2].

Правильне планування та моніторинг витрат на корми, ветеринарію, утримання птахів тощо може сприяти зменшенню витрат і підвищенню якості м'яса чи яєць, які виробляються в господарстві. При проведенні внутрішнього контролю також необхідно враховувати фактори, що впливають на якість продукції, як інформаційні, виробничі, економічні, політичні, технологічні, технічні, соціальні, екологічні. Отже, ефективний контроль за виробництвом продукції птахівництва допомагає забезпечити оптимальне використання ресурсів, що в свою чергу може позитивно позначитися на її якості.

Список використаних джерел

1. Саванчук Т.М., Френкель О.В. Сутність витрат птахівництва та чинники їх формування в системі управлінського обліку підприємства. *Економіка та суспільство*. № 58, 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-36> (дата звернення: 29.03.2023)

2. Рябініна О.В., Іщенко Ю.Б. Аналіз існуючих технологічних схем виробництва та визначення точок безпечності продукції. URL: <http://avianua.com/index.php/statti-z-ptakhivnitstva/tekhnologiya-ptakhivnitstva/24-haccp-analiz-chem-virobnicnva-produkcii-ptahivnictva> (дата звернення: 01.04.2024)

Печура М.С., студентка

Державний торговельно-економічний університет, Київ, Україна

Керівник – ст. викладач Кузуб М.В.

<https://orcid.org/0000-0001-6222-4892>

ВПЛИВ СИСТЕМ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

В умовах сьогодення актуальність теми впливу систем бухгалтерського обліку на ведення бізнесу в Україні надзвичайно висока. Перш за все, в умовах конфлікту і нестабільності бухгалтерський облік стає ключовим інструментом для збереження фінансової стійкості та адаптації до змін в економічному середовищі. Війна призводить до змін у фіскальній політиці, податковому регулюванні та економічних стратегіях, що підкреслює важливість гнучкості та відповідності законодавству в бухгалтерському обліку. Впровадження сучасних систем бухгалтерського обліку дозволяє підприємствам ефективно конкурувати на міжнародному ринку та забезпечує їхню конкурентоспроможність. У контексті війни та глобалізації, дослідження впливу бухгалтерського обліку на бізнес в Україні є надзвичайно актуальним, оскільки від його результатів залежить ефективність фінансового управління та конкурентоспроможність українських підприємств у світовому економічному просторі.

Будь-яка господарська операція підприємства має бути своєчасно відображена в бухгалтерському обліку. Нехтування цим правилом може призвести до накопичення не облікованих операцій, що згодом потребуватиме значних зусиль та коштів для їх відновлення[1].

Сучасні реалії потребують від фахівців сфери бухгалтерського обліку вміння оперативно вирішувати складні практичні завдання та обов'язкового володіння навичками застосування комп'ютерних технологій.

Система бухгалтерського обліку та економічного контролю в сучасних підприємствах не може повноцінно існувати без належного їхнього нормативно-правового забезпечення. Таке забезпечення формувалось протягом двох останніх

десятиріч і воно перебуває в процесі постійних змін, які супроводжуються політичними, економічними, інтеграційними, соціальними та іншими чинниками [3].

Впровадження технологій може забезпечити успішні та стійкі податкові реформи, забезпечити належне оподаткування цифрової економіки та зменшити перешкоди на шляху платників податків до дотримання вимог законодавства. Глобальним трендом цифрової ери є цифрові помічники, чат-боти, голосові боти, відповідно автоматизація процесів. Зростаючі інвестиції в нові інформаційні технології зумовлені головним чином спрощенням реєстрації та сплати податків, автоматизацією аналізу даних та покращенням зв'язку між суб'єктами оподаткування та податковими адміністраціями

Трансформації бухгалтерського обліку відповідно до нових вимог цифровізації, є неминучим етапом його розвитку. Використання цифрових технологій стане передумовою для формування громадянського суспільства, стимулюватиме економічні процеси та загалом впливатиме на економічний розвиток.

Список використаних джерел:

1. Довгопол Л. Як вести бухгалтерський облік в умовах війни: поради від бухгалтерської компанії «Олімп». URL: <https://business.dia.gov.ua/cases/finansi/ak-vesti-buhgalterskij-oblik-v-umovah-vijni-poradi-vid-buhgalterskoi-kompanii-olimp>.
2. Кузуб М.В. Розвиток «хмарних» технологій у бухгалтерському обліку. Розвиток бухгалтерського обліку, оподаткування і контролю в умовах інтеграційних процесів. Всеукраїнська науково-практична інтернет конференція. 22-23 жовтня 2020 рік – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2020. 371 с.
3. Дерій В.А. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю витрат та доходів підприємств. Міжнародний збірник наукових праць. 2010. 2(17). С. 77–83.
4. Kuzub, M. V. Problems of development modern science: theory and practice, EDEX, Madrid, Spain. ISBN 978–617–7214–33–4, p. 210–214.

Попова О.О., здобувач PhD

НУБІП Україна

ORCID ID <https://orcid.org/0009-0007-4367-9171>

Керівник – д.е.н., професор Гуцаленко Л.В.

ІМПЕРАТИВ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

Обов'язковість формування управлінської звітності, яка є сукупністю обліково-аналітичної інформації, структурованої відповідно до потреб менеджменту підприємства, не регламентовано законодавством, однак кожен суб'єкт господарювання, що розуміє її цінність для ефективного функціонування та подальшого розвитку, забезпечує внутрішнє врегулювання системи внутрішньогосподарської звітності в наказі про облікову політику [3].

Чинним законодавством України не передбачено обов'язку фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб зі складання управлінської звітності.

На відміну від фінансової звітності, яка передбачена законодавством, формування управлінської звітності не є обов'язковою умовою і цілком залежить від керівництва, тому не завжди керівники підприємства належним чином ставляться до важливості відображення в наказі про облікову політику його управлінського аспекту (система показників діяльності підприємства, бюджетування та внутрішній контроль) [1].

Сутність управлінської звітності нерозривно пов'язана із поняттям управлінського обліку, який є системою виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, обробки та передачі інформації у кількісних та вартісних показниках, яка використовується управлінським персоналом підприємства для здійснення контролю та прийняття стратегічних та оперативних рішень.

Ураховуючи зв'язок управлінської звітності із загальною інформаційною системою аграрного підприємства, її регламентують відповідними внутрішніми нормативними документами суб'єкта господарювання із зазначенням у них форм (окремих звітів), термінів і способів їх надання [2].

На нашу думку, імператив формування управлінської звітності економічної безпеки підприємств аграрного бізнесу має бути відображено в положенні про облікову політику, яке має містити Графік документообігу для цілей управлінського обліку, який призначений для впорядкування інформації, що формується та надається для потреб менеджменту і призначена для прийняття управлінських рішень [3].

Отже, ведення управлінського обліку та складання управлінської звітності є прерогативою підприємств, які обрали для себе стратегію розвитку, що базується на передовому досвіді розвинених вітчизняних та зарубіжних підприємств і спрямована на досягнення високих результатів діяльності.

Список використаних джерел

1. Коваль Л.В. Облікова політика в управлінні підприємством. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2019/44.pdf (дата звернення: 05.01.2024)
2. Лемішовська О.С., Михайловський В.О. Управлінська звітність підприємства: теоретико-методичні аспекти та принципи формування. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2023. №1(9). С. 179-188. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2023/sep/31274/menedzhment-183-192.pdf> (дата звернення: 05.01.2024)
3. Попова О.О. Особливості облікової політики для підвищення якості управлінської звітності. *Ефективна економіка*. 2024. № 1. URL: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.1.76> (дата звернення: 26.03.2024)

Пугач В.С., студентка

Державний торговельно-економічний університет, Київ, Україна

Керівник – ст. викладач кафедри обліку

та оподаткування Кузуб М.В.

<https://orcid.org/0000-0001-6222-4892>

АМОРТИЗАЦІЯ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ У ВОЄННИЙ ЧАС

У воєнний час ситуація щодо амортизації активів на підприємствах може значно відрізнятись від нормальних умов мирного часу через ряд факторів, таких як зміна умов експлуатації, пошкодження чи втрата активів через воєнні дії, перерозподіл ресурсів та інші.

Амортизація не обчислюється на об'єкти основних засобів, які знаходяться на тимчасово окупованій території або на території проведення бойових дій. У зв'язку з цим, організаціям дозволено не здійснювати нарахування амортизації на такі об'єкти лише за двох умов:

- по-перше, їхня власність розташована на вказаних територіях;
- по-друге, доступ до цієї власності обмежений. Таким чином, ця норма

Національних стандартів бухгалтерського обліку може застосовуватися лише організаціями, які дійсно не можуть мати доступ до своїх активів.

Такі організації не можуть перевірити фактичну наявність та стан основних засобів, особливо якщо вони не провели річну інвентаризацію цього року. Отже, можливість не нараховувати амортизацію на майно залежить від умов безпечного і безперешкодного доступу уповноважених осіб до цих активів. При відновленні такого доступу слід перевірити його наявність та відображення нарахувань амортизації в обліку за відповідний звітний період. [4].

Інше питання, чи нараховується амортизація під час простою. Так, обов'язково. Простої - не привід призупиняти нараховувати амортизацію на ОЗ.

Простої об'єктів основних засобів не є тим же самим, що їх виведення з експлуатації або консервація. Хоча під час простою фактично активи перестають використовуватися, вони все ще залишаються в обліку установи. Тому, поки

об'єкт не виведено з експлуатації або не знаходиться в стані консервації, необхідно продовжувати нараховувати амортизацію.

І ще один аргумент на користь цього підходу - це фізичний та моральний знос об'єктів основних засобів, який продовжується незалежно від їхнього статусу простою. Простій не зупиняє процес зношування майна внаслідок природних факторів. Воєнний час вносить значні зміни в умови експлуатації підприємств, що може впливати на процес амортизації їх активів. В таких умовах важливо враховувати специфіку ситуації та вживати відповідних заходів для збереження ефективності бізнесу.

Незважаючи на те, що національне НПСБО 7 «Основні засоби» передбачає можливість подвоєння норм амортизаційних відрахувань та перегляду підприємствами терміну корисного використання основних засобів, він не містить роз'яснення щодо амортизаційної політики воєнного часу. Тому першочерговим на законодавчому рівні є введення поняття «воєнного стану» в національні та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. Проблема відновлення пошкодженого майна загострюється і через слабкість сегменту ринку його страхуванням. Необхідним є відновлення методу прискореної амортизації у Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку, як необхідної міри використання майна підприємствами, що перебувають в зоні бойових дій.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби». URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затв. Наказом Міністерства України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
3. Роль бухгалтерського обліку в попередженні економічних криз. В Поканевич, М Кузуб. URL: <https://kafturyzmu.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/zbirnyk-2.pdf#page=40>.
4. Амортизація під час воєнного. стану: особливості. URL:<https://tax-ifers.com.ua/archives/11122>.

Романченко В.О., студент
НУБіП України
Керівник – к.е.н, доцент Шевчук К.В.

НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах перед державою стоїть питання побудови оптимальної моделі справляння податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), які обумовлюють необхідність пошуку альтернативних можливостей та підвищення фіскальної ролі у формуванні дохідної частини бюджетів територіальних громад. Згідно зі ст. 167 Податкового кодексу України, базова ставка податку з доходів фізичних осіб складає 18% [2]. Однак з урахуванням військового збору (1,5%), який за процедурою стягнення має характер ПДФО та надходження від якого зараховуються до загального фонду державного бюджету України, фактичний рівень податкового навантаження для фізичних осіб становить 19,5%.

Після повномасштабного вторгнення росії в Україну військовослужбовці, отримуючи грошове забезпечення, почали сплачувати податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) за ставкою 18% (при цьому 60% зі сплаченого податку спрямовувалося до громади, де зареєстрована військова частина захисника чи захисниці (у 2022-2023 роках цю частку тимчасово збільшили до 64%). Решта спрямовувалася до державного та обласного бюджетів. У 2022 р. для значної кількості громад надходження «військового» ПДФО покращило загальне становище дохідної частини місцевих бюджетів, громади.

Протягом 2023 року активно обговорювалася доцільність надходжень «військового» ПДФО до місцевих бюджетів. Із врахування зростаючих потреб на оборону країни набув чинності Закон України № 3428-ІХ [3], який змінив принцип спрямування ПДФО на час війни – він у повному обсязі зараховуватиметься до спеціального фонду Державного бюджету (на конкретні цілі: розвиток вітчизняного оборонно-промислового комплексу та закупівлю дронів).

Зазначимо, що система оподаткування фізичних осіб у країнах ЄС має ряд особливостей, зокрема: 1) ставки ПДФО мають переважно прогресивний характер (у більшості країн ЄС ставка цього податку збільшується зі зростанням податкової бази, а саме доходу громадян, що впроваджується задля зниження загального рівня соціально-економічного розшарування населення); 2) наявність нульових податкових ставок на певну частину доходу у деяких країнах (фактично є неоподатковуваним мінімумом доходів громадян); 3) переважно високий податковий тягар для фізичних осіб, насамперед для громадян із високим рівнем доходу [1].

Надходження податку на доходи фізичних осіб відіграє важливу роль у формуванні бюджетів України. ПДФО є ключовою дохідною статтею місцевих бюджетів та забезпечує можливість територіальних громад виконувати свої функції децентралізовано. Не зважаючи на військовий час потрібно продовжувати реформу децентралізації. А переведення «військового» ПДФО може позитивно вплинути на її проведення. Необхідно зазначити, що тільки Україна, на відміну від більшості країн Європи, продовжує нараховувати ПДФО за місцем реєстрації роботодавця. Зарахування ПДФО за місцем роботи має ряд проблемних питань. Після завершення війни, механізм справляння ПДФО потребуватиме ґрунтовних змін, враховуючи досвід ЄС.

Список використаних джерел

1. Масленніков Є.І., Гусєв А.О. Податок на доходи фізичних осіб в Україні: поточний стан та шляхи реформування. Причорноморські економічні студії. Економіка та управління національним господарством. 2020. Випуск 57. С. 47-50. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/57_2020/10.pdf (дата звернення: 01.03.2024).

2. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 01.03.2024).

3. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо забезпечення підтримки обороноздатності держави та розвитку оборонно-промислового комплексу України: Закон України від 8 листопада 2023 р. № 3428-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3428-20#Text> (дата звернення: 01.03.2024).

Роменець Є.І., студент
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Слесар Т. М.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ

Запаси є основною складовою для виготовлення продукції, невід'ємним елементом ефективного функціонування підприємств аграрного сектору. Підприємство може продати виробничі запаси або виготовити з них напівфабрикати, готову продукцію/ товари. Для ефективної діяльності суб'єктів господарювання необхідно мати оптимальний обсяг запасів, оскільки їх накопичення призводить до заморожування коштів, зростання витрат на утримання, зниження ліквідності, а їх нестача – до простоїв виробничого процесу, незадоволення вимог споживачів, зниження конкурентних переваг підприємства. Оптимальний обсяг запасів, їх якість, ефективність управління виробничими запасами в підприємствах аграрного сектору економіки в сукупності впливають на формування конкурентоспроможності підприємства, масштаби виробництва продукції та ефективність його діяльності.

Проблемні питання обліку запасів висвітлені у наукових працях вчених-економістів, серед яких: Бачинський В.І., Білуха М.Т., Бондар М.І., Бутинець Ф.Ф., Герасимович А.М., Гуцайлюк З.В., Загородній А.Г., Кужельний М.В., Лінник В.Г., Мних Є.М., Нападовська Л.В., Нашкерська Г.В., Пушкар М.С., Савчук В.К., Садовська І.Б., Сопко В.В., Ткаченко Н.І., Чумаченко М.Г., Шкарабан С.І. та інші вчені.

Аналіз наукової економічної літератури свідчить про вагомість результатів дослідження обліку зарубіжними і вітчизняними науковцями. Проте, потребують подальшого дослідження проблемні, дискусійні теоретичні, методичні та організаційні питання обліку виробничих запасів в підприємствах різних сфер.

В науковій літературі обґрунтована класифікація виробничих запасів для накопичення інформації, яка забезпечить своєчасне прийняття управлінських рішень, що спрямовані на оптимізацію використання виробничих запасів.

Однією з основних функцій оцінки виробничих запасів є вимірювання їх вартості. На результативні показники діяльності підприємств безпосередній вплив виявляє метод оцінки виробничих запасів .

Як об'єкт обліку виробничі запаси досліджуються як матеріальні цінності, що призначаються для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва та адміністративних потреб.

Сьогодні дискусійним є питання щодо визначення економічної сутності поняття «виробничі запаси» в НПСБО 9 «Запаси» та МСБО 2 «Запаси». МСБО 2 «Запаси» містить схоже до НП(С)БО 9 «Запаси» визначення запасів, а саме, запасами є активи, які:

5. існують у формі основних/ допоміжних матеріалів для споживання в процесі виробництва/ надання послуг;
6. перебувають у процесі виробництва для такого продажу;
7. утримуються для реалізації у звичайному ході бізнесу [1;2].

Необхідно зауважити, що в стандартах увага акцентується на споживчих властивостях запасів та менше приділяється уваги їх цінностям, можливостям отримання доходу в майбутньому та вартісній оцінці.

Раціональне управління виробничими запасами потребує своєчасного оперативного обліку при їх надходженні та використанні із застосуванням комп'ютерних технологій.

Застосування комп'ютерних програм поліпшує організацію і знижує трудомісткість ведення обліку, підвищує продуктивність праці облікового персоналу, знижує витрати на ведення обліку.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» URL: <http://www.minfin.com.ua>
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 20.10.99 № 246, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>

Савченко Н.Л., здобувачка PhD

ORCID ID - 0000-0003-4679-3985

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Науковий керівник — к.е.н., доцент Боярова О.А.

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ТОВАРАМИ КРИТИЧНОГО ІМПОРТУ

Застосування податкового контролю в якості інструменту для вдосконалення системи управління імпортом товарів що мають критичне значення передбачає використання різноманітних заходів і механізмів, спрямованих на регуляцію ввезення товарів, необхідних для забезпечення економічного зростання країни та задоволення основних потреб населення. Основними складовими цього процесу є перевірка дотримання податкового законодавства імпортерами для забезпечення повної і своєчасної уплати належних податків та зборів [3,4]. Застосування податкових ставок та пільг дозволяє регулювати розмір податкового навантаження на товари критичного імпорту, стимулюючи їх ввезення або захищаючи внутрішній ринок [1]. Антидемпінгові заходи, які передбачають введення спеціальних податкових зборів на товари, імпортовані за демпінговими цінами, спрямовані на захист національних виробників. Моніторинг і аналіз даних про імпорт критичних товарів необхідні для прийняття обґрунтованих рішень в сфері податкової політики. Співпраця з митними органами забезпечує ефективний контроль за переміщенням товарів через кордон, виявлення спроб ухилення від оподаткування та недобросовісного імпорту. Це сприяє прозорості та ефектності податкової системи, а також підтримує стратегічно важливі сектори економіки. Використання податкових інcentивів, таких як знижки, пільги, відстрочки платежів, слугує стимулом для імпорту необхідних товарів, особливо у період економічних криз або дефіциту. Проведення податкових аудитів суб'єктів, що займаються імпортом критичних товарів, дозволяє виявляти порушення податкового законодавства, забезпечує справедливе оподаткування. Регулювання

через міжнародні угоди відкриває можливості для оптимізації умов імпорту за рахунок участі у міжнародних торговельних угодах та використання механізмів міжнародного податкового планування. Таким чином, ефективне використання інструментів податкового контролю у сфері управління товарами критичного імпорту дозволяє не тільки забезпечити додаткові надходження до бюджету, але й сприяє стабілізації національної економіки, стимулює розвиток внутрішнього виробництва та захищає інтереси споживачів. Окрім податкового контролю, існують інші інструменти, такі як спрощення процедури ліцензування, реформування митного оформлення, введення валютного контролю та зміни до переліку товарів критичного імпорту [2], які можуть бути використані для оптимізації управління. Всі ці заходи допомагають адаптуватися до змін у світовій економіці та забезпечувати економічну безпеку країни.

Список використаних джерел

1. Liga Zakon Зміни щодо імпорту товарів в Україну та що нового приніс Закон №2142-IX? 2022 р.
2. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/210761_zmni-shchodo-mportu-tovarv-v-ukranu-ta-shcho-novogo-prins-zakon--2142-ix (дата звернення 28.03.2024)
3. You Control Перелік товарів критичного імпорту: що змінилось? 2024 р. URL: <https://youcontrol.com.ua/topics/perelik-tovariv-krytychnoho-importu-shcho-zminylosia/> (дата звернення 28.03.2024)
4. PWC Податкові перевірки у 2024: які зміни вступають в силу вже сьогодні 08.12.2023 р.
5. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/publications/tax-and-legal-alert/2023/tax-audits-2024.html> (дата звернення 28.03.2024)
6. Самусевич Я.В., Височина А.В. Податкове планування та основи податкової оптимізації. Навч. посібник Суми. Сумський державний університет, 2021. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/84527/1/2021_Posibnyk-Samusevych_Vysochyna.pdf;jsessionid=79924A8EFF2834D696319F6A4FC6C3C0

Слессар Р.М., студент
НУБІП України
Керівник – к.е.н., доцент Литвиненко В.С.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ В МОЛОЧНОМУ СКОТАРСТВІ

Серед тваринницьких галузей однією з провідних є молочне скотарство.

Виробництво продукції даного напрямку потребує значних витрат, тому дослідження їх формування – важливе завдання для підприємств. Основна мета обліку витрат виробництва і калькуляції собівартості продукції полягає у своєчасному, повному і достовірному визначенні фактичних витрат, пов'язаних з виробництвом і збутом продукції, розрахунку фактичної собівартості окремих видів і всієї продукції.

Вивчення питань формування витрат в тваринництві знайшло відображення у працях вчених-економістів: Белебехи І.О., Бутинця Ф.Ф., Коцупатрого М.М., Линника В.Г., Литвина Ю.Я., Моссаковського В.Б., Ярмоленка В.П. та інших.

Але в дослідженнях провідних українських науковців існують різні погляди відносно методів оцінки суміжної продукції молочного скотарства, номенклатури статей витрат та інших питань.

Тому важливо в найближчий період вирішити наступні завдання:

- дослідити вплив нових форм організації молочного скотарства на побудову обліку;
- обґрунтувати класифікацію витрат виробництва продукції молочного скотарства;
- проаналізувати та обґрунтувати носії облікової інформації - первинні документи і облікові реєстри з обліку витрат виробництва продукції молочного скотарства;
- запропонувати шляхи удосконалення організації і обліку реалізації продукції молочного скотарства;

- запропонувати шляхи удосконалення методики калькулювання собівартості молока;

- обґрунтувати використання облікової й аналітичної інформації для управління виробництвом.

Відповідно до НП(С)БО 16, витрати операційної діяльності групуються за наступними економічними елементами: матеріальні витрати; витрати на оплату праці; відрахування на соціальні заходи; амортизація; інші операційні витрати, а перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції підприємство встановлює самостійно [1].

Варто відмітити, що класифікація витрат за НП(С)БО 16 дещо відрізняється від їх формулювання в ПКУ[2].

Своєчасне отримання достовірної інформації про стан виробництва є запорукою ефективного управління господарськими процесами в молочному скотарстві підприємств.

Первинний облік фіксує кожну господарську операцію в момент її здійснення. Достовірність первинного обліку визначає якість всіх наступних етапів облікового процесу.

Дискусійним залишається питання доцільності відображення в синтетичному обліку приросту живої маси корів основного стада, віднесення витрат до умовно-постійних чи умовно-змінних. Наявність різних методів оцінки приплоду протягом значного періоду для здійснення процесу калькулювання суміжних видів продукції молочного скотарства також потребує дослідження.

При обліку виробництва продукції основного молочного стада виникають проблеми, потребуючі кардинального вирішення.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”. Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999р. №318 // Все про бухгалтерський облік. - 2001. - №37 (583).

2. Податковий кодекс України: від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

Сугак Ю.В., студентка

Державний торговельно-економічний університет

Керівник – д. е. н., професор кафедри

обліку та оподаткування Мошковська О.А.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ АУДИТОРСЬКИХ КАДРІВ В УКРАЇНІ

З метою якісного ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності аудитори повинні мати відповідну кваліфікацію, підкріплену досвідом, що зазвичай становить більше 1-2 років професійної діяльності. Як можна спостерігати на практиці, найкращі спеціалісти в сфері обліку й аудиту зазвичай мають досвід роботи від 5 до 15 років.

В Україні вимоги до фахівців аудиторського напрямку затверджені в Законі «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» з наступними змінами та доповненнями [1].

Основними вимогами до фахівця-аудитора згідно вищезгаданого Закону є наступні:

3. Наявність вищої освіти за напрямком аудиту та бухгалтерського обліку, підтвердженої офіційно дипломом зі спеціальності «Бухгалтерський облік та аудит»;

4. Наявність відповідного практичного досвіду (не менше 1-2 років практичної професійної діяльності);

5. Реєстрація у «Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності»;

6. Добра репутація (фактично описує діяльність професійного аудитора протягом кількох років, яка не містить у собі порушень правового та етичного характеру і описує аудитора як професіонала);

7. Несудимість;

8. Відсутність адміністративних стягнень за правопорушення, пов'язаних із корупцією.

«Добра репутація аудитора» у вищенаведеному Законі [1] визначається як репутація, за якої протягом двох років поспіль до аудитора не застосовувалося стягнення три і більше разів або не накладалися адміністративні стягнення за порушення вимог цього Закону двічі протягом 12 календарних місяців.

Шлях професійного аудитора на території України починається зі здобуття ступеню бакалавра в закладі вищої освіти України та продовжується здобуттям ступеню магістра. Одним із таких закладів вищої освіти для майбутнього аудитора є Національна академія статистики, обліку та аудиту. Вищезгаданий навчальний заклад активно співпрацює з Аудиторською палатою України [2].

Наступним кроком зазвичай виступає стажування в приватній компанії, що допомагає застосовувати здобуті раніше знання на практиці та отримувати безпосередній досвід роботи.

Значну роль у процесі проходження відповідної сертифікації для аудитора в Україні відіграє Національний центр обліку та аудиту, створений на базі вищезгаданої Національної академії статистики, обліку та аудиту саме з метою сертифікації професійних аудиторів від 1993 р.

Офіційними документами, які підтверджують рівень професіоналізму та достовірність практичних навичок фахівця-аудитора в Україні є сертифікати серії «А» та «Б». Сертифікат серії «А» надає право проводити аудиторську діяльність на приватних підприємствах та у господарських товариствах. Сертифікат серії «Б» у свою чергу надає право проводити аудиторську діяльність у банківських установах країни. Отримати вищезгадані документи можна після складання відповідного іспиту. Видачею, продовженням дії сертифікату та його ануляцією на території України займається Аудиторська палата України [3].

Список використаних джерел

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

2. Положення про сертифікацію аудиторів: Рішення про затвердження положення про сертифікацію аудиторів від 31.05.2007 № 178/6. Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v60_5230-97#Text

Трохимець Б.В., здобувач PhD
ORCID ID 0009-0008-0363-4427
НУБіП України
Керівник – д.е.н., професор Гуцаленко Л.В.

КОНТРОЛЬОВАНІ ІНОЗЕМНІ КОМПАНІЇ: КРИТЕРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ

Інститут контрольованих іноземних компаній (далі – КІК) є новим для податкового законодавства України. Правила КІК були запроваджені Законом України від 16.01.2020 року № 466-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві».

Визначення критеріїв визнання КІК досліджували такі українські науковці, як Васильєв М.В.; Назарова Г.Б, Монаєнко А.О., Атаманчук Н.І.

Відповідно до положень ст. 39-2 Податкового кодексу України (далі – ПК України), КІКом визнається будь-яка юридична особа, зареєстрована в іноземній державі або території, яка визнається такою, що знаходиться під контролем фізичної особи – резидента України або юридичної особи – резидента України [1]. Визнання особи контролером КІК покладає на неї додаткові обов'язки, зокрема, подання звітності за сплату податку з прибутку КІК в Україні.

Поняття КІК, наведене у ПК України, розкривається через сукупність вимог до іноземної компанії, резидента України, та відносин контролю КІК.

Щодо іноземної компанії, ПК України досить широко тлумачить це поняття, щоб включити туди будь-які компанії, які можна створити за кордоном.

По-перше, під поняття КІК можуть підпадати юридичні особи усіх організаційно-правових форм. ПК України виділяє такі ознаки юридичних осіб, як належність до корпоративних утворень або організацій, наявність активів або правом володіти активами, та права та обов'язки, які юридична особа здійснює від свого імені незалежно від учасників чи засновників. Наявність цих ознак встановлюється за законодавством країни, у якій компанію зареєстровано.

По-друге, до іноземних компаній включаються утворення без статусу юридичної особи, такі як фонди, трасти та партнерства. Такі утворення не мають обов'язкових ознак юридичної особи, зокрема, їх засновники не мають корпоративних прав у вигляді акцій чи часток у статутному капіталі. Як і з юридичними особами, іноземна компанія вважатиметься утворенням без статусу юридичної особи відповідно до законодавства країни, у якій воно засноване.

У свою чергу, контролер КІК – це резидент України, фізична або юридична особа, яка володіє часткою у КІК або здійснює фактичний контроль над КІК [1].

Третій аспект, передбачений ПК України для визнання іноземної компанії КІК – це контроль, який може бути юридичним або фактичним. Використання КІК у господарській діяльності є досить поширеним серед резидентів України. За даними ДПС України [2], з 1 січня 2022 року до 31 грудня 2023 року контролерами КІК вже було подано 8 366 повідомлень про створення або набуття частки у 5 499 КІК. Серед 89 юрисдикцій, у яких зареєстровані КІК, щодо яких подавалися повідомлення, найбільшою популярністю користується Польща (25%), Велика Британія (13%), США (11%), Кіпр (9%) та Естонія (7%).

Узагальнюючи вище викладене, можна дійти висновку, що на законодавчому рівні передбачено критерії визнання іноземних компанії контрольованими. Однак, оскільки інститут КІК є новим для податкового законодавства України, критерії визнання КІК потребує подальшого доопрацювання для більш чіткого врегулювання визнання КІК та їх контролерів.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI: станом на 1 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
2. Результати подання повідомлень про КІК (станом на 31.12.2023). *Державна податкова служба України*. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/transfertne-tsinoutvorennya-ta-mijnarodne-opodatkuvannya/kontrolovani-inozemni-kompanii/prezentatsiyi-materiali/print-748617.html>.

Федотова Є.С., Віце-президентка
ГО «Ліберально-демократична Ліга України»
Керівник – к.е.н., доцент ДТЕУ Ромашико О.М.

ІНВЕСТИЦІЙНА НЕРУХОМІСТЬ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ ЗА МСФЗ

Одним із специфічних об'єктів обліку, який потребує розкриття окремих положень у звітності є інвестиційна нерухомість. Вітчизняні підприємства, які мають власну нерухомість, повинні самостійно вирішити всі питання щодо розмежування обліку інвестиційної нерухомості та нерухомості, зайнятої власником.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про інвестиційну нерухомість та її розкриття у фінансовій звітності за Міжнародними стандартами фінансової звітності регулюється МСБО 40 «Інвестиційна нерухомість» [1].

Відповідно до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку (МСБО) 40 "Інвестиційна нерухомість", інвестиційна нерухомість – це нерухомість (земля чи будівля, або частина будівлі, або їх поєднання) утримувана (власником або орендарем згідно з угодою про фінансову оренду) з метою отримання орендних платежів або збільшення вартості капіталу чи для досягнення обох цілей [1].

У п. 8 МСБО 40 наведені приклади інвестиційної нерухомості [1].

Вчені та практики визначають, що основними критеріями, які необхідно врахувати при формуванні облікової політики щодо інвестиційної нерухомості є: моделі оцінки; умови припинення застосування моделі справедливої вартості; відображення інвестиційної нерухомості у системі рахунків; незалежна оцінка при подальшому використанні об'єктів інвестиційної нерухомості; порядок збільшення або зменшення справедливої вартості об'єктів тощо [2].

Щодо моделі оцінки, то суб'єкти господарювання перевагу надають оцінці за справедливою вартістю. Така модель оцінки передбачає застосування методу справедливої вартості до самого вибуття.

МСБО 40 «Інвестиційна нерухомість» детально розглядає аспект незалежної оцінки об'єктів інвестиційної нерухомості та випадки, коли неможливо точно визначити справедливую вартість об'єкта нерухомості. Ця процедура потребує залучення професійного оцінювача. Крім того, зменшення або збільшення балансової вартості інвестиційної нерухомості визнається, як чистий збиток або прибуток [1].

Для визначення справедливої вартості об'єктів нерухомості слід врахувати вимоги МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості», який визначає справедливую вартість як ціну, яка була б отримана за продаж активу, або сплачена за передачу зобов'язання у звичайній операції між учасниками ринку на дату оцінки [3].

Таким чином, одним із першочергових питань є уточнення процедури застосування моделі оцінки об'єктів інвестиційної нерухомості за справедливою вартістю та відображення її впливу на показники фінансової звітності з огляду на сутність господарських операцій та природу самого об'єкта обліку, а саме, інвестиційної нерухомості.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 40 «Інвестиційна нерухомість». URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_026
2. Трохименко М.В. Трансформація обліку інвестиційної нерухомості за національними та міжнародними стандартами./ Трохименко М.В., Безручук С.Л. 2018. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/12/703.pdf>
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 13 «Оцінка справедливої вартості» : URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_068#Text

Юрлова А.М., аспірантка
ORCID ID: 0000-0003-3878-2928
НУБіП України
Керівник – д.е.н, професор Гуцаленко Л.В.

НЕМАТЕРІАЛЬНІ АКТИВИ: ЗМІНИ У ВЕДЕННІ ОБЛІКУ 2024 РОКУ

Нематеріальні активи безумовно відіграють дедалі значнішу роль у сучасній економіці. Їхня цінність може сягати значно більших величин, ніж вартість традиційних матеріальних активів, таких як будівлі чи обладнання. Останніми роками спостерігається динамічний розвиток та оновлення методології обліку нематеріальних активів. Ці зміни спричинені еволюцією економічних відносин, потребою у вдосконаленні методів оцінки та відображення нематеріальних активів у фінансовій звітності.

Міністерство фінансів України видало наказ №10 від 10.01.2024 року, офіційно зареєстрований 25.01.2024 року під №134/41479 у Міністерстві юстиції, який вносить певні зміни до чинних нормативних документів. Ці зміни стосуються Інструкції про використання Плану рахунків для бухгалтерського обліку, затвердженій ще 30.11.1999 року наказом №291, та Порядку ведення обліку нематеріальних активів, зокрема, об'єктів права інтелектуальної власності [1].

Представимо порівняння змін, які відбулися у табл.1.

Таблиця 1

Порівняння змін щодо нематеріальних активів Інструкції про використання Плану рахунків для бухгалтерського обліку

До внесення змін 10.01.2024р.	Після внесення змін 10.01.2024р.
На субрахунку 123 «Права на комерційні позначення» ведеться облік наявності прав на комерційні позначення (права на торговельні марки (знаки для товарів і послуг), комерційні (фірмові) найменування тощо).	На субрахунку 123 «Права на комерційні позначення» ведеться облік наявності прав на комерційні позначення (права на торговельні марки, комерційні (фірмові) найменування тощо).

Джерело: [2]

Таким чином, ми бачимо, що слова «знаки для товарів і послуг» виключили. На практиці у веденні обліку нематеріальних активів у 2024 році практично змін не відбулось, оскільки ведення обліку відбувається згідно НП(С)БО або МСФЗ, в яких термін «знаки для товарів і послуг» не використовується. Особливо, варто звернути увагу на вимоги МСФЗ 38, в якому використовують більш сучасний термін бренд, назва бренду та знаки обслуговування.

Отже, видалення терміну «знаки для товарів і послуг» з субрахунку 123 «Права на комерційні позначення» є лише незначною термінологічною правкою, яка не впливає на суттєві аспекти обліку. З іншого боку, важливо пам'ятати, що ведення обліку нематеріальних активів в Україні вже ґрунтується на НП(С)БО або МСФЗ. Ці стандарти й так використовують більш сучасну термінологію, тому вищезгадані зміни не мають істотного впливу на практику. Очікується, що подальші зміни в обліку нематеріальних активів будуть більш суттєвими. Цілком ймовірно, що вони ґрунтуватимуться на гармонізації українських стандартів з МСФЗ. Це дозволить Україні уніфікувати правила бухгалтерського обліку та зробити його більш прозорим для міжнародних інвесторів. Оновлення правил обліку нематеріальних активів у 2024 році є кроком у правильному напрямку. Хоча перші зміни незначні, вони свідчать про прагнення України до гармонізації своїх стандартів з міжнародними. Очікуємо, що подальші кроки в цьому напрямку будуть більш масштабними і матимуть значний вплив на ведення обліку нематеріальних активів в Україні. Важливо, залучати до оновлень усіх зацікавлених сторін, включаючи бухгалтерів, аудиторів, підприємства та інвесторів, які братимуть активну участь у процесі реформування обліку нематеріальних активів.

Список використаних джерел:

1. Мінфін реформує бухгалтерський облік. URL: <https://ab.biz.ua/news/minfin-reformuye-buhgalterskyj-oblik-novi-pravyla-dlya-platizhnyh-poslug-ta-nematerialnyh-aktyviv-u-2024/> (дата звернення: 31.03.2024).

2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України 30.11.1999 № 291 зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 31.03.2024).

СЕКЦІЯ 5. СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ УКРАЇНИ: АНАЛІТИКО-ПРОГНОЗНИЙ АСПЕКТ

Беньківська А.В., студентка

НУБіП України

Керівник – к.е.н., доцент Макарчук О. Г.

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ЧИННИКІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розвиток економіки характеризується множиною різних факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, які в силу свого дестабілізуючого впливу можуть привести до зниження ефективності як економіки в цілому, так і окремих відростків, що відповідно відображається на діяльності підприємства, в яких вони функціонують, у том числі інноваційній.

Інноваційний розвиток аграрних підприємств є ключовим чинником їх конкурентоспроможності на сучасному ринку. Успішне впровадження інновацій дозволяє підвищити продуктивність праці, зменшити витрати, покращити якість продукції та освоїти нові ринки збуту [1].

Сучасний розвиток економіки обумовлено наявністю кризових явищ, що стимулює всі галузі національного господарства до пошуку нових шляхів розвитку та активізації інноваційної діяльності. Особливо це стосується сільськогосподарських підприємств, оскільки їхня діяльність залежить не тільки від мікро- та макроекономічних умов, а й значною мірою – природно-кліматичних. Тому пріоритетною стає інноваційна діяльність, спрямована на забезпечення конкурентоспроможності продукції та ефективності бізнес-процесів.

Складність і тривалість інноваційного процесу на тлі впливу дестабілізуючих факторів зумовлюють значні труднощі щодо вибору та впровадження інновацій. Це викликає необхідність виваженої, гнучкої та комплексної оцінки ефективності інноваційної діяльності як основи прийняття

об'єктивних управлінських рішень, що у свою чергу вимагає і застосування сучасних способів оцінки їх ефективності інноваційної діяльності.

Існують різні методи досягнення цілей стратегії підприємства. При цьому розробка та впровадження стратегії на короткострокову або довгострокову перспективу особливо необхідна. Стратегія інтегрує безліч конкурентоспроможних дій та підходів до бізнесу, від яких залежить успішність діяльності підприємства.

Методи стратегічного аналізу необхідні для розширення меж передбачення, посилення довгострокових позицій і тим самим створення можливості своєчасної реакції у відповідь організації на ті зміни, які відбуваються в зовнішньому середовищі: на ринках товарів і технологій, у науково-технічній, економічній, соціальній, а також політичній сферах. Опинившись без стратегічного управління в умовах ринкової економіки, організація пророкує себе лише на короткострокову діяльність [2].

Найбільш прогресивними управлінськими технологіями є: «точно вчасно» LT; «шість сигм»; «Теорія обмежень»; процесно-орієнтоване керування витратами (англ. ABC/ABM); тотальне управління якістю (англ. TQM); Збалансована система показників (англ. BSC); Бенчмаркінг (англ. Benchmarking); 5 S; Кайзен та інші.

Отже, інноваційний розвиток є ключовим фактором успішного функціонування аграрних підприємств в сучасних умовах. Подальший розвиток аграрного виробництва, підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств є можливим лише за умов переходу на інноваційну модель розвитку [1].

Список використаних джерел

1.Юрчук Н. П., Людвік І. І. Чинники інноваційного розвитку аграрних підприємств. Ефективна економіка. 2021. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8908> (дата звернення: 30.03.2024).

2.Макарчук О.Г. Стратегічний аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств: монографія. К.: Аграр Медіа Груп, 2012. 208 с.

Василенко А.О., студентка

НУБіП України

Керівник – к.е.н., доцент Макарчук О. Г.

ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕГРЕСІЙНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ ЕФЕКТИВНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Діяльність будь-якого підприємства пов'язана із розробкою, прийняттям і реалізацією управлінських рішень. Від того які саме управлінські рішення розробляються і реалізуються залежить конкурентоспроможність підприємства та ефективність його діяльності.

Прийняття ефективних управлінських рішень обумовлено використанням економетричних моделей, зокрема регресійного аналізу, який у свою чергу застосовується для прогнозування та пояснення зв'язку між однією залежною змінною (результативним показником) та однією або декількома незалежними змінними (факторами). Його застосування в управлінні дає ряд переваг, зокрема [1]: (1) прогнозування. Регресійні моделі дозволяють прогнозувати значення результативного показника на основі значень факторів. Це сприяє прийняттю обґрунтованіших рішень щодо майбутнього, наприклад, прогнозування обсягів продажів, рентабельності інвестицій, ризиків та потреб в ресурсах; (2) виявлення причинно-наслідкових зв'язків. За допомогою регресійного аналізу можна визначити, які фактори впливають на результативний показник та оцінити силу їх впливу. Це у свою чергу надає можливість зрозуміти, які дії слід вжити для досягнення бажаних результатів; (3) оптимізація рішень. За допомогою використання регресійного аналізу можна знайти оптимальні значення факторів, які максимізують або мінімізують результативний показник, сприятиме оптимізувати виробничі процеси; (4) покращення комунікації. Регресійні моделі можуть бути представлені графічно, що робить їх зрозумілими для широкого кола людей, що сприяє менеджмент ефективно делегувати свої рішення та переконувати стейкхолдерів в їх правильності; (5) економія часу та коштів. Використання регресійного аналізу може допомогти керівникам приймати

управлінські рішення швидше та ефективніше, що сприятиме економії часу та коштів. Важливо зазначити, що регресійний аналіз - це лише інструмент, і його ефективність залежить від якості даних й правильності побудови регресійної моделі [1].

За допомогою кореляційного зв'язку можна вирішити такі основні задачі [2]:

- 1) визначити середню зміну результативної ознаки під впливом однієї або кількох факторних ознак;
- 2) визначити тісноту зв'язку між результативною і факторними ознаками;
- 3) встановити ступінь залежності результативної ознаки від одного з факторів при постійному значенні інших факторів, включених до регресійного рівняння;
- 4) визначити і розкласти загальний обсяг варіації результативної ознаки на окремі частини і встановити роль кожного окремого фактора в цій варіації;
- 5) дати статистичну оцінку вибірових показників регресійного зв'язку.

Отже, регресійний аналіз виявляється важливим інструментом для прийняття ефективних управлінських рішень у бізнесі та науці. Цей метод дозволяє встановлювати залежності між різними змінними та передбачати майбутні значення на основі наявних даних.

Список використаних джерел

1. Петруня Ю.Є, Літовченко Б.В., Пасічник Т.О. та ін. Прийняття управлінських рішень: навчальний посібник. Дніпро. Університет митної справи та фінансів, 2020. 276 с.

2. Макачук О.Г., Воляк Л.Р. Методичні рекомендації для лекційних занять «Econometrics» з дисципліни «Економетрика» для підготовки студентів англomовних груп ОС «Бакалавр» зі спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» (Корпоративні фінанси), 076 «Підприємництво і торгівля». НУБіП України. 2023. 128 с.

Воробей Б.Є., студент
 НУБіП України
 Керівник – к.е.н, доцент Симоненко О.І.

ЕКОНОМЕТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ПШЕНИЦІ

В Україні пшениця є одною з основних сільськогосподарських культур. Її вирощують на великих площах, оскільки вона є ключовим продуктом експорту. Тому аналіз її рентабельності має велике економічне значення для країни. Оскільки результати дослідження зможуть вплинути на аграрну політику.

У 2020 році аграрний сектор у всіх країнах зіткнувся з такими викликами, як пандемія COVID-19 і зміна клімату. Ці фактори мали досить великий вплив на вирощування всіх сільськогосподарських культур, зокрема і пшениці, витрати на її вирощування і рентабельності.

Побудуємо економетричну модель залежності рентабельності виробництва пшениці від витрат підприємств на виробництво 1 ц пшениці. Для проведення економетричного аналізу моделі використовуємо ПЗ Excel, пакет Аналіз даних [1]. Розрахунки наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Результати економетричного моделювання залежності рентабельності виробництва пшениці від витрат підприємств на виробництво 1 ц пшениці

1	Підсумок								
2									
3	<i>Регресійна статистика</i>								
4	Множинний R	0.7160401978							
5	R-квадрат	0.5127135649							
6	Нормований R-квадрат	0.4905641815							
7	Стандартна помилка	7.372675879							
8	Спостереження	24							
9									
10	<i>Дисперсійний аналіз</i>								
11		<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значущість F</i>			
12	Регресія	1	1258.239892	1258.239892	23.1479836	0.00008329584			
13	Залишок	22	1195.839692	54.35634962					
14	Підсумок	23	2454.079583						
15									
16		<i>Коефіцієнти</i>	<i>Стандартна помилка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-значення</i>	<i>Нижні 95%</i>	<i>Верхні 95%</i>	<i>Нижні 95,0%</i>	<i>Верхні 95,0%</i>
17	Y-перетин	53.44698825	6.677640303	8.003873498	0.00000005	39.59840987	67.29556663	39.59840987	67.29556663
18	Змінна X 1	-0.07996292782	0.0166200415	-4.811235147	0.00008329	-0.1144307843	-0.045495071	-0.1144307843	-0.0454950713

Отже, економетрична модель має вигляд: $Y=53,447-0,08x$, проаналізувавши її, можемо зробити висновок, що при збільшенні

підприємствами витрат на виробництво 1 ц. пшениці на 1 грн., призводить до зменшення рівня рентабельності на 0,08%. Тобто маємо обернений зв'язок між результативною і факторною ознаками. Значення коефіцієнта кореляції вказує на тісний, обернений зв'язок між досліджуваними ознаками.

F-критерій використовується в економетричних дослідженнях для тестування загальної значущості регресійної моделі [2]. При рівні ймовірності 0,95 за критерієм Фішера побудована модель залежності рентабельності виробництва пшениці від витрат підприємств на виробництво 1 ц пшениці є адекватною і може використовуватися у прогнозування економічних показників на певні періоди у майбутньому. Значення t-статистик для свідчать про те, що параметри є суттєвими за критерієм Стьюдента, тобто витрати мають суттєвий вплив на рентабельність виробництва пшениці.

Пандемія стала причиною значних змін у попиті, виробництві та ланцюжках постачання сільськогосподарської продукції. Це може призвести до збільшення витрат на оплату праці та зменшення продуктивності виробництва.

Зміна клімату також мала значний вплив на сільське господарство. Збільшення частоти та інтенсивності стихійних лих може спричинити збитки врожаю та збільшення витрат.

Отже підприємствам слід контролювати та оптимізувати свої витрати. Це може реалізовуватися у зміні стратегії по відношенню до управління ресурсами, збільшення продуктивності праці або більш ефективні методи вирощування пшениці.

Список використаних джерел

1. Назаренко О. М. Основи економетрики: Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 345 с.
2. Козменко О. В., Кузменко О. В. Економіко-математичні методи та моделі (Економетрика). К. : Університетська книга, 2019. 406 с.

Ворона А.В., студент

НУБіП України

Керівник – к.е.н., доцент Макарчук О. Г.

ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛІ ВЕКТОРНОЇ АВТОРЕГРЕСІЇ ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ

Використання моделі векторної авторегресії (англ. The vector autoregressive model (VAR)) для прогнозування бізнес-процесів є вагомим інструментом для аналізу та прогнозування складних систем, що мають взаємозв'язки між собою. Даний метод часто застосовується в економічних дослідженнях, фінансовому аналізі, макроекономічних моделях, а також у бізнес-аналітиці для прогнозування різних аспектів бізнес-процесів.

Модель векторної авторегресії - це статистична модель, яка використовується для аналізу взаємозв'язків між декількома часовими рядами. Вона базується на ідеї авторегресії, де значення кожного часового ряду залежить від його попередніх значень [1]. Аналізуючи тісноту зв'язку між обраними часовими змінними можна виявити, як вони впливають одна на одну. При цьому необхідно використовувати методологію VAR як альтернативу класичної множинної моделі незалежних рівнянь для реалізації моделювання. Основною формою моделі VAR є (формула (1)):

$$x_t = A^0 d_t + \sum_{i=1}^r A_i x_{t-i} + e_t, \quad (1)$$

де $x_t = x_{1t}, \dots, x_{mt}^T$ - вектор спостереження поточних значень змінних;

$d_t = d_{0t}, \dots, d_{kt}^T$ - k+1 вектор детермінованих компонентів рівняння;

A_0 – матриця параметрів d_t , векторні змінні;

A_i – матриця параметрів із затримкою змінних у векторах, де максимальна затримка змінної дорівнює r;

$e_t = e_{1t}, \dots, e_{mt}^T$ – вектори залишків рівнянь моделі.

Вектор залишків рівняння моделі повинен задовольняти припущення про нульову середню, постійну дисперсію, відсутність автокореляції, тоді як коваріація між залишками окремих рівнянь може бути відмінною від нуля.

Порядок відставання (r) слід вибирати таким чином, щоб він відображав природні взаємодії. Наприклад, порядок відставання для квартальних даних має бути меншим за чотири, а також не має бути автокореляції.

Оцінки методу найменших квадратів векторної автокореляції можуть мати бажані якості лише у випадку, коли часові ряди змінних спостережень стаціонарні. В іншому випадку модель VAR можна використовувати для перших відмінностей або коли змінні коінтегруються. У цьому випадку слід використовувати векторну модель корекції помилок (VECM) [1].

Основною проблемою у випадку причинно-наслідкових моделей є необхідність прогнозних оцінок екзогенних змінних для отримання прогнозу. Це одне з основних джерел помилок при прогнозуванні. Навіть за найкращої моделі можуть виявитись погані прогнози, якщо ці значення неправильні. Прогнозування на основі моделі VAR позбавляє цієї проблеми, якщо елементи вектора d є єдиними екзогенними змінними моделі VAR. Це робить модель VAR дуже зручним інструментом для прогнозування. У разі наявності в моделі екзогенних змінних важливо реалізувати прогноз під час моделювання [2].

Переваги використання моделі VAR для прогнозування бізнес-процесів включають можливість врахування взаємодії між різними чинниками, гнучкість у моделюванні складних систем та здатність до автоматизації процесу прогнозування. Однак, варто враховувати обмеження, такі як чутливість до якості вихідних даних та складність інтерпретації отриманих результатів.

Список використаних джерел

1. Namulczuk M., Grudkowska S., Gedek S., Klimkowski C., Stanko S. Essential econometric methods of forecasting agricultural commodity prices. Institute of Agricultural and food economics, National Research institute, Nr. 90.1, 2013. 182 p.
2. Mathematical methods and models for master's students in economics. Practical applications. Learning. guide. Kyiv, 2016. 252 p.

Дашевська А.С., студентка
НУБіП України
Керівник – к. е. н., доцент Симоненко О.І.

МОДЕЛЮВАННЯ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКА В УКРАЇНІ

Вирощування соняшника є важливою галуззю сільськогосподарського виробництва в Україні, яка має значний вплив на економіку країни та світовий ринок насіння та олії. У зв'язку з цим, вивчення факторів, що впливають на вирощування соняшника, має велике значення для підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва та прибутковості галузі.

У рамках даного дослідження розглядається вплив зібраної площі, як результативної ознаки, та витрат, як факторної ознаки, на вирощування соняшника в Україні за 2019 рік. Зібрана площа є ключовим показником, що відображає обсяг вирощеного соняшника на аграрних площах країни, тоді як витрати враховують ресурси, що витрачені на вирощування цієї культури, включаючи насіння, добрива, засоби захисту рослин та працю.

Аналіз цих факторів дозволить зрозуміти, які чинники впливають на результативність вирощування соняшника в Україні, а також визначити оптимальні стратегії використання ресурсів для досягнення високої врожайності та прибутковості.

Для проведення економетричного аналізу на основі даних Державної служби статистики України були сформовані відповідні вхідні дані за областями.

Результати дослідження були проведені з застосуванням пакету статистичних таблиць Excel, опція Аналіз даних [1,2] (табл. 1).

Коефіцієнт кореляції у моделі становить 0,88, оскільки це значення прямує до 1, це свідчить про прямий тісний зв'язок між залежною змінною та незалежною змінною.

За даними дисперсійного аналізу таблиці 1 F-критерій або критерій

Фішера становить 77,946. При рівні ймовірності 0,95, величина табличного значення даного критерія становить 4,28. Оскільки F фактичне $>$ F табличне, можемо стверджувати, модель точно верифікує процес вирощування соняшнику з витратами.

Таблиця 1

Аналіз моделі залежності зібраної площі насіння соняшнику від витрат на його виробництво

Висновок								
Регрессионная статистика								
Множинний R	0,883108192							
R-квадрат	0,779880079							
Нормований R-квадрат	0,769874628							
Стандартна помилка	94,13680864							
Спостереження	24							
Дисперсійний аналіз								
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значущість F</i>			
Регресія	1	690732,834	690732,834	77,94551997	1,10677E-08			
Залишок	22	194958,2523	8861,73874					
Підсумок	23	885691,0863						
	<i>Коефіцієнти</i>	<i>Стандартна помилка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-значення</i>	<i>Нижні 95%</i>	<i>Верхні 95%</i>	<i>Нижні 95,0%</i>	<i>Верхні 95,0%</i>
Y-перетин	-15,24369536	35,49970802	-0,429403401	0,671805795	-88,86558373	58,37819302	-88,86558373	58,37819302
Змінна X 1	0,000105897	1,19947E-05	8,828676003	1,10677E-08	8,10217E-05	0,000130773	8,10217E-05	0,000130773

Збільшення витрат може бути результатом оптимізації використання ресурсів. Витрати на підвищення якості ґрунту, покращення системи поливу чи впровадження більш продуктивних сортів соняшнику можуть призвести до збільшення площі зібраного урожаю.

Державні субсидії або фінансові стимули можуть спонукати аграріїв збільшувати виробництво соняшника для збільшення врожаю.

Список використаних джерел

1. Лоднар С. І., Юринець Р. В. Економетрія засобами MS Excel : навчальний посібник. К. : Вид-во Європ. Ун-ту, 2017. 242 с.
2. Прикладна економетрика : навч. посіб. : у двох частинах. Частина 2. Л. С. Гу'янова, Т. С. Клебанова, С. В. Прокопович та ін. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 252 с.

Драгушинець А.М., магістрантка
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Воляк Л.Р.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність обліку грошових активів виникає з необхідності точного відображення фінансових операцій, пов'язаних зі збереженням та рухом грошових коштів та їх еквівалентів. Для цього слід встановити належну систему бухгалтерського обліку, що передбачає правильність реєстрації та відображення всіх етапів руху грошових активів, починаючи з відповідності нормативно-правовим вимогам, заповнення первинних документів, систематизації інформації в регістрах, і закінчуючи складанням звітності.

Діяльність підприємства базується на надходженні грошового потоку на внаслідок господарської діяльності, що створює передумови для початку нового циклу, який з часом принесе прибуток. Даний цикл в бухгалтерському обліку включає 3 основні етапи (рис. 1).

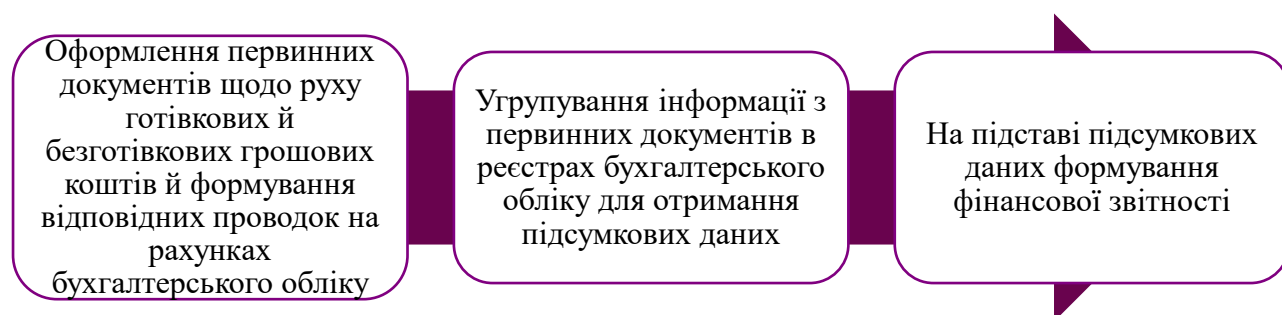

Рис. 1. Етапи обліку грошових активів [3]

Важливою проблемою, з якою стикаються підприємства під час оптимізації надходжень і виплат готівки, є нестабільність економічного середовища та зміна законодавчих вимог щодо оподаткування та ведення фінансової звітності. Це вимагає постійного контролю і вдосконалення фінансової стратегії організації, що часто є трудомістким процесом [1].

Також, створення бази даних для отриманих і витрачених вигід від проведених заходів також є важливим елементом оптимізації фінансових витрат. Це дозволяє підприємствам робити обґрунтовані рішення щодо розподілу

ресурсів та формувати довгострокову стратегію. Однак, низька якість даних або їх відсутність можуть призвести до неправильних рішень і збитків.

Важливим джерелом для аналізу є Звіт про рух грошових коштів. На основі результатів аналізу приймаються стратегічні рішення та визначають напрямки розвитку. Проте неповний фінансовий аналіз або на основі недостовірних даних створює додаткові ризики для бізнесу.

Серед основних дискусійних аспектів Звіт про рух грошових коштів науковці [1-3] виділяють недостатню аналітичність для використання даних звіту в процесі прийняття управлінських рішень; наявність двох методів складання Звіту, що спричиняє відсутність загальної картини про рух грошових коштів за основними статтями надходжень і виплат грошових коштів (за використання прямого методу) та про причини відхилення чистого грошового потоку від чистого прибутку (за використання непрямого методу).

Отже, проблематика повної, своєчасної та аналітичної звітності про рух грошових коштів вимагає уваги та постійної практичної роботи з її вдосконаленням. Вважаємо, що доцільним є формування управлінської звітності, яка буде включати більше показників та буде надати поглиблену інформацію для аналізу.

Список використаних джерел

1. Макарович В.К., Фортуненко К.О. Грошові кошти: проблемні аспекти відображення у звітності. Економіка і суспільство. 2018. № 18. С. 966–971.
2. Матюха М.М., Беляк А.П. Організація обліку грошових коштів при використанні інформаційних технологій. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2020. № 15 (95), Т. 2. С. 20–24.
3. Радіонова Н.Й., Пустовгар К.В. Методичні засади обліку грошових коштів та їх відображення в звітності підприємства. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2023. № 11 (145). С.36-40.

Кириченко В.В., студент

НУБіП України

Керівник – к.е.н., доцент Макарчук О. Г.

ПРОГНОЗУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У БІЗНЕСІ

Формування та прийняття ефективних управлінських рішень є необхідною передумовою для забезпечення конкурентоспроможності підприємства та його продукції на ринку, створення раціональної організаційної структури, ефективної кадрової політики, створення позитивного іміджу. Стійке функціонування бізнесу залежить від своєчасного прийняття керівництвом рішення щодо подолання проблемної ситуації та її реалізації. У зв'язку з цим, дані процеси вимагають постійного покращення з метою підвищення якості управлінської діяльності.

Прийняття управлінських рішень є визначальним процесом управлінської діяльності, оскільки формує напрямки діяльності організації. Робота з прийняття управлінських рішень вимагає від менеджменту високого рівня компетентності, значних затрат часу, енергії, досвіду.

Реалізація оптимального управлінського рішення можлива внаслідок всебічного аналізу процесів і проблем виробничо-господарської, збутової, фінансової та інших видів діяльності з орієнтацією на інтереси, стратегічні цілі організації. Не менш важливим є врахування чинників, пов'язаних з економією матеріальних, фінансових і трудових ресурсів, отриманням оптимального прибутку тощо [1].

Основою успішного втілення управлінських рішень є прогнозування виробничо-господарської діяльності підприємств. При цьому для здійснення прогнозування застосовуються різні кількісні і якісні методи.

Кількісні методи базуються на інформації, яку можна отримати, на основі вивчення тенденцій зміни параметрів або маючи статистично достовірні залежності, що характеризують виробничу діяльність об'єкта управління.

Прикладами таких методів є: аналіз тимчасових рядів, каузальне (причинно-наслідкове) моделювання.

У основу якісних методів покладені експертні оцінки фахівців в сфері прийняття рішень, зокрема, методи експертних оцінок, моделі очікування споживача (опитування клієнтів).

Ведення бізнесу в аграрній сфері завжди повинно ґрунтуватись на прогностичних показниках для обґрунтування мети у своїй діяльності, що відповідно створює основу для ціленапрявленого розвитку підприємства. У свою чергу планування і прогнозування є важливими функціями управління підприємствами, а їх відсутність означає переважання саморегулюючих чинників [1]. Використання та вдосконалення методів планування і прогнозування, як елементів управління на рівні аграрних підприємств є об'єктивною необхідністю. У зв'язку з цим, впровадження на сільськогосподарських підприємствах системи планування і прогнозування дозволить ефективно управляти власними ресурсами та мінімізувати майбутні ризики [2].

Отже, прогнозування відіграє важливу роль у процесі прийняття управлінських рішень у бізнесі. За допомогою прогнозування можна передбачити майбутні тенденції, оцінити ризики та можливості, а також приймати обґрунтованіші та ефективніші рішення.

Список використаних джерел

1. Кузьмін О. Є., Олесків І. Б. Прогнозування економічних показників діяльності підприємства на засадах узгодження інтересів груп економічного аналізу. Актуальні проблеми економіки. 2013. № 9 (147), С. 219-228.

2. Макаруч О.Г. Прогнозування бізнес-процесів на основі моделі векторної авто регресії. Економіка і менеджмент 2018: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку: зб.наук.праць Міжнар. наук-практ. конф., 19-20 квіт.2018 р.: у 8 т. Дніпро : Біла К.О., 2018. С. 91-93.

Коваль В.І., аспірант

НУБіП України

Керівник – к.е.н., доцент Музиченко А.О.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Інформаційна система, як система управління, тісно пов'язується, як з системами збереження та видачі інформації, так і з іншими системами, що забезпечують обмін інформацією в процесі управління. Вона охоплює сукупність засобів та методів, що дозволяють користувачу збирати, зберігати, передавати і обробляти відібрану інформацію. Інформаційні системи існують з моменту появи суспільства, оскільки на кожній стадії його розвитку існує потреба в управлінні. В будь-якій інформаційній системі управління вирішуються задачі трьох типів:

- оцінка ситуації (деколи їх називають задачами розпізнавання образів);
- перетворення опису ситуації (розрахункові задачі, задачі моделювання);
- прийняття рішень (в тому числі і оптимізаційні).

Автоматизована інформаційна система – це взаємозв'язана сукупність даних, обладнання, програмних засобів, персоналу, стандартних процедур, які призначені для збору, обробки, розподілу, зберігання, представлення інформації у відповідності з вимогами, які формуються виходячи з цілей керівництва підприємства. Інформаційні системи включають в себе: технічні засоби обробки даних, програмне забезпечення і відповідний персонал. Чотири складові частини утворюють внутрішню інформаційну основу:

- засоби фіксації і збору інформації;
- засоби передачі відповідних даних та повідомлень;
- засоби збереження інформації;
- засоби аналізу, обробки і представлення інформації.

Причини, що спонукають організації впроваджувати інформаційні системи, з одного боку обумовлюються прагненням збільшити продуктивність

повсякденних робіт чи усунути їх повторне проведення, а з іншого боку бажанням підвищити ефективність управління діяльністю організації за рахунок прийняття оптимальних та раціональних управлінських рішень. До основних напрямків автоматизації інформаційно-управлінської діяльності в організаційних структурах відносять: – автоматизацію обробки документів шляхом впровадження систем для обробки тексту, автоматизацію обміну інформацією через різноманітні види комунікацій (які включають АТС підприємства, відеотермінальні системи, локальну комп'ютерну мережу, телекопіювальні апарати, відеоінформаційні системи); – автоматизацію діяльності менеджерів на базі комп'ютерних систем комплексних інформаційних систем, які надають допомогу в прийнятті рішень та електронних секретарів, що дозволяє підвищити рівень організації праці менеджерів на якісно вищій щабель.

За результатами роботи можемо зробити основні висновки: інформаційні системи допомагають вирішувати проблеми, наприклад, прискорюють обробку даних, моніторингу, аналізу, планування та прийняття управлінських рішень. На мою думку, ефективна і правильно реалізована інформаційна система все ж таки може підвищити конкурентоспроможність компанії, але тільки в порівнянні з підприємствами, які ще не мають таких систем.

Список використаних джерел

1. Тарасевич В. М. Теоретичний вимір інформаційно-цифрової економіки: інформаційна діяльність і система похідних інформаційних феноменів (продуктів). Економіка України. 2021. № 3. С. 3-18.87
2. Похил Н. О. Роль і місце інформаційних систем в управлінні економічними об'єктами. Бізнес-навігатор. 2018. Вип. 5. С. 172-175.
3. Філіпішин І. В. Інформаційні системи у механізмі управління підприємством в умовах інформаційної економіки. Економіка і управління. 2018. № 1. С. 125-130.

Котенко Б.Р., студент
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Макаруч О. Г.

СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

Сільське господарство України є важливою галуззю, що забезпечує населення продуктами харчування та є ключовим національної економіки. Проте, для ефективного продовження забезпечення населення якісною продукцією та отримання гарантованого доходу, потрібні інвестиції у розвиток та модернізацію.

Впродовж останніх років зростали вітчизняні та іноземні інвестиції в АПК, однак частка інвестицій в аграрний сектор залишається невисокою. Галузь сільського господарства є одним з найголовніших джерел надходжень в державний бюджет та зростання ВВП України [1].

Агропромисловий комплекс є стратегічною галуззю економіки України. Його частка в структурі валового внутрішнього продукту за 2018 р. становить близько 13%, за 2019 р. – 9% , а за 2020 р. - 9,3% [2].

За даними Міністерства аграрної політики, до війни, в 2021 р., валовий внутрішній продукт українського аграрного сектору становив понад 10% від загального ВВП країни, а вартість експорту сільськогосподарської продукції — близько 22 млрд дол. США. Україна впевнено претендувала на статус одного із найбільших гарантів світової продовольчої безпеки [3].

Водночас під час повномасштабного вторгнення Росії у 2022 р. аграрний сектор залишився локомотивом української економіки, забезпечивши 35% від усього експорту, а інвестиційний потенціал аграрного сектору становить щонайменше 34 млрд дол.США.

Відповідно до даних соціологічних досліджень, навіть під час війни інвестиції в землю сільськогосподарського призначення вважають надійними понад 16% інвесторів, адже ціни на неї ще не зросли до 70%, як це планується

після 1 січня 2024 року. Такий актив, на думку багатьох експертів, найменш податливий до кризи дає прибуток від 8% річних.

Однак, поряд із перевагами на потенційних інвесторів негативно впливають локальні проблеми інвестування в агросектор, характерні як для регіону, так і для воєнного стану у країні. Серед основних проблем можна виділити такі: (1) недостатня правова охорона прав інвесторів в аграрному секторі. Неприятливе інвестиційне середовище, нестабільність законодавства та низький рівень захисту прав власності викликають великий ризик для інвесторів; (2) застаріла інфраструктура і технологічне устаткування; (3) відсутність доступу до фінансування та високі відсоткові ставки за кредитами; (4) недостатній рівень знань і кваліфікації працівників аграрного сектору; (5) запровадження другого етапу земельної реформи. Варто надати можливість компаніям інвестувати гроші в українську землю легально та прозоро, що сприятиме розвитку економічного зростання, незважаючи на воєнні загрози; (6) вартість логістики; (7) страхування воєнних ризиків [3].

Отже, для того, щоб досягнути цілі активізації інвестиційної діяльності у аграрній галузі, необхідні наявні передумови, зокрема зменшення ставки оподаткування, доступність отримання кредиту, збільшення рівня державної підтримки, середній рівень захищеності інвестицій та прав інвесторів, а також покращення нормативної бази у даному напрямку.

Список використаних джерел

1. Інвестиційна політика в аграрному секторі України: проблеми та заходи щодо їх вирішення. Проект «Аграрна політика для людського розвитку». URL: http://www.undp.org.ua/agro/pub/ua/P2003_01_043_03.pdf

2. Роїк О. Агроінвестиції: глобальне бачення, локальні проблеми. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/zemelne-agrarne-pravo/agroinvesticiyi-globalne-bachennya-lokalni-problemi.html>

3. Статистична інформація Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Котик О.В., магістр
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Куць Т.В.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

Обов'язковою умовою матеріального виробництва є забезпеченість його відповідними ресурсами. Традиційно, ресурси виробництва поділяють на знаряддя праці (основні засоби, довгострокові біологічні активи), предмети праці (виробничі запаси, незавершене виробництво, поточні біологічні активи) та саму працю (трудові ресурси). Також у процесі виробництва використовують земельні, інтелектуальні, фінансові та інші види ресурсів.

Основні засоби – це засоби праці, які багаторазово беруть участь в процесі виробництва, зберігають при цьому свою натурально-речову форму та фізичні властивості протягом низки циклів виробництва, а втілену в них вартість переносять на вироблений продукт по частинам мірою зношеності в розмірі зносу. Основні засоби підприємство утримує з метою використання їх в процесі виробництва або постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій [2].

Згідно Податковим кодексом України, основними засобами є матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20 тис.грн. і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад 1 рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік [1].

Успішне вирішення завдань управління основними засобам та обґрунтування інвестиційної політики в їх частині вимагає ефективного обліку, аналізу та різнобічного використання інформації. Надзвичайної

актуальності управління основними засобами набуває у зв'язку з широким розповсюдженням застосування прикладних програм з обліку, аналізу, аудиту, корпоративного управління.

Узагальнивши науково-методологічні підходи та практичні засади формування обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами сучасного підприємства, можна виділити основні напрями аналізу основних засобів:

1. Аналіз обсягу, структури та динаміки основних засобів, їх відповідність оптимальним параметрам виробництва.
2. Вивчення технічного стану основних засобів, темпів, форм та способів їх оновлення.
3. Аналіз використання основних засобів, інтенсивного та екстенсивного завантаження.
4. Аналіз факторів, що впливають на рівень використання основних засобів.
5. Виявлення резервів підвищення ефективності використання основних засобів.

Використання майна повинно забезпечувати найвигіднішу, максимально прибуткову господарську діяльність за сучасних умов. Ефективність використання основних засобів та їх складових відображають показники рентабельності, а також періоду їх окупності.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2755-17#n2941>
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. №92.: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>

Лазаріди М.М., аспірант
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Воляк Л.Р.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Фінансові ресурси є важливою базою для забезпечення діяльності аграрних підприємств. Значення фінансових ресурсів у фінансово-господарській діяльності підприємства визначається їх здатністю швидко трансформуватися в матеріальні, нематеріальні, технологічні, інноваційні та інші види ресурсів.

Управління фінансовими ресурсами в аграрному секторі є одним з ключових факторів організації виробничо-господарської діяльності та одним з найважливіших чинників забезпечення її ефективності в сучасних умовах. За своєю суттю управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств передбачає прийняття управлінських рішень в умовах швидких змін зовнішнього середовища.

Найважливішим завданням управління фінансовими ресурсами є визначення обсягів, джерел та форм залучення фінансових ресурсів для здійснення господарської діяльності аграрних підприємств. Джерелами фінансових ресурсів зазвичай є власний капітал, кредити та залучені джерела.

Метою управління фінансовими ресурсами є забезпечення функціонування підприємства відповідно до напрямів розвитку та в оптимальному для даного періоду обсязі, організація формування необхідного рівня та раціонального використання фінансових ресурсів, максимізація прибутку та гарантування зростання ринкової вартості підприємства [1].

Фінансові ресурси являють собою сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих форм, методів та принципів які необхідні для здійснення управління фінансовими ресурсами. Дана система буде вважатися ефективною лише тоді, коли вона дає змогу не лише раціонально використовувати наявні ресурси, а й забезпечити системний пошук можливостей подальшого розвитку підприємства.

Проблема оцінки джерел формування фінансових ресурсів для аграрного сектору полягає в тому, що підприємства вкладають фінансові ресурси на відносно довгий період. Основна мета такого підходу полягає в забезпеченні ефективності функціонування аграрного сектору, в підвищенні його ринкової вартості та в зростанні добробуту власників.

Реалізувати таку ідею можна виконавши наступні завдання: проаналізувати доцільність формування фінансових ресурсів; оцінити вартість джерел формування фінансових ресурсів; провести вибір джерел фінансових ресурсів для здійснення поточної (операційної) та інвестиційної діяльності; розробити систему заходів щодо формування фінансових ресурсів та використанням; проводити контроль та оцінку використання фінансових ресурсів [2].

Вважаємо, що управління фінансовими ресурсами аграрного сектору – це системний і безперервний вплив суб'єктів управління на фінансові ресурси з метою їх раціонального формування, розподілу та ефективного використання в операційних, фінансових та інвестиційних процесах. Управління фінансовими ресурсами в діючих аграрних підприємствах вимагає комплексного, системного підходу. Такий підхід дозволить підприємствам системно та комплексно реалізовувати політику щодо формування та використання фінансових ресурсів з метою отримання максимального прибутку з мінімальними ризиками. Для досягнення цілей управління необхідно сформувати управлінську інформаційну базу даних і здійснювати управлінську роботу.

Список використаних джерел

1. Бражник Л.В. Фінансові ресурси підприємства: їх формування та використання. Економіка та суспільство. 2018. № 14. С. 778–783. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua>.
2. Томілін О.О., Лесюк А.С. Сутність та оцінка фінансового стану підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 4. С. 561–566. URL: <http://dSPACE.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1511>.

Ліскович А.В., студентка

НУБіП України

Керівник – к.е.н., доцент Музиченко А.О.

РОЛЬ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах ринкової економіки, управління грошовими потоками відіграє важливу роль в функціонуванні кожного підприємства, адже чим більш якісним є управління, тим більш платоспроможним і прибутковим є підприємство. Грошові потоки, в загальному, це всі операції з надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів.

Основною метою управління грошовими потоками є забезпечення фінансової рівноваги підприємства [1].

Для того, щоб досягти оптимізації грошових потоків, тобто максимально зменшити витрати та збільшити доходи, треба дотримуватися певного плану, або іншими словами – створити стратегію управління грошовими коштами підприємства.

Організація системи управління грошовими потоками включає в себе три послідовні етапи:

- встановлення відповідальних осіб, вибір програми для обробки даних стосовно руху грошей і т.д.;
- документування елементів системи управління грошовими потоками;
- формування форм звітності для прийняття управлінських рішень, враховуючи вид діяльності підприємства [2].

Вирівнювання грошових потоків – це підхід, який спрямований на регулювання обсягів грошових переказів у різні періоди часу. Головна мета полягає в тому, щоб зменшити сезонні коливання грошових потоків, які виникають при надходженні та витрачанні коштів. Хоча досягнення абсолютної координації між вхідними та вихідними грошовими потоками може бути

практично неможливим, але можна значно скоротити часові інтервали між їх максимальними значеннями. Це досягається шляхом скоординованого планування періодів надходження та витрат грошових коштів, що дозволяє зблизити їх у часі та зменшити зриви в грошових потоках компанії. Цей підхід допомагає зробити управління фінансами більш ефективним та передбачуваним.

Синхронізація потоків грошових коштів підприємства, що включає бюджетування доходів і витрат, має на меті забезпечити більш чітку взаємозв'язок між вхідними і вихідними грошовими потоками. Головна ідея полягає в тому, щоб досягти максимально можливої взаємодії між грошовими потоками, зблизити їх у часі та зробити їх взаємозалежними. Основним показником успішності такої синхронізації є підвищення коефіцієнта кореляції між потоками, який має наближатися до одиниці.

Отже, покращення управління грошовими потоками допомагає компанії забезпечити фінансову стійкість, зменшити ризики нестачі коштів, покращити відносини з кредиторами та інвесторами, і в цілому, забезпечити платоспроможність та стабільність у фінансовій сфері.

Список використаних джерел

1. Шаркевич К.Р. Оцінювання ефективності управління грошовими потоками підприємства. 2018. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://core.ac.uk/download/pdf/196301712.pdf>
2. Заремба Є.М. Грошові потоки підприємства: сутність і класифікація. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2012. № 2 (23). С. 87–92.

Макарчук В.П., студентка

НУБіП України

Керівник – к.е.н., доцент Макарчук О. Г.

ЗАСТОСУВАННЯ БЕНЧМАРКІНГУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Бенчмаркінг є одним із методів, які використовуються у стратегічному аналізі підприємств будь якої сфери. Використання даного методу може стати основою при прийнятті ефективних управлінських рішень та сприяти посиленню конкурентоспроможності аграрних підприємств.

Термін «бенчмаркінг» походить від англійського слова «benchmark» («початок відліку», «карб»). У загальному сенсі «benchmark» - це щось, що володіє певною кількістю, якістю і здатністю бути використаним як еталон при порівнянні з іншими предметами. Бенчмаркінг являє собою метод порівняльного аналізу для підприємств, які працюють в конкурентних умовах, тобто постійного систематичного пошуку, впровадження найкращої практики, що у результаті призводить до підвищення ефективності господарювання [1].

Бенчмаркінг розвиває аналіз конкурентоздатності, що обмежується вивченням конкурентів - їхньої продукції, витрат і технологій, характеристик, економічних і фінансових показників, відносин із клієнтами і постачальниками. Аналіз конкурентоздатності дозволяє виявити розходження між конкурентами, але це не пояснює, як ці розходження перебороти і завоювати найкращі позиції в бізнесі [1]. Цьому сприяє бенчмаркінг, який на основі порівняння й аналізу процесу діяльності спрямований на розуміння причин розходжень для того, щоб ці відмінності перебороти. Процес бенчмаркінгу включає декілька етапів: (I) планування; (II) дослідження; (III) спостереження, збирання інформації; (IV) аналіз; (V) адаптація; (VI) удосконалення [2].

У цілому бенчмаркінг характеризує переймання найкращої практики, що базується на чужому досвіді. Однак, при використанні методу бенчмаркінгу можуть виникати помилки, зокрема, прийняття бенчмаркінгу як «інспекційної

перевірки» функціонування підприємства; припущення, що вже існуючі і схвалені «базові параметри» можуть бути використані без змін; зниження уваги до обслуговування і задоволення клієнта; процес занадто великий і комплексний, щоб бути керованим; неузгодженість; недостатньо повне дослідження партнера з бенчмаркінгу.

У світовій практиці бенчмаркінг часто використовується для вирішення операційних завдань, тобто зниження виробничих витрат, знаходження ефективних шляхів реалізації продукції, раціоналізації організаційної структури та інше. Враховуючи світовий досвід, який свідчить про ефективність від застосування даного методу, підприємствам аграрного бізнесу необхідно у своїй діяльності та розробці стратегії переймати досвід успішних та передових компаній. Це у свою чергу сприятиме гнучко й швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища, таким чином приймати правильні обґрунтовані управлінські рішення. Використання методу бенчмаркінгу є ефективним при плануванні та аналізі не від досягнутих показників підприємством, а до досягнень конкурентів – відповідно найкращої практики ведення бізнесу [2].

Бенчмаркінг на сьогодні є надзвичайно корисним інструментом для підвищення конкурентоспроможності підприємства, що дає змогу зіставити показники ефективності, дає можливість зрозуміти слабкі та сильні сторони діяльності підприємства порівняно з конкурентами та світовими лідерами в галузі, встановити основні фактори їх успішності та на підставі його результатів розробити та прийняти обґрунтовані управлінські рішення.

Список використаних джерел

1. Макарчук О.Г. Стратегічний аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств: монографія. К.: «Аграр Медіа Груп», 2012. 208 с.
2. Портер М.Е. Стратегія конкуренції: Методика аналізу галузей і діяльності конкурентів; пер. з англ. А. Олійник, Р. Сільський. К. Основи, 1998.

Маланчук А.О., студент
НУБіП України
Керівник – к.е.н, доцент Симоненко О.І.

ЕКОНОМЕТРИЧНІ МОДЕЛІ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ КИЄВА

Дослідження доходів населення є важливим завданням для економістів, соціологів та політиків. Розуміння динаміки та факторів, що впливають на доходи, може допомогти у розробці ефективної економічної та соціальної політики [1].

Економетричні моделі використовуються для дослідження причинно-наслідкових зв'язків між економічними змінними. Ці моделі дозволяють кількісно оцінити вплив одних змінних на інші. Моделі доходів використовуються для дослідження факторів, що впливають на доходи населення. Ці моделі можуть бути побудовані на основі даних опитування домогосподарств, адміністративних даних, даних переписів населення, про доходи, освіту, досвід роботи, демографічні характеристики та інші фактори [2, 3].

Для оцінки економетричних моделей доходів використовуються різні методи, такі як: МНК (метод найменших квадратів), ГПМ (метод граничних продуктивностей), метод Ейткена, інструментальні змінні.

Результати економетричних досліджень доходів населення Києва показують, що на доходи впливають такі фактори: освіта, досвід роботи, вік, стать, місце проживання, соціально-економічний статус.

Подальші дослідження економетричних моделей доходів населення Києва можуть бути зосереджені на:

- вивченні впливу нових факторів на доходи: дослідження можуть розглядати вплив технологічних змін, глобалізації, демографічних змін та міграції на доходи населення;

- розробці більш точних моделей прогнозування доходів: покращення якості даних та застосування більш складних статистичних методів дозволить будувати більш точні моделі прогнозування доходів.

- оцінці впливу політики на доходи з урахуванням ендогенності: розробка нових методів оцінки дозволить враховувати ендогенність змінних та отримати більш достовірні результати щодо впливу політики на доходи.

- проблема ендогенності: ця проблема виникає, коли пояснювальні змінні в моделі є також залежними від змінної, яку вони повинні пояснювати. Наприклад, освіта може впливати на доходи, але одночасно високі доходи можуть дозволити людині отримати кращу освіту. Це ускладнює оцінку справжнього впливу освіти на доходи.

- проблема мультиколінеарності: ця проблема виникає, коли пояснювальні змінні в моделі сильно корелюють між собою. Це може призвести до неточних оцінок коефіцієнтів моделі.

- проблема вибору специфікації моделі: існує багато різних способів побудови економетричної моделі. Вибір неправильної специфікації моделі може призвести до неточних результатів.

Список використаних джерел

1. Економетричні моделі доходів населення: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0165176503000831> by A.C.
2. Сайт Державної служби статистики України: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Сайт Національного банку України: <https://www.bank.gov.ua/>
4. Сайт Світового банку: <https://www.worldbank.org/>

Овчаренко Є.І., студентка
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Макарчук О. Г.

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА СТАНУ Й РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНИХ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ

Одним із основних питань концепції сталого розвитку є фінансування відповідних проєктів. У сучасних умовах поряд із трьома основними елементами, зокрема, економічними, екологічними та соціологічними, можна виділити і фінансовий. Розвиток «зеленої економіки» сприяв початку «зеленим фінансам» [1, 2].

Зелені фінансові продукти слід розділити на чотири основні групи [3]:

- 1) роздрібне фінансування («зелена іпотека», «зелені» кредити на купівлю житла, «зелені» кредити на будівництво комерційної нерухомості, «зелені» кредитні картки, «зелені» автокредити);
- 2) корпоративне / інвестиційне фінансування (фінансування «зелених проєктів», «зелених» венчурних підприємств та приватного капіталу, технологічний лізинг та вуглецеве фінансування);
- 3) управління активами (фіскальний або казначейський фонд, екологічний фонд та низьковуглецевий фонд, зелені облігації, фонд стихійних лих);
- 4) страхування (автострахування, вуглецеве страхування, страхування від катастроф, зелене страхування).

Основний акцент на зеленому фінансуванні в Україні особливо актуальний для малих та середніх підприємств, оскільки вони починають бачити потенційну економію витрат та енергії за рахунок проєктів боротьби зі зміною клімату. На державному рівні можуть використовуватись методи «зеленого» фінансування, зокрема «зелені» облігації, які є підходящими для залучення великих кредитів для розвитку екологічних проєктів.

Аграрний сектор є найперспективнішим з точки зору «озеленення» України. Діяльність, що пов'язана з аграрною сферою реформується з урахуванням вимог ринку ЄС, оскільки суттєва частина української продукції експортується до країн ЄС. Українським компаніям без змін неможливо рухатися вперед, і, отже, потрібно вносити «зелені зміни» у свої компанії [3].

Шлях до створення «зеленої економіки» набуває дедалі більшої актуалізації, проте досягнення поставленої цілі неможливе без чіткого усвідомлення наявних проблем і вироблення стратегій їх подолання. Широке використання інструментів екологічного інвестування може дати певний позитивний ефект, але потрібно враховувати їх вищу вартість у порівнянні з традиційними інвестиційними інструментами. Це стосується таких елементів «зелених» фінансів, як «зелений» тариф, «зелені облігації», «теплі» кредити тощо, які також доцільно розглядати як структурні елементи екологічного інвестування [4]. Зелені фінанси є механізмом реалізації євроінтеграційного процесу України для забезпечення екологічної безпеки й мінімізації шкідливих наслідків для довкілля і водночас вони виникли саме на основі транскордонного співробітництва України у питаннях охорони навколишнього природного середовища.

Список використаних джерел

1. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf
2. Гурський М.М. Механізм регулювання зеленого курсу в аграрному секторі України. URL: <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2021.2/017>
3. Добровольська О.В. «Зелені фінанси» як складова парадигми сталого розвитку. Бізнес Інформ. 2018. №5. С. 287-294. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_5_44.
4. Карлін М.І., Івашко О.А. Зелені фінанси як новий напрям залучення інвестицій в економіку України. Економічний форум, 1(3), 2020. С. 97-104. URL: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2020-3-15>

Пасько О.В., магістр
НУБіП України
Керівник – к.е.н., асистент Рубан О.О.

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Агропромисловий сектор є однією з головних рушійних сил національної економіки, що визначає рішення, впливаючи на міжнародний рівень. Переваги в глобальному та внутрішньому контексті матимуть ті, хто вміло використовуватиме аналітичну інформацію та знаходитиме способи її ефективного застосування. Необхідно активно працювати над зміцненням інституційних партнерств, оскільки перед нами стоять кардинальні зміни в трендах розвитку аграрної політики.

Україна має значний потенціал для розвитку сільського господарства в Європі, що підтверджує її одне з найкращих місць у цьому напрямку.

Майбутні перспективи аграрного сектору, його структура та конкурентоспроможність залежать від впровадження стратегії інноваційного розвитку. Ця стратегія повинна бути спрямована на підтримку видів діяльності з високою віддачею та створенням достатніх фінансових потоків для розвитку та впровадження світового рівня інновацій.

Підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору є стратегічним завданням для економіки України. Без забезпечення конкурентоспроможності та утримання конкурентних переваг аграрних підприємств та продуктів харчування на міжнародних ринках неможливо забезпечити сталий розвиток цього сектору. Конкуренція відкриває потенціал суб'єктів аграрного ринку й є важливим фактором для постійного розвитку сільського господарства.

Для успішного функціонування сільського господарства у сучасному конкурентному середовищі, особливо за умов глобалізаційних та інтеграційних процесів у економіці, необхідне залучення інвестицій у сучасні інноваційні технології виробництва. Ці технології спрямовані на модернізацію, збереження

ресурсів та енергії, зменшення витрат, а також розвиток науково-технічного та інтелектуального потенціалу сільськогосподарських товаровиробників.

Щоб знизити ризики інноваційних проєктів, досить ефективно використовувати іноземних та вітчизняних інвесторів. Для іноземних інвесторів найбільш привабливими та доходними секторами у сільському господарстві є впровадження високопродуктивних технологій для вирощування сільськогосподарських культур та екологічне утримання худоби та птиці.

Загальний обсяг витрат за різними напрямками інноваційної діяльності, включаючи дослідження і розробки, придбання обладнання та програмного забезпечення, впровадження нових видів продукції (наприклад, органічно чистої), а також інвестиції в основний капітал, мають значний вплив на валовий внутрішній продукт (ВВП) через розвиток інноваційного підприємництва.

У центрі стратегії інноваційного розвитку підприємства лежить створення та розвиток його інноваційного потенціалу. Реалізація цього потенціалу має забезпечити сталі конкурентні переваги підприємства, які базуються на впровадженні новаторських рішень за рахунок доступних джерел інвестування. Одним з головних напрямків цієї стратегії є впровадження інновацій, спрямованих на ефективне використання ресурсів, зменшення витрат (особливо у зв'язку з нестійкою ситуацією в країні), та підвищення якості продукції через виробництво органічної продукції.

Список використаних джерел

1. Писаренко Т.В., Кваша Т.К. Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні. Аналітична довідка. 2018. Київ. UkrINTEI.
2. Stoliarchuk I., Liutak O., Baula O., Lisovska L., Voitovych S. European integration development platform of innovative entrepreneurship of Ukraine. Financial and credit activities: problems of theory and practice. 2022. ст. 4, 45, 396-404.

Пилипченко А.А., студентка
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Макарчук О. Г.

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ЗАЛУЧЕННЯ ЗЕЛЕНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ЯК ОСНОВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

На сьогодні актуальною є тема залучення зелених інвестицій як основи сталого розвитку країни. Зміна клімату, виснаження природних ресурсів та інші екологічні проблеми ставлять перед світом нові виклики, які потребують рішучих та комплексних заходів.

Зелені інвестиції - це інвестиції, спрямовані на підтримку екологічно чистих та сталих проєктів [1]. До них належать, наприклад, інвестиції в: відновлювані джерела енергії; енергоефективність; екологічний транспорт; очищення води та відходів; сталий розвиток сільського господарства.

Виділяють наступні переваги залучення зелених інвестицій: (1) створення нових робочих місць. Зелена економіка генерує нові робочі місця в таких сферах, як енергоефективність, відновлювані джерела енергії, екологічний транспорт; (2) підвищення конкурентоспроможності. Країни, які розвивають тему зелених інвестицій, стають конкурентоспроможнішими на світовому ринку; (3) покращення екологічної ситуації. Зелені інвестиції сприяють зменшенню викидів парникових газів, забруднення повітря та води, збереженню природних ресурсів; (4) підвищення якості життя. Зелені інвестиції ведуть до покращення якості життя людей за рахунок кращого стану довкілля, доступу до чистої води та енергії [2].

Поряд із перевагами впровадження зелених інвестицій, існують і виклики щодо їх залучення: (1) висока вартість. Зелені проєкти часто мають вищу вартість, ніж традиційні, що може стримувати інвесторів; (2) політична нестабільність. Політична нестабільність та невизначеність можуть негативно впливати на інвестиційний клімат; (3) недостатня інформованість. Інвестори

можуть не мати достатньо інформації про зелені проекти та їхні переваги; (4) відсутність стимулів.

Екологічні цілі, на які країни повинні орієнтуватися, щоб досягти сталого інвестування, є наступними: 1) пом'якшення наслідків зміни клімату; 2) адаптація до кліматичних змін; 3) стале використання та охорона водних і морських ресурсів; 4) перехід до циркулярної (замкненого циклу) економіки; 5) запобігання забрудненню та контроль за ним; 6) захист і відновлення біорізноманіття та екосистем [2].

Основними напрямками залучення зелених інвестицій є: (1) створення сприятливого інвестиційного клімату. Політична стабільність, чітке законодавство, гарантії для інвесторів; (2) підвищення обізнаності. Інформаційні кампанії, освітні програми, семінари для інвесторів; (3) розробка стимулів. Податкові пільги, субсидії, гарантії кредитів; (4) співпраця з міжнародними організаціями; (5) розвиток зелених проектів. Підтримка зелених стартапів, інновацій, нових технологій.

Оже, залучення зелених інвестицій є важливою складовою сталого розвитку країни. Це дозволить створити нові робочі місця, підвищити конкурентоспроможність, поліпшити екологічну ситуацію та якість життя людей. Для цього необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат, підвищити обізнаність про зелені проекти, розробити стимули для інвесторів, співпрацювати з міжнародними організаціями та розвивати зелені проекти.

Список використаних джерел

1. ECOBUSINESS GROUP. Платформа рішень для менеджерів природоохоронної діяльності. URL: <https://ecolog-ua.com/news/zeleni-banku-stymul-dlya-investyciy-u-stiyki-klimatychni-rishennya-ta-zelene-vidnovlennya>

2. Скороход В.Е., Макаруч О.Г. Стан та тенденції «зеленого» умових сучасних викликів: тези доп. V Міжнар. наук.-практ. конференції молодих вчених з нагоди 125- річчя НУБіП України (м. Київ, 2 березня 2023 року). К.: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2023. С. 91-94.

Рухаленко А. Ю., студентка
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Чухліб А.В.

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОВИХ І ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ

Зерновиробництво має важливе значення для продовольчої та економічної безпеки країни, розвитку національної економіки. Оскільки зерно є найважливішим стратегічним продуктом сільського господарства, актуальним є питання оцінки стану, тенденцій і перспектив розвитку зернової галузі.

У 2022 році в Україні під зернові і зернобобові культури засіяно 12171,1 тис. га, що на 22,2 % менше порівняно з 2008 роком та на 16,8% - порівняно з 2017 роком. Спостерігається підвищення урожайності зернових і зернобобових культур у 2022 році порівняно з 2008 роком на 32,4% , порівняно з 2017 роком – на 7,8%. Валовий збір культур у 2022 році порівняно з 2008 роком збільшився на 1,1% і становив 53864 тис. т. (рис. 1, 2).

Вирівняні динамічні ряди урожайності і валового збору зернових і зернобобових культур, що абстраговані від випадкових коливань, характеризується систематичним зростанням.

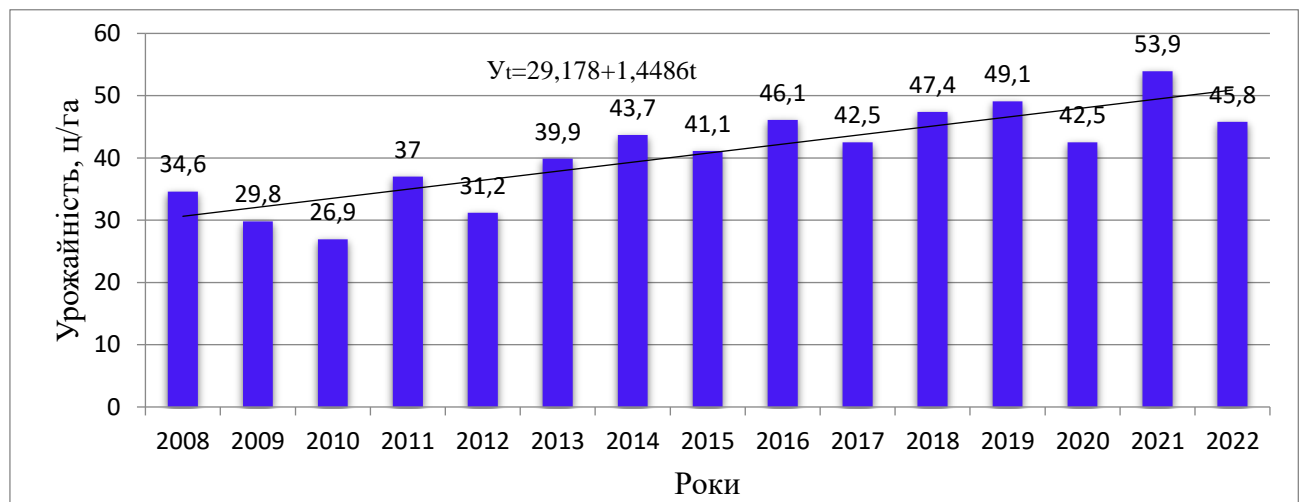

Рис. 1. Динаміка фактичних і теоретичних рівнів урожайності зернових і зернобобових культур в Україні за 2008-2022 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [1]

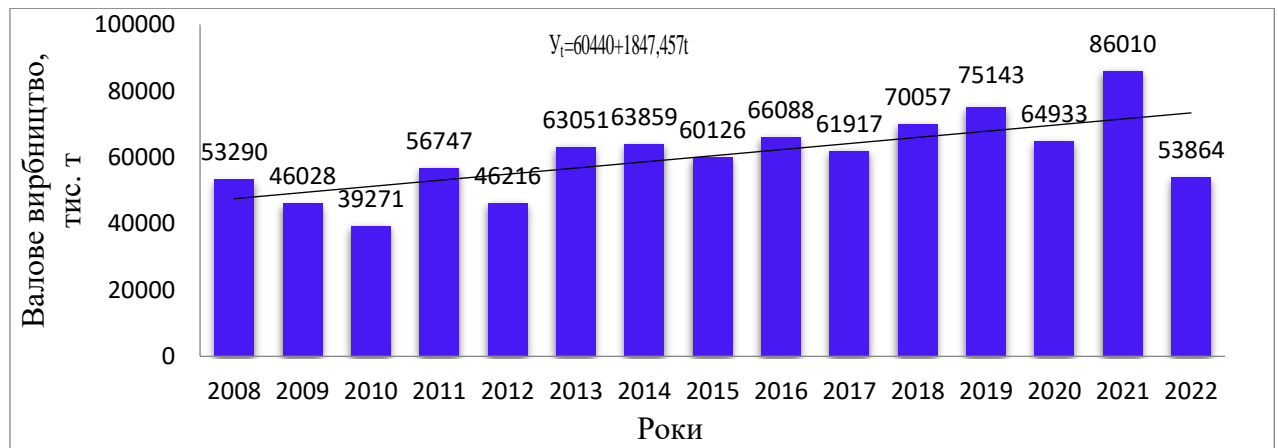

Рис. 2. Динаміка фактичних і теоретичних обсягів виробництва зернових і зернобобових культур в Україні за 2008-2022 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [1]

За досліджуваний період середнє щорічне підвищення урожайності зернових і зернобобових культур становить 1,45 ц/га, валового збору культур - 1847,5 тис. т.

Прогнозний рівень виробництва зернових і зернобобових культур можна визначити як за допомогою рівнянь стійких трендів, так і середніх характеристик ряду динаміки – середнього абсолютного приросту та середнього темпу зростання. Слід врахувати, що прикладний аспект використання трендових моделей для прогнозування зерновиробництва може бути реалізований після перевірки моделей на адекватність.

Статистичний аналіз є дієвим інструментом здійснення комплексної оцінки стану і тенденції виробництва зернових і зернобобових культур, проведення прогностичних розрахунків індикаторів зерновиробництва, обґрунтування стратегії розвитку зернової галузі.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Чухліб А. В., Ященко А. С. Інформаційно-аналітичне забезпечення ефективності виробництва продукції рослинництва. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2021. № 12. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16418100772227.pdf>

Сидоренко А. А., студентка
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Чухліб А.В.

СТАТИСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Моделювання - один із основних загальнонаукових методів, який застосовується на теоретичному та емпіричному рівнях пізнання і полягає у розробці та дослідженні моделей, що відтворюють особливості та основні параметри досліджуваного об'єкта. Статистичне моделювання використовує статистичний інструментарій для розуміння взаємозв'язків між різними змінними, аналізу масиву даних, прогнозування поведінки системи в майбутньому, що досить складно або неможливо зробити без використання моделей.

Одним з ключових аспектів статистичного моделювання є здатність враховувати невизначеність і випадкові компоненти, розробляти моделі, які враховують ризики та непередбачувані зміни.

Системність і комплексність статистичного моделювання забезпечують взаємозв'язок показників виробництва аграрної продукції, адекватність теоретичним аналогам, оптимальність співвідношення корисного ефекту та витрат. Використання статистичного моделювання дає можливість прийняти обґрунтовані рішення на основі аналізу даних, що сприяє ефективному управлінню виробничими процесами та ресурсами.

Управління аграрним виробництвом - це комплекс заходів, спрямованих на планування, координацію та контроль всіх аспектів діяльності аграрних підприємств з метою досягнення поставлених цілей. Управління виробництвом аграрної продукції здійснюється з метою його оптимізації та включає ряд етапів побудови і використання математичних моделей.

Методичний інструментарій прогнозування використовують з метою

дослідження причинно-наслідкових зв'язків між досліджуваними ознаками, ступеня впливу конкретних закономірностей на процес дослідження, представлення об'єкта прогнозування у вигляді динамічної системи та відтворення цієї системи у майбутньому з певним ступенем ймовірності.

За використанням однофакторних/ багатфакторних лінійних/ нелінійних регресійних моделей виявляють чинники збільшення обсягів виробництва аграрної продукції та поліпшення її якості, оцінюють ступінь їх залежності від виробничих чинників, планують оптимальне використання ресурсів, здійснюють прогнозування індикаторів агровиробництва з врахуванням ендогенних та екзогенних чинників ринкового середовища.

Моделі часового ряду можуть використовуватися для прогнозування вартості сільськогосподарської продукції на основі попередніх даних та ринкових тенденцій, що дозволяє аграрним підприємствам приймати обґрунтовані рішення щодо ціноутворення та забезпечення фінансової стабільності. Крім того, статистичне моделювання доцільно використовувати для аналізу ринкових тенденцій та попиту на сільськогосподарську продукцію. Завдяки цьому, аграрні підприємства можуть адаптуватися до змін попиту та ринкових умов, уникати перенасичення/ дефіциту продукції, забезпечувати стабільний дохід.

Отже, статистичне моделювання є важливим компонентом формування концепції управління виробництвом аграрної продукції, підґрунтям для ефективних управлінських дій, спрямованих на раціональне використання ресурсного потенціалу, обґрунтування стратегії розвитку аграрних підприємств.

Список використаних джерел

1. Михайлик О. М. Застосування економіко-математичного моделювання для діагностики фінансового стану підприємства. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 47. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2168/2095>

Харитонова К.С., студентка
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Макарчук О. Г.

СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ

Під час війни на території України виникло багато загроз, включаючи й екологічну складову. Вирішення цього питання підсилюється, оскільки від розв'язання проблем, що пов'язані з навколишнім середовищем (екологічної безпеки) залежатиме здоров'я наступних поколінь.

На сьогодні екологічна ситуація в Україні характеризується різким погіршенням якості навколишнього середовища, що було викликано у більшій мірі діяльністю людини до війни, однак війна спричинила й інші негативні наслідки на навколишнє середовище .

З початку повномасштабної війни Державна екологічна інспекція зафіксувала понад 2,3 тис. випадків шкоди довкіллю на суму близько 1,9 трлн грн (станом на лютий 2023 р.). На сьогодні розрахунки ведуться за чотирма напрямками. Зокрема, сума збитків через забруднення та засмічення земель складає понад 845 млрд. грн, атмосферного повітря – 998 млрд. грн, водних об'єктів – 56 млрд. грн. [1].

Одними з найважчих довгострокових наслідків для екосистем є хімічне забруднення місць масового застосування боєприпасів.

Україна – це аграрна країна і значну частину нашої економіки становить виробництво та експорт сільськогосподарської продукції. Україна належить до держав із високою розораністю землі. Сільськогосподарські угіддя займають 70,5% загальної площі країни, з них 57% – орні землі (в деяких областях – до 86%). Внаслідок бойових дій відбувається значне механічне пошкодження полів і довгострокове хімічне та біологічне забруднення родючих ґрунтів, зокрема залізом, алюмінієм, міддю, іншими важкими металами та їх сполуками.

Воєнні дії на території України, в результаті яких відбуваються пожежі у промислових, інфраструктурних об'єктах, житловому секторі та природних екосистемах, викиди летких сполук в результаті пошкоджень промислових об'єктів спричиняють великі обсяги викидів парникових газів та інших забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Наслідки війни також можна спостерігати через механічні та хімічні забруднення водойм та ґрунтових вод, зокрема затоплення військової техніки та боєприпасів у водоймах, витоки нафтопродуктів та інших хімічних сполук внаслідок руйнування великих промислових підприємств, а також біологічні забруднення [2].

Війною охоплено близько 3 млн. га лісу в Україні. Приблизно 23,3 тисячі гектарів лісів випалено, частину з них втрачено. Оскільки бойові дії відбуваються у східних та південних областях України, то для цих регіонів характерна низька лісистість. Втрата цих лісів може призвести до вітрової ерозії та опустелюванні, що у свою чергу позначиться на сільському господарстві [2].

Питаннями повоєнного відновлення України займаються органи державної влади, навчальні установи, громадські організації. Питанню відновлення навколишнього середовища приділяється особлива увага, оскільки саме зелене відновлення являє собою системну розбудову нової моделі інфраструктури та економіки країни, що базується на принципах сталості та мінімізує наявні й майбутні ризики.

Список використаних джерел

1. Дані Державної екологічної інспекції України.
[URL://dei.gov.ua/post/2572](https://dei.gov.ua/post/2572)

2. Деякі аспекти шкоди українському довкіллю та у глобальному вимірі внаслідок російської збройної агресії. URL:
<https://svitua.org/2023/02/23/rosijskaagresiya-v-ukrayini-deyaki-aspekty-shkody-ukrayinskomu-dovkillyu-ta-uglobalnomu-vymiri/>

Хоменко Х.О., студентка
НУБіП України
Керівник – к.е.н, доцент Симоненко О.І.

ЕКОНОМЕТРИЧНІ МОДЕЛІ ДИНАМІКИ У ПРОГНОЗУВАННІ БЮДЖЕТОУТВОРЮЮЧИХ ПОДАТКІВ

У сучасній економіці, прогнозування бюджетних надходжень є ключовим завданням для ефективного управління фінансами держави. Особливо важливою є прогнозування динаміки бюджетоутворюючих податків, які становлять основу доходів державного бюджету. Для цього використовуються економетричні моделі, які дозволяють аналізувати залежність між різними економічними змінними та прогнозувати їх майбутні значення.

Однією з найпоширеніших економетричних моделей у прогнозуванні бюджетоутворюючих податків є модель авторегресії зі змінними ковзними середніми (ARIMA). Ця модель базується на ідеї, що майбутнє значення змінної залежить від її попередніх значень та змінних ковзних середніх [1]. Вона дозволяє враховувати як сезонні, так і трендові коливання в даних, що є важливим у прогнозуванні податкових надходжень.

Іншим поширеним підходом є використання моделей векторної авторегресії (VAR), які дозволяють аналізувати взаємозв'язок між кількома змінними одночасно. Ці моделі особливо корисні при аналізі взаємодії між різними видами податків та їх впливу на економічну динаміку.

Крім того, для прогнозування бюджетоутворюючих податків часто використовуються моделі машинного навчання, такі як нейронні мережі та методи класифікації та регресії. Ці моделі дозволяють автоматично виявляти складні залежності в даних та прогнозувати податкові надходження з високою точністю.

У реальних економічних моделях важливо враховувати різні типи податків, такі як податок на прибуток, податок на споживання, податок на майно тощо.

Кожен з цих податків має свої особливості та вплив на економічну динаміку, тому їх прогнозування вимагає врахування різноманітних факторів.

У моделях прогнозування податкових надходжень часто використовуються економічні показники, такі як ВВП, інфляція, безробіття тощо, які впливають на обсяги податків. Аналіз цих показників дозволяє зрозуміти макроекономічну ситуацію та її вплив на бюджет.

Врахування специфічного контексту країни чи регіону також є важливим аспектом при побудові прогнозних моделей. Наприклад, політична ситуація, податкова політика, особливості господарської діяльності можуть впливати на прогнози податкових надходжень.

Оскільки економічні умови постійно змінюються, важливо мати механізм корекції прогнозів, що дозволяє адаптувати моделі до нових обставин. Це може включати в себе регулярне оновлення даних та перегляд параметрів моделей.

При прогнозуванні податкових надходжень важливо враховувати ризики та невизначеність, пов'язані з економічною ситуацією та політичними факторами. Для цього можуть використовуватися методи аналізу чутливості та сценарного аналізу [2].

У висновку, економетричні моделі динаміки в прогнозуванні бюджетоутворюючих податків відіграють ключову роль у прийнятті ефективних рішень щодо фінансового планування держави. Вони дозволяють аналізувати та передбачати різноманітні економічні та фінансові процеси, що допомагає управлінцям розробляти стратегії збалансованого бюджету та забезпечувати стабільність економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Гур'янова Л.С., Клебанова Т.С., Прокопович С.В. Прикладна економетрика: Харків, 2016. 252 с.
2. Податкові надходження: методологія прогнозування : монографія / О.В. Зварич. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. 444 с.

Шиманська Т.С., студентка
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Макарчук О. Г.

АНАЛІЗ ЕКОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ЩОДО СТАНУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Україна володіє великим обсягом різноманітних природних ресурсів, які у на сьогодні зазнають масштабної екстенсивної експлуатації. Це призводить до їх негативних техногенних змін на регіональному рівні та суттєвого зменшення їх асиміляційного, тобто еколого-захисного потенціалу.

Для проведення оцінки стану навколишнього середовища існує ряд екологічних показників, за якими здійснюють такий аналіз. При цьому обрані належним чином показники, які базуються на достатніх часових рядах даних, можуть не тільки відображати основні тенденції того чи іншого досліджуваного явища, але й сприяти виявленню причин та наслідків екологічної ситуації, яка склалася [1].

У залежності від ролі показника в оцінці досліджуваного питання показники класифікуються за схемою Європейської агенції з навколишнього середовища РС-Т-С-В-Р (DPSIR): Рушійні сили – Тиск – Стан – Вплив – Реагування.

Проаналізуємо кожен із вище названих розділів:

- 1) рушійні сили (англ. Driving force) – це соціально-економічні чинники та види діяльності, що посилюють або зменшують навантаження на довкілля;
- 2) тиск (англ. Pressure) - це пряме антропогенне навантаження на довкілля, що здійснюється через викиди та скиди забруднюючих речовин, використання природних ресурсів;
- 3) стан (англ. State) – це віднесення до поточного стану та тенденцій змін навколишнього середовища, що включають також параметри якості основних складових довкілля;

4) вплив (англ. Impact) – це наслідки зміни довкілля для здоров'я населення, наслідки для природи та біорізноманіття;

5) реагування (англ. Respons) – це конкретні дії, що спрямовані на вирішення екологічних проблем.

Згідно даної системи аналізу, соціальний і економічний розвиток збільшує тиск на довкілля, що відповідно призводить до змін довкілля.

Екологічними показниками моніторингу й оцінки стану навколишнього середовища є [2]: (1) забруднення атмосферного повітря та порушення озонового шару атмосфери; (2) зміна клімату; (3) водні ресурси; (4) біорізноманіття та ліси; (5) земельні ресурси та ґрунти; (6) сільське господарство; (7) енергетика; (8) транспорт; (9) склад парку дорожніх механічних транспортних засобів у розбивці по видах палива, що використовується; (9) відходи.

Використання екологічних показників повинно задовольняти таким умовам: є найменш витратними у застосуванні; найбільш прийнятними для умов України; забезпечені статистичними даними.

Отримання негативних значень екологічних показників нерозривно пов'язано з економічним зростанням країни через посилення стану забрудненості та погіршення стану навколишнього середовища. Це пов'язане, у першу чергу, антропогенним впливом на довкілля. Водночас негативний вплив здійснюється опосередковано, тобто через чинники забруднення атмосферного повітря, водних ресурсів та ґрунтів.

Список використаних джерел

1. Касич А. О., Паламарчук В.А. Методика оцінювання рівня екологічної відповідальності промислових підприємств. Журнал стратегічних економічних досліджень, № 1 (6), 2022. С. 26-37.

2. Екологічні показники. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua/content/ekologichni-pokazniki.html>

СЕКЦІЯ 6. ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА АГРОБІЗНЕС

Бекеш А. А., студент

НУБіП України

Керівник – к.е.н., доцентка Кириченко А. В.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКІВ КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

Розвиток економіки України потребує значних фінансових ресурсів, тому питання їх залучення та ефективного використання є надзвичайно важливим. Розвиток ринків капіталу є важливою складовою економічного зростання України. Заразом, фондовий ринок України і в довоєнний час мав суттєві прогалини у розвитку – низька конкурентоздатність, ліквідність та значимість у фінансуванні економіки, вузький перелік інструментів, що знаходяться в обігу. Трансформація фондового ринку з урахуванням викликів сталого розвитку та необхідності напрацювання відповідного інструментарію для повоєнного відновлення може стати дієвим напрямом його розбудови. На жаль, загалом обсяги українського фондового ринку у світовому масштабі залишаються незначними. Сумарно за 2018 р. обсяг торгів цінними паперами склав близько 260 млрд грн (\$8,5 млрд). Для порівняння, обсяг торгів на Варшавській фондовій біржі щорічно склав більше \$340 млрд євро, а на Нью-Йоркській фондовій біржі щодня торгується паперів на суму близько \$54 млрд [1].

За результатами торгів фінансовими інструментами, що продемонстровані в табл 1. на організованих ринках капіталу протягом січня-грудня 2023 р. обсяг торгів фінансовими інструментами склав 436,43 млрд грн.

Початок війни суттєво вплинув на об'єм торгів фінансовими інструментами на організованих товарних ринках капіталу. Так у 2021 р. об'єм торгів становив 451960,57 млн. грн, а у 2022 р. – 160636,02 млн. грн, що на 45% менше, ніж у 2021 р., Одна у 2023 об'єм майже відновився до повоєнного часу, та станом на 436432, млн. грн.

Таблиця 1.

Обсяг торгів фінансовими інструментами на операторах організованих ринків капіталу з розподілом за видом фінансового інструменту протягом січня-грудня 2023 р., млн грн

	Акція	Акція іноземного емітента	Акція КІФ	Корпоративна облігація	Облігація внутрішніх державних	Облігація зовнішніх державних позик України	Облігація іноземної держави	Інвестиційний сертифікат	Облігація підприємства	Облігація іноземного емітента	Загальний підсумок
ПФТС	19,3	0,1	0,0	8570,7	262369,1	77,0	3648,5	0,0	0,0	0,0	274684,7
ПЕРСПЕКТИВА	0,0	0,1	0,0	0,0	130459,7	4,8	16374,0	0,0	95,8	44,6	146978,9
УБ	90,6	6,9	0,1	228,4	13180,0	118,4	1049,3	11,2	7,2	76,6	14768,6
Усього	109,9	7,1	0,1	8799,0	406008,7	200,3	21071,7	11,2	103,0	121,1	436432,1

Джерело: побудовано автором за [2].

Ринок цінних паперів в Україні ще молодий, але його розвиток уповільнюється через кілька причин: недостатня конкурентоспроможність, недосконалість податкової системи, низький рівень корпоративного управління, обмежена інфраструктура та недосконале законодавство. Щоб покращити ситуацію, потрібно вжити кілька заходів. Спочатку, розвивати інфраструктуру ринку та створювати різноманітні інструменти та механізми для учасників. Друге, інтегрувати ринок в світову фінансову систему. І, нарешті, забезпечувати ринок грошовими ресурсами для економічних потреб країни через механізми розподілу та перерозподілу коштів.

Список використаних джерел

1. Річний звіт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2018р. URL: [https://www.nfp.gov.ua/ua/Richni\\$zvity](https://www.nfp.gov.ua/ua/Richni$zvity)
2. Інформаційна довідка щодо розвитку фондового ринку України протягом січня-грудня 2022 року. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/>

Галушка Д. Ю., студент
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцентка Кириченко А. В.

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

Прискорення всіх життєвих процесів у глобалізованому світі вимагає надшвидкого вирішення будь-яких завдань, що постають перед бізнесом та людьми. Не є виключенням й торгівля, яка все в більшому обсязі використовує досягнення розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та реалізується у діджитал-форматі.

Електронна торгівля є величезною частиною всієї економіки і є життєво важливою для підприємств, які продають свою продукцію чи послуги в інтернеті. Вона надає підприємствам можливість охопити більше клієнтів, ніж традиційна роздрібна торгівля. Оскільки так багато людей роблять покупки в інтернеті, це найшвидший ринок роздрібною торгівлі.

До переваг електронної комерції можна віднести: збільшення охоплення; більше робочих місць; менші операційні витрати; простіші та зручніші покупки; дозволяє порівняти покупки [1].

На прискорення розвитку ринку електронної торгівлі суттєво вплинув період пандемії. За умов, коли переміщення споживачів і доступ до офлайн торгівлі були дуже обмеженими, бізнес, який мав представництва в глобальній мережі, мав змогу вести активну торгівлю та при розвиненій логістиці розширювати коло своїх споживачів. Повномасштабна війна в Україні у 2022 р. здійснила колосальний вплив на ринок електронної торгівлі. Її обсяги впали у 12 разів і склали всього 295,85 млн доларів США. Падіння відбувалося у всіх сферах, особливо в сегментах моди, меблів, іграшок і хобі, краси та здоров'я, електроніки тощо. Однак прогнози німецької компанії Statista на 2023 р. вельми оптимістичні. Очікується, що в 2024 р. обсяги ринку електронної торгівлі в Україні майже досягнуть рівня 2020 р. та складуть 2671,05 млн доларів. А у 2025

р. прогнозують, що вони стануть навіть вищими, ніж у довоєнному 2021 р. р. Динаміка обсягів продаж представлено на рис.1. [2].

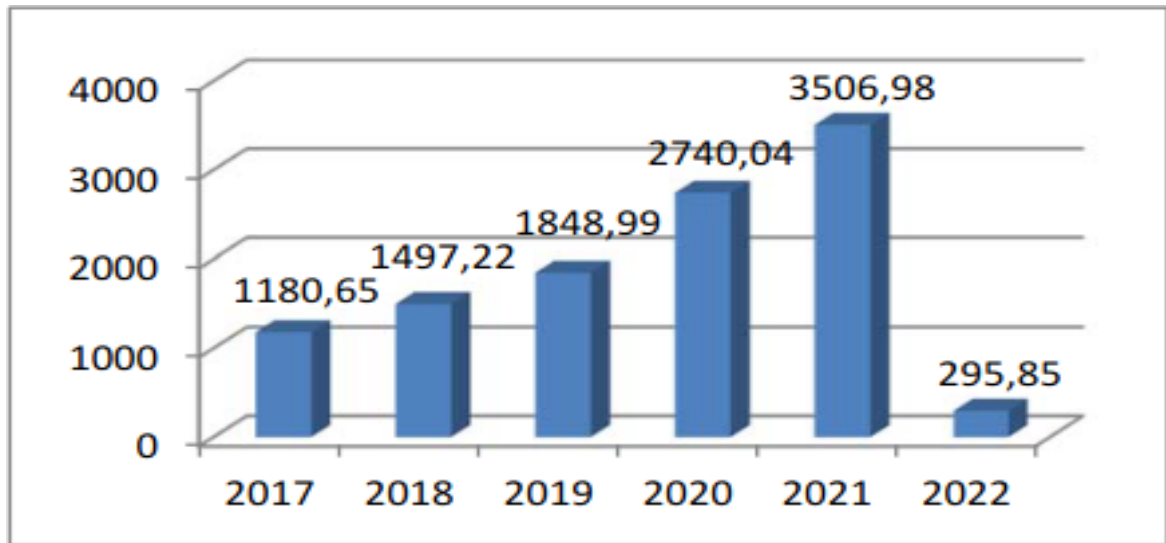

Рис. 1. Динаміка обсягів продаж (у млн доларів США)

Використання електронної торгівлі неодмінно стане стимулятором розвитку національної економіки, а високий рівень забезпечення та використання інтернет-технологій у суспільстві дозволить використовувати переваги цифрової економіки.

Список використаних джерел

1. Гліненко Л.К., Дайновський Ю.А. Стан і перспективи розвитку електронної торгівлі України. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2018. URL: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/> (дата звернення 25.03.2024)
2. Statista, звіт. URL: <https://www.statista.com/study/10653/e-commerce-worldwide-statista-dossier/> (дата звернення 15.03.2024).

Грабіна С. М., студентка
НУБіП України
Керівник – доцент, к.е.н. Нікітченко С. О.

ОБ'ЄКТИ ПІДПРИЄМНИЦТВА У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сфера інформаційних технологій (ІТ) динамічно розвивається, що веде до виникнення нових видів підприємництва та об'єктів права. Розуміння особливостей цих об'єктів та їх правового регулювання є ключовим фактором успішного ведення бізнесу в ІТ-сфері. Протягом останніх п'яти років український та європейський ринки електронної комерції нарощували свої обсяги та завойовували прихильність все більшої кількості споживачів, проте військова агресія росії призупинила стрімкий розвиток вітчизняної електронної комерції [1].

В загальному, для глибокого розуміння теми слід розглянути класифікацію об'єктів підприємництва в ІТ-сфері. Так, за видом об'єкта підприємництва у сфері ІТ можна класифікувати [3]: матеріальні (комп'ютерне обладнання, програмне забезпечення, носії інформації) та нематеріальні (авторські права, патенти, ноу-хау, комерційна таємниця). За способом використання об'єкти ІТ можуть бути [2]: для власних потреб (комп'ютерне обладнання, програмне забезпечення для ведення бухгалтерського обліку); для продажу (програмне забезпечення, веб-сайти, мобільні додатки).

Варто відмітити, що об'єкти підприємництва у сфері інформаційних технологій (ІТ) мають ряд особливостей, які відрізняють їх від інших видів об'єктів права: висока інтелектуальна складова; швидка змінюваність; складність правового регулювання; віртуальність; глобальність; висока вартість; етичні аспекти.

Більшість ІТ-об'єктів є результатом інтелектуальної праці та потребують спеціальних знань та навичок для їх створення та використання [4]. Сфера ІТ динамічно розвивається, що веде до швидкого застарівання ІТ-об'єктів.

Динамічність розвитку сфери ІТ створює труднощі для законодавців у регулюванні ІТ-відносин. Багато ІТ-об'єктів існують у віртуальному середовищі, що робить їх складними для контролю та захисту. Це може призвести до проблем з кібербезпекою та захистом персональних даних [3]. ІТ-сфера не має географічних обмежень, що робить ІТ-підприємництво доступним для людей з усього світу. Створення та розвиток ІТ-бізнесу може потребувати значних капіталовкладень. Розвиток ІТ-технологій веде до виникнення нових етичних проблем, таких як штучний інтелект, кібербезпека, та приватність. ІТ-підприємці повинні враховувати ці проблеми при веденні бізнесу.

Отже, для успішного ведення підприємницької діяльності, важливо знати та розуміти особливості об'єктів підприємництва у сфері ІТ для ведення успішного бізнесу в ІТ-сфері. Вважаємо за необхідне продовжувати вдосконалювати законодавство у сфері ІТ з метою кращого захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, створити систему підтримки та розвитку ІТ-підприємництва та підвищувати рівень правової обізнаності підприємців у сфері ІТ.

Список використаних джерел

1. Березовська Л. О., Кириченко А. В. Розвиток електронної комерції в Україні та ЄС. Економіка та суспільство. 2022. (42). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-15>
2. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Сайт Асоціації ІТ України. URL: <https://itukraine.org.ua/>
4. Сайт Міністерства цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/>
3. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Даценко І. В., аспірант
БНАУ, м. Біла Церква
Керівник – д.е.н., професор Паска І. М.

ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТОВАРНИХ РИНКІВ

Основними складовими будь-якого товарного ринку є попит на товари та пропозиція цих товарів. Ці два фактори, які взаємодіють між собою та впливають на формування ціни та обсяги продажу на ринку вивчає теорія попиту та пропозиції.

Іншим важливим питанням дослідженням теорії формування товарних ринків є конкуренція. Теорія конкуренції розглядає вплив конкурентного середовища на функціонування товарних ринків. Вона досліджує різні види конкуренції та їх вплив на цінову політику та ефективність ринку [1].

Види та характеристика ринків наступна:

на конкурентному ринку існує велика кількість продавців та покупців, і кожен з них має малу частку ринку. Це сприяє зниженню цін і стимулює інновації;

монопольний ринок характеризується одним продавцем, який контролює всю кількість товарів чи послуг на ринку. Він має повний контроль над цінами та умовами продажу;

на олігопольному ринку домінують декілька великих продавців, які взаємодіють між собою. Це може призвести до встановлення стабільних цін та зниження конкуренції;

монополістичний ринок характеризується наявністю багатьох продавців, які продають схожі, але не ідентичні товари. Кожен продавець має певний ступінь контролю над цінами своїх товарів;

ринок досконалої конкуренції вважається ідеальним типом ринку, де існує велика кількість дрібних продавців та покупців, і немає бар'єрів для входу на ринок. Всі товари є однорідними, а ціни встановлюються на основі ринкової конкуренції.

Кожен тип ринку має свої переваги та недоліки і може впливати на ціни, якість продуктів, рівень інновацій та загальну ефективність ринку.

Теорія формування товарних ринків також вивчає вплив рівня доступності інформації про товари та послуги на рішення покупців і продавців. Неоднорідність товарів та послуг також грає важливу роль у формуванні ринку та його характеристик [2].

Дослідження ролі держави в формуванні та регулюванні товарних ринків також є важливим аспектом. Це включає в себе аналіз антимонопольного законодавства, заходів по захисту прав споживачів, політики з підтримки малого бізнесу тощо.

Ці теоретичні положення допомагають економістам та дослідникам краще зрозуміти функціонування товарних ринків та розвивати ефективні стратегії розвитку та регулювання економіки.

Список використаних джерел

1. Афанасьєва О.П. Особливості та місце товарного ринку в системі ринків. URL: <http://global-national.in.ua/archive/3-2015/02.pdf>
2. Топалова І. А. Теоретичні основи формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/158408/17-Topalova.pdf?sequence=1>
3. Іванова Л. О., Музика О. М. Кон'юнктура ринків : навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії. 2011. 447 с.

Желяк О. В., студент
НУБіП України
Керівник – д.е.н., професор Ільчук М. М.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРУКТУР АГРОБІЗНЕСУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У сучасних надскладних умовах війни ефективний розвиток аграрного підприємництва як основи гарантування продовольчої безпеки країни є надзвичайно актуальною стратегічною проблемою. Особливого значення при цьому набуває дослідження територіальних засад функціонування аграрного бізнесу, оскільки саме регіональна диференціація факторів визначає організацію галузі в цілому.

Київська область за рівнем розвитку сільського господарства традиційно залишається у числі лідерів. Цьому сприяє низка чинників, зокрема, вигідне економіко-географічне положення, сприятливі природні та кліматичні умови, розгалужена мережа транспортних шляхів тощо [1].

У структурі товарної продукції рослинництва регіону переважають надходження від реалізації зернових культур. У 2022 р. зазначений показник склав 55,7 %, що на 17,6 в.п. більше, ніж у 2018 р. Майже третину товарної продукції тваринництва становлять надходження від вирощування свиней (29,5 %), від реалізації молока – 22,1 %. У 2022 р. виробництво основних видів сільськогосподарської продукції у підприємствах регіону було прибутковим. Так, з розрахунку на 1 ц соняшника аграрії отримали 377, на 1 ц молока – 344 грн прибутку (табл. 1). Рівень рентабельності виробництва та реалізації цих видів продукції склав відповідно 37,9 та 44,9 %. Загалом у 2022 р. діяльність підприємницьких структур області була рентабельною, щоправда на досить низькому рівні (рис.1). Таке суттєве зниження прибутковості (на 24,5 в.п. порівняно з 2021 р.) було обумовлене, у першу чергу, військовими діями.

Таблиця 1. Рівень показників економічної ефективності виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції у підприємствах Київської області, 2022 р.

Показник	Пшениця	Кукурудза	Соняшник	Овочі відкритого ґрунту	Молоко
Урожайність, ц/га	38,1	55,3	19,7	251,2	х
Повна собівартість 1 ц, грн	388	387,5	995	1180	765
Ціна реалізації 1 ц, грн	483,2	511,5	1372	1315,1	1108,4
Прибуток на 1 ц, грн	95	124	377	135	344
Прибуток на 1 га, грн	3631	6860	7422	33866	х
Рівень рентабельності, %	24,6	32,0	37,9	11,4	44,9

Джерело: [2].

У цілому ж аграрії області показали свою стійкість у надскладних умовах, тож потенціал підприємництва попри всі загрози має всі шанси на успішний розвиток.

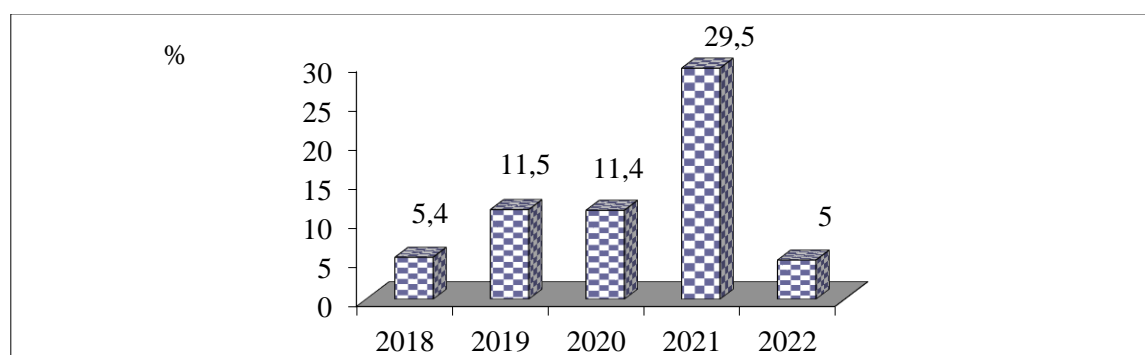

Рис. 1. Динаміка рівня рентабельності діяльності підприємницьких структур Київської області

Джерело: [2].

Список використаних джерел

1. Козловська Н.А. Розвиток сільського господарства Київської області у контексті впливу столичного міста. *Український географічний журнал*. 2015. №1. С. 50-57.

2. Державна служба статистики України. Офіційний веб сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Загородній Д. В., студент
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Нікітченко С. О.

РОЗВИТОК ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Роль фермерських господарств є важливою для забезпечення робочих місць у сільських районах, підвищення доходів місцевого населення та розвитку ринків сільськогосподарської продукції. Вони можуть бути як малими сімейними господарствами, так і великими підприємствами. Фермери в Україні займаються різними галузями сільського господарства, такими як рослинництво (вирощування зернових, овочів, плодів), тваринництво (скотарство, свинарство, птахівництво), а також виробництво молока, м'яса, яєць та інших сільськогосподарських продуктів. Вони можуть не тільки виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, а й отримувати доходи від розвитку несільськогосподарської діяльності, розвиваючи сільський туризм, а також займатися народними промислами, збиранням грибів, лікарських трав тощо [0].

Створення такого господарства відбувається в чотири етапи [0]: визначення юридичної форми; призначення голови фермерського господарства та визначення членів, які будуть залучені до спільної діяльності; виділення земельної ділянки, на якій працюватиме господарство; державна реєстрація фермерського господарства.

Через військові дії українські фермери зіткнулися з рядом проблем, включаючи низьку рентабельність, складні умови фінансування, недостатність доступу до ринків збуту та конкуренцію з боку імпортних продуктів. Проте, вони активно впроваджують сучасні технології в господарську діяльність, такі як автоматизація процесів, використання дронів для моніторингу полів, використання систем штучного інтелекту для аналізу даних та прийняття рішень.

Важливим фактором розвитку фермерської діяльності в Україні є наявність і доступність використання різних програм підтримки, що надаються державою та міжнародними організаціями. Передбачено, що

державну підтримку можуть отримати фермерські господарства, які мають у власності та користуванні не більше, ніж 500 га земель сільськогосподарського призначення та чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) який за останній рік не перевищує 15 млн грн. Однак, існує низький рівень обізнаності фермерських господарств щодо можливостей одержання ними державної підтримки, складний процедурний механізм та недостатні обсяги фінансування державних програм [0].

Загалом, фермерські господарства в Україні відіграють важливу роль у забезпеченні населення продовольством, створенні робочих місць та розвитку сільських територій. Розвиток фермерських господарств в Україні спрямований на підвищення продуктивності та конкурентоспроможності аграрного сектору країни на міжнародному ринку. В умовах військового стану, фермери ефективно продовжують свою діяльність. Вони навчилися оптимізувати витрати та максимально використовувати ресурси.

Список використаних джерел

1. Березовська Л. О. Аналіз державної підтримки фермерських господарств в Україні. *Науковий вісник НУБІП України*. 2018. Вип., 284. С. 17- 23.

2. Нікітченко С., Степура Л. Економічні засади несільськогосподарської діяльності фермерських господарств України. *Продовольчі ресурси*. 2022. №18, С.248-256.

3. Як відкрити фермерське господарство в Україні у 2023. URL: <https://agroapp.com.ua/uk/blog/yak-vidkriti-fermerske-gospodarstvo-v-ukraini-u-2023-2/>

Заніздра А. С., аспірант
НУБІП України
Керівник – д.е.н., професор Ільчук М. М.

БІРЖОВА ТОРГІВЛЯ АГРАРНОЮ ПРОДУКЦІЄЮ НА ОРГАНІЗОВАНИХ ТОВАРНИХ РИНКАХ

В умовах повномасштабної війни в Україні особливо відчутними стали її наслідки, які виражаються у постійній ціновій нестабільності як на вітчизняних, так і міжнародних ринках аграрної продукції.

За таких умов, міжнародний досвід використання біржових інструментів у стабілізації ціноутворення на товарних та фінансових ринках набуває особливої актуальності та потребує систематичного дослідження.

Біржова торгівля пройшла тривалу історію формування та трансформаційних змін у глобальному середовищі. Нині товарні біржі представляють собою електронні біржові майданчики, на яких відбувається цілодобова торгівля строковими біржовими інструментами, із залученням великої кількості біржових трейдерів.

Інтернет-трейдинг – це основна технологія сучасної біржової торгівлі у всьому світі. Більшість бірж нині існують завдяки високій ліквідності, яка досягається через електронну технологію біржового аукціону.

В умовах глобалізації для ефективної боротьби з наростаючими ціновими коливаннями ефективно, тривалий час, використовуються деривативні контракти.

Біржова торгівля сьогодні представляє собою організовану форму торгівлі, яка складається з правил торгівлі та використання стандартизованих підходів до розробки специфікацій біржових угод, особливо строкової форми – деривативних контрактів на товарні та фінансові активи.

Деривативні контракти розробляються в уніфікованій формі задля збереження ліквідності торгівлі та можливості закриття достроково відкритих позицій на товарних та фондових біржах.

Нині в країнах, де наявна організована форма торгівлі деривативними контрактами, забезпечуються конкурентні умови для прозорого ціноутворення на основні види товарних і фінансових активів [2].

Біржова торгівля аграрною продукцією на організованих товарних ринках сьогодні в Україні регулюється у відповідності з новим Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», який набув чинності з 2021 року [1].

Сучасний стан біржової торгівлі аграрною продукцією на організованих товарних ринках України відбувається на чотирьох ліцензованих НКЦПФР товарних біржах і нині носить, переважно, спотовий характер.

Отже, удосконалення функціонування вітчизняної біржової торгівлі аграрною продукцією, у найближчий час, передбачає, на ряду з подальшим посиленням регуляторної бази, впровадження біржової торгівлі деривативними контрактами на основні види зернових та олійних культур. Не менш важлива роль має бути відведена створенню сприятливого інвестиційного клімату, який забезпечить швидке надходження інвестиційного капіталу на організовані товарні ринки.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>. (дата звернення 31.03.2024р.).
2. Солодкий М.О. Біржовий товарний ринок: навч. Посібник. Київ: Компринт, 2017. 576 с.

Заніздра А. С., аспірант
НУБІП України
Керівник – д.е.н., професор Ільчук М. М.

ДЕРИВАТИВНІ КОНТРАКТИ В УПРАВЛІННІ ЦІНОВИМИ РИЗИКАМИ В АГРОБІЗНЕСІ

Посилання цінової нестабільності на ринках аграрної продукції, спричинене війною та глобалізацією, викликає необхідність у розробці інноваційних стратегій управління ціновими ризиками в агробізнесі.

Україна виступає одним з найбільших світових експортерів зернових та олійних культур, отже вітчизняні виробники постійно стикаються з проблемами мінімізації цінових втрат від реалізації їх продукції як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках.

Міжнародний досвід біржової торгівлі деривативними контрактами свідчить про їх важливе функціональне призначення, яке виражається у можливості забезпечення [2, с. 10-55]: прозорого і конкурентного ціноутворення; прогнозування цінової кон'юнктури; управління ціновими ризиками (хеджування); отримання спекулятивного прибутку.

В Україні економічна сутність та види деривативних контрактів регламентуються дією Закону України “Про ринки капіталу та організовані товарні ринки”. Основним регулятором біржової торгівлі деривативними контрактами на аграрну продукцію виступає Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

До деривативних контрактів відносять їх чотири види: форварди, ф'ючерси, опціони, свопи.

Сучасні технології біржової торгівлі на міжнародних та вітчизняних біржах свідчать про те, що все частіше виникають також інструменти фінансової інженерії, наприклад деривативні контракти на товарні індекси.

З метою мінімізації наслідків негативної цінової кон'юнктури досить часто застосовується механізм хеджування як продавцями, так і покупцями у сфері

агробізнесу. Задля цієї мети найчастіше використовуються біржові ф'ючерси та опціони на сільськогосподарську сировину та напівфабрикати. Управління ціновими ризиками з метою страхування від зростання ціни передбачає використання стратегії довгого хеджування, тоді як від зниження ціни – короткого хеджування. Хеджування цінових ризиків буде ефективним лише при наявності ліквідної біржової торгівлі деривативними контрактами. Велика кількість учасників забезпечує можливість прозорого і конкурентного ціноутворення. Наступною вимогою є високий рівень кореляції між біржовою ціною та ціною на риках реальних активів [3].

Отже, хеджування особливо актуальне у сфері агробізнесу, адже саме тут присутній фактор сезонності виробництва та формування цін на аграрну продукцію. Наявність біржової торгівлі деривативними контрактами дозволить не тільки створити інвестиційні умови для спекулянтів, а й забезпечити необхідними інструментами учасників, які бажають здійснювати управління ціновими ризиками на внутрішньому ринку аграрної продукції,

Список використаних джерел

1. Солодкий М.О., Ільчук М.М., Яворська В.О. Аналіз і прогнозування біржового ринку: навч. посібник. Київ, ФОП Ямчинський О.В., 2020. 642 с.
2. Солодкий М.О., Яворська В.О., Рубан Ю.В. Сільськогосподарське хеджування: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: ФОП Ямчинський О.В., 2021. 625 с.

Любар Ю. Р., студентка
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Нікітченко С. О.

ПІДПРИЄМНИЦТВО В СФЕРІ ПОСЛУГ: ОСОБЛИВОСТІ ВІДКРИТТЯ КАВ'ЯРНІ

Створення свого бізнесу у сфері громадського харчування це дуже розповсюджена тема сьогодні і кав'ярня входить до числа найбільш популярних їх форм. Досконале розуміння тенденцій ринку цієї послуги, вміння вдало використовувати свої підприємницькі здібності, впровадження інновацій у операційну діяльність і найголовніше – чіткий та продуманий план з реалізації свого бізнесу це прямий ключ до створення прибуткової власної справи.

Ринок ресторанного бізнесу (до кого можна віднести і кав'ярні) в Україні один з найбільш динамічних, а разом із цим відносно молодий, особливо у порівнянні з іншими країнами [3]. Війна неабияк відобразилася на цій сфері, багато бізнесів пов'язаних з ресторанами та кафе не змогли витримати викликів які перед ними постали, і змушені були покинути ринок. Для того аби вижити в жорстких умовах потрібно розвивати адаптивність, гнучкість та вміння впроваджувати інноваційні рішення [2].

До особливостей, які потрібно враховувати при відкритті своєї кав'ярні відносять: вивчення цільового ринку споживача; побудова бізнес плану кав'ярні; визначення концепції; вибрати для закладу найкраще місце; цікаве меню; вивчення конкурентів; формат.

Перш ніж відкрити кав'ярню, потрібно детально вивчити цільову аудиторію, яка в майбутньому стане вашими відвідувачами. Це дозволить спланувати кожну деталь: меню, інтер'єр, кадрове забезпечення та загальну атмосферу. Перш ніж шукати інвестиції, вкладати гроші чи орендувати приміщення, вам необхідно створити свій детально продуманий бізнес план, який повинен включати аналіз цільового ринку, конкурентів, загальну маркетингову стратегію. Спочатку потрібно добре обдумати, чим ваше кафе буде

відрізнитись від конкурентів, щоб можна було залучити багато клієнтів. За недавніми статистичними даними близько 60% підприємств зазнають невдачі через невдале розташування. Цей фактор прямо пропорційно впливає на кількість відвідувачів і рівень доходів у майбутньому, тому вибір найкращого місця для кафе є обов'язковою складовою успіху компанії. Клієнт повинен, серед різноманітності відомих позицій, побачити ексклюзивну пропозицію, яка буде для нього цікавою. Вивчення конкурентів дозволить правильно сформувати свій бізнес і бути на крок попереду найближчих конкурентів. Серед форматів можна виділити: традиційну кав'ярню – основа меню – широкий асортимент кави, чай, десерти; формат фаст-фуду – особливістю цього формату є самообслуговування, одноразові стаканчики, кава на виніс; барний формат – в меню присутні салати, другі страви і алкоголь.

Отже, відкриття власного кафе – захоплююча можливість створити місце, де люди зможуть насолоджуватися ароматним кавовим напоєм та затишною атмосферою, а також є прекрасною можливістю реалізувати свої мрії про власний бізнес.

Список використаних джерел

1. Ільчук М. М., Дмитрук М. І., Радько В. І., Любар Р. П. Розвиток виноградарських підприємств на півдні України. Монографія. К.: 2020. ТОВ «ЦП «Компринт», 2020. 323 с.
2. Кириченко А. В., Березовська, Л. О. Інноваційні товари як основа інноваційного підприємництва. *Економіка та суспільство*. 2021. №29.
3. Як змінився ринок українських закладів харчування за рік війни – дослідження. URL: <https://gwaramedia.com/yak-zminivsyia-rinok-ukrainskih-zakladiv>

Маршалок М. М., аспірант

НУБіП України

Керівник – д.е.н., професор Радько В. І.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-8669-9820>

ІННОВАЦІЙНІ АГРАРНІ ПІДПРИЄМСТВА, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬ ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ

Шумпетер вважав інновацію стратегічним стимулом до економічного розвитку і визначив її як комерційне чи промислове застосування чогось нового [1]. Загальний штучний інтелект, котрий почав активно поширюватися наприкінці 2022 р., може стати тією інновацією, яка в найближчому майбутньому змінить економічні зв'язки навколо світу і аграрний сектор не буде винятком. Mordor Intelligence оцінює, що ринок штучного інтелекту досягне 5,67 млрд дол США в 2029 р. зі щорічним темпом росту 22,55% [2].

За останні десять років з'явилися багато стартапів, котрі за допомогою машинного навчання та штучного інтелекту мають потенціал зробити фермерство більш ефективним, сталим та прибутковим. Далі будуть наведені деякі приклади таких продуктів. Компанія SoilOptix, заснована в 2017 р. в Канаді, розробляє високої точності карти ґрунту та використовує штучний інтелект для аналізу та оптимізації внесення добрив. Її технологія сприяє кращому розумінню потреб ґрунту, дозволяючи підвищити його продуктивність та сприяти стійкому використанню земельних ресурсів [3].

Компанія CropX, заснована в 2013 р. в Новій Зеландії, розробляє систему агрономічного управління фермою. Вона використовує загальний штучний інтелект для синтезу даних з континууму ґрунт-рослина-атмосфера (SPAC) і пропонувати найбільш повне та універсальне рішення для управління зрошенням сприяючи новим рівнем точності та розуміння [4].

Компанія Taranis, заснована в 2015 р. в Ізраїлі, розробляє рішення для точного моніторингу полів, використовуючи передові технології комп'ютерного зору, науки про дані та алгоритми глибокого навчання. Її комплексне рішення з

високоточною аерофотозйомкою дозволяє знижувати втрати врожаю від шкідників та хвороб [5].

Компанія Bloomfield Robotics, заснована в 2019 р. в США, розробила камеру, яка прикріплюється до транспортного засобу і захоплює детальні дані про рослини та ґрунт. Роль штучного інтелекту полягає в обробці зібраних даних, таким чином дозволяючи прогнозувати та управляти врожайністю на рівні кластерів [6].

Компанія Fasal, заснована в 2017 р. в Індії, використовує штучний інтелект аналізу даних отриманих в реальному часі з сенсорів на фермах, щоб надавати конкретні рекомендації, специфічні для певного господарства, певної культури та певного етапу розвитку культури [7].

Досліджені компанії демонструють, що наразі штучний інтелект в агросекторі здебільшого використовується для аналізу даних про рослини, формування висновків та передбачень на їх основі. Однак потенційні сфери застосування технології можуть бути значно ширшими від створення багতোзадачних безпілотних аграрних машин до збору та аналізу даних в тваринництві. В Україні сфери застосування штучного інтелекту розширюються наслідками агресії Російської Федерації. Наприклад, уже тестується технологія машинного зору для пошуку мін на полях [9]. Без сумніву, підприємства, котрі впровадять використання штучного інтелекту першими, будуть мати конкурентні переваги у найближчому майбутньому.

Список використаних джерел

1. SCHUMPETER, J.A. 1912. The Theory of Economic Development, tenth printing 2004, Transaction Publishers, New Brunswick, New Jersey
2. <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/ai-in-agriculture-market> (дата звернення: 29.03.2024).
3. <https://www.deere.com/en/stories/featured/blue-river-and-john-deere-feed-the-world-while-protecting-it/> (дата звернення: 29.03.2024).
4. <https://soiloptix.com/our-blog/how-ai-can-be-used-in-digital-farming-technology-details-of-its-applications/> (дата звернення: 29.03.2024).
5. <https://cropx.com/2023/01/30/tule-technologies-a-part-of-cropx/> (дата звернення: 29.03.2024).
6. <https://www.taranis.com/one-acre-one-image-taranis-commitment-to-unparalleled-crop-intelligence/> (дата звернення: 29.03.2024).
7. <https://www.producebluebook.com/2024/01/09/ai-ushering-in-change/#> (дата звернення: 29.03.2024).
8. <https://fasal.co/> (дата звернення: 29.03.2024).
9. <https://time.com/6330445/demining-ukraine/> (дата звернення: 30.03.2024).

Мельник Т. І., студентка
НУБіП України
Керівник – д.е.н, професор Негода Ю.В.

ЖІНОЧЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В УКРАЇНІ

В Україні від початку 2023 р. жінки відкрили 154 тисячі власних бізнесів та очолили понад 10 тисяч нових компаній. З лютого 2023 р. кожен другий новий ФОП в Україні відкривають жінки. Найбільш помітно кількість підприємниць зросла від початку осені: так, наразі на жінок припадає 60% нових ФОПів. Для порівняння, у 2021 р. справи, відкриті жінками, складали 49% від загальної кількості нових бізнесів. А от частка жінок серед очільників компаній росте не так швидко. Так, у перший рік повномасштабної війни частка жінок-директорів впала майже на п'ять відсоткових пунктів – до 28%. У 2023 році ситуація повертається до показників 2021 р.: частка жінок-директорів компаній вже зросла до 31%. Загалом від початку 2023 р. в Україні було відкрито 32,8 тисячі нових компаній [1].

Основною характеристикою українського бізнесу підприємці визначають непрогнозованість та невизначеність. В Україні 55% жінок продовжують свою діяльність, хоча поки не визначилися щодо подальших перспектив, 23% оцінюють свій стан, як “залишилися на плаву” і лише 6% жіночих бізнесів повністю зупинили свою діяльність.

Незважаючи на позитивні тенденції, жіноче підприємництво в Україні стикається з рядом викликів: обмежений доступ до фінансових ресурсів та кредитів для жіночих підприємств, недостатнє підтримки з боку уряду та відсутність гендерного рівноправ'я в бізнес-середовищі. Але основним викликом є стереотипи стосовно ролі жінки в суспільстві. Підприємцям доводиться боротися із внутрішніми проблемами компанії, зовнішніми факторами впливу на її діяльність, а також щодня доводити співробітникам і всьому оточенню, що вони гідні посади, яку обіймають, та можуть ефективно керувати. Жінки також нерідко зізнаються, що їм не вистачає інформації з

менеджменту, оподаткування, маркетингу та інших специфічних галузей, а доступ до навчання закритий [2].

За результатами дослідження “Потреби та проблеми українських підприємців в умовах повномасштабної війни” визначено, що більшість українок – 57% – зазначають, що стикалися з проявами гендерної дискримінації. Зокрема, найчастіше в “переважно чоловічих” сферах бізнесу – 66%. Найпоширеніші ситуації: невизнання жінки як підприємці, сумніви в її кваліфікованості, несприйняття як керівниці [5].

Сьогодні жіноче підприємництво в Україні має значний потенціал для економічного зростання та розвитку країни. Хоча й існують виклики та перешкоди, з якими стикаються жінки-підприємці, але лідерки й надалі виборюють свої права, задля створення конкурентного середовища та формування стійкого ведення бізнесу. Оскільки жіночі підприємства часто виявляють високий рівень інноваційності та творчості. Вони здатні адаптуватися до змінних умов ринку та впроваджувати нові технології швидше, ніж традиційні бізнеси.

Список використаних джерел

1. В Україні 56% нових ФОПів у 2023 році відкрили жінки. URL: <https://gwaramedia.com/v-ukraini-56-novykh-fopiv-u-2023-rotsi-vidkryly-zhinky/> (дата звернення 26.03.2024).
2. Розвиток жіночого підприємництва в Україні: спеціальна пропозиція від UKRSIBBANK. URL: <https://elle.ua/elle-business/rozvitok-zhinochogo-pidpriemnictva-v-ukraini-specialna-propoziciya-vid-ukrsibbank/> (дата звернення 26.03.2024).
3. Жіноче підприємництво під час війни: результати дослідження. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/zhinoche-pidpriemnytstvo-pid-chas-viiny-rezultaty-doslidzhennia> (дата звернення 26.03.2024).

Ситник І. С., аспірант
НУБІП України
Керівник – д.е.н., професор Ільчук М. М.

ЕЛЕКТРОННА КОМЕРЦІЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Електронна комерція стала важливою складовою підприємництва, особливо в контексті конкурентного середовища та постійних технологічних змін. Вона змінила підхід до бізнесу, привносячи конкурентоспроможні ціни, номенклатуру товарів та вимогливість споживачів. На шляху до подальшого розвитку електронної комерції значну роль відіграла світова пандемія COVID-19, яка спонукала до стрімкого росту роздрібної торгівлі. Необхідність розширення каналів збуту, особливо в умовах геополітичних та економічних турбулентностей, вигідно підкреслює переваги електронної комерції. Її здатність знижувати фінансові витрати, разом із швидкістю та зручністю, робить її привабливим інструментом у співвідношенні з традиційними методами продажу. Аналіз та вивчення динаміки її розвитку, як на міжнародному, так і на внутрішньому ринку, стає важливим завданням, особливо у контексті непередбачуваної ситуації, спричиненої військовими діями [1].

До 24 лютого український ринок електронної комерції демонстрував вражаючий ріст. У 2020 р. частка ринку досягла 8% від роздрібної торгівлі, що відзначалося зростанням на 41% у порівнянні з попереднім роком. Однак з дня російського вторгнення всі інтернет-магазини стали свідками стрімкого спаду: середньо втратили 82,7% відвідувань та за перший тиждень втратили майже всю виручку, в середньому на 92% [2; 3]. Тому електронна комерція в Україні під час війни має виклики, що потребують уваги: зміни в споживчому попиті; безпека та логістика; кібербезпека; стабільність ринку.

Військові дії можуть вплинути на зміну споживчого попиту на товари та послуги. Підприємства електронної комерції повинні швидко реагувати на ці зміни, адаптуючи свої пропозиції та маркетингові стратегії. Забезпечення

безпеки перевезень та доставок стає пріоритетом у воєнний час. Необхідно вдосконалювати свої системи логістики та забезпечити безпеку та надійність доставок. Зростає загроза кібератак під час війни, що може вплинути на електронну комерцію. Підприємства повинні посилити свої заходи кібербезпеки, щоб захистити свої системи та дані клієнтів. Війна може призвести до економічної нестабільності та змін у фінансових ринках. Підприємства електронної комерції мають бути готові до змін в умовах ринку та приймати стратегічні рішення для збереження стабільності бізнесу.

У цей важкий час електронна комерція може відігравати важливу роль у забезпеченні доступу до товарів та послуг для населення, а також у підтримці економіки країни. Однак підприємства повинні бути готові до змін та викликів, щоб успішно функціонувати в умовах війни.

Список використаних джерел

1. Pchuk M., Kyrychenko A., Vodnitskyi M. Development of e-Commerce in Ukraine in the War and Post-War Conditions. *Science and Innovation*, 2023. №19(3), 3-14. URL: <https://doi.org/10.15407/scine19.03.003>

2. Як змінився ринок e-commerce за місяць війни. URL: <https://promodo.ua/ua/blog/yak-zminivsia-ua-ecommerce-za-pershij-misyats-vijni.html>

3. Lavskaya. V. How the ukrainian ecommerce changed during a month of the war. URL: <https://www.promodo.com/blog/how-the-ukrainian-ecommerce-changed-during-a-month-of-the-war/>

Ситник Р. О., студент
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Нікітченко С. О.

СУТНІСТЬ РОЗВИТКУ МІКРО ТА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Особливості функціонування мікро та малих підприємств включають в себе важливі аспекти, такі як доступ до фінансування, ринкова конкуренція, податкова та регуляторна політика, спеціальні програми підтримки, спрощення процедур реєстрації та оподаткування для малих бізнесів. Проте, наразі частка мікро і малого підприємництва у структурі ВВП України вдвічі менше ніж в розвинених економіках [4]. Головною проблемою українських мікропідприємств є обмежений доступ до фінансових та людських ресурсів, оскільки їх обсяги діяльності дуже обмежені [1]. Адже підприємства даного типу господарювання часто не мають достатніх коштів для повноцінного старту. Відповідно, не можуть запропонувати гідну зарплату на ринку праці. Мікропідприємства мають невеликий обсяг діяльності та невелику кількість співробітників, часто це може бути одна або декілька осіб. Часто мова йде про сімейний бізнес. Особливо – це характерно для фермерських господарств [2].

Перевагами мікропідприємств є швидке прийняття рішень, без багатьох формальностей, оскільки вони часто належать одній особі або невеликій групі осіб. У малих підприємствах рішення можуть бути більш структурованими, але все ще можуть бути швидкими та гнучкими порівняно з великими компаніями [3]. Важливе значення для малого підприємництва має технологічний прогрес. Швидке впровадження технологій надає малим підприємствам можливість збільшувати ефективність виробництва, просувати свої товари і послуги на ринок через інтернет та інші цифрові канали.

Мікро і малі підприємства часто орієнтуються на нішеві або локальні ринки, де вони можуть мати конкурентні переваги через більшу гнучкість та швидкість реагування. Важливу роль для розвитку малих підприємств відіграють центральні державні органи влади та місцеві владні структури, які активно

підтримують розвиток малих форм господарювання шляхом надання фінансової підтримки, консультацій та іншої допомоги.

Отже, вказані аспекти визначають сутність розвитку малих форм господарювання в Україні та визначають стратегії їхнього успішного функціонування та зростання на національному та міжнародному ринку. Враховуючи особливості розвитку вітчизняного мікро та малого підприємництва, вважаємо, що вони мають потенціал росту і можуть сприяти вирішенню соціальних та економічних питань.

Список використаних джерел

1. Стрілець В. Ю. Забезпечення розвитку малих підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Полтава: ПУЕТ, 2019. 457с.
2. Нікітченко С. О. Теоретичні основи стійкості селянських господарств, як основи розвитку підприємництва в Україні. *Економіка та держава*. 2022. №6. С.76-80.
3. Томашевська О. А. Психологічні передумови розвитку підприємництва як особливого типу економічного мислення. *Modern Technology and Innovative Technologies*. 2021. №15. С. 29-35
4. Competitive advantages of small business. Marshalok M., Melnyk A., Vasiuta V., Yatsenko V., Saienko V.. *Ad alta: Journal of interdisciplinary research*. (september, 2021), by Magnanimitas, attn. and/or its licensors and affiliates (collectively, "Magnanimitas"). 60-66.

Стоянов А. Ф., аспірант
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент, Яворська В.О.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТОВАРНИХ ДЕРИВАТИВІВ У УМОВАХ ВІЙНИ ТА ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Деривативні контракти широко використовуються у світовій біржовій торгівлі та суттєво впливають на питання формування ринкової ціни та створюють умови для більш справедливого ціноутворення (порівняно зі спотовими контрактами) та перерозподілу капіталів на ринках сільгосппродукції, енергоносіїв та ін. Товарні деривативи відрізняються високою ліквідністю та, відносно, недорогим порогом входу на ринок.

Рівень біржової торгівлі деривативними контрактами в світі дозволив значно підвищити ліквідність на товарних та фінансових ринках. В умовах розвиненої ринкової економіки, сільгоспвиробники, торговці та інші зацікавлені учасники аграрного ринку використовують механізми хеджування для забезпечення цільового фінансового результату підприємства та оптимізації залучених активів.

Традиційно виділяють такі види деривативних контрактів за формою закриття: поставочний, розрахунковий (безпоставочний) та змішаний. Деривативні контракти залежно від зобов'язань та прав їх учасників в основному класифікують на: форвард, ф'ючерс, опціон, своп та інші [1]. Ринок біржових деривативних контрактів характеризуються детальним законодавчим внутрішньо біржовим регулюванням, а тому форвардні контракти не використовуються широко у світовій біржовій торгівлі, оскільки важно піддаються стандартизації.

Хеджування – це механізм перенесення цінового ризику на ринку, який може бути використаний будь-яким учасником, який допущений до біржової торгівлі [2].

Традиційно, виділяють такі основні види хеджування – довге та коротке. Довге хеджування передбачає купівлю ф'ючерсного контракту та продаж реального активу на позабіржовому ринку (зворотна операція на реальному ринку), а коротке – продаж деривативного контракту та одночасну купівлю на реальному ринку. Учасник біржових торгів має можливість закрити свою позицію виконавши зворотну торгову операцію у будь-який момент допоки деривативний контракт здійснює обіг на біржовому майданчику до настання дати експірації. При досягненні дати експірації деривативного контракту, учасник біржових торгів отримує певний фінансовий результат. За умови ведення війни в Україні, вітчизняні сільгоспвиробники не мають можливостей для управління ціновими ризиками оскільки в Україні товарні біржі не надають можливостей для торгівлі деривативами на сільськогосподарську продукцію, якісні характеристики базових активів та бази поставок українського ринку не повністю відповідають стандартам деривативних контрактів на міжнародних біржах, при цьому Національним банком України обмежено операції з валютою які не відповідають визначеним НБУ переліком, до якого операції з біржової торгівлі не включено [3].

Список використаної літератури

1. Закон України “Про ринки капіталу та організовані товарні ринки”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>.
2. Солодкий М.О., Яворська В.О. Біржовий товарний ринок: навч. посіб. Київ, ЦП Компринт, 2015. 482 с.
3. Постанова правління НБУ від 24.02.2022 № 18 “Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>

Танклевська М. С., студентка
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцентка Кириченко А. В.

НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Більш як 1,2 млрд осіб у світі – це молодь у віці від 15 до 24 років. За даними Всесвітнього економічного форуму, 357 млн з них ніде не навчалися і не працювали і ця цифра з кожним роком зростає [1]. Безробіття молодих людей у віці 15-24 років становить близько 41,5 % від усього безробіття в країні у період 2017-2020 рр. (рис 1). Ця вікова категорія потерпає від безробіття найбільше. І для населення 25-29 років рівень безробіття зберігається високим у період 2015-2019 рр. – трохи більше 11 %, що викликано переважно проблемами пошуку першого робочого місця і трудової адаптацією на ньому [2]. Високий рівень безробіття серед молоді віком 15-24 роки обумовлений важким і тривалим переходом від навчання до стабільної роботи. 40% безробітних у цій віковій групі шукають роботу без досвіду, навчання або набуття навичок. Ці цифри відображають значні проблеми у сфері зайнятості.

Рис. 1. Кількість безробітних віком від 15 до 34 р, тис. осіб

Проаналізувавши результати анкетування молодих підприємців, проведене автором, можна стверджувати, що переважна більшість опитаних не

використовували альтернативні джерела для організації власної справи. Вивчивши чимало наукових праць, виокремлено наступні проблеми, з якими стикаються молоді підприємці під час залучення джерел фінансування для здійснення підприємницької діяльності, основні з яких показані в таблиці 1, а також наведено шляхи їх вирішення.

Таблиця 1. Проблеми молодих підприємців під час залучення джерел фінансування для здійснення підприємницької діяльності та шляхи їх вирішення

Проблеми	Шляхи вирішення
високі відсоткові ставки по кредитах та складні умови отримання позиків;	на державному рівні потрібно стимулювати створення спеціалізованих банків, розвиток венчурного бізнесу;
нерозвинена сфера альтернативних джерел фінансування в Україні, таких як лізинг, факторинг, венчурні фонди;	сприяти здешевленню банківських кредитів, що можливо при проведенні грамотного регулювання ставок рефінансування і мінімізації вартості кредитів з боку Національного банку України;
погана проінформованість підприємців про існуючі програми фінансування;	збільшення державою обсягів компенсацій малому бізнесу відсоткових ставок за банківськими кредитами;
недостатня фінансова допомога з боку держави; недостатній рівень фінансової грамотності серед молоді-підприємців.	стимулювання банківських та фінансових організацій до кредитування малого підприємництва, шляхом надання податкових пільг;
значне податкове навантаження;	розвиток альтернативних джерел фінансування (краундфандинг, Громадський бюджет, Шкільний громадський бюджет, гранти тощо).

Список використаних джерела

1. Молодіжне безробіття: втрачене покоління. *Українська правда*, 2020. № 14.
2. Павлюк Т. І. Стан та проблеми працевлатування молоді в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. №12.

Хоменко В. М., студент
НУБіП України
Керівник – к.е.н., доцент Нікітченко С. О.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТОРГОВОЇ ПОЛІТИКИ НА МІКРО ТА МАКРО РІВНЯХ

Формування торгової політики на мікро та макро рівнях має свої особливості, які визначаються їх масштабами та впливом на суб'єкти господарювання та загальну економічну ситуацію країни чи регіону.

На мікрорівні характерно формувати на основі аналізу цільової аудиторії. Адже кожна компанія має свою унікальну цільову аудиторію, яку вона спрямовує на свої товари чи послуги. Формування торгової політики на мікрорівні передбачає детальне вивчення цільової аудиторії, її потреб, уподобань, можливостей та обмежень. Це дозволить сформувати продуктову стратегію. А саме: компанії визначають, які товари чи послуги вони будуть пропонувати на ринку, які унікальні переваги цих продуктів, як вони відрізняються від конкурентів та яким чином вони відповідають потребам цільової аудиторії [3].

Одним з важливих аспектів торгової політики є встановлення цін на товари чи послуги. Компанії повинні враховувати конкурентну ситуацію, витрати на виробництво, цінові стратегії конкурентів та цінову чутливість споживачів. Торгова політика також включає стратегії продажу і реклами. Це можуть бути методи продажу (роздрібна торгівля, оптова торгівля, онлайн продажі тощо) та рекламні кампанії для привертання уваги клієнтів.

Так, до прикладу внутрішня торгівля в Україні включає оптову (гуртову) та роздрібну торгівлю, а критерієм віднесення до тієї чи іншої групи слугує, насамперед, переважаючий тип покупця (споживача) і характер використання товару [2].

Формування торгової політики на макрорівні враховує загальні економічні умови, такі як інфляція, безробіття, рівень споживчих витрат та інші

макроекономічні показники, які впливають на споживчу активність та купівельну спроможність населення [1]. В нормативно-правовій частині, макрорівень включає також законодавство та регулювання у сфері торгівлі, що може включати податки, митні обмеження, правила конкуренції, захист прав споживачів та інші нормативні акти.

Зростання глобалізації вимагає уваги до міжнародних ринків та конкуренції з зарубіжними компаніями, що може впливати на стратегії торгівлі та експортно-імпорتنі операції. Корегування державою торгової політики щодо міжнародної торгівлі, відбувається на основі встановлення тарифів, квот, технічних стандартів та інших обмежень, що впливають на зовнішньо-економічну діяльність підприємств.

Отже, формування торгової політики на мікро та макро рівнях включає в себе розгляд різних аспектів, що враховують особливості функціонування підприємства та загальні економічні і політичні умови в державі чи регіоні.

Список використаних джерел

1. Вибір торговельної політики України: плюси та мінуси різних опцій регіональної інтеграції URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2011/2011_09/Regional_integration_2011_ukr.pdf (дата звернення: 19.03.2024).
2. Ільчук М. М., Панкратова Л. Л. Розвиток торгівлі та проблеми в ланцюгах товаропостачання продовольства в Україні. *Економіка АПК*. 2020. № 8 (310). С. 22-30.
3. Кубатко О. В., Пімоненко Т. В. Торговельна політика ЄС та Україна : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2019. 143 с.

Шервашидзе О. В., студент
НУБіП України
Керівник – к.е.н, доцент Маршалок М. С.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КРІ В ІТ КОМПАНІЯХ

Розвиток ринку ІТ сфери відіграє вагоме значення як у світі, так і в Україні. У світі ІТ-компанії стрімко розвиваються завдяки зростанню попиту на цифрові рішення, хмарні сервіси, кібербезпеку, штучний інтелект та аналітику даних. Цьому зростанню сприяли технологічний прогрес, цифрова трансформація в галузях і перехід до віддаленої роботи та онлайн-сервісів, особливо прискорений пандемією COVID-19.

Протягом останніх п'яти років український та європейський ринки електронної комерції нарощували свої обсяги та завойовували прихильність все більшої кількості споживачів, проте військова агресія росії призупинила стрімкий розвиток вітчизняної електронної комерції [0]. Розвиток ІТ-компаній як у світі, так і в Україні характеризується постійними інноваціями, адаптацією до ринкових тенденцій, інвестиціями в таланти та технології, а також фокусом на постачанні високоякісних продуктів і послуг для задоволення потреб клієнтів. Так, послугами ІТ фахівців, дедалі частіше користуються українські аграрії з метою проведення рекламних кампаній в соціальних мережах, розробки сайтів або оптимізації адміністративної діяльності [0].

Однією з найпопулярніших сучасних методик оцінки бізнесу є система КПЕ або ж ключові показники ефективності (англ. Key Performance indicators – КПЕ). Ключовий показник ефективності (КПЕ) – це вимірювана величина, яка демонструє, наскільки ефективно компанія досягає ключових цілей бізнесу [0].

Формування системи контролю результатів (КРІ) в ІТ компаніях має свої особливості, які можна узагальнити наступним чином:

1. Орієнтація на результати проектів.
2. Гнучкість і адаптивність.
3. Використання ключових показників продуктивності [0].

4. Автоматизація інструментів моніторингу.
5. Стратегічне планування.

Отже, формування системи оцінки ефективної діяльності для ІТ-компаній, на основі методики КРІ, повинна враховувати різні аспекти і особливості діяльності досліджуваних компаній. Це допоможе ефективно визначати, вимірювати та проконтролювати результати діяльності та стане міцним підґрунтям при розробці планів та прогнозів розвитку, що є ключовим для успішного функціонування в цьому конкурентному секторі.

Список використаних джерел

1. Березовська Л. О., Кириченко А. В. Розвиток електронної комерції в Україні та ЄС. Економіка та суспільство. 2022. № 42. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1614>
2. Нікітченко С., Степура Л. Економічні засади несільськогосподарської діяльності фермерських господарств України. *Продовольчі ресурси*. 2022. №18. С. 248-256.
3. Цалко Т. Р., Невмержицька С. М. Система ключових показників ефективності як запорука ефективного управління бізнес-процесами в компанії. URL: [http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/6_74_2_2019_ukr/21 .pdf](http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/6_74_2_2019_ukr/21.pdf)
4. Evaluation methods: як правильно оцінювати працівників ІТ-компаній URL: <https://blog.jungo.dev/uk/2021/03/evaluation-methods-yak-pravilno-oczinyuvati-praczivnikiv-it-ko>

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та
студентів
«ЕКОНОМІЧНІ ДНІ – 2024»

Відповідальна за випуск: **Негода Ю.В.**

Видавець: Національний університет біоресурсів і природокористування України
03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15. Тел.: 527-87-20

© НУБіП України, 2024